LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

ŘÍJEN
1926
2

Kč 1·70

LÍPA MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE, ROČ. VII. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU „RADOST". S REDAKČNÍM KRUHEM VEDE A ODPOVÍDÁ A. KOVÁŘÍKOVÁ — REDAKCE: PRAHA VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE: NA „LÍPU" Kč 17.— ROČNĚ, Kč 8.50 POLOLETNĚ, NA „RADOST" Kč 7.— ROČNĚ, Kč 3.50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. Č. KŘÍŽ, PRAHA VI. — TISKNE „LIDOVÁ KNIHTISKÁRNA" PRAHA II., HYBERNSKÁ UL. Č. 7.

NABÍDKY.

Dorost Čs. Č. kříže na obecné pětitřídní škole v PŘELOUČI daroval by některé škole Jursovy čítanky trojdílné a to 5 čítanek I. díl a 30 čítanek II. díl. Přihlášky přijímá přímo správa školy.

Také Dorost Čs. Č. kříže v KRHANICÍCH u Týnce nad Sáz. může darovati chudým školám více výtisků Jursovy trojdílné čítanky díl I. pro 2. a 3. školní rok. Žádosti zašlete na správu školy.

DOROST U NÁS.

Dorost Čs. Č. k. vo VYŠ. SLIAČI píše:

Náš dorast obdržal za svoju činnosť knihársku dielňu od slovenskej divizie. Už pred tým sme viazali knižky, ale naša dielňa bola celkom obyčajná. Viazali sme knižky len v ruke a na lisovanie kníh sme si požičiali v dedine starú hoblicu, ktorá na šťastie mala ešte dobré uťahováky. Hrubšie knižky sme viazali v bedničke, na ktorú sme upevnili motúzky klinčekami. Preto bolo radosti, keď sme obdržali správne náradie. Hneď sme sa pustili do práce! Viazali sme knižky do knižnice a urobili sme na začiatok dosť veľkú prácu: 113 kníh do žiakovskej a 10 do uč. knižnice sme sviazali. Okrem toho ešte 4 chudobným žiakom čítanky a početnice a výlohy sme hradili zo spol. fondu. Na 8 slabikárov sme urobili tvrdé dosky a požičiavali ich chudobným.

AMERIKA NA JEDNU LAMPU.

Mnoho našich milých čtenářů postavilo si krystalovou staničku podle našeho loňského návodu, mnoho jich dostalo zdarma i krystal, a je nám milé čísti dojemné dopisy, vyjadřující spokojenost s vykonaným dílem. Někteří naši amatéři poslouchají až neuvěřitelnou řadu stanic a konají s krystalem pravé zázraky!

Vzhledem k tomuto potěšitelnému výsledku požádali jsme znovu vydavatelství KNN v Uhlířských Janovicích o darování krystalů, a s potěšením sdělujeme, že nám bylo vyhověno. Každý náš odběratel dostane zdarma úlomek krystalu KNN, požádá-li oň korespondenčním lístkem zmíněnou firmu. Lístek budiž potvrzen panem učitelem, aby bylo zřejmo, že žadatel skutečně staničku má, nebo staví.

Je však velmi mnoho čtenářů, kteří po zdařilých pokusech s krystalem by rádi polouchali silněji a také stanice vzdálenější.

Doposud bylo běžným postupem, že se ke krystalové stanici připojil sesilovač s jednou lampou. Jak taková lampa pracuje a vypadá, vysvětlíme v dalších číslech, a uvidíte, že každý snadno činnost tohoto vynálezu dobře pochopí.

Lampa sama o sobě však stojí 60—110 Kč, mimo to však je k ní potřebí dvou baterií, jež zase stojí přes sto korun, pak transformátor a drobné potřeby opětně více než stokorunu.

Takový sesilovač tedy přijde hodně draho, stojí více, než celá dosavadní stanice se vším všudy. Výsledek je pouze ten, že vše, co jste doposud na krystal slyšeli slabě, slyšíte nyní zřetelněji, silněji. Nových stanic neuslyšíte, neboť sesilovač právě jen sesiluje to, co krystal zachytil.

Podáváme proto dnes něco lepšího, než je postup zde uvedený. Místo připojování jednolampového sesilovače přestavíme totiž dosavadní stanici krystalovou tak, jak byla s válcem a se dvěma běžci na přijímací stanici jednolampovou výtečného typu v neobyčejně levném provedení. Stanice tato, běžně dnes známá jménem jednolampovka KNN, je novou naší českou sestavou, a jistě ji naleznete již i někde ve svém okolí a můžete se o její výborné činnosti přesvědčiti, ještě než se stavbou započnete.

Připomínáme jen, že mnozí její majitelé na ni zachytili dokonce i Ameriku, jak nám píše na příklad pan řídící učitel Bílek ze Sv. Jiří u Chocně, nebo pan Reichelt z Českých Budějovic, a mnoho ještě jiných. Těšíme se, že i mezi našimi odběrateli bude mnoho takových, kdož se nám také Amerikou pochlubí. Jenže se na to musí ve tři hodiny v noci vstávati, jelikož tou dobou je v Americe teprve večer a vysílací stanice zahajují svoje koncerty.

KRESBY FIDUSOVY

PODZIM.

(Dětská melomimika v přírodě.)

Scéna:

Slunný podzimní den v háji s barvícím se listím. *Podzim* v žlutých šatečkách bez rukávů a bosý, s věnečkem z barevného listí kolem hlavy, přibíhá do háje. Na zemi leží *listí* — děti schoulené porůznu na trávníku.

I. Tanec podzimního listí.

Podzim začne listí rozfukovat, honit dopředu, dozadu, stranou, do kruhu — až je konečně odfouká pryč (děti mizí za keři a stromy). Pak se stále vzrůstající silou naznačuje v tanci *podzimní vichr*, jenž stromy vyvrací — a zase pomalu se uklidňuje a zase kouzlí krásný podzimní den s laskavě modrou oblohou a klenbu stromů prosvětlenou sluneční září žlutě, červeně a hnědě.

II. Dary podzimu.

Volá děti do háje takto vymalovaného a rozsvíceného. Ty přicházejí s tancem a písní (jen melodie beze slov, slabikou „*la*“). Tančí v širokém kruhu kolem Podzimu jako kolem stromu a připojí slova:

„Foukej, foukej, větříčku,
shoď mi jednu hruštičku! Lalala...
Shoď mi jednu nebo dvě,
budou dobré obě dvě. Lalala...“

Podzim stojí uprostřed, trhá ovoce nad hlavou a rozdává je kolem klečícím a se radujícím dětem.

III. U ohníčku.

Potom naznačuje dětem, aby si snesly suché klestí, že si udělají ohníček. Děti snášejí větve, Podzim rozdělává oheň, ony dmýchají, usedají kolem, hřejí si ruce. Podzim opravuje oheň, dělá dým, stoupající vysoko vzhůru jako oběť, děti mezitím zpívají:

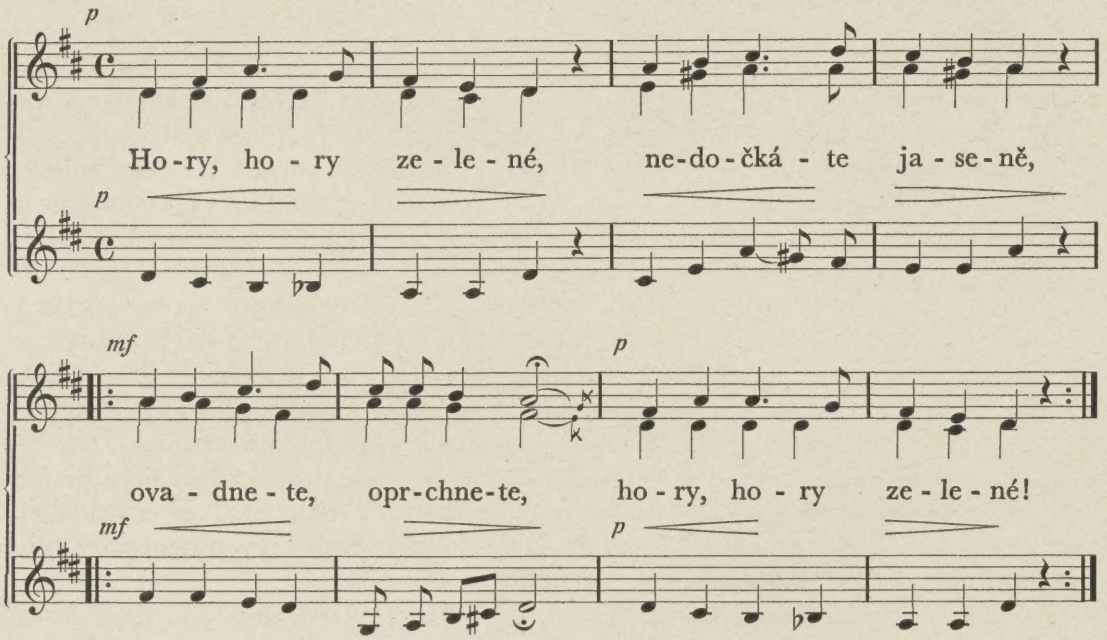

Pak děti zvolna odcházejí s písní „Zelení hájové“ (jen 1. sloka), Podzim ještě uhasíná oheň, pak sám v zadumání pomalu odchází za nimi. Z dálky doznívá píseň dětí.

Z „Domu dětství“. *F. K.*

RODIČŮM.

Tak jsme rostli v chudé chatě
jako houby v mechu,
dost nás věru otec s mátí
měli pro potěchu.

Zdálo se, že víc nás přišlo,
nežli bylo třeba;
chudé brázdy nestačily
ani na náš chleba.

Rostli jsme jak na sluníčku
klasy na souvrati,
a teď jeden za druhým se
v širém světě tratí.

Po světě jsme roztroušeni,
každý v jiné líše,
a dvě hlavy postříbřené
v chudé chatě tiše

na nás nyní vzpomínají
snad i se slzami,
co nás bylo, co nás měly —
a jak jsou teď samy.

Jan Urbánek.

HOVORIACA PRIKRÝVKA.

„Len poďte bližšie, poďte bližšie, pekne vítam!“ Tymito zdvorilými slovami privítal malý japonský hostínsky cestujúceho, ktorý práve vstupoval do dverí. Bol to prvý hosť hľadajúci u neho nocľah, lebo hostínec bol práve novo otvorený.

Nebol to hotel prvotriedny. Hostínsky bol chudobný a kúpil si slamené rohože, stoly, hrnce a ostatné potreby u vetešníka; ale všetko vypadalo prívetive, ladne a čisto a bolo vidno, že sa tu hosťovi páči. Chutne si zavečeral a potom sa odobral na lôžko.

V Japonsku nespia ľudia na posteliach ako u nás. Ležia na zemi na slamenej rohožke plachtou zakrytej a prikrývajú sa paplónami. Bohatí môžu si kúpiť viac takýchto prikryviek a je im potom teplo, ale chudobný sa musí uspokojiť s málom. Zámožní ľudia majú často až 3 m dlhé a pol tretieho m široké prikrývky. Rano ich ukladajú do nástenných skríň, pred ktoré sa postaví maľovaná zástena. Drevené podhlavnice, na ktoré pri spaní kladú hlavu, aby si svoje umelé účesy nepostrapatili, dávajú tiež do skríň. Keď vidí Japonec podhlavničku ležať na zemi, dá si veľký pozor, aby o ňu nohou nezavadil, a keď sa to predsa stane nedopatrením, udre sa čelom o ňu, hovoriac pri tom: „Odpusť!“

Sotváže hosť usnul, zobudí ho akýsi zvuk v izbe. Zretedlne počul hlasy dvoch chlapcov:

„Ach, braček môj, tak ma oziaba!“

„Mňa tiež veľmi oziaba!“

Cestujúci si myslel, že sú to deti hostínskeho, ktoré sa omylom dostaly do jeho izby. To sa mohlo ľahko stať, lebo japonské hostínce nemajú dvere na kľúč, ale jednotlivé izby sú oddelené zástenami a tie sa môžu ľahko odstrčiť, aby sa mohlo

vynsť alebo vnísť. „Pst," riekol hosť, „toto nie je vaša izba, deti, choďte už tiež spať!" Za chvíľku bolo ticho. Odrazu sa ale ozvaly tie isté hlasy znovu:

„Ach, braček môj, tak ma oziaba!"

„Mňa tiež veľmi oziaba!"

Hosť podivne znepokojený vstal, zasvietil sviecu pripevnenú v japonskom lampióne, posvietil si do všetkých kútov, popozeral nástenné zásuvky, ale chlapcov nikde nebolo.

Uložil sa tedy znovu, ale nechal sviecu horeť. V tom ozvaly sa hlasy ako predtým:

„Ach, braček môj, tak ma oziaba!"

„Mňa tiež veľmi oziaba!"

Tu milý hosť zbadá, že hlasy vychádzajú z jednoho paplóna. Hneď sa sobral a bežal k hostínskemu, aby mu povedal, čo sa to robí.

Hostínsky sa veľmi začudoval: „Ale — to ste si včera len viacej prihli zo sklenički," hovorí, „nuž teraz vidíte strašidlá. Také hlúposti mi nevravte! Moje prikrývky nerozprávajú!"

„Tie hlasy som počul celkom zretedlne," odpovedal hosť, „a keď ste ku mne tak nezdvorilý, nájdem si byt inde!" S tým zaplatil svoj účet a šiel. Na druhý deň prišiel nový hosť. Ten vôbec nepil víno na večeru, ale sotváže sa uložil, počuje i on tie úpenlivé hlasy:

„Ach, braček môj, tak ma oziaba!"

„Mňa tiež veľmi oziaba!"

Vyskočil a poď rovno k hostínskemu. Ten ho mrzute vypočul a potom hovorí: „Urobil som všetko, čo mi bolo možné, len aby ste mal u mňa pohodlie, nemal by ste mi teda chodiť s takými povedačkami!"

„S povedačkami?" rozhneval sa hosť, „povedal som vám čistú pravdu, hlasy vychádzajú z jedného paplóna! Ani minútku nezostanem ďalej vo vašom dome!"

Keď i tento hosť rozhnevaný odišiel, pobral sa hostínsky hore do izby, aby videl, čo je vo veci. Po jednom sbieral prikrývky so zeme a zrazu len začuje celkom zretedlne hlasy dvoch chlapcov:

„Ach, braček môj, tak ma oziaba!"

„Mňa tiež veľmi oziaba!"

Vzal si tedy sám tú prikrývku, z ktorej hlasy vychádzaly, uložil sa na ňu a usiloval sa zaspať; ale všetko darmo. „Ach, braček môj, tak ma oziaba!" — „Mňa tiež veľmi oziaba!" Tak bolo počuť celú noc chlapcov bedákať.

Hneď ako sa rozvidnilo, zašiel k vetešníkovi, od ktorého paplón kúpil, aby sa prezvedel, zkade ho má. Ale vetešník mu hovoril, že ho má z malého obchodu na druhom konci mesta. Hostínsky i ta zašiel, ale čože — ten ho mal zase od iného a tak pobehal malý hostínsky celé mesto, kým sa dozvedel tajomstvo hovoriacej prikrývky. Konečne sa zistilo, že pôvodne predal prikrývku človek, ktorý mal domček v najchudobnejšej čiastke mesta.

V tom dome bývala rodina, otec, matka a dvaja synčekovia. Otec málo zarábal, matka bola chorá a nemohla pracovať. Jeden chlapec mal osem, druhý šesť rokov.

AUG. NĚMEJC: NA UVÍTANOU

V zime ochorel aj otec. Za osem dní trpel hrozné bolesti a konečne zomrel. Matka ho tiež dlho neprežila, odišla za mužom, zanechajúc úbohé sirôtky samotné, lebo nemaly ani priateľov ani príbuzných. Aby nezomrely hladom, predávali, čo sa dalo a na koniec nezostalo im nič, krema jediná prikrývka. A vonku bola zima, mrzlo až klince práskali. Chlapci sedeli stúlení pod prikrývkou a nebožiatka stále nariekali: „Ach, braček môj, tak ma oziaba!“ — „Mňa tiež veľmi oziaba!“ A čo sa nestalo! — Ich úpenlivé prosby sa zachytily vo vate prikrývky a ozývajú sa teraz ustavične.

Vtom vstúpi pred driemajúce deti majiteľ domu a hneď nahnevano spustí: „Kde sú peniaze za byt?“

Chlapci sa uľakano prebrali. „Ach, pán domáci, už nič nemáme.“

„Tak sa berte, hneď aby ste boli von! Prikrývka tu zostane, ponechám si ju za náhradu.“

„Drahý pán domáci! Nevyháňajte nás veď je taká veľká zima a sňahu je tak vysoko!“

„Hneď sa practe!“ zakričal domáci rozzúrene.

Nebožiatka malé! Nemaly na sebe ničoho krem votchej halenky, všetko ostatné popredali, aby zahnaly hlad. Ale nedošly ďaleko. Za domom, z ktorého ich vyhnali, klesly do velikej záveje. Tu im bolo mäkko a čoskoro ich stuhlé údy necítily zimu. Zaspaly sladko a viac sa už neprebudily, objal ich spánok smrti.

Nejaký človek našiel zamrznutých chlapcov a doniesol ich do chrámu Kwannony, bohyne milosrdenstva. Keď niekedy budete mať príležitosť vidieť sochu tejto bohyne, zpozorujete, že je zobrazená s láskyplnou tvárou a tisícimi rukami, a tými vraj pomáha všetkým, ktorí trpia na zemi biedu.

Tu v tôm chrámu bohyne milosrdenstva pochovali oboch chlapcov. Do chrámu prišiel jednoho dňa malý hostínsky, odovzdal kňazovi podivuhodnú hovoriacu prikrývku a všetko mu vyrozprával.

Ale prikrývka zrazu onemela. Vyplnila svoje poslanie. Malý hostínsky a všetci ľudia sa dozvedeli, ako smutne skončili oba chlapci a zahanbili i zarmútili sa, že sa niečo takého mohlo stať v ich meste. Dve dietky tam zahynuly a nikto im neprišiel na pomoc.

„Ach, braček môj, tak ma oziaba!“

„Mňa tiež veľmi oziaba!“

Viete, deti, kde môžete počuť tieto hlasy? V uliciach miest, kde žijú ľudia stiesnení v malých komôrkach, postrádajúc svetlo, vzduch, slnce; i na dedine, kde deti pastierov a robotníkov bývajú v núdznych dierach a sú zle živené. Každý deň môžete tie hlasy počuť. Ale bohati mnoho rázy nepočujú. Jedia, prevážajú sa na koňoch, chodia na poľovačky, navštevujú priateľov a cestujú po krásnom svete. Z biednych domkov zaznievajú tieto hlasy, z obydlí ľudí, ktorí musia pracovať za tak biednú mzdu, ktorá im nestačí ani na odev ani na pokrm. Keby ich tenké prikrývky mohly hovoriť, akým žalostným nárekom ozývala by sa dedina i mesto.

Môže tu pomôcť tisíc rúk, keď sú miliony uší hluchých? *F. J. Gould.*

J. ISRAËLS: PO BOUŘI

CO VYPRAVOVAL STARÝ NÁMOŘNÍK.

Bude tomu asi třicet let, když jsem uslyšel ránu z děla. Bylo ještě přede dnem. Já jsem byl tehdy strážcem majáku na druhém konci našeho ostrova. A jedna moje dcera tu byla u mne, vedla mi domácnost. Od večera byla bouře na moři, přišla s větrem od severozápadu. Já jsem si hned zvečera pomyslil: Nu, v noci budeme mít co dělat. A také ano! Zdálo se mi, že slyším ránu z děla; opravdu, vystřelili. Volali o pomoc. A pak ještě jednou vystřelili. Potom už bylo ticho. Dívám se dalekohledem na moře, ale pro dešť a tmu neviděl jsem ničeho. Pojednou vyletělo v dálce světlo do výšky. Teď již jsem věděl dost: na mělčině v moři uvízla loď a volají o pomoc. Co bys dupl, byl jsem nahoře na věži. Má dcera — byla to ta nejstarší — běžela ke zvonu a zvonila na poplach.

„Tati, to půjdete také do člunu?“ ptala se mne, když jsem odcházel.

„No, to se rozumí, musím,“ povídal jsem jí a běžel do vsi.

Zavolal jsem synovce Heina, zabouchal jsem na okno u souseda Alberta Laarzena, ten měl klíč od lodí. Pět minut jenom a nebylo chalupy, aby žena nechala muže ve spaní. Vybralo se dvanáct mužů k veslům, ale ani pomyšlení, abychom

se odvážili na moře. Šly vlny jako domy a pěna se nám lepila na uši. Jedině co jsme mohli udělat, že jsme vystřelovali záchranné lano. Ale tehdy ještě nebyly přístroje nejlépe seřízeny a tak se nám nepoštěstilo, aby lano doletělo na palubu ohrožené lodi. Půl hodiny později bouře ustala, jak se nám zdálo, a většina našich chtěla se pustit na moře. Ostatní však dali na ženský pláč a nářek. Ženy lomily rukama a že kdo půjde na moře, jako šílenec dává se do jisté záhuby. Ale náš Hein povídá: „Poslechněte, hoši, nevíme, kolik lidí je na lodi. A to je máme nechat, aby utonuli? To je naše povinnost. Hoši, budeme-li čekat, ti tam zatím utonou."

„Tak jdeme do toho! S pánem bohem," zvolalo několik z našich lidí, byli mezi nimi i ti, co dosud váhali. Políbili ženy, sestry a děti a naskákali do člunu. Šli jsme první. Měli jsme dobrý člun, Hein byl dobrý plavec, sedl u kormidla, ale to se rozumí, že nám bylo všelijak u srdce. Chvíli to šlo dobře, chvílemi nám moře hrozilo; nejednou jsme myslili: Teď, teď už se člun obrátí a převrhne! Dvakrát zahnalo nás moře ku břehu. Ale dvakrát jsme se dali znovu na vesla.

„Ráz, dva, jak se patří na muže," volal Hein.

Nu a tak jsme se dostali k tonoucí lodi. Pro dešť, pěnu a tmu viděli jsme jedině stěžeň a jediné ráhno. Viselo na něm pět mužů. Dalo to moc práce, nežli jsme je dostali k sobě do člunu. Viděli jsme, že jich je na lodi více, ale museli jsme loď opustiti, jinak by nás vlnobití hodilo proti vraku a zůstali bychom všichni ve vodě. Nejdříve vysadíme těch prvních pět. S velkým nebezpečím projeli jsme příbojem vln. Šlo všem o život.

„Tak to je první díl," povídá Hein, když jsme těch pět trosečníků vysadili na břehu. „Kdo půjde pro ostatní?"

Nabídli se další čtyři. Vítr trochu polevil. Tak jsme se pustili znova na moře za vrakem. Nebyli jsme daleko od břehu, když se mi zdálo, že jsem shlédl něco červeného. Oh, pane, před třiceti lety měl jsem velmi dobré oči! Byla to vlajka červená! Na lodi bylo zle, tonuli! Hoši veslaři tomu nechtěli věřit, ale já jsem křikl: „Na vesla, ráz-dva!" Otočili jsme se a znova k vraku. Na vlnách zmítal se vor, na něm tři muži. Dva byli polomrtví. Ale já jsem zažil jinší věci v životě. Tak jednou jsme se pustili ke klesající již lodi a zachránili jsme ještě čtyři děti. Námořníci, ještě nežli sami utonuli, usadili děti v koši na stožáru a my jsme je zachránili. Ale jen ty děti, musíte rozuměti! A tak jsme zachránili ty tři, co se pustili na moře na můstku jako na voru. To jsem měl vždycky radost, kdykoliv jsem je v pozdějších létech potkal. To si nedovedete představiti, jakou radost má člověk, když může říci: Tohohle jsem zachránil s nebezpečím vlastního života.

Ale teď, co bylo dál.

Vrátili jsme se ku břehu a ty tři jsme vysadili. Jeden z nich, co mohl ještě mluvit, povídá, že na lodi zůstal kapitán, jeho žena — kapitánova —, tři děti a ještě několik námořníků. Ti se neodvážili na ten kus můstku a všechny záchranné loďky, šalupy, byly mořem odneseny. Tak že tedy půjdeme na moře po třetí. Ale na ten kousek nezapomenu, i kdybych dožil sta let. Dostali jsme šťastně do

M. ALEŠ: VODNÍCI Z JIRÁSKOVY „LUCERNY“

člunu i kapitána, i jeho ženu, dvě holčičky jako koťátka a tři muže. V tom nám přicházely na pomoc dva čluny ze sousedství, s čerstvými vesly, s muži při síle. Odevzdali jsme jim kapitána, tu paní a děti; zachránění tři muži zůstali s námi a že půjdeme ještě k vraku. Leč v tom se zdvihla bouře poznovu. Něco strašného! Vlny se zrovna vztekaly a vtom vidíme: koráb na mělčině se rozštípl ve dvé, jak bys jej roztrhl. Měli jsme štěstí, byli jsme od trosek daleko, jinak bylo by nás víření mořské zatáhlo mezi trosky. A teď začal zápas o život. Na vesla anebo tady zůstaneme. Ráz na ráz zarýval se náš člun nosem do vody. Tentokrát seděl u kormidla Frans Rouwaert a ten nás moc dobře vedl! Vedl nás správně od vlny k vlně a dlouho se nám dobře vedlo. Myslili jsme: Už jsme vyvázli! Však jsme byli nedaleko od majáku. Poznal jsem u věže svou dceru a synovce, byl to Roos; čekali a hlídali svítilnu. — Ale jak to bývá: Dokud nejsi na břehu, nevolej: Vyhráno! Chtěli jsme se dáti po větru, ale vítr nás zachvátil na hřebeně vlny a mrštil námi do hlubiny.

Plovali jsme, jak jsme uměli a mohli. Na štěstí měl jsem korkovou vestu a tak se dobře hrabu ve vodě, ale lana jsem se nemohl dobře zmocniti. Hodili nám totiž lano od břehu. Teď vidím: tady po mně někdo chňapá rukama. Pomyslím si: Hochu, teď musíš jenom plaváním se zachovat, jinak tady zůstaneme oba dva, třeba nemáme k břehu daleko. Bylo to asi sto kroků. Rozhodil jsem ruce, pustil jsem se naznak ku břehu. A vtom mne to chytí za nohu. „Pomoc, pomoc!“ Byl to jeden z trosečníkův. „No, hochu, teď nás vezmou oba žraloci,“ myslím si. „Chyť se mne, tady, kolem pasu. A druhou rukou jen se hrab, jak můžeš.“

Ale chlapík už byl bez vlády. „Už jsme hotovi,“ pomyslil jsem si. Přece však jsem se nevzdal mysli. Uhodím nohama, rozhodím ramena a ucítím půdu pod nohama. Ale moře bilo ku břehu, že jsem se postaviti nemohl. Vlny se mnou hrály jako kluci s káčou. Jsem ztracen, jestliže se mne ten druhý nespustí. Držel se mne za nohu. Ještě dnes to cítím, jak mi svíral nohu. Vtom slyším výkřik; to byly mé dvě dcery. Poznal jsem je po rukávech, stály v příboji mezi vodami. A v zápětí cítím, něco mne šlehlo při uchu.

Byl to šátek, jak jej ženské nosí na hlavě. Mé dcery svázaly dva šátky do jednoho, hodily mi konec. Chňapl jsem k uchu pro druhý — a byl jsem zachráněn. Vzpomněl jsem na toho tonoucího, na něhož jsem na chvíli zapomněl. Hledám ho pravou rukou, jak jsem plaval naznak a držel se šátku. Nalezl jsem ho, toho tonoucího. Vtom byl u mne můj synovec, co s námi nebyl na lodi, byl to ještě mladý hoch. Tak, tak, abych se ho mohl uchytiti, a byli jsme na břehu všichni. „Zaplať Pán Bůh!“ Skoro na ráz všech nás pět jsme to zvolali. Jak jsem objal a zlíbal své dcery, to si můžete pomyslit. Zda křičely úzkostí či radostí, to já už dobře nevím, ale nebylo je možno utišit!

Půl hodiny poté, když jsem se ze všeho vzpamatoval, šel jsem do vsi na přezvědy, co že se stalo s druhými. Vypravovali mi, že byli u břehu a vtom moře spláchlo čtyři z nich. Dva tam zůstali, nenašli je. Vlna jimi uhodila, že padli hlavou na bok lodi a utonuli v bezvědomí. Dva druhé zachránili. Jednoho vylovil

jeden z našich rybářův. Druhému, jmenuje se Albert Laarzen, zachránil život pes, jeho pes, jenž ho nikdy neopouštěl. Skočil za ním i tentokrát do záchranného člunu. Ta němá tvář skočila za svým pánem do moře a tak dlouho jej držel nad vodou, až je oba ostatní lidé zachránili. To vlastně Albert, syn Albertův, přijel na koni do vln a zachránil i otce i toho psa.

Pár neděl po té bouři dostal náš Hein psaní od Záchranné společnosti, abychom přijeli do Haagu, všichni, co jsme se dali tenkrát na moře. A psa abychom vzali s sebou. Dostali jsme také peníze na cestu a každý z nás i nový oblek. A tak jsme jeli a pes s námi.

To jsme se, pane, tenkrát vyšvihli! A v Haagu! Sál v Záchranné společnosti byl jeden prapor! A co palem a co květin! Kolem dokola sedělo pánův a paní. Potom jeden pán měl o nás řeč a pak jsme dostali, co nás bylo, dárek na památku a to námořní dalekohled a k tomu list. Tamhle to vidíte, i ten dalekohled i ten list, ten diplom.

A jestlipak byste řekl, co chtěli s tím psem? Ten dostal pásek na krk, a to se stříbrným kováním a se stříbrnou medajlí.

Nizozemsky napsal E. Heimans do knihy „Hrdinové bez meče". Přeložil R. J. V.

VŽDY VE SLUŽBĚ.

(Psáno těm, kdo chtějí být junáky, platí však doslova i našemu Dorostu.)

Na nástupišti nádraží procházel se průvodčí vlaku, jenž měl hezkou květinku za knoflíkovou dírkou.

Vtom šel kolem opilý člověk, strhl mu květinku s kabátu a hodil ji na koleje pod vlak.

Průvodčí zrudl a zaťal pěsti, ale přemohl se, odvrátil se a šel klidně dále.

Když vstoupil do vozu, jeden z cestujících, který celý ten výjev pozoroval, povídá mu:

„Pane průvodčí, znamenitě jste se držel."

„Však, pane, kdybych nebyl býval *ve službě*, byl bych mu dal za vyučenou!" odpověděl.

Průvodčí jednal zajisté znamenitě, ale jen „proto, že byl ve službě". Kdyby byl *mimo službu*, byl by jednal jinak.

Nemyslíte, že i kdyby byl mimo službu, měl by tak jednati?

Skoro každý člověk koná nějakou službu, práci či povinnost, při které jest mu dbáti určitých pravidel a zachovati nějaký řád.

Horník nesmí v dolech kouřit, ale když je mimo službu, může.

Písař v kanceláři si nesmí čísti noviny, ale je-li mimo službu, přečte si je.

Ve škole nesmíte žvatlati a hráti si s kamarády podle své libosti; mimo školu však můžete.

Vidíte, jest často velký rozdíl mezi tím, je-li člověk ve službě či mimo službu.

Avšak *junák* by měl být *vždycky ve službě!*

To znamená, že máte býti ve službě, kdekoliv jste.

Třeba na hřišti? Třeba. Když prohráváš na příklad, jest právě nejlepší příležitost ukázat, jaký poctivý junák jsi. Hoch, který není junákem, bručí, vyčítá, ztrácí víru a ochabne.

Junák si připomene, že *je ve službě* a statečně se drží.

A což mezi kamarády? Jsi čistý myšlením, slovy i skutky? Musíš *vždycky* takovým býti, neboť *vždycky jsi ve službě.*

Otaž se někdy sám sebe:

„Ví můj učitel, že jsem junákem?"

Možná, že odpovíš takto:

„Ano, ví, neboť viděl, že nosím odznak."

Nuže, jestliže to jest jediná věc, kterou pozoroval na tobě, mohu ti upřímně a rovnou říci:

„Nejsi junákem."

Avšak možná, že tvůj učitel mi odpoví takto:

„Ano, to je dobrý junák, neboť jest poctivý v práci; neztratí odvahu, když úkol jeho je těžký. Mohu se naň vždycky spolehnouti, ať jsem zády od něho odvrácen nebo spočívají-li mé zraky na něm. Nikdy nelže. Nikdy není od něho slyšet nadávek neb ošklivého slova. Jest vždycky zdvořilý, laskavý, veselý, úslužný, oddaný a pečlivý."

Může-li toto učitel o tobě říci, výborně, nejsi nikdy mimo službu.

A tak tomu jest též, jsi-li snad učněm.

Ví tvůj mistr, že jsi junákem?

Ví-li to, zeptej se sám sebe, *jak* to ví.

Slyšel jsem onehdy o chlapci, který byl zaměstnán v obchodě obilím. Jednou zůstal v krámě sám. Přišel nějaký pán pro obilí a když hoch měřil, řekl mu:

„Přisypej nám; tvůj pán není přítomen."

Hoch odpověděl:

„*Můj pán* je vždycky přítomen." — A pán se zastyděl.

Tvůj pán jest vždycky přítomen; jsi vždycky *ve službě.*

Avšak jest ještě jiná chvíle, o které jsi snad dosud nepřemýšlel. Je-li junák *vždy ve službě*, pak musí být ve službě též, *je-li sám.*

Myslel jsi již na to?

Hoch může zachovávat zákon junácký, je-li ve společnosti, a porušiti ten zákon, když je sám. Může se státi, že myšlenky si nezachová čisté a jasné, neboť myšlenky ho právě dělají buď dobrým nebo zlým.

„Jak kdo smýšlí ve svém srdci, takový jest."

Proto si připomeň, když jsi sám, že také jsi ve službě, neboť: „zaseješ-li myšlenku, sklízíš skutek; zaseješ-li skutek, sklízíš zvyk; zaseješ-li zvyk, sklízíš povahu."

A povaha tvá jest nejdůležitější věcí na světě, kterou máš.

Podle anglického Woowotanna.

M. DUCHEK: OHNÍČEK

UŽ NÁM LISTÍ PADÁ.

Podzimek dotkl se svou čarovnou hůlkou Přírody a zelený háv stromů se změnil v nejpestřejší roucha duhová. Tak jako přecházejí oslnivě bílé mraky v nachovou barvu rozžhaveného kovu a po chvíli se změní v popelavou šeď, tak střídá se v podzimku na přírodním jevišti každodenně jedna dekorace za druhou. A jedna je nádhernější druhé; jen ten, kdo je raněn slepotou, dá se okrást o věčně krásné divadlo s volným vstupem, které se po prvém mrazíku zakončí skvělým ohňostrojem zlatých dešťů; teprve později zapadne bílá, sněhová opona a zastře holé, černé kostry stromů.

Krása podzimních barev listí spočívá právě v tom, že se proměna neděje na ráz stejně; barvy se tu míchají a mění v nejživější směsici jako na malířské paletě.

Z bělokorých *břízek* se sehnutými větvemi setřásá větřík spousty zlata jako by to byly zrnité dukáty, padající z rukávu dovedného kouzelníka. Štíhlý *topol* stejně štědře, tak jako *lípa*, *vrba*, *javor* a *kaštan* rozhazuje *sírově žluté* podzimní pohlednice. Vedle žluté je na zimu v oblibě *světlá hněď*, do níž se oblékly *habry* a *duby*. *Rudým* královským nachem se vykrášlily *krvavé buky*, pěstované v zámeckých zahradách, i pěkné *loubince*, zavěšené útlými ručičkami leckde na zdech a altánech. Černomodré jejich plody odtud dobře vynikají jako bělostné kouličky *pámelníku*, nebo červené lampičky *šípkové* a stručky *jeřábů*. Podzimní výstavu listí dokončují fialové *zelné* koule a zespod postříbřené lupeny *lindy*, jež se zaskvívají bíle při každém zavanutí větru, ale na povrchu se již potáhly černým rouchem smutečním — —

Proč padá listí?

Protože Příroda na čas zastavuje životní činnost rostlin a lupeny v ukončeném období již vyplnily zcela svůj úkol jako vaše prvé sešity, v nichž jste se učili psáti. Strom by ani neunesl spousty sněhu, které by se na čepele listů nachytaly, mráz by potrhal jejich šťavnatá pletiva, takže by byly na druhý rok zcela k nepotřebě, právě jako popsané sešity. Bude tedy výhodnější, když se jich rostlina na zimu zbaví; dříve však *se zeleň rozloží a vystěhují se z nich živné šťávy, ať bílkoviny, tuky, cukry* nebo v rozpustnou formu převedený škrob a p. Látky ty se uloží ve vnitřních zásobárnách kmenů, v hlízách, v dužnatých kořenech nebo konečně v *pupenech* dobře na zimu oblečených.

Když pak *sníženou teplotou pozbývají kořeny schopnosti ssáti ze země potřebnou vláhu*, lupeny vadnou a odlamují se na tom místě, kde seděly na ztloustlých řapíkových polštářcích, a padají dolů.

Vítr s nimi pohrává a rozhazuje je jako dítě, hrající si s barevnými papírky. Jedny odnese, jiné nastele na jejich místě ve vysoké závěje. Tu v závěji aspoň přikryjí před zimou nasetá semínka, setlejí a pohnojí jim půdu.

Z těl padlých hrdinů naroste zase život nových bojovníků.

Život jest věčný!

Edv. Weichet.

Děti, založte si letos sbírku barevných lístků!
Lepte si je do knížky s tuhými listy.

O SPÁNKU.

Spánok je dobou odpočinku celého tela. Telo spiaceho človeka leží bezvládne, ako bezduché, len dýchanie a tep krve zostávajú ako jediné známky života. Povolí i napätie svalstva, čo je známkou úplnej nečinnosti.

Spánok je nutný, to cítime na sebe večer, menovite po väčšej telesnej únave a vidíme to okolo seba v celej prírode. Keď sa blíži večer, zaliezajú živočíchy do svojich hniezd a skrýš, aby si tam pokojne odpočinuly. Tie zvieratá, ktoré v noci hľadajú korisť, prespia celý deň. Niektoré upadajú zase počiatkom zimy v dlhý zimný spánok, nerušené snáď ani žiadnymi telesnými potrebami.

Telo ľudské je tak zariadené, že akonáhle dostúpi vyčerpanie síl určitého stupňa, hneď sa ozve „znamenie k odpočinku", totiž *únava*. Ale ustatý človek nie je ešte na konci svojich síl. Vieme, že niekedy stačí povzbudlivé slovo, inokedy nejaký duševný dojem, na pr. hudba pri pochode, alebo strach, vedia z unavených údov vynútiť množstvo skrytej energie.

Časté používanie alebo snáď i zneužívanie tejto zásoby síl nie je telu celkom ľahostajné. Ono sa vždy húževnate bráni nadbytočnému vydávaniu a úplnému vyčerpaniu, nehľadiac k tomu, že výkonnosť súčastnených orgánov, menovite srdca, býva v takých prípadoch využitá do krajnosti (na pr. u závodníkov) a že potom snadno môže nastať katastrófa. Ovšem nesmieme zamieňať prirodzenú únavu s *lenivosťou* a *pohodlím*. Tie tiež škodia telu, síce celkom inakšie, ale mnoho rázy nebezpečne a ťažko.

Ak chceme od tela prácu svalovú alebo duševnú, musíme mu dopriať i nutného oddychu v spánku. Na jakosti spánku závisí i veľkosť nášho odpočinku. Čím lepšie spíme, tým sme čulejší rano. A ako si zlým spánkom môžeme zkaziť deň, práve tak sa pripravíme o občerstvujúci spánok nesprávnym využitím dňa.

Ti, ktorí sedia celý deň či už nad učením, lebo v kancelárii alebo pri nejakej inej práci, musia cez deň nejakú hodinku venovať prechádzke na zdravom vzduchu alebo ešte je lepšie využiť volného času k pestovaniu miernych športov a telocviku. V lete je to: tenis, kúpanie, plávanie, turistika, veslovanie, skauting, v zime: bruslenie, lýže, prechádzky atď. Keď je daždivo, nahradíme tento pohyb v prírode telocvikom pri otvorenom okne alebo aspon v dobre vyvetranej miestnosti. Pre tých, ktorí majú veľmi málo času na prechádzky a ktorí sa po svojej práci cítia unavení, doporúčame večerný telocvik a po ňom omytie studenou vodou.

Ach, ako sa to dobre spí!

Najčastejšou príčinou nepokojných nocí hlavne u detí sú poruchy črevné a u dospelých večera pred spánkom. S plným žalúdkom sa nemá chodiť spať. Človek síce zaspí, ale ťažké strašlivé sny premenia mu noc v peklo a rano potom vstane viac unavený ako osviežený. Najviac to vidno na vás deťoch. Keď neskoro večeriate alebo ak vás bolí bruško, hádžete sa, prevaľujete, padáte s postele, kričíte, plačete, voláte o pomoc atď. Preto večerajte včašie.

Spánok je odpočinkom i pre naše srdce a pľúca, hoci ony vo svojej činnosti nezastanú. Im postačuje zmenšená práca. Usnadníme im ju, keď sa postaráme, aby maly pľúca dosť vzduchu bohatého na kyslík, aby jedno vdýchnutie prinieslo krvi čo najviacej občerstvenia. Ináčej nastáva dusenie, lebo aby pľúca kryly nedostatok okysličovania, musia i v noci rýchle pracovať a potom si veru neoddýchnu. Musíme si zapamätať, keď dýchame rýchlejšie, potom i krv musí rýchlejšie obiehať, tedy i srdce miesto odpočinku pri zmenšenej práci vyčerpá sa ľahko zvýšenou činnosťou.

Preto spite v zime v dobre vyvetranej miestnosti a v lete pri otvorenom okne. Neprechladnete. Prečítajte si náš článok v predošlom čísle a nebudete sa báť. Ten, kto privykol spávať pri otvorenom okne, hneď sa zobudí, keď mu ho zavreme. A keď sa ho spýtate, prečo sa zobudil, povie vám, že sa dusí.

Práve tak je dôležité, abyste nespaly v ťažkých perinách. Jestli v nich spávate, potíte sa po celú noc a ráno ste ako ubité, nechce sa vám jesť, ste ospalé a vyčerpané. Každý človek dýcha nielen pľúcami, ale aj povrchom celého tela a keď mu toto povrchové dýchanie znemožňujeme, dusíme sa práve tak, ako by sme si zapchali ústa. Známy je prípad varietnej umelkyne, ktorá chcejúc predstavovať bronzovú sochu, natrela sa celá bronzovou barvou a skôr ako bola tato s nej smytá, zomrela zadusením. Preto spite na tvrdých podúškach, do ktorých sa nezaboríte a prikrývajte sa len ľahkými prikrývkami. A jestli sa predsa spotíte, preoblečte sa do suchého prádla a len ľahučko sa prikryte.

Aby sme docielili zdravého, osviežujúceho spánku, budeme sa riadiť tymito pravidlámi:

Po práci či telesnej alebo duševnej venujme dlhší čas prechádzke, hrám v prírode, rozumnému športu a telocviku.

Večerajme najmenej dve hodiny pred spaním. Večera nech je ľahko stráviteľná a nie príliš hojná. Po nej je najlepšia mierna prechádzka.

Pred spaním nepime liehoviny, nečítajme rozrušujúce romány, preoblečme sa vždy do suchého nočného prádla. Choďme spať zavčasu. Deti majú spať denne 10 hodín, staršie deti aspoň 9 hodín.

Spime pri otvorenom okne a na tvrdšom lôžku, prikrytí len toľko, koľko je treba, aby nás chlad nebudil.

Vstávajme včas rano a venujme niekoľko minút raňajšiemu telocviku. Potom sa dôkladne umyme studenou vodou aspoň po pás, hodne sa naraňajkujme a potom s úsmevom na tvári do práce! Bude sa nám ľahko pracovať, všetko pôjde dobre od ruky, budeme mať z toho radosť a celý deň nám zanechá po sebe milú vspomienku.

Dr. Karol Kulhánek

Z ČINNOSTI DOROSTU ČS. ČERVENÉHO KŘÍŽE.

O TŘÍDNÍCH DOROSTOVÝCH FONDECH.

Mnohé naše dorostové školy vyvíjely loňského roku velmi krásnou činnost. Doufáme, že budeme moci brzy uveřejniti přesné zprávy a čísla z dotazníků, které měly školy do konce června zaslati svým okresním důvěrníkům Dorostu Čs. Č. k. Mnohé školy zejména překvapují tím, jak dovedou pomáhati nejen svým nemocným nebo jinak potřebným spolužákům, nýbrž i lidem ve svém okolí, potřebujícím pomoci. Dovedou také opatřiti prostředky k této své činnosti. Uspořádají besídky, divadla, koncerty, bazary, výstavy a jiné podniky, prodávají zeleninu a květiny ze svých zahrádek, sbírají léčivé byliny atd. Tím si rozmnožují své třídní fondy, ze kterých čerpají peníze na to, aby koupily jednomu spolužáku oděv, druhému brýle, přilepšily chudé stařence na stravě, aby koupily obrázky do dopisů, které posílají svým přátelům na jiné škole u nás v ČSR. nebo v daleké cizině. Jinde zařídí si z vyzískaných peněz školní sprchu, zakoupí zubní kartáčky a mýdlo pro své spolužáky, koupí si vyssavač prachu, zahradnické nářadí a pod. Která škola má na péči školu svěřenku, zaplatí za ni členské příspěvky dorostovému odboru divise, jinde jí koupí školní pomůcky a připraví vánoční nadílku. V posledních letech již mnoho dorostových škol se pustilo i do podniku značně nákladného, zejména když jim v tom pomohl nejbližší spolek Čs. Červeného kříže. Tak si zařídily již na několika místech hřiště nebo koupaliště, jinde si zaopatřily pravidelné lékařské prohlídky, ba i zubní poradny.

Jsou však školy, které dovedou sice vyzískati značné množství peněz, ale nevědí si dobře rady, jak jich užíti. Stává se dosti často, že na př. vydělaných Kč 200.— se odnese na poštu a tam se prostě rozešle po Kč 50.— několika dobrým organisacím národním nebo sociálním. Je zajisté dobře, když dorostové školy podporují tyto organisace.

Méně sice pohodlné, zato však mnohem radostnější a cennější pro náš Dorost je, když věnuje vyzískané peníze na plnění svého programu, jak jsme vám shora naznačili. Možností je mnoho, jak vidíte; mimo to vám vždy ochotně poradí váš p. učitel nebo váš p. okresní důvěrník Dorostu nebo v nejbližším spolku Červeného kříže. Uvidíte-li výsledky svého dobrého skutku na vlastní oči, věřte, že budete míti z něho mnohem větší radost a chuť konati další. Až se vrátí churavý spolužák nebo spolužačka s červenými tvářemi z léčení, kam byl poslán na vaše útraty, co to bude radosti!

Nezapomeňte také, že většina z vás žádá při různých příležitostech pomoc od svého spolku Čs. Červ. kříže. Věnujete-li mu tedy část vyzískaných peněz, vrátí se vám v jiné formě, nebo aspoň vašim potřebným kamarádům. Chcete-li věnovat část peněz přímo ústředí Č. kříže, učiňte to tak, že si předplatíte časopisy nebo koupíte tiskoviny, jež vydal.

MEZIŠKOLNÍ DOPISOVÁNÍ.

Abychom urychlili mezinárodní korespondenci, která dosud docházela bez časového omezení, stanovili jsme pro tento školní rok pro ni určité lhůty:

Dopisy a alba k zahájení meziškolního dopisování mezinárodního docházela dosud od škol kdykoli mezi školním rokem. Tím se stávalo, že odpovědi přicházely též nepravidelně. Třída chtěla si na př. začít dopisovati s cizinou a poslala album pro ni až v květnu. Odpověď ovšem nemohla pak již dojíti v témže školním roce. Prázdninami prodlouží se velice doba čekání na odpověď, po prázdninách je plno práce se začátkem školního roku, takže odpověď dojde třeba až k vánocům. Zájem školy, která dopis před 3/4 roku psala, třeba již ochabl. Abychom zabránili těmto průtahům a zklamáním, stanovili jsme *určité lhůty pro ty školy, které chtějí začíti dopisování s některou zahraniční školou.*

Dopis nebo album, kterým chce škola zahájiti dopisování, musí poslati do ústředí odboru pro meziškolní dopisování v době *od září do vánoc.* Jen tak je možno, že dostanete ještě v témže školním roce odpověď, po případě dojde i druhý dopis na místo určení.

Škola, jež dostane zásilku, musí poslati odpověď *do dvou měsíců.*

Dříve než ji připraví, potvrdí *ihned po obdržení* odesílající škole příjem zásilky *přímo* na korespondenčním lístku, který bude k zásilce připojen.

Přáli bychom si, aby tato dvě poslední pravidla byla zachovávána i těmi školami, které si již s některou školou zahraniční dopisují.

Doufáme, že naše školy brzy poznají, že rychlejší výměna zásilek je zajímavější a radostnější.

Oddíl meziškolního dopisování při Ústředí Dorostu Čsl. Červeného kříže v Praze VI., Neklanova ul. 34, má ve své kanceláři 29 alb, jež ještě nejsou přidělena žádné naší škole. Uveřejňujeme níže seznam cizích škol, jež alba zaslaly, a žádáme členské třídy, které by rády navázaly meziškolní dopisování s cizinou, aby se o tato alba přihlásily. Mohou si podle svého zájmu vybrati kterékoli z nich.

Nepřidělená alba ze škol:

I. pro nižší, II. pro vyšší stupně věku.

Z Ameriky:

1. John Muir School, *Berkeley*, stát Californie.
2. Garfield School, *Pasadena*, California, I.
3. John Muir School, *Santa Ana*, California.
4. Mitchell School, *Tampa*, Florida.
5. Groveland School, *Groveland*, Florida.
6. Milkbank Public School, *Milkbank*, South Dakota.
7. West Side School, *Ontario*, Oregon.
8. Onawa School, *Onawa*, Iowa, I.
9. Garfield School No I., *Red Oak*, Iowa, I.
10. East Cascade High School, *Cascade*, Iowa.
11. Keyser Public School, *Keyser*, West Virginia, I.
12. Julia C Lathrop Jr. High School, *Santa Ana*, California.
13. Hall Street School, *Madisonville*, Kentucky, I.
14. Thompson School, *Webster*, Massachusetts, II.
15. Renssealer Primary School, *Rensselaer*, Indiana, I.
16. Edinger Hill School, *Laceyville*, Pennsylvania, II.
17. Hampden Sidney School, *Knoxville*, Tennessee, I.
18. Marble City School, *Knoxville*, Tennessee, I-II.
19. Moses Public School, *Knoxville*, Tennessee, I.-II.
20. James O. Wilson Normal School, *Washington*, D. C. II.
21. Škola mrzáčků, *Toronto*, Kanada.
22. Brighton Grade School, *Brighton*, Colorado, I.-II.
23. Curtis School, *Orange*, Texas.
24. St. Philip School, *Minneapolis*, Minnesota, II.

Z jiných zemí:

25. Migami School, *Yasu City*, Shiga-Ken, Japonsko.
26. Kashivabara School, Sakata Co., *Shiga*, Japonsko.
27. Maibara School, Sakata Co., *Shiga*, Japonsko.
28. Aysu School, *Shiga*, Japonsko.
29. III. Elementary School, *Narva*, Estonsko.

*

Další volná alba budeme postupně uveřejňovati.

Dorost Čs. Č. k. na Čáslavsku dostal od Dorostu na KANÁRSKÝCH OSTROVECH toto psaníčko:

„Píšete, že je u vás sníh a že se vozíte na saních. Nevíme, co to sníh je a nedovedeme to ani pochopit, když nám to pan učitel vykládá. Ale ani on neviděl nikdy sněhu, protože nikdy nebyl v zemích, kde takového něco, jak říkáte, padá. U nás je po celý rok buď hezky a teplo, nebo deštivo a chladněji. V době, kdy u vás padá ten váš sníh, sklidily se u nás banány, které prý u vás nerostou — pan učitel nám to říkal — a proto vám nějaké na ochutnání posíláme. Máte-li u vás jiné ovoce, tak až bude zralé, pošlete nám také na ochutnání. A pište nám zase brzo! Poslední váš dopis se nám velmi líbil!“

S tímto dopisem došla skutečně zásilka dobrých a sladkých banánů, na nichž si náš Dorost rád pochutnal.

*

Písemné styky s naší mládeží chce také navázati Dorost Č. k. na III. obecné škole v Narvě v ESTONSKU. Poslal nám první album, z něhož je vidět velkou péči a touhu, aby se nám hodně líbilo. S potěšením zastavujeme se u jeho stránek a prohlížíme všechny kresby, lístky a písně, které sem namalovaly, nakreslily a vepsaly obratné dětské ruce. Album, které má malovaný úvodní list, je zahájeno pěkně kreslenou mapou Evropy, v níž se krčí u Baltického moře i malé Estonsko, které je také jako my teprve od r. 1918 samostatnou republikou. Pak následuje celostránková mapa Estonska, v níž jsou velmi pečlivě a s láskou nakresleny všechny řeky, hory, jezera, přilehlé ostrovy, železnice i nejdůležitější města. Poté přicházejí na řadu obrázky a fotografie z města Narvy, které leží na řece Narvě blízko jejího ústí do moře Baltického. Podle nich i podle přiložených dopisů dětí se dovídáme, že toto město má pěkné výstavné budovy, pohraniční pevnost, kterou vystavěli kdysi Rusové, vodopád řeky Narvy a mnoho přádelen a jiných továren, které zaměstnávaly před válkou přes 15 tisíc dělnictva. Z další stránky dívají se na nás podobizny národního básníka Kreuzwalda i básnířky Koiduly, která povzbuzovala lid k lásce k vlasti. Po několika dopisech, v nichž děti z Narvy popisují své poměry, jsou zařazeny do alba ještě dvě oblíbené estonské písně i s notami, dále několik fotografií z práce i her estonského Dorostu a potom ukázky různých kreseb. Estonské děti z Narvy se těší, že některá naše škola, která se přihlásí o jejich album, poví jim něco bližšího o naší republice, jež je velmi zajímá.

MISTR JIRÁSEK A PRESIDENT MASARYK.

Snad jste četli nedávno, že náš president navštívil letos v srpnu mistra Jiráska v Hronově, aby mu blahopřál k jeho 75. narozeninám. Představte si, jaké bylo asi shledání těchto dvou mužů, jejichž hlavy jsou celému národu z nejdražších. Obě sešedivěly a zbělely ve službě národa. Zatím co Masaryk pracoval za hranicemi, abychom dosáhli zase samostatnosti, plnil Jirásek naši duši hrdostí, abychom v těžké době vytrvali a nezoufali. Jeho knížky říkaly, že národ, který prožil tolik slávy i utrpení, dostane se opět na místo, jež mu přísluší v dějinách lidstva. Tehdy, v posledních letech světové války, byl pro nás nejen velkým spisovatelem, ale představitelem našeho vnitřního odboje; v památné schůzi roku 1918 byl to on, který skládal přísahu věrnosti celého národa těm myšlenkám, za něž vedl národ svůj boj. Jirásek to byl také, jemuž president prvému stiskl pravici, když po návratu z dlouhé cesty kolem světa stanul opět na půdě Prahy; tehdy se oba objali a zaslzeli.

I dnes, milí přátelé, jsou tito mužové sloučeni v našich vzpomínkách. I vy všichni spěchali byste jistě rádi s panem presidentem k Hronovu, pohladit tu ruku, která tolik krásného vám napsala. Možno však svoji vděčnost projeviti jinak: po večerech, když zasednete k svitu lampy, skloňte se nad některou z jeho knížek a dejte na sebe působit čistým, velkým jeho duchem. Zahleďte se také na jeho obraz, do jeho tváře. Jistě prochvěje vaším nitrem záplava

jasu. Všechny vzpomínky, které poletí k Hronovu, najdou svůj cíl; mistr Jirásek je ucítí a budou ho blažit. Láska vždycky blaží, je-li tak vřelá a srdečná, jakou mu podáváme my v Dorostu Červeného kříže.

*

Vzpomínajíce 75. narozenin mistra Jiráska, které připadly na 23. srpna t. r., přinášíme v tomto čísle „Lípy" obrázek jeho letošního shledání s panem presidentem a potom Alšův obrázek dvou vodníků z Jiráskovy divadelní hry „Lucerna". Budou-li u vás někdy hrát tuto krásnou pohádku, jděte se na ni všichni podívat! *O. D.*

KUCHYNĚ DOROSTU.

Pověděli jsme si v minulém čísle, že chceme závodit o sestavení jídelního lístku, který by hrál všemi barvami: 1. aby obsahoval všechny živiny, jichž naše tělo potřebuje, 2. chutnal nám a 3. byl sestaven z potravin, které má maminka ve své špíži, tak aby potom i ona nás pochválila, že jsme dobře volili a že zbytečně neutrácíme.

Doufáme, že i hoši se zúčastní našich závodů, neboť tohle není „jen pro holky". Všichni musíme vědět, co je pro naše zdraví nutné, hoši stejně jako děvčata musí jíst a jejich jazýčky se stejně živě zajímají o to, co jim dá maminka na talíř. Proč tedy se nepodívat věci na kloub a nepokusit se získat dokonce i cenu?

Dnes si zopakujeme, co naše potrava musí obsahovati. Především *bílkoviny*. Těmito látkami se zejména nahražují staré, opotřebované tkáně těla a budují nové. Potom *škroboviny* a *cukry*, českým odborným výrazem zvané *uhlovodany*. Tyto látky spolu s *tuky* dodávají tělu pracovní sílu a teplo. Pak *nerostné látky* (zejména vápník, fosfor, železo, draslík), které jsou nezbytny pro zdravou krev, silné kosti a zuby. Konečně *vitaminy* podporují vzrůst a svěžest těla.

Otiskujeme malý přehled toho, v kterých potravinách najdete vyjmenované látky. Všimněte si, že některá potravina je uvedena v několika sloupcích, budete toho později potřebovati při sestavování potravin, z nichž budeme vařiti.

Naše tělo potřebuje ovšem těchto látek různé množství, ale o tom si povíme příště. Zatím se dnes podívejte, zdali to, co jste včera jedli, zde najdete, a zdali některý z těch pěti oddílů nevyjde na prázdno. Neboť to je důležito, abychom denně měli ve své potravě zastoupeny všecky tyto skupiny. Tedy dala-li vám maminka k snídani a svačině bílou kávu s černým chlebem (a snad i máslem), k obědu bramborovou polévku a švestkové knedlíky sypané tvarohem a maštěné máslem, jestliže jste měli k večeři vajíčko a zapili je mlékem a na přesnídávku jste jedli chléb a ovoce, měli jste tam uhlovodany (chléb, mouka, brambory), tuky (máslo na chlebu a knedlících, tuk v polévce a v mléce), bílkoviny (mléko, tvaroh, vajíčko), nerostné látky (mléko, černý chléb, ovoce) i vitaminy (mléko, máslo, vejce, ovoce, černý chléb, brambory). Jestliže však některý městský mlsálek jedl jen housky a bílý chléb, řídkou hovězí polévku, maso s kouskem knedlíku, k večeři párek, žádné mléko a místo ovoce si koupil nějaké cukroví, vidíte, že mu chybějí důležité nerostné látky a vitaminy; přesvědčíme se později ještě, zdali neměl příliš mnoho z jedné skupiny, na úkor ostatních.

Přehledná tabulka potravin, které obsahují ve velké míře:

uhlovodany		tuky	bílkoviny	nerostné látky	vitaminy
1. Škroboviny:	*2. Cukry:*	máslo	*I. Živočišné:*	mléko	mléko
mouka	cukr	sádlo	mléko	zeleniny	máslo
chléb	med	lůj	tvaroh	ovoce	vejce
krupice	syrup	slanina	vejce	černá mouka	ovoce
kroupy	ovoce	umělé tuky	masa	ovesné vločky	zeleniny
jáhly	zavařeniny	olivový olej	krev	luštěniny	černá mouka
pohanka		ořechy	osrdí		brambory
ovesné vločky			*2. Rostlinné:*		
rýže			luštěniny		
brambory			ořechy		
hrách, čočka					

BŮTY A ROHOŽKY.

V zimě, hlavně však na jaře a na podzim, kdy toneme v blátě, kterému se nemůžeme vyhnout, snadno se může naše školní čistota porušit. Brzy by bylo v třídě tak jako na silnici, třebaže máme před vchodem do školy železná škrabadla a před schody dřevěná, která jsme si udělali v ručních pracích. Před dveřmi tříd leží ještě slaměné a orobincové rohožky, které jsou také naším výrobkem, ale přes to jsme začali ještě s přezouváním. Ale teď jsme byli před překážkou. Do čeho se přezouvat? Brzy jsme však překážku odstranili. Někteří si přinesli plátěné přezůvky (bůty) a těm ostatním jsem poradil, aby si bůty udělali ze slámy. Takové bůty se u nás hodně dělají.

Tak začalo v ručních pracích plno chvatu, sháňky a práce. Začaly se dělat rohože a bůty.

Bůty. Každý si přinesl dlouhá stébla slámy a upletl si z nich copánky. Copánky se pletou tak, jako si dívky pletou vlasy v cop. Ovšem copánek nesmí býti slabý ani silný a musí vystačit na jednu bůtu, proto se stébla nastavují. Po upletení copánek očistíme, ostříháme přečnívající stébla a klasy. Když si každý přinesl kopyto (lepší je s plochým chodidlem), začalo se omotávat.

Do středu chodidla kopyta se položí počátek copánku a připevní se dvěma hřebíčky a začneme pokládat copánek vedle copánku. Copánky se k sobě přišívají. Když je chodidlo hotovo, omotáváme stále výš kol kopyta. Máme-li bůtu dostatečně vysokou, provlečeme konec copánku vpředu pod spodní prameny, pevně uvážeme a ozdobíme barevnou stužkou. Nechceme-li míti bůty vysoké, uděláme si jen pantoflíčky.

Slaměné a orobincové rohožky se pletou ze silnějších copánků a přitahují se k sobě dřevěnými kolíčky nebo se sešívají provázkem.

Dřevěnou rohožku jsme zrobili ze dvou příčných a dvou podélných prkének a na ně jsme přibili trojboké příčky. *Jar. Janata, Krašovice.*

DORAST V INÝCH ZEMIACH.

POĽSKO. Dorast Č. k. na strednej škole v Brzesci je príkladom práce ostatným školám v meste. Je rozdelený na niekoľko odborov, ktoré veľmi pekne pracujú. Lekársky odbor na príklad kúpil dve lekárničky a zásobu liekov a poskytol nimi pomoc v 352 prípadoch. Zdravotný odbor zaopatril zase umy-

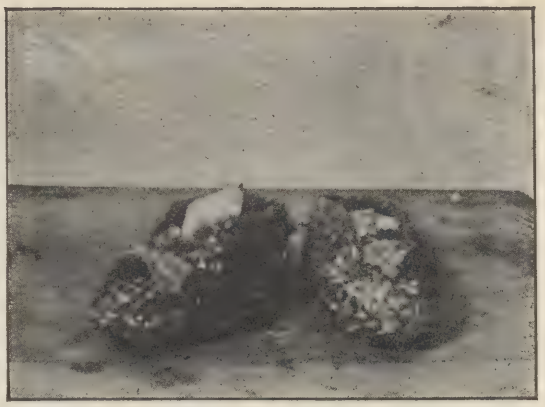

Práce Dorostu v Krašovicích: Bůty.

vadlá, mydlo a ručníky a usporiadal niekoľko zdravotníckych prednášok. Odbor pre ručné práce robil ozdoby na vianočné stromky a iné výrobky a zarobil tým pekné peniaze pre dorastovú prácu. Odbor „bratská pomoc" organizoval v júli a auguste letný tábor pre pracujúce dievčatá, požičal niektorým dievčencom peniaze a iným zase našiel prácu. Okrem toho pripravil vianočný stromček pre 300 chudobných školských detí v Brzesci. Utvorila sa tam tiež zvláštna pracovná skupina, ktorá chce pomáhať hlavne tým deťom, ktoré sú prinútené pre zlé domáce pomery tráviť väčšinu času na ulici. Otvorila miestnosť, kde sa môžu deti schádzať, čítať a zabávať sa. Zaujímavé je, že sa tento Dorast pustil i do obchodného podniku. Zariadil totiž knihkupecký šiatrik, kde si môžu študenti kupovať lacnejšie knihy,

Práce Dorostu v Krašovicích: Svícen a lucerna.

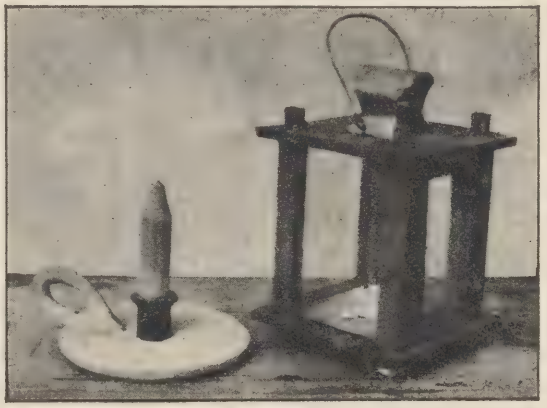

Jugoslávský Dorost tančí „srbské kolo“.

papiere a iné školské potreby. Zo zisku dávajú sa potom chudobným žiakom školské potreby zdarma. Pýchou Dorastu v Brzesci je 40 členový orchestr, ktorý poriada koncerty a má veliké úspechy.

KANADA. Malá, ale zaujímavá zprávička prichádza z Saskatchewanu v Kanade. Mladá americká učiteľka, ktorá bola za války ako žiačka nadšenou členkou Dorastu, organizuje už sama Dorast medzi svojími žiakmi na škole. Tak už Dorast Amerického Č. k. prechádza na druhú generáciu.

LOTYŠSKO. Dorast Č. k. usporiadal nedávno konferenciu, ktorej sa zúčastnilo 212 delegátov Dorastu i mnoho význačných osobností. Z konferencie poslali ministerstvu výchovy prípis, v ktorom Dorast Č. k. žiada, aby bolo zákonom zakázané vydávanie oplzlej literatúry a zamedzené predávanie nemravných publikácií.

ŠVÉDSKO. Vo Švédsku použili rádia i k propagácii Dorastu Č. k. Švédska vysielacia stanica zaradila totiž do jednoho svojho programu i zvláštne dorastové číslo s bohatým programom. Prvý prehovoril princ Karol, ktorý je predsedom Švédskeho Č. kríža k členom Dorastu, potom vysvetlil tajomník Dorastu svojím neviditelným ale hojným poslucháčom, čo vykonal Dorast Č. k. v rôznych zemiach. Ďalej hovorila jedna členka o tom, ako pracujú deti v ich triede podľa dorastového programu a na koniec boly spevy a hudba Dorastu. Veľké množstvo dopisov, ktoré prišly z rôznych končín zeme, je dôkazom, že sa dorastové číslo v rádiu veľmi páčilo a spolu i veľmi povzbudilo dorastové hnutie vo Švédsku.

DOROST U NÁS.

Dorost Č. k. na měšťanské dívčí škole pro západní obvod v PLZNI poslal nám zprávu o své loňské celoroční činnosti. Byla velmi bohatá, neboť tento Dorost získal za pouhý rok pro svou práci 4696.76 Kč. Podniků, které uspořádal, byla řada. Pořádal vánoční den, při němž bylo poděleno 232 žákyň a rozdáno 435 vzájemných dárků, dále výchovnou besídku o Karlu Havlíčkovi Borovském, jinou besídku o Fr. Palackém, besídku o cestování, divadlo k uctění narozenin pana presidenta, slavnost Míru Č. k. a loutkové představení. Vítanou pomoc poskytl několika dobročinným spolkům v Plzni tím, že jim pomáhal při sbírkách. Děkujeme Dorostu srdečně za jeho pěknou činnost a doufáme, že i v tomto školním roce bude stejně horlivě pracovati.

V březnu t. r. zesnula v HOŘICÍCH žačka III. tř. A měšťanské školy dívčí následkem poranění, utrpěného tím, že byla na jedné vycházce přejeta automobilem. Byla žačkou velmi nadanou i pilnou a kdo ji znal, měl ji upřímně rád. Není divu, že žákyně všech 6 tříd z vlastního popudu sebraly mezi sebou větší peněžitou částku na pohřební kytice a věnce. Ale členky Dorostu Čs. Č. k. třetí A třídy rozhodly jinak! V besídce své se totiž usnesly: „Založíme z těchto peněz na památku své nezapomenutelné družky „Fond Zdenky Lízlerové“ a z jeho výnosu budou na konci každého školního roku podíleny dvě nejchudší a nejpilnější žákyně III. třídy cennými knihami.“ — Za celou školu byla pak koupena jen jediná kytice z bílých květů a zbytek peněz byl uložen v Městské spořitelně v Hořicích jako základ fondu. Ušlechtilý skutek dívek došel příznivé podpory i mimo školu a dnes má tento fond již přes 2300 Kč.

Hodina ručních prací v japonské škole.

Pilní členové Dorostu Čs. Č. k. na měšť. škole v KONICÍCH na Moravě nám oznamují: „Po prázdninách jsme měli v prostějovské nemocnici bývalého spolužáka; psali jsme mu často, abychom ho v jeho nemoci potěšili a posilnili. Také pan učitel ho navštívil a naším jménem obdaroval. V některých třídách byly zavedeny na nepěkné řeči a skutky pokuty, jichž se užilo pro podporování polévkového ústavu při obecné škole v Herborticích u Lanškrouna. Školu jsme udržovali v čistotě a rovněž jsme se starali o její výzdobu. V třídách jsme ustanovili dozorce, aby dohlíželi na zachovávání čistoty; od té doby, kdy se podlahy začaly na naše přání napouštěti olejem, máme v nich mnohem čistěji. Jedna třída si vyzdobila svou třídu obrazem a rozdala členům řízky pelargonií a květinová seménka, aby si mohli pěstovati květiny doma. V ostatních třídách zhotovily se věšáčky na časopisy a ručníky i podstavce a stolky na květiny. Čištění zubů bylo nám během roku často připomínáno a mnozí žáci zvykli si čistiti zuby denně. V březnu uspořádal náš Dorost mírovou slavnost Č. kříže a provedl na ní velikonoční scénu „Smrt nesem ze vsi", při níž byli oblečeni všichni účinkující do národních krojů. — Před prázdninami sehrál loutkové divadlo a výtěžek z něho věnoval nemajetným žákům na školní výlet a učebné pomůcky.

Členky našeho Dorostu v 1. ročn. měšť. šk. v TŘEBIVLICÍCH byly ve škole vyzvány, aby odpověděly na otázku, proč vstoupily do Červ. kříže. Žákyně M. Boučková odpověděla: „Na počátku světové války nikdo netušil, do jaké nouze budeme přivedeni. Každý pokládal za nemožné vydržovati tolik milionových vojsk. Válka však nepřestávala. Otcové na bojišti umírali, matky a děti zmíraly doma hlady. Když válka skončila, obnovily se v mnohých hlavách českých jiskřičky pro Čs. Červený kříž, který si vzal za úkol starati se o sirotky a podporovati matky, kterým válka vzala živitele. Také my, Dorost Čs. Červ. kříže, přispíváme malým, ale přece znatelným

způsobem na tyto ubohé oběti války. Každý člen Dorostu měl by míti stále heslo: ‚Nežít jen pro sebe, ale konat dobré skutky i pro svého bližního.“ Když by toto heslo prováděl, stal by se nejen dobrým občanem Československé republiky, ale i dobrým členem Červeného kříže.

Ač jsou HUŠTĚNOVICE na Slovácku pouze malou dědinkou, přece tam má Dorost Čs. Červ. kříže 120 členů, kteří rádi a ochotně plní svoje povinnosti. Zřídili si školní spořitelnu, ve které mají přes Kč 10.000 úspor, pořádají divadla, akademie, přednášky a mají také svou vlastní dorostovou kapelu.

Dorost Čs. Č. kříže na chlapecké a dívčí měšť. škole v TŘEBÍČI se nespokojil s tím, že si se svou chráněnkou v Baťu na Podk. Rusi dopisuje. Nestačilo mu, že si s ní vyměnil 60 dopisů i různé dárky. Od té doby, co se dověděl, že jeho vzdálení přátelé jsou dětmi legionářů, kteří založili v Baťu tři osady, kde se snaží proměniti tamní močálovitou půdu v úrodné lány, toužil poznati blíže svou chráněnku. Když přišlo od ní pojednou pozvání k návštěvě, přijal je proto velmi rád a chystal se na cestu. Celkem se zúčastnilo zájezdu 16 dorostových delegátů — byli to většinou nejstarší a nejvyspělejší žáci a 1 průvodce. Výprava vyjela 4. června a na cestě přes Slovensko navštívila nejdříve Štrbské Pleso a město Košice. Když přijela do Báťu, očekával ji tam správce školy, jedna členka Dorostu s kytičkou a několik občanů. Pak sedly děti do 4 připravených vozů a jely do nedaleké největší osady do Velkého Bákoše. Tam už byli v nové škole shromážděni všichni občané, školní děti i Češi z dalekého okolí. Po srdečném přivítání a bohatém pohoštění uspořádána byla ve škole slavnost, při níž děti zpívaly, přednášely básně a pořádaly závody. Ku konci slavnosti odevzdaly děti z Třebíče dětem v Báťu dárky a dopisy od Dorostu v Třebíči, načež jednotlivé rodiny odvedly si milé hosty domů, kde je znovu pohostily, popovídaly si s nimi a pak je uložily k spánku. Druhého dne odjel Dorost z Třebíče do Mukačeva, kde si prohlédli pondělní trh, a pak jel dále do Svaljavy, kde se seznámil s chovanci tamního internátu Č. k. a kde navštívil i velkou továrnu na zpracování dřeva. Ze Svaljavy odjel pak ještě do Užhorodu a teprve pak se vrátil do Báťu k svým hostitelům. Z Báťu podnikl pak s nimi ještě výlet na maďarské hranice, při čemž jej hlavně na cestě zajímala veliká stáda skotu. Po vřelém rozloučení se svými hostiteli nastoupil pak Dorost z Třebíče zpáteční jízdu. Cestou zastavil se ještě v Trenč. Teplicích, kde si prohlédl tamní lázně a zadarmo se vykoupal a pak v Brně, kde si prohlédl všechny pamětihodnosti města. Domů se děti vrátily plny krásných dojmů a vzpomínek, jež ochotně a radostně sdělovaly s ostatními svými druhy, kteří se zájezdu neúčastnili. Když už byli doma, poznali, že při cestě na Podkarpatskou Rus nevyčerpali všechny peníze, které měli připraveny, neboť všude byli hoštěni a ubytováni zdarma. Z vděčnosti poslali proto hned po svém příjezdu 150 Kč internátu Č. k. ve Svaljavě a 100 Kč své chráněnce v Báťu, aby mohla podniknout výlet na Vrchovinu.

O tom, ako pracuje Dorast Č. k. na r. k. ľudovej škole v NOVÝCH SUČANOCH dostali jsme túto zprávu: Naši dorastenci venujú veľkú pozornosť čistote svojho tela, svojho okolia a školy. V triedach si sami volia týždenne dozorcov na čistotu a tiež členov, ktorí pred učením poutierajú prach, prečistia okná, popolievajú kvietky atď. Každá trieda má svoju pokladničku, kde deti odkladajú peniaze. Zahraly divadelnú hru „Belinka a sedem trpaslíkov“. Z čistého zisku dostávajú chudobní dorastenci perá, tužky a iné školské potreby. Tiež pestujú deti hodvabníkov a zo zisku si zaopatrujú chudobní žiaci odev a obuv. Tej jari nachytaly deti do 2 q chrústov; sľúbenej odmeny sa použije k zakúpeniu učebníc pre potrebných žiakov. V marcii tohoto roku usporiadal Dorast slávnosť Mieru Červeného kríža za účasti veľkého počtu obecenstva. V kvetnu usporiadala škola vychádzku do Nitry. Šiestim žiakom boly hradené cestovné výlohy a zaopatrenie z pokladne Dorastu Č. kríža. Želáme všetkým pracujúcim členom Dorastu mnoho zdaru a tlumočíme im tiež srdečný pozdrav od našich dorastencov.“

V NITRE je jedna zo 46 detských poradien Čs. Č. kríža, kde lekári prehliadajú a liečia malé i väčšie deti a radia matkám, ako majú o ne pečovať, aby boly zdravé. V tejto nitranskej poradni pomáhajú i väčšie členky miestneho Dorastu. Chodia ta pravidelne a konajú prácu, ktorú im pridelí opatrovateľka. Jedno dievča o tom píše: „Ja som vyberala od matiek legitimácie a pomáhala som vyzliekať a obliekať tie malé živé bábiky. Páčilo sa mi tam veľmi a cítila som sa tam ako doma. Najradšej by som bola, keby som tam mohla byť každý deň a tešiť maličké plačúce dieťatká. Zo všetkých povolaní najlepšie sa mi páči lekárstvo. Pomáhať svojim blížnym a trpiacim, prispieť národu, malo by byť heslom každého jednotlivca. Keď dospejem, chcem to riadne plniť.“

Pokračování zpráv viz na obálce strana VI.

Výhody proti sesilovači jsou zřejmé. Jednolampový aparát přestavěný z krystalového je levnější, má však větší citlivost, neboť lampa nesesiluje pouze stanice krystalem zachycené, nýbrž důmyslným využitím zpětné vazby zachycuje i vlny nové, slabší. Při tom dosavadní stanice slyšíme ještě lépe, než se sesilovačem. Nepůjde-li to hned s Amerikou, tedy jistě zachytíte s tak levným přístrojem všecky důležité stanice celé Evropy.

Dnes přinášíme pouze vnější náčrtek aparátu a zapojovací schema. Ti, kdož jsou v radiu již zběhlejší, dovedou snadno celou stanici již podle těchto dvou obrázků zhotoviti. Pro ostatní přineseme v třetím čísle podrobný popis a návod. Ke konci vypočítáváme zde ještě všecky potřeby a součástky vzaté z ceníku prodejního oddělení KNN. Je ovšem možno koupiti součásti i u místního obchodníka, pokud ceny nebudou vyšší.

Rozpočet je ovšem na celou stanici. Jestliže přestavujeme z krystalky, vynecháme věci, které již na ní máme.

Lampa A 141	Kč 90.—	B 406 Kč 110.—
4 lampové zdířky	Kč 3.20	—
4 telefonní zdířky	Kč 3.20	—
1 reostat 30 Ohmů	Kč 11.50	—
1 odpor 2 Megohmy ...	Kč 6.80	—
3 běžce 32 cm	Kč 23.—	—
80 m drátu email. 0.6 mm	Kč 14.40	—
2 kondensátory 250 a 500 cm	Kč 18.—	—
5 radiosvorek	Kč 10.—	—
7 banán. zástrček	Kč 5.60	—
4 m montáž. drátu a isolace	Kč 6.—	—
Žhavící akkumulátor 4 Voltový	—	Kč 39.—
Anodová baterie 60 V ..	—	Kč 60.—
Elegantní podstaveček na stanici	Kč 20.—	—
Papírový váleček na cívku	Kč 1.20	—

Číslice vpravo značí obsazení silnějšími a lepšími lampami. Za to lampa 141 A je dvojmřížková a spotřebuje nepatrně proudu. Ke žhavení stačí článek od elektrického zvonku a za anodovou baterii tři suché baterie do kapesních svítilen. Je to výhodou zejména na venkově, kde nabíjení akkumulátorů činí potíže.

Tož s chutí do práce! Potřebuje-li někdo rady nebo pomoci, nechť se s důvěrou na naši redakci obrátí a přiloží k dopisu 3 Kč ve známkách na vyřízení dotazu.

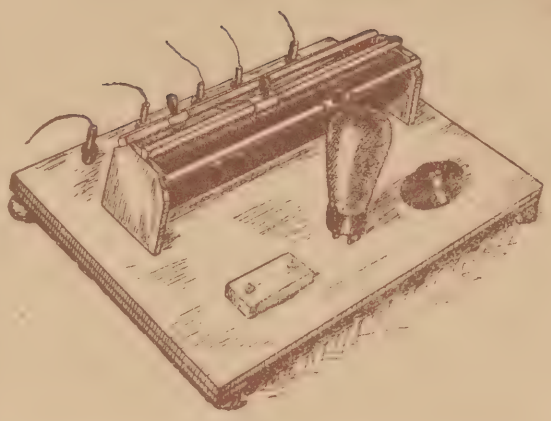

SLOVNÍK SLOVENSKO-ČESKÝ.

akonáhle	= jakmile
bedákať	= bědovati
črevné	= střevní
hoci	= leda
mnoho rázy	= častokrát
nepostrapatili	= nerozcuchali
neskoro	= pozdě
odrazu	= pojednou
oziaba	= zebe
paplón	= přikrývka
pol'ovačky	= lov
practe sa!	= kliďte se!
skôr	= dřív
udre sa	= uhodí se
ustatý	= unavený
vnísť	= vejíti
vynsť	= vyjíti
zapchali	= ucpali
zaspí	= usne

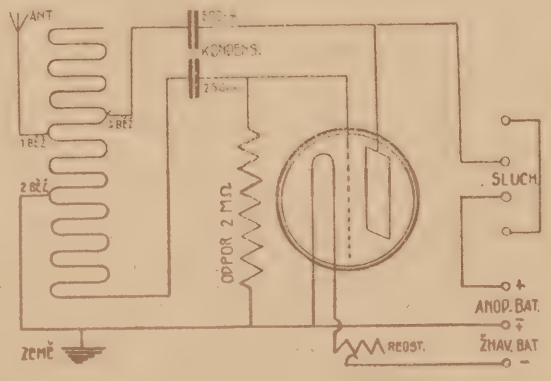

VŠEM ČLENŮM DOROSTU!

Všimněte si dobře v článku o meziškolním dopisování nových pravidel pro školy, které si chtějí začíti dopisovat s cizinou.

SLOVNÍK ČESKO-SLOVENSKÝ.

bručeti	= frfrať	pár	= niekolko
hlídati	= strážiť	poctivý	= statočný
holčička	= dievčatko	podzim	= jaseň
horník	= baník	potkati	= stretnúť
hřiště	= ihrisko	pozorovati	= badať
hůlka	= palička	prapor	= zástava
klestí	= ráždie	skoro	= temer
knoflík	= gombík	stožár	= sťažeň
koráb	= velká loď	stydět se	= hanbiť sa
kouřiti	= fajčiť	ves	= dědina
krám	= sklep	větev	= konár
lano	= lodní povraz	vír	= krútňava
leč	= ale	vor	= plť
mrštit	= hodiť	vztekati se	= besnit
nabízeti se	= núkať sa	záda	= chrbát
ošklivý	= mrzký	záhuba	= zkaza
		zelí	= kapusta
		žvatlati	= hovoriť

RADOSTNÉ PŘEKVAPENÍ NAŠEMU DOROSTU!

V tomto týdnu započneme již s rozesíláním prvního svazečku vaší *Knihovničky Dorostu Čs. Č. Kříže*, obsahujícího krásnou a velmi napínavou povídku dánského spisovatele Karla Ewalda

DVOJNOŽEC

Nevracejte zaslaný ukázkový svazek, nýbrž ponechte si jej a předplaťte si všech 5 knížek letošního ročníku vaší *Knihovničky*. Celoroční předplatné i s poštovným činí pouze Kč 7·—, což při rozsahu asi 400 stran je na půl darem. Můžete však objednati si a zvlášť platiti i jednotlivé svazky. Cena jejich bude různá, dle rozsahu; „Dvojnožec" na příkl. bude asi za Kč 1·50.

Jako druhá knížka vyjde ještě před vánocemi roztomilá dětská veselohra

DVĚ MARYČKY

Napsaly ji děti, které se tuze rády smály. Hra nevyžaduje žádných kulis ani zvláštních kostýmů, takže si ji budete moci o vánocích zahrát. To se nasmějete!

Předplaťte si celý letošní ročník „Knihovničky" za Kč 7·—!

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

LISTOPAD
1926
3

Kč 1·70

LÍPA MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE, ROČ. VII.—VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU „RADOST". S REDAKČNÍM KRUHEM VEDE A ODPOVÍDÁ A. KOVÁŘÍKOVÁ—REDAKCE: PRAHA VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE: NA „LÍPU" Kč 17.— ROČNĚ, Kč 8.50 POLOLETNĚ, NA „RADOST" Kč 7.— ROČNĚ, Kč 3.50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. Č. KŘÍŽ, PRAHA VI. — TISKNE „LIDOVÁ KNIHTISKÁRNA" PRAHA II., HYBERNSKÁ UL. Č. 7.

JEDNOLAMPOVKA KNN.

Slíbili jsme do dnešního čísla podrobný návod. Než začneme, sdělujeme, že byly uvedeny na trh české lampy Ampliotron od firmy Radioelektra, které stojí jen 90 Kč, a mají stejný výkon jako B 406. Kromě toho je možno použíti i levného typu lamp Mars G po 56 Kč, ovšem výkon se tím poněkud sníží.

Mimo to byla uvedena na trh sluchátka KNN s jednoletou zárukou, opravami a výměnou nahodile rozbitých součastí za prodejní cenu 95 Kč.

To vše by nemělo zvláštního významu, kdyby nebylo ještě jedné důležité zmínky: Prodejní oddělení KNN uvolilo se poskytnouti z uvedených levných cen ještě 10 procent slevy každému členu Dorostu, který se odvolá na náš článek. Dále poskytne splátky každému, za koho se zaručí pan učitel, který vede ve třídě Dorost Červeného kříže, a konečně sdružení Dorostu, které by si pro svoji vlastní výchovnou potřebu chtělo zaříditi radiostanici společným nákladem, poskytne na zvláštní žádost ještě další podporu a slevu. Členové Dorostu mají tak možnost pořídíti si celou radiostanici za tak levnou cenu, že dostanou příjem, postačující na hlasitý reproduktor, za cenu, rovnající se pětině, ba i desetině ceny průměrných stanic ostatních.

Koupíte-li si všechny součástky hotové, je celá stavba velmi jednoduchá. Černý emailovaný drát navinete pečlivě na papírový válec, závit vedle závitu v jedné vrstvě, upevníte reostat, běžce a ostatní součásti podle obrázku v předešlém čísle, a pak vše podle schema tam uvedeného spojíte silnějším měděným drátem, na který navlékáme isolační trubičky.

Nožky lampové otisknete mírným tlakem na prkénko, a na těch místech pak navrtáte otvory pro lampové zdířky. Když jsou zdířky do otvorů nasazeny, navléknete do nich, dokud jsou volné, lampu, a pak teprve matičky utáhnete, aby se lampa bez obtíží vsunovala.

Všecky otvory ve dřevě, než do nich dáte šrouby a součásti, napustíte důkladně parafinem na plotně v misce roztopeným, a necháte jej nad horkou plotnou dobře vsáknouti.

Kdo si dělá i podstaveček sám, zhotoví jej z dokonale vyschlého prkénka podle vyobrazení. Papírový válec jistě doma naleznete. Posílají se v nich různé ilustrované časopisy, Zlatá Praha, mapy a p. Nejvhodnější průměr je kolem 5 cm, ale na nějaké odchylce nesejde.

Ostatní věci nestojí za domácí výrobu. Kdo je zručným pracovníkem, ten si dovede při výrobě běžců, svorek, kondensátorů atd. sám poraditi. Kdo není právě nejzručnější, ten neobratnou prací stanici spíše zdraží, místo aby ušetřil.

O anteně bylo zde již psáno v loňském ročníku. Upozorňujeme jen, že nejsilněji hraje antena asi 50 m dlouhá, dokonale isolovaná. Má však jednu nevýhodu: jednotlivé stanice se na ní dosti těžko odlaďují, což činí zvláště potíže v nejbližším okolí vysílací stanice. Kdo chce dobře stanice odlišovati, byť měl i příjem o něco slabší, vystačí s antenou jen asi 10—15 m dlouhou. V každém případě stavíme však antenu co nejvýše, z jediného lana a vzdalujeme ji co nejvíce všech jiných drátů, telefonních a osvětlovacích, a vůbec všech kovových, nebo jinak vodivých předmětů, stromů, zdí atd. Antena, převyšující celé okolí, je nejlepší.

Ještě důležitější než antena je uzemnění, které budiž co největší a stále ve vlhké půdě, u studně, nebo ve hnojišti.

Jediné nebezpečí pro drahé součásti spočívá v nesprávném zapojení baterií, zejména v kladném pólu anodové baterie. Zapojíme jej proto vždy až na konec, a pečlivě dbáme, aby nepřišel nikdy neopatrností do styku s jiným vedením, neboť bychom snadno mohli spáliti drahou lampu.

Je-li vše správně zapojeno, připojíme antenu na zemi, zapojíme sluchátka a nakonec baterie. Při zasunutí kladného pólu anodky se ozve silné prasknutí, je-li vše v pořádku. Nato posuneme všecky běžce skorem až na nezapojený konec cívky. Nejprve oddalováním prvních dvou běžců zachytíme

KAREL ŠPILLAR: ČTENÁŘ

KRÁL A SVĚTEC NAROTTAM.

„Pane," oznamoval služebník králi, „světec Narottam dosud ani nevkročil do tvého královského chrámu."

„Opěvuje slávu boží pod stromy na silnici. V chrámu není věřících."

„Kupí se kolem něho jako včely kolem bílého lotosu, nevšímajíce si zlatého džbánu s medem."

Král se zamrzel v srdci a odešel na místo, kde Narottam seděl v trávě.

Tázal se ho: „Otče, proč míjíš můj chrám se zlatou klenbou a sedíš venku v prachu, hlásaje lásku boží?"

„Protože bůh není v tvém chrámu," odvětil Narottam.

Král se zamračil a řekl:

„Víš-li, že ten div umění stál dvacet milionů ve zlatě a že byl zasvěcen bohu nákladnými obřady?"

„Ano, vím to," odpověděl Narottam.

„Bylo to v tom roce, kdy tisíce tvého lidu, jimž vyhořely příbytky, stály před tvou branou, prosíce marně o pomoc."

„A bůh pravil: Ten ubohý tvor, který nemůže dáti přístřeší svým bratřím, chtěl by mi postaviti dům!"

„I zvolil svůj příbytek pod stromy u cesty, mezi těmi bez přístřeší."

„A v té zlaté bublině není nic, než horké páry pýchy."

Král vzkřikl hněvivě: „Opusť mou zemi!"

Světec odvětil: „Dobře, vyžeň mne tam, kam jsi vyhnal mého boha."

„*Česání ovoce.*" *Rabindranath Thakur.*

JAK PAVUČINA OHNULA SOSNU.

Na stráni nad chalupou nasázel jsem si sosniček. Pěkně jamky vykopal, kořínky jak se patří rozprostřel, zemi přehrnul, pilně vláčel konve vody do vršku — sosničky se chytily, už vesele rostou, ani už jich netřeba ošetřovat, samy vlastní silou života se drží! Potom byly časy všelijaké, lijavce a mlhy dlouhé, práce jinde, pozapomněl jsem na milé sosničky. Až jednoho rána zase na návštěvu ke stromečkům. Hle! všechny se veselí, už se zeleně rozrůstají z jamek, ty a ony sic zápasí o vzduch a slunce s přerostlou travou, ale všem zřejmě dobře se vede na kamenité stráni, kde větry dují a rozdávají zdraví všemu, co chce doopravdy žít. Ale — co to? Jedna sosnička zmizela! Nevyzelenává se z jamky — kam se poděla? Honem přisednu k důlku, už vidím, kam se ztratila!

Za ony týdny, co jsem nahoře u sosniček nebyl, nějaký přičinlivý tkadlec lovec, rychlonohý pavouk, co jich tu sta pobíhá po stráni, k lovu much obetkal si pořádně celou jamku a pavučinou uzavřel milou sosničku tak jako příkrovem. A pavučina to je důkladná, hustá a pevná, učiněný kožíšek! dobře se as pod ní mistr chránil proti horským lijavcům. Vjel jsem prstem do pavučinového kožíšku — vyhlédla sosnička z jamky. Ale jak je sklíčena, chudera! Celá je ohnuta, vršek, který se dřív tak čile zelenal vzhůru, polehl na stranu, věru — mrzáček!

Politoval jsem chudinku, ale zároveň podivil jsem se pavučině. Hle! takové šedivé nic, a ohne sosnu! Pravda, dosud teprv malinkou sosničku sazeničku, ale přes to přec jen sosnu, strůmek s kmínkem pevným a tuhým, plným síly, a ta síla v kořenech dovede se drát kamenitou zemí, zanedlouho snad bude skálu trhat, a ta síla ve pni bude záhy vzdorovat zuřivým horským vichřicím zimním! A přec — to šedivé nic, pavučina, přemohla sílu! Dílo nepatrného hmyzu, které tvůj malíček prorazí a celé strhne za vteřinu, dovede zkrušit a překonat bytost stromovou, určenou růst v obra a žít po kolik století.

Jak jsem tak se díval na zkormoucenou sosničku, přišlo mi vzpomenout si na kamaráda z dětství. I on narodil se takovou sosničkou, tuhý byl a pevný, jak bývají děti z chudoby, záhy životem tužené. Ale jeho chudoba zkazila se v něco horšího: v bídu; a v té bídě opředl sosničku-človíčka brzy pavouk šedivou hustou pavučinou: příliš záhy přišly na dítě těžké starosti, plahočíval se s košem řetkviček po hospodách, dlouho do noci, a po řetkvičkách běhával s krabičkami zápalek, již za mrazů ještě bos, v plátěných kalhotkách, zelenavý ve tvářích od lačnění, spával v hustě natlačené světnici doma, v dýmu kuřáků a v puchu, na starém kabátě pod stolem jako psík, naplněn nedětskými obavami ze zítřka — *tahle* pavučina ohnula příliš záhy vršek této lidské sosničky. Nepřišel mu včas žádný prst na pomoc, aby roztrhal svírající pavučinu! Tak sosnička lidská zůstala už ohnuta na leta, věru na celý svůj život.

Kéž by všem sosničkám přicházíval milosrdný prst na pomoc záhy! včas! Nemohl by to být snad *tvůj* prst, čtenáři? Rozpomeň se, rozhlédni se dokola!

Z knihy „Vzkazy“. *Gamma.*

MAMINKA.

Když jsem byl doma, hrabal jsem se ve skříních a truhlách, hledaje jistou maličkost. S ní našel jsem jakýsi žlutý obrázek, starou fotografii.

„Prosím vás, kdo tohle je?“ ptal jsem se maminky a ukázal jsem jí fotografii.

Maminka se trochu zapýřila a povídá mně: „Jdi, hloupý, to jsem já.“

„Vy?“

Maminka byla tam mladičkou dcerkou, plného, jasného obličeje, jemného čela a hustých, splývajících havraních vlasů. Jednou ručkou opírá se o slunečník, druhou o kabinetní stolek. Usmívá se — je hezká ta bývalá moje maminka.

Napsal jsem na tu fotografii: *Květen.* — To jediné slovo.

Měl jsem ještě druhou její podobizuu a na tu jsem napsal: *Listopad.*

Na ní jest maminka nynější, stará, suchá, vrásčitá, řídkovlasá, šedivá.

Častokrát béřu obě podobizny do rukou, květen i listopad, líbám je a říkám k jedné: „Maminko, jste to vy?“ A totéž říkám i ke druhé.

Dvě maminky dívají se na mne s obrázků a mlčí.

Květen a listopad.

Josef Uher.

Z rodinných kreseb Mikoláše Alše.

ČO STRÝČIK VYPRAVOVAL.

U nás žil starček Pimen Timofeič. Bol už devätdesiatročný a býval u svojho vnuka. Chrbát mal shrbený: chodil o palici a sotva prepletal nohami. Bol bezzubý a celú tvár mal pokrytú vráskami. Keď chodil alebo rozprával, vždy sa mu spodná pera triasla, blabotal perami a nebolo mu rozumieť čo hovorí.

Boli sme štyria bratia a všetci sme radi jazdili na koni. Ale nemali sme tichých koní na jazdu. Len na jednom starom koni nám zavše dovolili jazdiť; a tento náš tátoš menoval sa Vraník.

Raz nám mamička dovolila trochu pojazdiť a my sme s radosťou išli do stajne. Kočiš nám osedlal Vraníka a prvý išiel jazdiť najstarší brat. A jazdil veru dlho: obišiel humno, sad a keď sa už vracal, všetci sme kričali na neho: „Nože, už poďskorej!“

Tu najstarší brat začal milého Vraníka kopať a biť, a Vraník hybaj cvalom okolo nás.

Po najstaršom nasledoval druhý brat. I on dlho jazdil a veru ho i on dobre prehnal. Ešte chcel isť i ďalej jazdiť, ale tu ho prosil tretí brat, aby ho už pustil. Tretí brat obišiel humno i sad, ba čo viac pustil sa ešte i po dedine a cvalom pribehol ku koniarni. Keď prišiel k nám, Vraník ťažko oddychoval a šija i lopatky zčernaly mu od potu.

Tu prišiel rad na mňa, i ja som sa veru chcel pochlapiť a ukázať bratom ako dobre jazdím, preto poháňal som Vraníka čo mi len sila stačila; ale veru milý Vraník ani na krok od koniarne, ja ho mlátim a mlátim, ale on sotva nohami prepletá, a ešte sa len stále obzerá. Ja sa hnevám na neho, bijem ho kopem a to práve na také miesta, kde najväčšmi bolí, už som bol aj bič zlomil a so zbytkom bijem ho po hlave. Ale Vraník nie a nie skákať. Ja sa vrátim k sváčikovi a prosím ho, aby mi dal hrubší bič. Ale sváko mi hovorí:

„Vari chcete jazdiť, mladý pánko? Síďte hneď dolu! Načo mučiť koňa?“ Ja som sa urazil a hovorím: „Ako, veď som ešte ani nejazdil? Uvidíš, ako hneď poletíme. Sem chytro mocnejší bič, veď ho já rozpálim!“

Tu sváko pokýval hlavou a hovorí:

„Ale, mladý pánko, vy nemáte srdca. Akože ho budete rozpaľovať, veď už má dvadsať rokov! Chudáčik starý celý je ztýraný a sotvá dýcha; ach veru už je starý — tak starý ako Pimen Timofeič. To je práve tak, ako byste si sadli na Timofeiča a poháňali ho bičom z celej sily. Či by vám ho nebolo ľúto?“

Spomenul som si na Pimena a poslúchol som sváka. Sliezol som s koňa a keď som sa na neho podíval, vidím chudáka, ako sa mu dvíhajú boky, ako ťažko dýcha a pohybuje vyplzlym chvostom, zrazu som pochopil, ako bolo chudáčkovi ťažko. Predtým som si myslieval, že mu je práve tak veselo ako aj mne. A tu mi prišlo ľúto Vraníka, začal som ho bozkávať po upotenej šiji a prosiť ho za odpustenie, že som ho tak bil.

Od tých čias som vyrástol a vždy je mi ľúto koní, vždy si pripomeniem Vraníka a Pimena Timofeiča, kedykoľvek vidím, že niekto mučí kone. *L. N. Tolstoj.*

JOS. MANES: DOMOV

NEUVĚŘITELNÁ HISTORIE.

Historka, která teď přijde, je naprosto neuvěřitelná. Přesto však docela dobře může býti pravdivá. Znám veliké množství neuvěřitelných příhod, ve kterých každé slovo je pravda.

Historka je také velmi kormutlivá. Přesto však docela dobře může býti zábavná. Jsou takové kormutlivé historky, které jsou nicméně velmi zábavné.

Historie začíná úplně pokojně za rozkošné letní neděle, o půl deváté ráno.

Tenkráte stála jedna matka u domovních dveří a přikazovala svému malému klučinovi, který stál na schůdku s košíkem v ruce:

„Teď utíkej honem k hokynáři, zlatoušku. Pamatuj, že je neděle, a že v devět hodin už krámek zavírá. V košíku máš lístek se vším, co mi máš přinésti. Můžeš proběhnouti kovářovou zahradou, tak dojdeš rychleji.“

Hošík šel kovářovou zahradou.

Byl to velmi hezký hoch, ale vypadal poněkud ospale A nebylo na tom nic divného. Šel pozdě na lůžko, včera chodili dlouho v lese, a proto se špatně vyspal. Ostatně bylo to pozorovati také na jeho šatech, které mu rozhodně nepadly dobře. Vždyť jeho matka ani neměla kdy, aby se za ním podívala. Neboť byla neděle a hokynář zavíral o deváté.

Když hošík kráčel kovářovou zahradou, padla mu do oka krásná maceška na trávníku. Šel k ní a utrhl ji. Klekl a díval se po jiných květinách. Ohlédl se nad sebe za vážkou, která se mu mihla nad hlavou. A bůh ví, jak se to stalo — pojednou ležel naznak a hleděl do oblak. Zakrátko usnul. Vedle něho stál košík s lístkem uvnitř. Slunce zářilo. Hodiny na kostelní věži odbily devátou. Hokynář zavřel okenice a zamkl dveře. Matka seděla doma a čekala.

To bylo nyní již dosti smutné. Ale bude ještě mnohem hůře.

Co tak hošík ležel a spal tváří v tvář velkému zlatému kotouči, usedla mu moucha na nos. Nos se stáhl, ale moucha zůstala, kde byla.

„Bůh ví, proč vlastně zde ležíme,“ promluvil nos. „Toť přímo odporné místo.“

„To že my jsme zapadla,“ řekla oční víčka. „Proto ulehlo všechno.“

Když to víčka dořekla, nastala podivná veselost v celém těle.

Nebyla taková, jako když se bdící hoch směje, ani taková, jako když se hoch směje ze spaní. V hošíku se to smálo kolkolem nejpodivnějším způsobem. Smály se nohy, i ruce se smály, zuby se cenily, nosík funěl, srdce hopkalo v těle veselostí, uši se smály, žaludek škytal... zkrátka nebylo nitky na hošíkovi, která by nepukala smíchem nad důležitostí očních víček.

„Pane bože!“ zvolaly nohy, když se opět uklidnily. „Jak může býti někdo tak domýšlivý! To věru musí být už notný bloud, když neví, že jsme to my, kdo nosí celek. Když my vypovíme službu, jste všichni na holičkách.“

„Zajisté byla oční víčka směšná,“ řekl žaludek, který mluvil pomalu a s velikou důstojností. „Ale vy, dobré nohy, nehovořite také valně moudřeji, když se domníváte, že vy vládnete. Co si myslíte o mně? Co chcete počíti beze mne?“

„Poběhneme mnohem svižněji," odpověděly hbitě nohy. „Dávno a mnohokrát už nás mrzelo, že jsme se musily tahati s takovým nemehlem břichem."

„Tlacháte," řekl žaludek. „Ode mne máte všechny své síly. Mnou vám přichází potrava a potrava jsou síly. Když já nechci, jste všichni na holičkách."

„Malicherný naparovači!" řekly s pohrdáním nohy.

„Dost možná," pravil žaludek. „Vím dobře, jakou cenu mám, a nic nenamítám proti tomu, že lid to uznává. Prozatím však darmo mluviti o tom, dokud je náš hošík tak malý. Však jen počkejte. Podívejte se na jeho otce. Jeho břicho se velmi hezky kulatí pod vestou. A pohleďte na našeho strýce, státního radu. Je to nejpřednější vrchnost ve městě a břicho má ze všeho obyvatelstva největší. Věřte, že by se nikdy nebyl stal státním radou, kdyby byl měl jen malý špatný žaludek."

„Jistě zapomínáš na nás, dobrý žaludku," ozvaly se zuby. „Když my potravy nerozžvýkáme, nevíš si s ní rady."

„Kdopak vidí, kde stojí jídlo?" tázaly se oči.

„Kdo slyší, když se volá ke stolu?" ptaly se uši.

„Kdopak bere sousta a donáší do úst?" volaly ruce.

„A kdo vás všechny, jak tu ležíte, donáší ke stolu?" zeptaly se nohy jízlivě.

Tu povstal v hošíkovi takový hlomoz, že bylo zhola nepochopitelno, že se neprobudil. Pro něho bylo to mrzuté, pro historku však dobré. Když opět nastalo trochu utišení, promluvilo srdce:

„Tlacháte druh přes druha, jak se vám namane. Já jsem to, co jest nejdůležitější na celém hošíkovi. Když já přestanu tepati, je všemu konec. Jsou lidé, kteří nemají očí, a lidé, kteří nemají nohou, lidé, kteří nemají rukou, lidé, kteří nemají uší, a lidé úplně bezzubí. Jsou lidé, jejichž žaludek nestojí za zlámanou grešli. Avšak lidé, kteří by neměli srdce, jsou zhola nemožní."

„Ach!" vyrazily nohy. „Proto jsi stále plno šlechetných citů a takových věcí."

„Rozhodně ne," odpovědělo srdce. „Toť čiročirý nesmysl. Jsem prostě čerpadlem, nic více a nic méně. Chcete-li, všecko vám povím a vysvětlím."

„Budiž," souhlasily nohy. „My si zatím zalenošíme. Ale ne abys svůj výklad měřilo na dlouhé lokty."

„Pospěš, nežli se zdvihneme," připomněla víčka oční.

Všecko se smálo a tak srdce začalo vyprávěti:

„Takový klučík malý, jakému my právě náležíme —"

„Oho! Pomalu, počkej trošičku," zadržely je nohy. „Nelíbí se nám způsob, jakým se vyjadřuješ. Máš říci raději, že ten klučina patří nám. Čímpak by byl bez nás? Kdybychom se shodli na tom, že každý z nás půjde svou cestou, každý na svou vlastní stranu, copak z hošíka bude?"

„Dobrá," odpovědělo srdce. „To potěšení vám mohu ochotně způsobiti. Nuže: takový malý hoch, jako jsme my, podobá se navlas velmi složitému stroji se spoustou kol, pístů a podivných přístrojů. Ustavičně pracuje ten stroj. Kola vrčí, písty se pohybují. Všude se součástky opotřebují, všude třeba dohlížeti a opravovati, neboť kdyby jen kolečko uvázlo, vypadá to hned s celým strojem bledě."

„A copak dále?“ poznamenaly nohy. „Nechápeme z toho sice ani zbla, avšak celkem zní to velmi zajímavě.“

„My tomu dobře rozumíme,“ řekly oči, které přece měly rozhled ve světě.

„Nu tedy,“ řeklo srdce. „Nyní však také vězte, že právě já mám na starosti dozor a všechny opravy.“

„Inu rozumíme — chlubný naparovač!“ zvolal žaludek.

„Bůh ví, co si o sobě myslí,“ zamumlaly nohy.

„Nuže, pověz nám tedy celou svou historii,“ vybídly je oči.

„Ano,“ odhodlalo se srdce. „Je rozhodně úplně správné, že oči potravu vidí, že uši slyší, když se volá ke stolu, a nohy tam jdou a ruka ji nese do úst a zuby ji rozžvýkají a žaludek ji stráví.“

„To vše by bylo hezké,“ řekl žaludek jízlivě. „Ale co vlastně ty potom děláš?“

„To není nesnadno pochopiti,“ pravilo srdce. „Nechtěl bys mi pověděti, můj milý žaludku, co by prospělo, kdyby potrava krásně strávená ležela v tobě, když jak ty a zuby, tak i oči a uši a ruce byly jste vykonaly svou povinnost a dopravily ji tam? To přece vidíte samy. Neprospělo by to zamák. Potrava musí vniknouti do těla, musí nezbytně kolovati v celém hošíkovi, ke každému jednotlivému kolečku, které vrčí a opotřebuje se. A o to se starám já.“

V hošíkovi nastalo na chvilku ticho. Potom však se ozvaly nohy:

„Rády bychom viděly ty tvé nohy. Máš zajisté velmi dobré nohy, abys to všechno tak oběhalo.“

„Já vůbec nemám nohou,“ odvětilo srdce. „Mám pouze svou krev a ta úplně stačí. Když žaludek potravu zpracoval, má krev ji vstřebá. A potom krev s ní probíhá kolkolem v celém hošíkovi. Všude jsem v něm nastavělo cév, to jsou jemné kanálky, dosahující až do špičky jeho nosíku a do malých prstů jeho nohou i do nejkrajnější špičky jeho malíčku. Bez ustání čerpají a čerpají krev do cév a zase zpět. To jde ráz na ráz, mnoho rázů v minutě. Kamkoli vnikne krev, všude odevzdá částečku potravy do všech údů. Tím způsobem spraví se opět vše, co se v hošíku opotřebovalo, a tak on znenáhla roste a roste, až se stane dospělým mužem. — Co říkáte tomuto vysvětlení?“

V první chvíli neříkal nikdo nic. Potom však dali se všichni do křiku, přehlušujíce druh druha. takže hlomoz byl konečně ostřejší než dříve. Žádný z nich nechtěl ustoupiti před ostatními. Každý měl o sobě nezvratné mínění, že právě on jest nejdůležitější, a bylo opravdu těžko říci, co by se bylo stalo, kdyby se nebyl náhle ozval chladný a klidný hlas, který až do té chvíle nic nepromluvil:

„Smím také promluviti slovo k věci?“

Byl to *mozek*. A buďto že už nyní v předtuše pocítili ostatní před ním úctu, nebo že jeho klidný hlas na ně působil takovým dojmem, anebo konečně se již tak vykřičeli, zkrátka — mlčeli do jednoho, a v hošíkovi nastalo úplné ticho.

„To vše zajisté může být velmi dobré, co jste tu právě hovořili,“ řekl mozek. „A mám největší úctu k vám všem, kteří zároveň se mnou tvoříte našeho všem stejně společného hošíka.“

THOMAS LAWRENCE: DĚTSKÁ PODOBIZNA

„Ten aspoň mluví jako vzdělaný člověk," řekly nohy.

„A je dobře srozumitelné to, co zde praví," poznamenaly oči.

„Nechme jej, ať pokračuje," děl žaludek.

„Vyslechněme jej, co promluví," souhlasily uši.

„Slibujeme, že ani sebou nepohneme, dokud nebude hotov," ujišťovala víčka.

„Tisíceré díky," uklonil se mozek. „Nyní především musím poznamenati, že mohu podepsati vše, co řekl můj slovutný kolega srdce — vše, až na jeho tvrzení, že on sám jest nejsvrchovanějším článkem v hošíkovi."

„Slyšte! Výborně!" zvolal žaludek.

A všichni volali svorně a jednomyslně, že to bylo správné, vyjímaje ovšem srdce, které jen tepalo a ani nemukalo.

„Tímto nejpřednějším článkem jsem totiž já," pokračoval mozek — „jak budu míti čest ctěnému shromáždění nyní dokázati."

„Á-á," zvolaly nohy, a „á-á" volali všichni sborem.

Nicméně ztichli opět a naslouchali tomu, co ještě přijde.

„Právě jako srdce vysílá do všech konců a koutů hošíkova těla své žíly, tak vysílám já své nervy," vykládal mozek. „Jenomže moje nervy jsou mnohem četnější a jemnější než cévy. Mé nervy — to jsou telegrafní dráty, ráčíte rozuměti. Ústřední stanicí — jsem já. Poslední stanice jsou roztroušeny kolem dokola v chlapci. Neděje se v něm nejmenšího, o čem bych okamžitě nebyl zpraven. On nepodnikne nic, dokud já o tom nerozhodnu."

„Bože na nebesích — ten snad je konečně nejdůležitější z nás," žasly nohy.

„Když usoudím, že máme jíti, telegrafuji to nohám a pak jdeme," řekl mozek. „Jsem-li umdlen — hups! už odpočíváme nebo spíme, jak se to právě hodí Nestojí mne to nic, než pouze rozkaz, a stane se."

„Máme ho ještě déle poslouchati?" ptaly se uši.

„Sečkejme, až uvidíme, jak daleko to požene," radily oči.

Mozek se zatím nedal ani dost málo vyrušovati.

„Snad nejlépe mohl bych vám to ukázati na příkladu," pokračoval. „Včera — nohy snad se na to pamatují — vzal tamhle sousedův Petr špendlík a vrazil jej do stehna našemu hošíkovi."

„Však jsme to dobře cítily," zvolaly nohy.

„Velmi dobře," řekl mozek. „Mně je lhostejno, kam špendlík vnikl, jenom když se o věci srozumíme. Tedy: Petr zabodl špendlík. Okamžitě bylo mi to telegrafováno. Neprodleně telegrafoval jsem ústům, která zvolala: „Jéj —!" Hned zároveň poslal jsem depeši očím, aby se podívaly, který dareba to byl. Uposlechly okamžitě a hlásily, že to byl Petříček, který není tak veliký, abychom ho nemohli jak náleží zmalovati."

„To je pravda," dosvědčovaly oči.

„Kolikrát už jsme mu napráskaly," řekly ruce.

„Okamžitě nařídil jsem vše potřebné k potrestání Petra," pokračoval mozek. „Rozkázal jsem nohám, aby se rozběhly za ním, levé ruce aby jej popadla v týle,

pravici, aby mu vlepila pěkně přiléhající pohlavek, ústům, aby mu vyčinila nejříznějšími slovy, jakých v tak pohnutém okamžiku dlouho nehledáme. — Nestalo se to tak všechno?“

„Ano!“ přisvědčily nohy. „Tak, tak,“ přitakaly ruce. „Ano,“ řekla ústa.

„Smím si dovoliti k tomu poznámku?“ otázal se žaludek.

„Buď tak laskav a poshov okamžik,“ umlčel jej mozek. „Není ještě konec historie. Nuže slyšte... v tom, co Petr dostával svůj dobře zasloužený výprask, přikázal jsem očím, aby daly pozor, zdali někdo nepřichází. Neboť jsem byl pamětliv, že Petr má velkého bratra, který jest mnohem silnější, než nám všem společně patřící hošík.“

„To je pravda,“ souhlasily nohy. „Už častokrát jsme před ním utíkaly.“

„Ale utéci jste mu nemohly,“ posteskla si nejhořejší masitá část nohou. „To jsem já nejlépe pocítila.“

„Nás už leckdy měl také v ruce,“ připomněly uši.

„Však jsme jej též viděly,“ pravily oči.

„Pravda,“ řekl mozek. „A jakmile jste mi o tom telegrafovaly, ihned jsem odeslal rukám rozkaz, aby okamžitě zastavily výplatu, a nohám, aby se vzaly na ramena, jak to jen nejrychleji dovedou. A jakpak jsme to nabírali. Očím jsem rozkázal, aby bedlivě slídily na všechny strany, abychom ihned mohli zvoliti nejzchytralejší cesty. Za žádný plot jsme neskočili, za žádné křoví jsme nezalezli, neučinili jsme skoku bez mého výslovného rozkazu.“

„To je správné,“ řekly nohy. „Ale je to podivuhodné —.“

„Ještě nejsem hotov,“ pokračoval mozek. „Snad se pamatujete ještě, že jsme běželi mimo Čermákovy, kde právě sušili křížaly.“

„Na ty se dobře pamatuji,“ zamručel žaludek.

„Těší mne,“ pravil mozek. „Avšak — mám jednu z posledních stanic v našem nose, jako je mám ve všech ostatních místech v nás, a ta mi okamžitě hlásila křížaly. Rozkázal jsem tedy uším, zdali neslyší už kroků velikého bratra Petříkova, a oči jsem přiměl, aby pátraly, zdali je ho ještě někde viděti. Ujistiv se tak, že s této strany není nebezpečí, nařídil jsem nohám, aby nás donesly ke dveřím, rukám, aby zaklepaly zdvořile, zádům, aby udělala pěknou poklonu před paní Čermákovou a očím, aby pošilhávaly po křížalách. A tak se nám jich též dostalo.“

„Byla to lahodná soustička,“ vzpomínal s rozkoší jazyk.

„Trochu těžce ležela ve mně,“ poznamenal žaludek. „Měl jsem s nimi hroznou práci. Hryzly mne.“

„Nyní tedy jsem hotov s výkladem,“ oznamoval mozek. „Má někdo nějakou poznámku k tomu?“

Všichni hodnou chvíli mlčeli dojati tím, co mozek byl vypravoval, a v čem — jak popříti nemohli — bylo každé slovo pravdivé.

Tu však žaludek počal kručeti. „To všecko dohromady může býti správné, co jsi vyprávěl,“ řekl. „Přece však nemáš velení všude, můj domýšlivý mozečku. Když já potravu strávím, neptám se tě po dovolení ke všemu, co dál s ní dělám.“

„Já se tebe také neptám na každý úder, jejž činím," přidružilo se srdce.

„To, co pravíte, jest úplná pravda," přisvědčil jim mozek klidně, jako před tím. „Musím dávati pozor na nesmírně mnoho věcí a mám býti současně na mnohých místech. Ve skutečnosti mám na starosti mnohem více, než o čem jsem se zde zmínil. Mám na příklad dbáti též o to, aby se náš hošík něčemu naučil a stal se řádným mužem. Pročež vám ponechávám denně, abyste si sami hleděli svých vlastních úkolů. Proto však nesmíte se domýšleti, že si můžete počínati, jak se vám zlíbí. Mám vás na očích stále, nezapomínejte. Mám telegrafické spojení s každičkým vaším kousíčkem, a je-li jen vlásek v cestě, ihned jsem zpraven."

„Plané tlachy," prohodily oči. „Čiré vychloubačství," zamručel žaludek.

„To jste naprosto na omylu," odpověděl mozek. „A snadno vám to mohu dokázati. Zdalipak na příklad někdo z vás slyšel, že by takový malý capart měl bolení břicha a nevřeštěl při tom? Vidíte to. Já zvím, že něco nedobrého se děje se žaludkem. Telegrafuji očím, že mají plakati. Kluk brečí. Přijde jeho matka a tu vidí, že se najedl přes míru koláčů — —. Mám jíti ještě dále?"

„Ne, ne," ujišťovaly nohy.

Mozek tedy již nemluvil, neboť nyní byl dopověděl, co říci měl. Ale ostatní se rozpovídali a brzy mluvili tak hlučně, že byl opravdu div, že se hošík neprobudil. Nastal v něm takový hlomoz, že to muselo každého zaboleti, kdo o tom věděl.

Pojednou však se přece probudil.

Rázem se posadil a mnul si oči. Pohlédl k oblakům a kolkolem po trávníku. Jeho zrak se zastavil na košíku, který stál s lístkem uvnitř a zíval naň.

Náhle mu problesklo, že asi spal.

Nevěděl, jak dlouho, avšak měl neblahé tušení, že k hokynáři přijde už asi pozdě. Už ani nebylo lidí na cestě... nyní aby tak hokynář měl již zavřeno...

Rychle vyskočil na nohy a pádil odtud. Nohy skákaly, srdce tlouklo, oči byly vypoulené, paže se zmítaly, mozek telegrafoval...

„Haló!" zvolaly nohy. „Copak je to? Kdo je to?"

„To jsem já," ozval se nový hlas, jehož před tím nikdo nebyl slyšel.

„Nuže, kdo jsi?" tázal se žaludek.

„Jsem naše *zlé svědomí*," odpověděl hlas.

„A kde vězíš?" doptával se mozek.

Avšak nebylo kdy na další vysvětlování. Bylo naspěch.

„Tomuhle nerozumím," zahučel mozek.

„Obáváme se, že opět zbude nám, abychom slízla, co si náš klučina nadrobil," povzdychla smutně záda. A v tom vskutku měla pravdu. *Karel Ewald.*

JAROSLAV ŠPILLAR: POŠKOLÁCI

PREČO ZTRÁCAJÚ SÝKORKY UHELNÍČKY DVAKRAŤ DO ROKA ROZUM.

Za dávnych čias, keď v naších lesoch bolo stále leto, žily sýkorky veselo s celým príbuzenstvom a po celý rok žartovaly. Ale jednoho dňa poslala Matka Príroda malým vtáčkom výstrahu, že sa musia sťahovať na juh, keď začnú padať listy so stromov, lebo príde krutý mráz a sňah a mohly by ľahko hladom pomrieť.

Všetci priatelia sýkoriek poslúchli výstrahu a pripravovali sa na odchod. Ale vodca sýkoriek sa len smial a dvanásť rázy parádne oblietol konárik, ktorý mu slúžil za hradzu.

Lístia čoskoro opadalo so stromov a brhlíci a králiky mali mnoho starostí, aby boli pripravení na odchod, i sýkorky prestaly na chvíľu žartovať a stále sa posla na cestu spytovaly. Ale neboly spokojné s odpoveďmi, lebo posol hovoril, že sa všetci musia vydať na dlhú púť, ktorá potrvá celé dni a mnohé vtáčky že musia leteť až do Itálie a severnej Afriky. Okrem toho maly leteť cez noc, aby ich nezazreli nepriatelia, krahuľci a sokoli a počasie v takýto čas tiež nebýva priaznivé. Sýkorky si povedaly, že to všetko je nesmysel a odlietly spievajúc si a naháňajúc sa po lese vedené samotným vodcom, ktorý spieval novú pieseň, aby tak potešil pocestných.

Ale jeho príbuzní boli vážni. Shromaždili sa okolo múdrych vodcov a utvorili kŕdle. Naučili sa nasledovať svojhu vodcu, štebotali, keď leteli tmou, takže i tí, ktorí boli na konci kŕdľa, vedeli, kde sú ich vodcovia. Naučili sa pridŕžať sa veľkých riek na juh tečúcich, že musia čakať, keď bude spln a potom len že môžu sa dať na cestu a že nikdy nesmú cestovať vo dne.

Hovorné, neposedné sýkorky len žarty robily zo svojich príbuzných, keď ich videly, ako sa shromažďujú v lesoch podľa riek. A keď bol mesiac veliký, jasný, vylietly vtáčky na volanie svojich vodcov a zmizely zpred očí sýkoriek. Tie si pomyslely, že sú ich bratranci blázni, vtipkovaly chvíľku o Itálii a Sicílii a potom sa daly zase do spevu, naháňaly sa po lesoch, hoci sa im tieto teraz zdaly otupnými bez listia aj počasie už bolo trochu neprijemne studené.

A mráz a sňah sa skutočne dostavily a sýkorkám nastaly zlé časy. Žarty ich prešly a tu chodily po lese hľadajúc niekoho, kto by ich zaviedol do teplých krajov. Divoko poletovaly pomedzi stromami, ako šialené. Myslím, že nebolo veverčieho hniezda alebo dutého stromu, kde by sa niektorá sýkorka nebola spytovala, či je tam nie Itália. Ale nikto o nej neslýchal, nikto ta teraz neišiel a veľká rieka ukrytá bola pod ľadom a sňahom.

Práve v tie časy šiel tade posol Matky Prírody s posolstvom pre soby na ďaleký sever. Čo mohol povedať sýkorkám to bolo, že nemôže byť ich vodcom, lebo má inú úlohu. „Veď ste dostaly to-isté posolstvo ako aj vaši priatelia," riekol, „ale vy ste ho nazvaly bláhovým. Od Matky Prírody viem, že tu musíte vydržať celú zimu, a to nielen túto, ale všetky zimy následujúce. Preto sa zariaďte, ako len najlepšie môžete!"

To boly veru smutné noviny pre sýkorky, ale ony boly všetky odvažné a keď videly, že nieto inej pomoci, robily všetko, čo vedely: a sotva sa minul týždeň, boly zase veselé, poletovaly po zasňažených konárikoch alebo sa naháňaly ako predtým. Boly šťastné keď si pomyslely, že Matka Príroda hovorila, že zima bude mať svoj koniec. Rozprávaly si o tom tak mnoho, že ešte na začiatku zimy, keď zavial ostrý sňahový víchor, radostne si hovorily, že je to „znamenie jara" a poniektorá zaspievala svojím sladkým hláskom, ktorý všetci dobre poznáme:

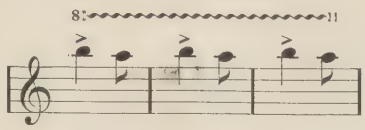

Vi-taj! Vi-taj! Vi-taj!

A hneď iná sa chytila nápevu a pokračovala:

Jaro tu, jaro tu, jaro tu!

Predbehávaly sa v spevu, a celý zamlkly les sa zase ozýval piesňami — dobrými novinámi a lesný národ sa naučil milovať vtáčka, ktorý tak veselo snáša nepriaznivé počasie.

A zima sa pomaly skončila. Prišlo konečne jaro. Prvým jeho znamením bolo pukanie ľadu na rieke a bahniatka na vŕbe nad ňou.

Sýkorky to cítily a pochopily to dobre. Boly temer radosťou šialené, naháňaly sa po konároch a kričaly: „Tu je jaro, tu je jaro, hurá, hurá," a nasledujúceho týždňa ich život bol už tak veselý ako pred tým trápením.

Ale podnes, keď zaveje mrazivý vietor pustým lesom, sýkorky ztrácajú svoju žartovnosť na niekoľko dní, skrývajú sa do rôznych podivných kútov. Často ich nájdeme vo veľkých mestách, otvorených poliach, pivniciach, komínoch a dutých stromoch; a keď na budúce nájdete niektorého z týchto pútnikov niekde na zastrčenom mieste, spomeňte si, že sýkorka dva razy do roka ztráca rozum, na jar a na jaseň a do svojho podivného úkrytu že sa dostala hľadajúc Itáliu.

E. Thompson-Seton.

ORGANISACE.

Co je to organisace? Tak často slýcháme a čítáme toto slovo, totožné s českým výrazem sdružení, nevystihujícím však jaksi úplně jeho významu.

Nejlépe nám to osvětlí příklad. Když stavěli v Paříži obelisk, přivezený z Egypta, postavilo jej za den dvě stě lidí. Vykonali tím zajisté tolik práce, jako by vykonal jeden člověk za dvě stě dní. To je jasné, není-liž pravda? A přece by jeden člověk nikdy, ani kdyby se lopotil celý život, takový těžký, ohromný obelisk nevztyčil. Tu vidno, v čem tkví síla organisace! Můžeme říci, že organisací se jednotlivé trošky sil nesečítají pouze, nýbrž násobí.

A lidé se organisují, poznavše účinnost tohoto násobení sil, za nejrůznějšími účely, dobrými i zlými. (Útočné vojsko je na př. také hroznou organisací, organisovanou za účelem zabíjení a ničení.)

Zpravidla máme však na mysli organisace, usilující o dosažení nějakého dobra. Známe organisace pracovní (každá větší továrna je vlastně takovou organisací), organisace tělocvičné, náboženské a hlavně politické.

Malá sdružení jmenujeme spolky, teprve velká nazýváme organisacemi.

A jednou z takovýchto velkých organisací je naše organisace Červeného kříže.

Co by nezmohl jedinec, ba ani jednotlivý národ, toho dociluje tato mezinárodní organisace. Víte již dosti o účelech této lidsky krásné organisace, která usiluje láskou a účinnou spoluprací pomáhat ke spojení lidstva tak, aby byl učiněn zbytečným původní účel, k němuž byl Červený kříž kdysi ustanoven a aby byla zamezením válek učiněna zbytečnou pomoc jejich ubohým obětem.

K takovémuto úsilí je ovšem třeba mnoho činorodého idealismu.

A protože idealismus je příznakem mládí, proto se stará Červený kříž, aby tento idealismus mládeže, to jest vás všech, byl tak upevněn, aby, až dospějete, z vás nevyprchal, nýbrž i nadále byl spolučinitelem při veškerém vašem jednání!

Idealismus jednotlivců je však téměř bez účinku; zmizí, pohltí jej záplava okolního sobectví, falešného vlastenčení, hrubé ziskuchtivosti a podobných zel.

A proto snaží se Červený kříž organisovati tento idealismus mládeže, aby ho bylo vidět a cítit v lidské společnosti! A nejen to, chce, aby z tohoto idealismu mládí — pomocí síly, znásobené organisací — dorostl i organisovaný idealismus dospělých, který by byl již tak silný, že by zamezil vyřizování sporů, vzniklých v lidské společnosti, válkami, ba aby vůbec omezil možnost vzniku sporů.

Podaří-li se sorganisovati jednou všechny lidi k poctivému chtění dobra a spravedlnosti pro celé lidstvo, bude na světě dobře.

A o to usiluje Červený kříž a hlavně jeho organisace mládeže, od níž očekáváme, že vejde do života naplněna vnitřním přesvědčením, že mír a nikoliv válka je přirozeným stavem lidstva.

Čím více takto organisované mládeže vstoupí do života, tím snadněji a rychleji podaří se lidstvu vztyčiti ohromný maják míru a lásky, oč se jednotlivci až dosud marně pokoušeli a pokoušejí.

Jaroslav Nauman.

Z ČINNOSTI DOROSTU ČS. ČERVENÉHO KŘÍŽE.

K NAJMENŠIEMU PROGRAMU DORASTU ČS. Č. K.

Nezabúdate na svoj najmenší program? Všetci si čistíte zuby? Čisto držíte svoju kefku na zuby? Nedávno nám písal jeden pán učiteľ, že zistil vo svojej triede, že deti nedržia kefky v čistote, takže im čistenie skôr škodí ako prospieva.

Tedy: kefka sa musí vždy po použití dobre vymývať v čistej vode. Potom musí dobre uschnúť, preto ju nikde nezavreme, ale necháme volne na vzdušnom mieste, najlepšie na slnci. Len keď je suchá odložíme ju niekam do krabice alebo zásuvky, aby sa na ňu celý deň neprášilo.

Jestli si nemôžete zaopatriť kefky v mieste, alebo prostredníctvom spolku Červeného kríža, píšte dorastovému odboru svojej divízie, ktorá vám sprostredkuje lacnú dodávku.

VZÁJEMNÁ OCHRANA ŠKOL.

Téměř denně docházejí nám žádosti z různých škol v pohraničí zemí českých, na Slovensku a Podk. Rusi o školu ochranitelku. Velmi rádi bychom vyhověli všem; nemáme však dosti škol ochotných k trvalé pomoci své svěřence. Nemyslete si, že tato pomoc přináší samé oběti! Naopak — více radostí. Škola svěřenka nepřijímá prostě darů. Děkuje srdečnými dopisy, zašle vám ukázky svých prací, popíše svůj kraj, pozve vás k sobě. V „Lípě" jste četli již několikráte popis takového zájezdu. Myslím, že jste všichni dostali chuť na zájezd na Podkarpatskou Rus, jaký podnikl třebíčský Dorost ke škole v Baťu.

V čem záleží ochrana školy? Žádající škola napíše vždy, čeho je jí hlavně potřeba. Někde nemají žáci obuvi, jinde prádla, nebo šatů. V některé škole nemají dosti školních pomůcek, v jiné by rádi přistoupili za členy Dorostu a nemají čím zaplatiti příspěvky. V této škole jsou horliví čtenáři, rádi by si předplatili naše časopisy, nebo založili knihovnu; v jedné vesničce touží po pěkné zahradě, v druhé by potřebovali školní kuchyni pro ty, kteří chodí z daleka atd. To už bude záležet na vás, jak jim pomůžete. K vánocům jistě připravíte zásilku pod stromeček, k velikonocům pomlázku, v létě zájezd. A mezitím stále hezké dopisy s obrázky. Budeme vám postupně uveřejňovati zprávy škol, jež mají svěřenku, abyste měli dosti námětů k práci. Tentokráte si přečtěte dopis Dorostu dívčí měšťanské školy Komenského v Kroměříži, který poslaly se zásilkou Dorostu v Novoselicích na Podk. Rusi. Co bylo v zásilce, dovíte se z dopisu, který zní:

Mil dorostenci a dorostenky!

Po delší prázdninové přestávce vzpomínáme zase na Vás. Žákyně, které Vám loni psaly, vyšly již většinou ze školy a my jsme zase přišly na jejich místo. Povíme Vám něco o sobě.

Přišly jsme po prázdninách na měšťanskou školu a všechny jsme vstoupily do Dorostu Červeného kříže. Nejdříve jsme si vyzdobily pěkně třídu, aby se nám všem líbila. Zvolily jsme si starostku, jednatelku a pokladní, aby někdo řídil pořádek. Líbí se nám ve škole a často se i vesele zasmějeme. Nejvíce dovádíme, když se všechny ve sklepě pod sprchami koupáme. Která se bojí vody, tu ještě přistrčíme.

V občanské nauce si píšeme všecko, co se v naší třídě děje. Též obrázky si samy do knih kreslíme. A tak všechen náš život školní je tam nejenom vypsán, ale i vymalován.

To byste se zasmáli, jaké Mikuláše, anděly a čerty děvčata do knihy vymalovala. Dnes u nás chodí Mikuláš a všechny se těšíme, že nám něco nadělí.

Jsme členkami Dorostu Č. kříže a chceme, aby i naši kamarádi v Novoselicích se s námi radovali.

Snad Vás potěší náš mikulášský dárek. Pracovali jsme na něm nejen my, ale každá třída udělala něco, protože všecky Vás máme rády. Přinesly jsme něco hraček, šatičky a sukničky pro toho, na koho ostře fouká vítr z Karpat. A komu je nejvíc zima, tomu jsme upletly svetr a ušily teplou sukničku. Komu mrznou prsty, ať si natáhne rukavice. A protože víme, že každý rád něco sladkého, daly jsme se do kuchaření. Přinesly jsme, čeho bylo třeba, a děvčata ze III. třídy upekla perníčky a děvčata ze IV. třídy je nazdobila bělounkým cukrem.

Nebojte se nic těch čertů s vyplazenými jazyky, ani Mikuláše s dlouhou berlou, ani osedlaných koníčků.

Jen se vesele zakousněte do všech perníčků a nechť Vám dobře chutnají. Jen dejte pozor na srdíčka, ta posíláme z lásky, jak je na nich psáno. Ale když ani těm neodoláte, nic si z toho nedělejte, naše srdíčka Vám zůstanou, i když perníková sníte.

Tak to Vám posílá sv. Mikuláš z Kroměříže. Napište nám brzy, co vy děláte, jak jste se měli o prázdninách, jak se máte ve škole, a jaké jsou u Vás dětské radovánky. Zdravíme všecky členy Dorostu Čs. Červeného kříže i Vaše kamarádky. Těšíme se na Vaše psaníčko a prosíme, abyste náš dárek přijali tak srdečně, jak radostně jsme jej odesílaly.

Vaše družky,
žákyně I. A. měšť. školy Komenského v Kroměříži.

PRIHLÁŠKY K DORASTU.

Znova vám pripomíname, aby ste sa *prihlašovali* za členov Dorastu *celá škola odrazu*, nie každá trieda zvlášť, ako to mnohí zpomedzi vás robia. Lebo to len zväčšuje prácu v kancelárii divízie Červeného kríža. Práca sa nemôže potom zavčasu vykonať a ste nespokojní, keď vybavenie vaších objednávok a dotazov prichádza opozdene.

Ak môžete, pošlite súčasne i peniaze; ak ich nemáte hneď vybrané, pamätajte, aby ste ich poslali zavčasu, behom školského roku. Vlani na konci školského roku museli sme mnoho škôl upomínať o zaplatenie. Niektoré ešte dosiaľ nezaplatily. Bude to lepšie v tomto školskom roku?

*

Keď posielate peniaze složenkou, *nezabudnite nikdy označiť, čo len zkratkou*, za čo ich posielate. Zabránite tým mnoho zbytočných omylov a dopisovania.

NOVÁ SOUTĚŽ O 5 DOLARŮ.

Slečny Daveisovy v Portlandu ve Spojených Státech Severoamerických chtějí povzbuditi u mládeže lásku k přírodě a proto věnovaly Dorostu v Evropě 3000 franků na nejlepší práce o ochraně ptactva a zvířat. Liga Červených křížů v Paříži rozdělila tyto peníze tak, že na každý evropský Dorost a tedy i Dorost Červeného kříže v Československu připadá částka 5 dolarů (asi 170 Kč).

Tuto cenu můžete získati tím, když si pro mezi-školní dopisování připravíte něco z péče o ptáky a o zvířata. Co to má být? Můžete třeba pro školu, s níž si dopisujete, napsati článek o tom, jak pečujete o ptáky a zvířata ve svém okolí. Nebo se můžete rozepsat o potřebách ptáků i zvířat a zároveň naznačiti, co chcete pro ně v tomto školním roce udělati. Také můžete vyprávěti v povídce o tom, jak se vám někdy podařilo zachrániti ptáky a zvířata nebo jinak jim pomoci. Rovněž nám můžete poslati k soutěži obrázky, které by znázorňovaly vaši péči o ptáky nebo o zvířata.

Všechny příspěvky k soutěži nutno poslati nejdéle do *31. prosince 1926* Ústředí Dorostu Čs. Č. kříže v Praze VI., Neklanova 34.

Soutěže se mohou zúčastniti pouze dorostové třídy jako celek; i když získá cenu jednotlivý člen Dorostu, bude cena vyplacena jeho dorostové třídě. Třída, která získá cenu, bude si moci vybrati, zda chce částku 5 dolarů

1. v penězích, za něž by si koupila materiál pro ptačí budky, zařízení ke koupání a pití ptáků i zvířat a pod.,
2. nebo zda chce místo peněz knihy ze života zvířat pro svou dorostovou knihovnu.

Zúčastněte se této soutěže a podejte tak důkaz, že ani v péči o živou přírodu československý Doros nezahálí.

DOTAZNÍKY O ČINNOSTI.

Všechny školy neposlaly ještě vyplněné dotazníky svým okresním důvěrníkům Dorostu.

Učiňte tak co nejdříve! Svou liknavostí zdržujete vypracování přehledu o činnosti Dorostu v celé republice, který musíme míti hotový, abychom věděli, jak v kterém kraji pracují a kde je třeba povzbuzení. Také důvěrníci Dorostu, kteří pečují o Dorost ve svém okresu nebo župě, potřebují ke své práci přehledu o jeho činnosti.

Pospěšte si tedy! Vzpomeňte si, že jste měli poslat vyplněné dotazníky již koncem *června* svému dorostovému důvěrníku.

K VÝZDOBĚ ŠKOL.

Nejlevnější výzdobou je dobrá pohlednice vhodně upravená k zavěšení. K výzdobě školních stěn výborně se hodí Alšova „*Vlast*“, cyklus 14 obrazů, které v bezvadné úpravě, s Gammovým úvodem právě vydal „Odkaz“ (Praha I., Perštýn 11). Přinášíme ukázkou obraz č. 2: „*Báje a pověsti*“. Pro členy Dorostu, kteří objednají přímo u vydavatelství, snížena cena celé serie na Kč 8·— (poštou Kč 8·50). Na 10 serií současně objednaných jedenáctá zdarma a porto zlevněno.

*

Totéž nakladatelství vydalo již dříve serii 10 nejkrásnějších rodinných kreseb Alšových, z nichž některé jsme již otiskli v „Radosti“ (loni: „Tomáš

Mik. Aleš: Báje a pověsti. (Z cyklu „Vlast".)

čeká na kafe" a „A dede!") i v „Lípě" (loni „Spánek", a v tomto čísle „Náš Tomášek"). Celá serie pro členy Dorostu i s poštovným za Kč 5·—

Vřele doporučujeme.

O vkusné úpravě pohlednic ještě pojednáme.

KUCHYNĚ DOROSTU.

Podívali jste se do tabulky, kterou jsme vám vytiskli v minulé besedě a srovnali jste s ní to, co jste za celý den jedli?

Řekli jsme si už předešle, že potřebujeme nestejně mnoho potravin z každé skupiny. Dnes si povíme více o skupině prostřední, o bílkovinách.

Vzpomeňte si na svého malého bratříčka, nebo na nějaké malé děťátko v sousedství. Jak bylo maloučké, když se narodilo, sotva je bylo v peřince vidět! A přece jak rychle rostlo! Jeho maminka snad chodila s ním do poradny, nebo vážila je doma. Bylo-li zdrávo, vážilo do 6 měsíců dvakrát tolik, kolik při narození a do roka jeho váha se ztrojnásobila. Jak to, že se jeho tělíčko mohlo tak rychle vyvíjeti?

Víte, že malé děťátko první měsíce živí se jen mlékem. A rostlo proto, že právě v mléce jest, čeho potřebuje: bílkoviny, vápník, fosfor. Toto jsou hlavní „stavební kameny", z nichž se buduje jeho tělíčko.

Vy všichni ještě rostete a potřebujete bílkovin. Ale i my, dospělí, bychom bez bílkovin zahynuli. Naše tělo není jako dům, který se postaví a pak dlouhá léta stojí bez oprav: naše svaly, nervy, všechny tělesné tkáně se opotřebují a musí býti nahražovány. K tomu je zase třeba bílkovin.

Vy se již asi mnoho nepamatujete na světovou válku. A přece jen víte, snad z prvních dětských vzpomínek nebo z vypravování rodičů, jaká byla nouze o potraviny, zejména o ty, v nichž jsou bílkoviny. Které že to jsou? Podívejte se znovu do tabulky v předešlém čísle: mléko, podmáslí, tvaroh, sýr, vejce, všechna masa, vnitřnosti (mozeček, krev, játra, plíce) a luštěniny. Také v obalu zrn obilných nacházíme bílkoviny, ale bílkoviny z obilí a luštěnin by nám samy o sobě nedostačovaly, musí býti doplněny bílkovinami původu zvířecího, tedy především mlékem, vejci a masem. Když tedy za války nebylo mléka a masa bylo velmi poskrovnu, nedostávalo se tělu dosti bílkovin, sláblo a nemohlo vzdorovati nemocem. Proto tehdy tolik lidí umíralo, proto bylo po válce tolik tuberkulosy a proto ještě dnes slyšíte při prohlídce školního lékaře, že je mezi vámi mnoho slabých a nedostatečně vyvinutých a že to je ještě dědictví války. Neboť poškodí-li se tělo nedostatkem bílkovin, trvá dlouhá leta, než se tato škoda napraví.

Kolik bílkovin denně potřebujeme? Lékaři velmi podrobně prozkoumali tuto otázku a došli dnes k úsudku, že 75—80 gramů bílkovin denně je asi nejlepší průměr. To ovšem neznamená, že by o několik gramů bílkovin nad průměr nebo zase méně bylo nebezpečím pro naše zdraví. Tento průměr jest nám jen vodítkem.

Mistr Jirásek s vnoučaty.

Ale to vám ještě nedostačuje, řekneme-li vám průměr. Musíte ještě věděti, kolik bílkovin v které potravě jest obsaženo. Proto vám uvádíme zde několik běžných potravin a jejich bílkovinnou hodnotu.

Ve 100 gramech:	*Obsaženo bílkovin:*
hovězího masa vařeného	31 g
telecího masa vařeného	29 g
vepřového masa vařeného	29 g
vepřového masa uzeného	23·5 g
tvarohu (měkkého)	16 g
sýra (ze sbíraného mléka)	32 g
másla	0·5 g
brambor	1·5 g
pšeničné mouky	9 g
rýže	6·5 g
žitného chleba	4·5 g
1 vejce má průměrně	5·5 g
1 litr mléka teplého	31 g

Ovšem nesmíme si mysliti, že musíme vypít dva a půl litru mléka denně, abychom dosáhli potřebného množství bílkovin. Vidíte, že bílkoviny jsou v nejrůznějších potravinách a že při smíšené stravě si je tělo najde v nejrůznějších jídlech. Jen to si pamatujte, že nejvhodnější bílkoviny pro vás jsou především v mléce, tvarohu, vejcích. *I. Š.*

MEZIŠKOLNÍ DOPISOVÁNÍ.

Dorast ev. a v. ľud. školy na LÚKACH poslal Dorastu na učiteľskom ústave v Atlante (Spojené Šťáty Severoamerické) tento dopis:

„Posielame Vám Vašu bábu nazpät, preoblečenú do nášho slovenského ľudového kroja. Je to kroj dosť chudobný, ale za to pekný. My dievčatá by sme si ho ani za celý-celučičký svet neopustily, milší nám je nad všetky ozdoby. Chlapci svoj kroj už zanechávajú a to je veľká škoda. Ich kroj je veľmi pekný a keby vedeli ako ím sluší, nikdy by sa ho nezriekli. Oni ale chudáci sami nemôžu za to, lúčiť sa musia s peknými vyšívanými vygombíkovanými ľajblíkami, so súkennými nohaviciami, s halenou s veľkym širákom, lebo to stojí mnoho.

U nás je ľud väčšinou chudobný a každý rok na jar odchodí ďaleko na ťažké práce, aby cez zimu mal čo jesť. Chlapcom kúpia tam šaty, ktoré sú moc lacnejšie, ako náš kroj, ale sú nie také trváce, ani také pekné.

Sme radi, že sme mohli vyhoveť Vašej žiadosti. Kroj sme zhotovili, bábu pristrojili a potreby ku tomu hradila nám naše slečna učiteľka. Budeme sa nesmierne tešiť, ak sa Vám bude bába páčiť. Ale iste sa jej pokrčia šaty a preto nepríde k Vám taká pekná, ako sme ju my na jej dlhú cestu uložili.

Nech Vám ona odovzdá srdečné pozdravy Vaších úprimnych bratov dorastencov a sestár dorasteniek na Slovensku.“

*

Dorost Čs. Červeného kříže na dívčí měšť. škole Komenského v KROMĚŘÍŽI posílá Dorostu ve Spojených Státech Severoamerických velmi krásné a vkusné album, které je tak pečlivě uděláno, že americké děti jistě překvapí. Kromě toho je jistě upřímně potěší, neboť jim podá jasnou představu o tom, jak žijí naše děti, jaké hry a zábavy pěstují v každém ročním období, jaké vánoční i velikonoční zvyky zachovávají atd. Album je uděláno tak, že nejdříve je vždy pěkná dětská malba (celkem je v albu 25 obrázků) a hned za ní list s vysvětlením, co znamená. Ale i každý takový list je ozdoben nějakým ornamentem, takže dohromady vypadá album jako krásná obrázková kniha z dětského života. Ku konci alba píší články našeho Dorostu dětem v Americe: „Kdyby se tak vyplnila pohádka o zlatém mlýnku, který mlel samé dukáty, měly bychom tolik peněz, že bychom se i do Ameriky dostaly. Škoda, že je to jen pohádka! Ale pohádka o zlatém vřeténku se jistě vyplní. Toto vřeténko vám,

milí dorostenci Červeného kříže, posíláme. Odmotávejte stále zlatou nit z českého vřeténka. Tato zlatá nit lásky ať nás spojuje přes hory a doly, přes řeky a moře a žádný proud ani bouře ať ji nepřetrhne. A kdybyste celou nit odvinuli, uvidíte, že vychází z našeho dětského srdce a toužíme po tom, aby druhý konec se zachytil na druhé polokouli ve vašem srdci."

*

Ze známého lázeňského města Ostende v BELGII došlo pro Dorost Čs. Č. k. při dívčí měšť. škole v Lomnici n. Pop. veliké album, které je velmi soustavně uděláno a neobyčejně pěkně uspořádáno. Dorost v Ostende chce podati svým druhům v Československu ucelený přehled o své vlasti a proto nalepil na první stránky alba několik map, z nichž je vidět, jak bohatou historii prodělala Belgie pod nejrůznější nadvládou až do r. 1830, kdy byla prohlášena její neodvislost. Při každém období jsou i různé obrázky, líčící život starých Belgičanů a podobizny nejdůležitějších vladařů. Velkou práci si dal Dorost v Ostende s tím, že nakreslil dále pro album řadu map z dnešní Belgie. Jsou to mapy hor, řek, železnic i jednotlivých krajů, takže náš Dorost získá jimi výbornou pomůcku pro hodiny zeměpisu. Album doplňují zajímavé obrázky z Ostende, Antverp, Gentu a hlavně Brugg, které byly ve XIII. století společně s Benátkami největším obchodním městem Evropy, ale které dnes, kdy je moře opustilo, jsou tiché a jakoby zasněné ve vzpomínkách na staré slavné časy. K albu je připojeno i několik čísel belgického dorostového časopisu, obálka s několika belgickými penězi, jiná obálka s belgickými známkami a konečně vřelé psaníčko, v němž děti z Ostende píší velmi krásně o naší republice. Mimo jiné píší tam srdečně svým druhům v Lomnici n. Pop. „Svou fotografií jste nás příjemně překvapili. Vidíme, že mnozí z vás mají ostříhané vlasy jako my. Zarámovali jsme si Váš obrázek a pověsili na zeď. Díváme se na Vás denně a Vaše tváře jsou nám stále bližší a známější."

Pak pozdravují ještě všechny členy Dorostu v Československu a ujišťují je svým přátelstvím.

DORAST V INÝCH ZEMIACH.

SPOJENÉ ŠTÁTY SEVEROAMERICKÉ. Žiaci trinástich škôl v Milwaukee (štát Wisconsin) prišli na dobrú a jednoduchú myšlienku, ako zlepšiť hygiénu svojich škôl. Už tri roky sbierajú a predávajú starý

Náš Dorost před zubním ambulatoriem v Tr. Teplicích.

novinový papier a zarábajú tak ročne na 3 tisíce dolárov (asi Kč 102 tisíc). Z týchto peňazí zariadili si na svojich školách hriština a bassiny na kúpania a teraz sa ešte rozhodli, že si budú platiť úradníčku, ktorá by dozerala na hygiénu stravovania. Vďaka týmto podnikom je zdravie detí na školách v Milwaukee o mnoho lepšie ako predtým.

*

GRÉCKO. Grécky Dorast poriadal vo stadione v Athénach veľkú slávnosť, pri ktorej vystúpilo pred 30 tisíc divákov na 10.000 detí, organizovaných v Doraste Č. kríža na athénskych školách. Deti maly biele a červené čiapky a boly popostavané tak, že tvorily veľkú živú zástavu Červeného kríža. Pani Pangalosová, žena prezidenta gréckej republiky, odovzdala im hodvábnu zástavu Červeného kríža, ktorú im venoval athénsky arcibiskup. Po slávnosti išly deti v sprievode uliciami mesta a občania ich pozdravovali s veľkým jasotom. Ich slávnosť bola zfilmovaná a bolo pri nej rozdané mnoho letákov o Doraste Červ. kríža.

Vzbudila záujem u tisícov ľudí a tým, ktorí ju nemohli vidieť, bude hovoriť z obrázkov dorastového filmu.

Závody dětí z mateřské školy ve Francii.

JUGOSLÁVIA. Členovia Dorastu na obecných a meštianskych školách v Bélehrade navštívili na Veľkú noc vojenské cintoríny, kde spí na tisíce srbských, francúzskych, československých, rakúskych, nemeckých a iných vojakov, ktorí zomreli v Belehrade za svetovej války. Deti išly v sprievode ticho a vážne na cintorín, a tam k nim prehovorili niektorí z ich učiteľov. Potom ozdobily hroby všetkých vojakov, nehľadiace na to, či sú to príslušníci ich národa, ich priatelia alebo tí, ktorí boli až do nedávna ich nepriatelia. Tak dokázaly, že v nich skutočne žije duch zbratrenia, ktorý je ideálom Dorastu Č. kríža.

DOROST U NÁS.

Nutno nejen číst, ale také myslit a slova v řeč skutků přeložit.
M. Tyrš.

Dorost v PROSTŘ. SVINCÍCH poslal nám fotografii své školy, fotografii z divadelního představení, které uspořádal před prázdninami, a zprávu o činnosti, v níž mimo jiné píše: „Nastal školní rok. Zase jsme se dali do práce. Prozatím jsme si zvolili starostu, který dbá o to, aby bylo v třídě čisto. Nemůže-li vše zastat sám, ustanoví některé žáky, aby mu pomohli prohlížet děti. Každé musí mít čisté ruce, krk, uši, hlavu i nohy a ostříhané nehty. Také si musí každý vlastním kartáčkem zuby čistit. Boty si musíme dávat ke kamnům na pytel, abychom nenadělali ve škole příliš prachu.“

*

Od našeho Dorostu při měšť. dívčí škole tř. Ia v ROKYCANECH dostali jsme toto psaníčko: „Chráněnku v Klouzově u Chotěboře, kterou jste nám doporučili, jsme s radostí přijali za svou. Jsme vám povděčni, že jste nám dali příležitost pomoci svým bratřím a sestrám. Zaslali jsme jim dárky, aby je dostali včas před Štědrým dnem. Naše zásilka obsahovala chlapecké i dívčí oděvy, školní potřeby, zábavné knihy, krabici cukroví, sáček ořechů, jablka, svíčky a Kč 20.—. Čekáme na jejich dopis a těšíme se, že si s nimi budeme dále dopisovati.“

*

Dorost v DOBROVÍTOVĚ u Čáslavě vydává časopis „*Ratolest*“, který vychází v libovolných lhůtách; vyšlo již 5 čísel. Větší děti pouštějí se i do dramatických her a skládají právě společně hru pro loutkové divadlo „Honza ve světě“. Ve své čítárně má tento Dorost 8 časopisů; „Lípa“ a „Radost“ jsou prý stále v rukou malých čtenářů. Uspořádal také besídku a dětské divadlo, čímž vyzískal pro svůj dorostový fond Kč 250.—. Za Kč 50.— koupil na košile pro chudé spolužáky a děvčata je ušila. Zbytek peněz si uložil na cestu do Prahy. Na Podk. Rus poslal školní potřeby a pro své chudé spolužáky

Člověk-pták v oblacích.

uspořádal vánoční nadílku, pro niž děvčata napekla na několik set kousků cukroví. Velké potěšení mu působí dopisování s Amerikou, Belgií a se Švédskem.

Členové Dorostu na obecné škole v PŘÍVLACE uspořádali vánoční žákovský večer s pěknou nadílkou a česáním stromečku. Chudí žáci dostali prádlo, šatstvo a obuv, majetnější byli poděleni školními potřebami. Nedávno nám zaslali pěkný obrázek svých prací ze skleněných korálů, které vystavovali o dorostovém sjezdu v Mladé Boleslavi.

Vyšší dívčí škola „Dobromila" v MORAVSKÉ OSTRAVĚ štědře podarovala chudé žactvo obecné školy v Herborticích. Dostala za to z Herbortic pěkné děkovné psaníčko, které ji zajisté podnítí k dalším skutkům obětavé lásky.

Dorost Čs. Č. k. při I. ob. škole dívčí v BŘEVNOVĚ (Praha XVIII.), který jest již znám svou dobročinností, zaslal ev. lud. škole v Súľove na Slovensku pěkně zhotovené soupravy dětského prádla pro malé dítky chudých rodičů a různé ozdoby na vánoční stromek. Způsobil obdarovaným velkou radost.

Od Dorostu v RADOŠOVICÍCH u Prahy jsme dostali zprávu, že sehrál s velikým úspěchem Kvapilovu „Pampelišku". Z výtěžku si pořídil pěknou školní lékárničku a částku Kč 200.— si ponechal pro další akce Dorostu. Jedné škole poslal balík čítanek a zábavných knih. Na narozeniny pana presidenta uspořádal Masarykovu besídku. Místní občanstvo pohlíží na Dorost a jeho podniky s pochopením a ochotně jej podporuje.

Pěknou vánoční nadílku poslal Dorost na Staroměstské reálce v PRAZE chudým dětem v Jamné n. Orl. Nadílka byla přivítána s jásotem. Všechny děti napsaly jednotlivým dárcům srdečná poděkování, při čemž se zmiňují i o svém životě doma a ve škole.

Dorost ve VÁPENKÁCH udělal Betlém a dostal za něj od moravské divise Kč 200.—, jichž použil pro zájezd do Brna. Strážnický Dorost poslal pro jednoho chudého hocha ve Vápenkách nové kalhoty a košili, aby se mohl zájezdu také zúčastniti.

Od Dorastu Čs. Č. k. v SP. TEPLICI dostali jsme tento list:

„Každý z nás mal veľkú radosť, keď sme si po prvý raz pripäli odznaky dorastové. Boli sme možno i vážnejší. A keď priniesla pošta Včelku, menší naši žiaci ani nechceli ísť domov, ba na obed zabudli pre náhlenie, lebo všetci by ju radi chceli vidieť. Pre nás starších bola zas takáto radosť pri príchode krásnej „Lipy". Vo vrecku má skoro každý „notesík" — poznámkový papier — do ktorého si kreslíme, značíme malé básničky, porekadlá a všetko, čo sa komu páči zo Včelky a Lipy. Na koniec roka bola z 10 čísel pekná kniha a keď sme si mohli objednať k zaviazaniu aj tvrdé dosky, zapáčilo sa to i nášmu dosť čiernemu Maxi Gažiovi, ktorý síce nerád chodil do školy, lebo vraj „mech cahal taťkovi". Zato objednal si i on Včelku a povedal, že sa iste naučí čítať a písať a že už cez prázdniny začne si sbierať na Včelku. Pravda, mladší sa nedali zahanbiť Maximu a prihlásilo sa ích 19, s ním spolu 20 predplatiteľov."

Dorost ve III. tř. ob. školy ve VELKÉ JESENICI pečuje nejen o zdraví a čistotu svých členů, ale dbá i čistoty ve třídě. Na podzim zaslali žáci 20 kg ovoce Deylovu ústavu slepců a kromě toho sebrali Kč 416.—, jež rozdělili rovným dílem mezi Deylův a Klárův ústav slepých. Správě obecné školy v Herborticích u Lanškrouna poslali na tamní polévkový ústav příspěvek Kč 30.—.

K řadě dorostových škol, které připravily pěkné vánoční nadílky, patří i Dorost na st. reálném gymnasiu v ROUDNICI n. L. Podělil několik chudých studentů i 2 rodiny pohořelých šatstvem, obuví a prádlem, a kromě toho poslal zásilku těchto věcí ve váze 34 kg a Kč 40.— chudým dětem horníků na české škole v Haberspirku u Falknova.

Velmi čile dopisuje si Dorost v KROUNĚ u Skutče se slovenskými dětmi v Zubrohlavě a v Dolní i Horní Lehotě na Oravsku. K Ježíšku jim poslal rázovité krounské hračky, držátka na pera a tužky, i něco knih a školních potřeb. Děti ze Zubrohlav měly z dárků velikou radost a litovaly jen toho, že se za ně nemohou ničím odvděčiti. Slíbily však dárcům, že jim na jaře, až začne opět život na salaších, pošlou oštěpek (druh slovenského sýra).

SJEZD DOROSTU JIHLAVSKÉ ŽUPY VE VELKÉM MEZIŘÍČÍ.

K řadě dorostových sjezdů přibyl v poslední době velmi zdařilý sjezd Dorostu Červeného kříže z jihlavské župy, který se konal dne 23. května ve Velkém Meziříčí na Moravě.

Průběh tohoto sjezdu byl velmi radostný a živý. Nejdříve pozdravil jeho účastníky předseda místního spolku Čs. Červeného kříže a jedna členka místního Dorostu, načež všichni delegáti zapěli pochod Dorostu Č. kříže. Potom nastalo vlastní sjezdové jednání, jež řídil župní důvěrník p. K. Motyčka. Oznámil, že k Dorostu Č. kříže přihlásilo se v jihlavské župě 10 tisíc školních dětí, které také dorostový program opravdu plní. Zvláště se ujímá v župě myšlenka samaritské školní služby a poškolního Dorostu a jest to právě milý hostitel, Dorost velkomeziříčský, který se může pochlubiti v této činnosti krásnými výsledky.

Po zprávě pana okresního důvěrníka, který blíže vysvětlil, jak se v samaritské službě cvičí ve Velkém Meziříčí školní mládež i poškolní Dorost, podávali jednotliví delegáti zprávy o činnosti na jejich školách. Jedna členka z dívčích škol „Světlá“ ve *Velkém Meziříčí* vyprávěla, jak „Světlušky“ dělaly tajně ruční práce jedné spolužačce, která si zranila ruku, jak pečovaly o školu svěřenku ve Vranově, jak hrály divadla a podporovaly různé dobročinné instituce. Velmi pěkné zprávy podali pak dorostoví delegáti z *Měřína*, z *Březejce* a z *Netína*, načež jeden člen Dorostu z *Třebíče* vylíčil, jak byla u nich založena poradna pro ošetřování chrupu a zubní ambulatorium, jak chodí nyní školní děti k prohlídkám a jak jsou všem potřebným žákům spravovány zuby. Po něm vyprávěla ještě jedna členka Dorostu z Třebíče, že vysadily lipové aleje a jehličnaté kultury v okolí, načež člen Dorostu ze *Znojma* podal zprávu o jejich práci: starali se o výzdobu školy i okolí, dělali a zavěšovali budky pro ptáky, pečovali o nemocné spolužáky, hráli divadla, uspořádali velikonoční slavnost Č. kříže a pomáhali ve zdravotní kolonii Č. kříže v Bojanovicích. V příštím školním roce budou prý již míti také svého školního lékaře. Delegát z *Podklášteří* uvedl ve své zprávě, že chránili veřejné sady a zalévali v době sucha vysazené stromky a delegát ze *Sl. Ostravy* tlumočil všem účastníkům sjezdu pozdrav z jejich kraje, kde se Dorost hlavně cvičí v poskytování první pomoci. Ostatní delegáti, kteří pro pokročilou dobu nemohli již přednést svoje referáty, podali je písemně. S nadšeným souhlasem všech účastníků byl pak poslán ze sjezdu pozdravný telegram panu presidentovi a předsedkyni Čs. Č. kříže Dr. Alici Masarykové.

Pan župní důvěrník poděkoval poté delegátům za jejich pěknou činnost a začal pak s nimi rozhovor, z něhož vyšlo najevo, že všichni znají velmi dobře povšechná zdravotní pravidla i program Dorostu Čs. Červ. kříže. Po tomto rozhovoru nastal slavnostní okamžik, kdy dvě „Světlušky“ rozvinuly nad předsednickým stolem prapor Červeného kříže a kdy jeden delegát přednesl za důstojného ticha slib Dorostu Č. kříže, k němuž se připojili i ostatní delegáti a delegátky slovy „Tak slibujeme“.

Odpoledne téhož dne konalo se ve V. Meziříčí samaritské cvičení, jehož se činně zúčastnil i Dorost a zároveň byla uspořádána dorostová slavnost, při níž Dorost předvedl různé tance, divadlo a výstupy.

Ku konci naší zprávy musíme se ještě zmínit o tom, že Dorost Č. kříže ve V. Meziříčí byl vzorným pořadatelem sjezdu. Vítal hosty s hudbou na nádraží, rozebral si je do rodin, hostil je, provázel, mnohé z nich podělil i dárky a tak se přičinil o to, že si účastníci sjezdu odnesli z V. Meziříčí ty nejlepší vzpomínky.

nejbližší vysílací stanici, a slyšíme-li ji, tu vzdalováním třetího běžce zesílíme zvuk zvyšováním zpětné vazby. Dobrý pozor: tuto zpětnou vazbu nesmíme však zvyšovati tolik, až stanice přestane hráti a začne pískati! Toto pískání totiž ruší nejbližší sousedy, a ti by zakročením u poštovního úřadu brzy nám poslech zarazili! Dokud stanice zřetelně hraje, není žádného nebezpečí.

Tím by bylo to nejdůležitější vypsáno. Když jsme však na počátku psali o reproduktorech, musíme se ještě pozastaviti u hlasité reprodukce vůbec.

Časem každý zatouží po hlasitém poslechu, neboť jen tak může míti z rozhlasu potěšení a zábavu celá rodina, nebo celá třída ve škole.

Abychom docílili zřetelného a velmi silného příjmu na reproduktor, připojíme k popsané jednolampovce ještě jeden stupeň zesílení. Připojíme ještě jednu lampu, nejlépe zase B 406, nebo Ampliotron, kromě toho pak jako důležitou část nízkofrekventní transformátor. Levný transformátor dostanete již za 70 Kč. Má čtyři svorky. Kromě svorek a drátu přikoupíme pak ještě druhý reostat. Kdo příliš šetří, může ostatně i ten vynechati, a zapojí pak obě vlákna na jediný reostat.

Taková dvoulampovka dá vám všude reprodukci tak silnou, že stačí i pro menší sál, nebo třídu, ač celá stanice i s lampami nepřesáhne cenu 400 Kč beze slevy.

Což potom s naší slevou!

Kdo chce míti hodně silný příjem všech stanic, tomu doporučujeme, aby místo fixního kondensátoru 250 cm použil otočného kondensátoru asi 500 cm. Je sice o mnoho dražší, cena 70 Kč, ale výkon se znatelně zdokonalí!

Kdo potřebuje jakékoliv bližší vysvětlení, obrať se na redakci KNN v Uhl. Janovicích, která dotazy z tohoto oboru vyřídí každému ochotně za poplatek 3 Kč ve známkách Než začnete nakupovati, obstarejte si dříve koncesi u poštovního úřadu a při všech objednávkách udávejte její číslo.

Přejeme radiostanicím našeho Dorostu mnoho zdaru. Pište nám, jak se vám práce podařila a co všecko posloucháte.

NABÍDKY.

Dorost v HORNÍ SYTOVÉ, pp. Víchová n. Jiz., opatřil by vám levné skleněné ozdoby na vánoční stromeček. Objednejte si je a poskytněte tak skromný výdělek chudým horalům v Podkrkonoší.

POPTÁVKY.

Dorost Č. kříže ve II. tř. ob. šk. v ČESKÉ KAMENICI u Děčína hledá školu ochranitelku, která by přispěla něčím na místní chudé žáky.

Také Dorost ve VOLAVCI, pp. Tatobity, hledá ochranitelku, která by umožnila uspořádati vánoční nadílku pro chudé spolužáky. Kraj je chudobný a dětí, potřebujících pomoci, je v obci velmi mnoho.

LOUTKOVÉ I DĚTSKÉ HRY PRO VAŠI BESÍDKU.

Letos máte v minimálním programu, abyste uspořádali do roka aspoň jedno divadelní představení nebo besídku. Protože nás školy žádají o radu, co by měly hráti, uveřejňujeme níže seznam dobrých her pro loutky i pro děti.

Jsou to především zdravotnické hry Dr. *Karla Drimla*. Dorost Čs. Červeného kříže vydal od něho: *Bacilínka**** (slov.) a *Zdravotnické táčky*,*** díl II. V každém čísle měsíčníku Červ. kříže „Zdraví lidu" (můžete si objednati za roční předplatné Kč 8.—) je kromě toho nějaký zdravotnický výstup pro děti od Dr. Drimla.

„Loutkář" v Chocni vydal tyto Drimlovy hry: *Bacilínek**** (česky), *Sluneční údolí** (hra z indiánského života pro větší mládež v přírodě), *Král Asinus*,*** *Princezna Bledule**** (pohádka o hygienické výživě), *Budulínka bolí zoubek*,*** *Kašpárkovy zdravotnické táčky* díl I.,***, *Brok a Flok*** (o boji proti vzteklině), *Smíšek*,* *Dvě vánoční hry*** a *Čínské zrcadlo*.*

Kromě toho vydal B. Kočí v Praze I. Drimlovu hru *Začarovaná země** (o boji proti tuberkulose) a Odbor Masarykovy ligy v Ružomberku překlad této hry pod názvem *Zakliata krajina*.* Dále vydala Česká zemská péče o mládež na Moravě v Brně Drimlovu *Kněžnu Kazi** a *Lakté* čili *Budulínek v říši mléka** (hra v přírodě). U J. Springera v Praze I. vyšla konečně Drimlova tělovýchovná hra s hudbou *Námořníci** a u Čs. ochrany matek a dětí v Praze VII. na Štvanici allegorie mateřské lásky a mládí „*Jarní den*".*

Hry označené * jsou pouze pro děti, hry označené ** jsou pouze pro loutky a hry označené*** možno hráti s dětmi i s loutkami. Cena jednotlivých her jest od Kč 1.— do Kč 6.—. Pouze „*Námořníci*" stojí Kč 9.— a hudba k nim Kč 20.—.

V příštím čísle přineseme seznam dětských i loutkových her od jiných autorů.

SLOVNÍK SLOVENSKO-ČESKÝ.

bahniatka = kočičky, jívy
konárik = větvička
kŕdel = hejno
palica = hůl
pera = ret
pivnica = sklep
pochlapiť sa = ukázat se
síďte = slezte
spytovaly = tázaly
svák = strýc, kmotr
tátoš = oř
vari = snad
vyplzlý = opelichaný

SLOVNÍK ČESKO-SLOVENSKÝ.

bečeti = plakať
býti na holičkách = byť na mizine
capart = huncút, kujon
důlek = jamka
hoch, klučina = chlapec, chlapček
hokynář = obchodník potravinami
honem = rýchle, chytro
jízlivě = uštepačne
kalhoty = nohavice
konev = polievacia krhla
krámek = malý obchod
mačeška = sirôtka
maják = strážna budova pre lode
míjeti = minúť
namanouti se = prísť do cesty
naparovač = človek, kt. sa rád chváli
naspěch = naponáhlo
nemehlo = ťarbák
notný = veľký, značný
nynější = terajší
ošetřovati = opatrovať
paže = rameno
plahočiti = ustávať sa
poněkud = trochu
popříti = zaprieť, zatajiť
pospíšiti si = poponáhľať sa
praviti = povedať
přesto = napriek
příkrov = pokrývka
přiměti = nahovoriť, prinútiť
prozatím = na ten čas, predbežne
puch = smrad
řízný = ostrý
sečkati = počkať
schůdek = schodík
silnice = cesta
slyšeti = počuť
sosna, sosnička = jedľa, jedlička
spousta = množstvo
škytati = čkať
tepati = biť
tkadlec = tkáč
tlachati = tárať
valně = hodne
vážka = ihlica (hmyz, kt. lieta nad vodou)
vteřina = sekunda
vyhlížeti = vypadať, vyzerať
vyřizování = vybavenie
zdali = jestli
zhola = zcela nič
zlíbiti se = zapáčiť sa

První svazeček naší právě založené KNIHOVNIČKY „LÍPY“ již vyšel a obsahuje krásnou a velmi napínavou povídku z historie prvního člověka na zemi od dánského učitele-spisovatele Karla Ewalda

DVOUNOŽEC

Celá knížka s dvoubarevnou obálkou, o 80 str. zřetelného tisku na bílém papíře, v milé úpravě, stojí i s poštovným pouze Kč 1·50.

Jak pro obsah, školnímu vyučování vítaný a potřebný, tak i pro neobyčejně levnou cenu školy ji hojně objednávají po 40—50 výtiscích ke společné četbě školní, což je nejlepším doporučením této knížky, jež bude, jak vidět, rychle rozebrána.

Předplaťte si celý letošní ročník Knihovničky „Lípy“ (5 knížek) za Kč 7·—!

Vánoční číslo!

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

PROSINEC
1926
4

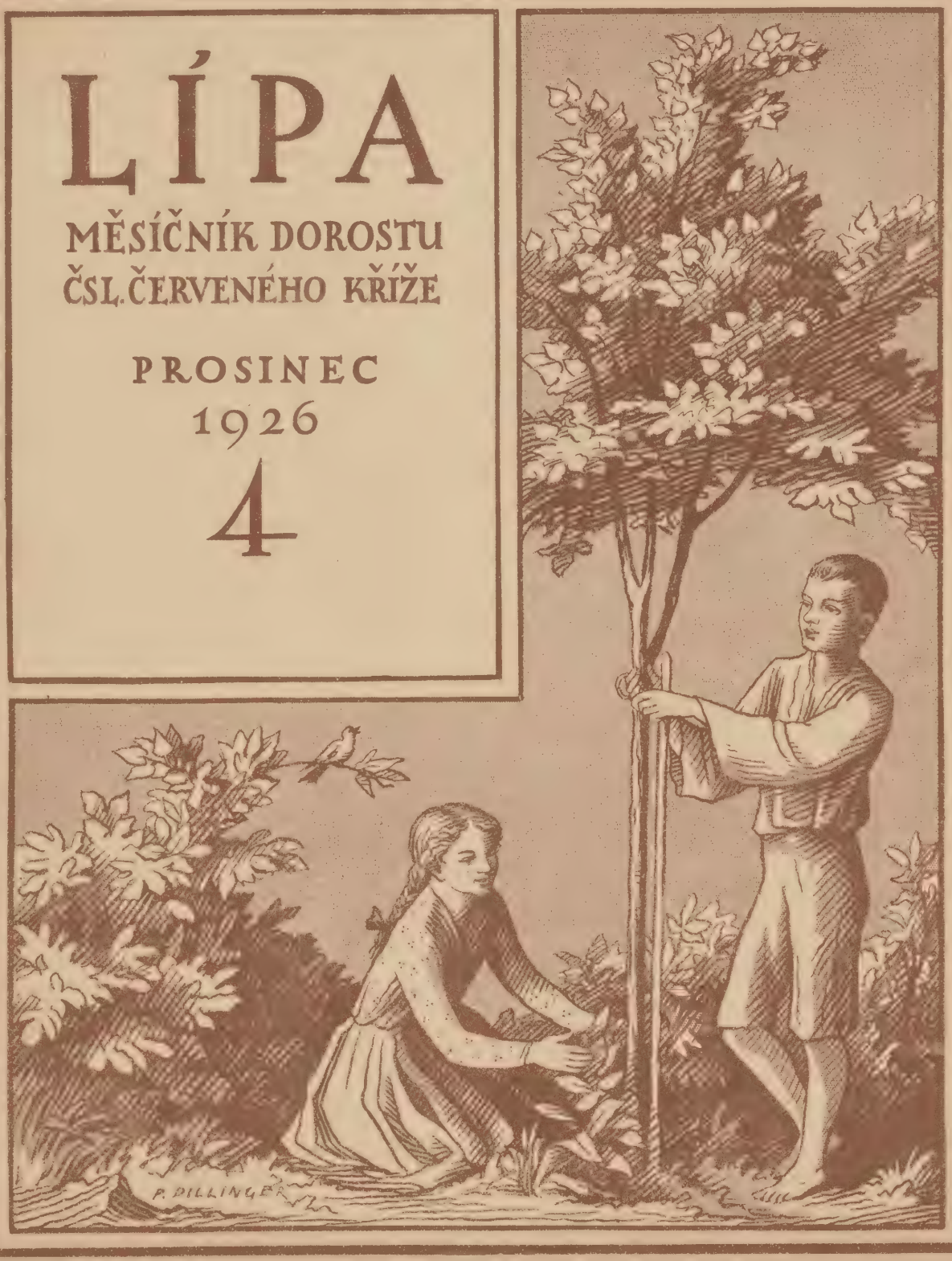

S přílohou: Knihovnička „Lípy“ čís. 2.: „Dvě Maričky“.

LÍPA MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE, ROČ. VII. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU „RADOST". S REDAKČNÍM KRUHEM VEDE A ODPOVÍDÁ A. KOVÁŘÍKOVÁ — REDAKCE: PRAHA VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE: NA „LÍPU" Kč 17.— ROČNĚ, Kč 8.50 POLOLETNĚ, NA „RADOST" Kč 7.— ROČNĚ, Kč 3.50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. Č. KŘÍŽ, PRAHA VI. — TISKNE „LIDOVÁ KNIHTISKÁRNA" PRAHA II., HYBERNSKÁ UL. Č. 7.

NAŠIM ČTENÁŘŮM.

Oznámili jsme vám, že při prosincovém čísle „Lípy" vydáme jako přílohu barevný obrázek. Bohužel, nebylo nám možno tomuto slibu dostáti. Odložili jsme tedy vydání barevné přílohy a přineseme ji určitě v některém pozdějším čísle „Lípy".

Abychom vás však na vánoce přece něčím překvapili, vynechali jsme v tomto čísle dorostové zprávy a uveřejnili jsme v něm dlouhé pěkné povídky, které by se nám do čísla jinak nevešly. Doufáme, že to uvítáte s radostí, neboť budete míti na vánoce více zábavného čtení. *Ústředí Dorostu Červeného kříže.*

ŠTĚDROVEČERNÍ ZVYKY Z PODLUŽÍ.

Blížily se vánoce, na něž jsme se tolik těšívali. Byly to pro nás svátky radosti a štědrosti, vždyť dokonce objevil se na stole med a jiné pamlsky. Abychom se těšili na vánoční stromeček, toho jsme neznali, ani dárků od Ježíška. Ve škole sice tu a tam si děvčata vykládala, že budou míti stromeček a já přišedši domů projevila jsem přání také jej míti, ale mamička spustila: „Co bys ještě nechtěla, což jsme páni? Za mých mladých let ani děti pana rektora stromečku neměly, neřku-li my děti selské. Já jsem znala stromek jen namalovaný v knížce, ale ne, abych jej chtěla mít, to je zpanštělost a vymyšlenost..." Museli jsme se spokojiti bez stromečku i bez nadílky.

Večer před Štědrým dnem říkali nám rodiče: „Najezte se dobře, zítra se snídaně ani oběd vařit nebude, až večeře; musíte se postit, abyste uviděli beránky, jinak uvidíte umazané prase." Chtěla jsem vidět beránka, ale mé přání se nikdy nesplnilo. Bylo mnoho svodů, než abych jim odolala a se postila.

O každých svátcích peklo se u nás v peci; proto se zadělalo více těsta na koláče, aby stálo za to pec vytopiti. Mamička snesla večer vše potřebné ze sýpky: koryto, necky na zadělání a tu nejbělejší mouku; vše dala do kuchyně, aby se to ohřálo a těsto pěkně kynulo. Ráno ještě jsme spali, když mamička zadělávala dobré těsto. „Nesmí se šetřit ani máslem, ani cukrem, ani vejci, když je to jednou do roka," dodávala. Ba měla schovanou usušenou citronovou kůru, ostrouhala ji trochu do těsta, a to bylo něco kromobyčejného. Pak si připravovala nádivky do koláčů: tvarohovou, povidlovou, makovou a někdy i ořechovou. Tomu jsme tuze rádi přihlíželi a měli příležitost mlsati. Když těsto skynulo, dělali jsme koláče. Já směla dávati duše (t. j. nádivky), mastiti a posypávati koláče; že jsem byla častokráte mamičkou přistižena při ochutnávání, netřeba povídati. Naposled se dělaly bábovky a pupáky, které jsou nezbytné při Štědrém večeru na Slovácku. K poledni byly koláče upečeny a tu jsme se na ně my děti vrhly a najedly se do syta. Jakmile byla práce s pečením ukončena, uchystala mamička večeři. Mužští zatím dělali pořádek ve stájích, chlévech, na dvoře, v kůlně a ve stodolách a připravili krmivo pro dobytek k příštímu dnu.

Vraťme se do kuchyně. Mamička již postavila fazolku na polévku. U nás musí býti o Štědrém dnu polévka fazolová, neboť naši mužští o jinou nestojí. Bývali jsme velmi zvědavi, kdo o Štědrém dnu k nám přijde, zda hoch nebo děvče; byl-li to hoch, říkali jsme, že budeme míti býčka a přišlo-li děvče, že bude jalůvka. Před večeří šel tatíček donésti ze sklepa vína, které je nezbytné, ovšem jen z vlastní vinice. Pak jsme zasedli k večeři. Nejprve jsme se všichni společně pomodlili k narození Ježíše Krista a za všechny zemřelé členy rodiny. Pak připomněli rodiče: „Bůh ví, jestli za rok budeme všichni pospolu." Pak nastala večeře. Na stole ležel před každým oplatek s medem a uprostřed stolu stála láhev s vínem, jímž se oplatek zapíjel. Pak podávána polévka, nato krupice, pupáky, vařené a sušené ovoce, čerstvé ovoce, ořechy a naposled koláče i víno, toto jen pro dospělé. Zbylo-li od večeře moc pupáků, říkala maminka: „To bude mnoho housat." Zbylo-li málo, povídala: „To bude housat málo." Po večeři dostal i pes kus pomaštěného chleba, natřeného česnekem, aby byl zlý a dobře hlídal. Ještě nebyla večeře skončena, když ozvali se první koledníci, kteří při-

H. RIVIÈRE: K BETLÉMU

ZIMA.

Dětská scéna melomimická.

Hraje se s doprovodem klavíru. *Zima*, celá bíle oblečená (krátké šatečky), s břečťanovým věnečkem ve vlasech. *Děti* a *koledníci* bez zvláštních kostymů. *Ančička* zabalena do velikého maminčina šátku, na ruce košíček s jablky.

I. Sněží.

Zima volně tančíc napodobí padání sněhových vloček, pak nahrnuje sněžné závěje a na konec vše uspává v tichý, smírný spánek přírody.

II. Zimní přástky a pohádky.

Potom zve děti na pohádky. Přicházejí s tancem a veselým kuličkováním, zpívají: „To to zebe, je to z nebe, to je mráz, pálí nás — nesní nás!“ Usedají kruhem kolem Zimy, která přede na kolovratu, děti pomáhají soukat nitě. Při tom zpívají sbor, hodící se do přástek (buď jednohlasý s klavírem nebo více-

hlasý bez klavíru, na př. ze známých nám již „Boleráz“, v loňské „Lípě“, str. 17 (4 hl.) nebo „Zatopte, rozsvěťte, matičko“ (3 hl.), tamže na str. 98, nebo „Dievča, dievča lastovička,“ (2 hl. sbor), Slovenské spevy, díl II., str. 116 a pod.).

III. Koleda.

Vstupují paštuškové s dudami a šalmajemi, s veselou písní:

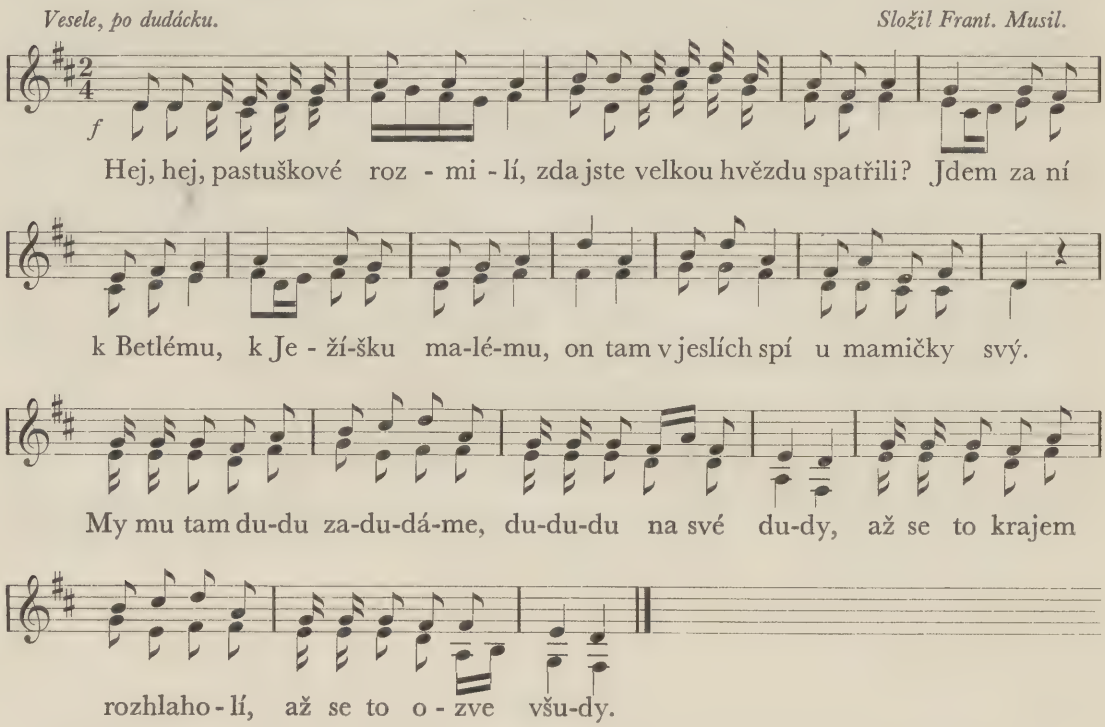

Potom divadelně předvádějí veselou koledu (melodie v „Radosti“ I., str. 30):

„Pásli jsme ovečky v jednej dolině,
nedaleko houští v malej březině.
Ovce se nám potratily,
my jsme sami zabloudili
(: až do Betléma. :)

A když jsme tam přišli, tam panenečka
kolébá Ježíška jak andělíčka.
Pojď, Ježíšku, na muzičku,
pojď, Ježíšku, na muzičku,
(: na švrlukanú. :)

A švec se raduje, až poskakuje,
že on Ježíškovi boty ušije.
Josef praví: ‚Di, ty ševče,
dyť on žádných botů nechce,
(: dyť je maličký.‘ :)

A švec se dopálil, šidla polámal,
a když přišel domů, ženu cuklem pral.
Ševcula se dopálila,
šecku kožu mu spálila
(: i s kopytama. :)“

Děti živě hru sledují a srdečně se smějí.

Vyběhne Ančička s košíčkem, choulí se zimou, koledníci zpívají:

„Ančička běží, zimou se třese,
byla s matičkou na dříví v lese,
nese Ježíškovi dary, v košíčku jablíčka maly;
dary Ježíškovi nese, celá se zimou třese."

Obracejí se k předoucím děvčatům a končí:

„Už sme si naši koledu odbyli,
žádny děvčátka s námi nebyly;
nynčko vy taky jděte, pěkně se oblekněte;
nynčko vy jděte taky Ježíška kolíbati."

Při tom již odcházejí, děti s nimi.

Zima osamotní a znovu jako na začátku tancem představuje sníh, závěje a spánek přírody, stále volněji, až tiše zmizí. *Z „Domu dětství".*

POHÁDKA O MODROM VTÁKU.

Štedrovečerný sen. Podľa Maurica Maeterlincka rozpráva Lila Bubelová.

V izbe drevorúbača Tyla spaly jeho dve deti, Tyltyl a Mytyla. Bola štedrovečerná noc, ale v celej chalúpke nebolo po nej ani stopy, lebo Tylovie Ježiško bol taký chudobný, že nemohol priniesť žiadne darky.

Lúč akéhosi svetla padol zrazu skrz okeničku do Tylovie chalúpky. Rozštiepil sa o starú okenicu, takže padol i na Tyltyla i na Mytylu a oboch ich prebudil. Pretreli si oči, vstali vo svojich chatrných košieľkach a bežaly k oknu. Čo to? Tam naproti, akoby ze zeme vyrástol, stál dom bohatých ľudí. Tam veru inakšie slávily deti Vianoce. Vo veľkej izbe žiaril veliký stromček a po stoloch bolo množstvo darov, dobrôt a sladkostí až sa stoly prehýbaly. Cililink! — zavznelo odrazu na ceste. Nad vrátami zažiarilo svetlo, aby sa hostia nepotkli na rohožku. Prišli na krásnych saniach ovešaných hrkálkami. Bolo ich dvanásť, šesť chlapcov a šesť dievčeniec, okrem toho ešte ich mamičky a opatrovnice. Všetky deti boly pekne vyobliekané, ako sa už na takú slávnosť patrí.

Tyltyl i Mytyla videli, ako povyskakovaly zo saní a veselo cupkaly po schodách do siene, kde stál stromček, ako tam tančia a po tanci jedia z tých dobrôt, čo boly po stoloch. Brrr, ako ich oziabaly nožičky pri obloku, ale čo po tom. Nikdy nemali v ústach kúsok torty, dívali sa tedy aspon ako iní jedia, ale veru im nebožiatkam aj slinky tiekly.

„Ozaj, či to všetko pojedia?" spýtala sa Mytyla.

„Iste, čože by s tým robili?" „Nuž, mohli by aj nám niečo dať."

„Však si ty len hlupáčik," povedal Tyltyl, „to ich iste ani nenapadne!"

„A čo keby sme im povedali —" „Hádam, by si len neišla žobrať!"

Deti v druhom dome sa zase daly do tanca.

„Vidíš, ani všetko nepojedly," riekla Mytyla a spustila dolnú peričku.

„Už sa im asi nechce." „Je to možné?"

„Veď jedia každý deň, stále, každú chvíľu niečo dobrého."

„To je divné, to hádam ani nie je pravda, kdeže by to stále brali? Toľko jedla niet ani na celom svete..."

„Poď, aj my si zatancujeme," povie odrazu Tyltyl, lebo sa mu už zunovaly tie reči o jedle. Chytili sa za ruky a už sa chceli roztočiť po tmavej komôrke, ale tu sa zrazu otvorily dvere a vnišla malá shrbená starenka.

„Máte tu Modrého vtáka?" spýtala sa a oprela sa bradou o berličku.

„Tyltyl má hrdličku, ale tá nie je modrá," riekla bez strachu Mytyla. „Načo ho, starká, potrebujete?" „Kdo ste, pani?" spýtal sa rozumnejší Tyltyl.

„Ja som čarodejnica Beryluna, mám chorú vnučku a nič ju neuzdraví, len Modrý vták. Musíte ho isť hľadať do sveta. Šla by som aj sama, ale kto by mi bol pri vnučke? Musíte isť vy."

„Ale, pani, ako sa vy podobáte našej susedke pani Berlingotovej!" riekol Tyltyl.

„Ja nie som žiadna pani Berlingotová, veď ti hovorím, že som čarodejnica Beryluna. Hneď vám to dokážem. Pôjde s vami pes, mačka, cukor, chlieb, mlieko, oheň a voda." „Ako by mohli isť s nami, veď sú to okrem psa a mačky samé veci?" spýtal sa Tyltyl nedôverčive.

„Pôjdu s vami ich duše. Aký si nerozumný, keď ešte nevieš, že všetky veci majú dušu. Ale veď si človek, a ľudia si myslia, že len oni majú dušu." Beryluna siahla do vačku a podala Tyltylovi červený klobúčik s veľkou prackou a v tej bol jasný kameň. „Ten si polož na hlavu, zatoč kameňom a hneď uvidíš duše všetkých vecí. Aj Mytyla ich uvidí."

Tyltyl nemeškal, položil si klobúk na hlavu, zatočil kameňom — a dívajme sa! Zrazu obe deti uvideli a počuli, ako sa všetky veci rozprávajú a sú živé. Komora sa osvietila a bola plná šumu a ruchu. Cukor sa vytiahol kľúčovou dierkou z komôrky a narovnával si svoje dlžizné sladké prsty. Mlieko stálo na prostred izby v bielej košieľke a narovnávalo si na hlave smotánkovú penu. S police sa skotúľal peceň chleba a rozbehol sa na krátkych nožičkách k deťom. Voda vystúpila z vedra a obzerala sa, ako za ňou voda kvapká na dlážku. Hop! — soskočil s ohniska oheň a pridržiaval si plamienky okolo seba, aby nikoho nepopálil. Pod posteľou zavrčal pes na mačku, ktorá liezla s nálepku, hneď sa oba postavili podľa ostatných. A deti len oči otvárały.

„Tak tu sú vaši priatelia a sprievodcovia. Tí pôjdu s vami, aby vám cestou nebolo smutno. Pôjdete do ríše Spomienok a navštívite tam starého otecka a starú mamu —" „Ale veď tí už pomreli!" zakričaly deti.

„Nuž, veď uvidíte, či zomreli," povedala Beryluna. „Potom sa ohlásite u kráľovnej Noci, prejdete záhradou Šťastia a na koniec prídete do ríše Budúcnosti a tam sa sídete s bračekom, ktorý sa vám má narodiť."

„Má sa naro —!" zašeptaly deti úžasom, ale Beryluna ich zahriakla.

JOZEF ISRAËLS: MAMINČIN POMAHAČ

„Stále mi skáčete do reči! Pôjdete, ako vám vravím a všetko, čo vám hovorím, uvidíte. Všade sa spýtajte na Modrého vtáka. Voľakde je, ale kde — to neviem. No, doniesť ho musíte. Tak choďte vo meno božie. Chlieb, mlieko a cukor vás budú po ceste živiť."

„Ano, ano!" volaly veci, „tu máš, Tyltyl, tu máš, Mytyla!" Chlieb rozopäl vestu a vyňal zo svojich útrob voňajúce okružky dobrého chleba, Cukor lámal svoje cukrové prsty a Mlieko drží v oboch rukách poháre s mliekom. Deti sa posilnily na cestu, Tyltyl vzal so skrine klietku a vydaly sa na cestu. Chcely isť dvermi, ale Beryluna ich poslala oknom a keď všetci vyšli, zavrela ho za nimi.

Cesta sa im veselo míňala. Oheň išiel napred a svietil, Voda za nimi a hasila iskry. Prišli do hlbokého lesa. Tu sa už začali obávať, že zablúdili, ale Oheň sa zastaví a hovorí: „Tu na strome je nápis. Ja neviem čítať. Tyltyl, prečítaj to ty!"

„Rí-ša Spo-mie-nok—" šľabikoval Tyltyl. „Beryluna nám hovorila, že je tu starý otecko a stará mama!" spomenula si Mytyla.

Tyltylovi sa nepozdávalo, že by v takom lese mohol niekto žiť, ale len išli ďalej. Idu, idu ďalej, zrazu len vidia ohník. Pred nimi stojí chalúpka práve taká, akú mali ich starí rodičia. Deti sa podívajú do okna a čo nevidia: za stolom sedí starký, okolo neho Jožko, Janko, Milko, Katka a Marienka — všetky deti, čo Tylovcom pomrely. Starká odstavuje hrniec kapustnice s platne. Slivkový koláč veliký ako koleso na voze leží už na stole. Zrazu len počujú, že starký hovorí:

„Zdá sa mi, že k nám niekto príde, ako by som mal mravcov v nohách.“

„Aj ja cítim, že na nás niekto myslí,“ hovorí starká a kladie kapustnicu na stôl.

„Starký, starká!“ vykríkly deti a rýchle bežaly do izby. „Vy nie ste mŕtvi? L'aľa! tu sú hodiny s veľkou rúčkou, ktorej som koniec zlomil!... A polievková misa, čo som jej ucho odbila!... A tu je diera, čo som do stola vyvŕtal nebožiecom! Ale aké je všetko krásne!“ Kričali jeden viac ako druhý a krútili sa po izbe okolo starkého, starkej a detí.

„Tu sú! tu sú! veď sme cítili, že niekto príde!“ hovorí starký a starká a chytili deti do náručia. Bračekovia a sestričky ich poťahovali za šaty, za ruky, chytali ich a hovorili: „Tyltyl! Mytyla! ste to vy? Akí ste veľkí a mocní!“

„Tak vy ste nezomreli!“ povedal ešte raz Tyltyl. „I umreli — i neumreli,“ hovorí starký. „Keď si na nás spomeniete, oživneme, ste u nás a my s vami a je nám zase tak dobre ako za živa.“ Starká doniesla za ten čas dva tanieriky a dve lyžice, a volala ich večerať. „Máme dobrú kapustnicu a slivkový koláč!“ Deti si sadly na lavicu, Tyltyl a Mytyla k nim a jedli.

„Nemáte tu Modrého vtáka?“ spýta sa zrazu Tyltyl. „Máme tu starého kosa, veď sa ešte pamätaš na neho.“ Kos sedel v klietke medzi oblokmi.

„Ale veď je modrý!“ A už ho Tyltyl snímal so steny.

„Neviem, či bude žiť, keď ho odtiaľto odnesiete, ale ak ho potrebujete, nuž si ho len vezmite,“ hovorí starký. V tom ale niekto zaklopal na oblok.

„Oheň nás volá,“ vraví Mytyla Tyltylovi.

„Veru máš pravdu, musíme isť ďalej. Majte sa tu dobre všetci!“

„Príďte k nám zase! Príďte zase!“ volali títo za nimi. „Žijeme a sme šťastní, keď si spomínate na nás. Príďte zase!“

„Prídeme, prídeme,“ riekli Tyltyl a Mytyla, pobozkali všetkých a vybehli do lesa. Priatelia ich už netrpezlive čakali; Oheň hneď posvietil do klietky — ale starý, oškľbaný kos tam ležal čierny, ako mŕtvy.

„To nie je Modrý vták, musíme ďalej,“ riekol Oheň a už aj svietil na cestu.

Šli a šli až prišli k podivnej vysokej modrej bráne.

„To je kráľovstvo Noci,“ riekol Oheň, „Tyltyl, zaklop na bránu.“

Tyltyl zaklopal. Brána sa tíško otvorila a na modrom schodišti zazreli modrú postavu s hviezdou na čele.

„Kto to prichádza do môjho kráľovstva?“ spýtala sa táto temným hlasom.

„To sme my, Tyltyl a Mytyla,“ riekol Tyltyl, „ideme hľadať Modrého vtáka pre čarodejnicu Berylunu, lebo má vnučku chorú. Len ten ju môže uzdraviť. Pusť nás do svojho kráľovstva, aby sme sa mohli podívať, či nie je u teba, kráľovná.“

„Ach bože, bože!“ nariekala kráľovná Noci, „čo sú to teraz za časy? Nemám už ani chvíľku pokoja. Kam len človek speje? Všetko musí vidieť, všetko poprezerať, všetko ohmatať. Tretinu môjho tajomstva mi už vyrval, všetky moje Hrúzy majú strach a netrúfajú si už výsť, moje Strašidlá sa dávajú na útek a väčšina mojich Nemocí je chorá. Ešte je dobre, že mám celé húfy vtákov Túhy, ktorí neprestajne rovnako vyletujú a vracajú sa do môjho kráľovstva!“

„Nehnevaj sa tak veľmi, pani kráľovná, a požičaj nám kľúče od všetkých svojich dvier, aby sme mohli nájsť Modrého vtáka."

Kráľovná musela poslúchnuť, lebo tu bol človek, oheň a voda. Dala tedy Tyltylovi sväzok kľúčov. „Tu ich máš," hovorí. „Tu v okolných sieňach sú všetky zlá, všetky pohromy, nemoce, hrúzy, úrazy a trampoty od počiatku sveta. Ale radím ti, aby si sa podíval len kľúčovou dierkou."

„Nič sa o nás neboj!" riekol Tyltyl, vzal kľúče a šiel k prvým dverám. Mytyla za ním. Otvori — a čo vidí, v sieni sedia rozličné Nemoce, schúlené a zimomravé. Všetky lenivo žumrkaly, ale Nátcha sa rozbehla ku dverám.

„Ale, len si ty tam pekne zostaň," riekol Tyltyl a zavrel jej dvere pred nosom. „Modrý vták tam nebol."

Otvoril druhé dvere. Tam boly zase Strašidlá. Bolo tam niekoľko vodníkov v uschnutých šatách, ohnivý muž so zhasnutým svetlom, všeliake potvory, lesné a vodné panny, poludnice, všetci mrzutí. Na deti sa ani nepodívali. Takým drevorúbačovým deťom z lesa veru nič nenaženie strachu.

Tyltyl zase zavrel a obrátil sa k iným dverám. „Pozor, tam sú Války!" vykríkla kráľovná. „Nech boh chráni, keby tak jedna utiekla. Ak ich chceš vidieť, musíme byť všeci pohotove, aby sme dvere pritlačili!" Všetci sa opreli o dvere. Tyltyl pozrel dnu. „Chytro, chytro zavrite! Tisnite ako môžete, chlebíček, chlebíček, ty máš najväčšiu silu! Utekajú sem, zazrely ma!" No, na šťastie dvere sa zavrely a Tyltyl rýchle zamkol.

Teraz už zostávaly lem jedny a to najväčšie dvere na prostriedku.

„Tam sú vtáci Túhy. Neviem, či je tam aj tvoj Modrý vták," riekla kráľovná, „ale ak si ho chytíš, dobre, bude tvoj."

„Pozor, Mytyla, chytaj, chytaj!" kričal Tyltyl, keď otváral najväčšie dvere. Vtáci sa tam hemžili a všetci boli modrí. Chytali, chytali, každý chytil niekoľko a pozatvárali ich do klietky. Rozlúčili sa s kráľovnou a vyšli z jej brány.

Cestou posvietil Oheň zase do klietky, ale beda! všetci vtáci tu ležali mŕtvi.

Deti sa pustily do plaču. „Neplačte," riekol Oheň, „neboli to iste praví, keď nesniesli svetla. Musíme isť ďalej, azda ho nájdeme v záhrade Šťastia."

Zase išli a išli, až prišli k vysokým mrežiam okolo krásnej zahrady. Tam videli veliké lúky plné kvetov a po nich tančily húfy veselých Radostí. Iné zase jedly okolo stolov, ktoré stály na cestách. Cez malé vrátka dostaly sa deti dnu. Sotváže vošly, pribehlo k ním Bohatstvo s veľkým bruchom a volalo ich, aby si sadly s nim a inými Radosťmi ku stolu. „Máte tu Modrého vtáka?" spýtal sa Tyltyl. „Máme rybu pripravenú na modro, výbornú, ale o Modrom vtákovi som ešte nepočul." „Ďakujeme pekne, potrebujeme len Modrého vtáka," riekly deti a šly ďalej.

Okolo nich bežaly malé krásne detičky, spievaly a tančily. To boly detské Šťastia. „Sme Radosť z vykonanej práce, sme Dobré svedomie, sme Dobrá mysel!" prekrikovaly jedno druhé.

„Tyltyl, Mytyla!" zavolalo najväčšie a najkrajšie Šťastie. „Akože nás poznáš?" spýtaly sa deti. „Ako by som vás neznala! Veď vy ma tiež znáte! Len sa na

mňa dobre podívajte!“ „Ach, veď sa podobáš našej mamičke!“ vykríkly deti radostne, „lenže si o mnoho, o mnoho krajšia!“

„Som Láska materská,“ rieklo najväčšie Šťastie. „Nestarnem, každý deň mi pridáva sily, mladosti, šťastia... každý váš úsmev mi o rok uľaví... Doma to tak nevidíte, ale tu všetko vidieť tak ako to v skutočnosti je... Moje krásne šaty sú pohľady, bozky, laskanie. Nieto chudobných matiek ani mrzkých, niet starých... Ich láska je vždy zo všetkých Radostí najkrajšia... Keď sa zdá, že sú smutné, stačí bozk, ktorý dostanú alebo dávajú, a všetky ich slzy sa premenia na hviezdy na dne ich očí!...“ Mnoho, veľmi mnoho rozprávalo najväčšie Šťastie deťom. „To je zvláštne,“ riekol Tyltyl, „i tvoj hlas to je; ale hovoríš o mnoho krajšie ako doma.“ „Doma máme veľmi mnoho práce,“ rieklo Šťastie, „a nemáme času... Ale predsa počujeme, čo ani nehovoríme. Poznáš ma, až sa vrátiš do chalúpky?“

„Nevrátime sa, zostaneme u teba!“ kričali Tyltyl a Mytyla.

„Ale, veď je to to isté, tam u vás bývam, tam patríme všetci. Prišli ste sem, aby ste ma konečne poznali. Myslíte si, že ste v nebi, ale nebo je všade, kde sa ľudia milujú a slúžia si navzájom. Dovidenia deti!“ A skôr ako sa deti spamätaly, zotmilo sa okolo nich, zahrada Šťastia zmizla a ony stály na ceste s prázdnou kliatkou.

„Už nám zostáva len ríša Budúcnosti. Ak ani tam nemajú vtáka, vrátime sa bez neho,“ riekol Oheň. A tak sa zase s chuťou pustili. Ako tak idu, začne sa okolo nich rozlievať podivné svetlo a so všetkých strán zavznieva k ním tichá hudba. „To už iste vstupujeme do ríše Budúcnosti, pozor na vtáka, deti,“ riekol Oheň.

Konečne bolo okolo nich celkom jasno. A tu sa videli medzi ľahučkými modravými obláčkami, z ktorých vychádzala hudba a vôňa. Po obláčkach sedely a ležaly drobné deti v modravých šatočkách, niektoré pokojne, zamyšlene, iné veselo prepletaly nožičkami. Iné zase prechádzaly sa po dvoch i v húfoch pomedzi obláčkami a živo si rozprávaly, smialy sa, tu a tam sa daly do tanca a spevu. A hore na najväčšom oblaku sedel fúzatý starec s dlhou palicou v ruke.

„Kde sme to len?“ spýtala sa ticho Mytyla.

Ale v tom pribehol k ním húfik detí. „Vitajte, vitajte! — Kde ste sa tu vzali? — Poďte sa s nami baviť! — Podívajte sa, toto bude môj vynález, keď sa narodím! — Nie, nie, podívajte sa na môj vynález, na môj! — nie, nie, na nás sa podívajte, na nás! — Ja budem záhradníkom u kráľa deviatich planiet! — A ja som ten kráľ deviatich planiet!“ Tyltyl s Mytylou už ani nevedeli, kde im hlava stojí, keď sa im odrazu zavesil okolov hrdla jeden z tých chlapčekov. „Vitaj, Tyltyl, vitaj, Mytyla! Čo robí otecko a mamička?“ „Akože nás poznáš?“ podivil sa Tyltyl.

„Ale veď ja som váš nový braček, práve sa k vám chystám. Prídem na Veľkú Noc. Je u vás pekne?“ „Veru je! A mamička, tá ti je dobrá —“ Ale zrazu sa ozvala hlučnejšia hudba. Medzi modrými obláčkami sa približila veľká biela loď, starec vstal a kráčal dolu. „Čože sa to ide robiť?“ spýtal sa Tyltyl.

„Ale to je Čas. Loď vypláva s novými deťmi do života. Prišla ich hodina.“ Čas rozkázal vytiahnuť kotvy a ukázal palicou: „Rýchle, rýchle, kde ste všetci, ktorí máte odísť?“ „Tu sme, tu sme,“ volaly nenarodené deti a hrnuly sa na loď.

ADOLF KAŠPAR: STARÝ VARHANÍK

„Jedno za druhým," riekol Čas, „jedno za druhým! Hlási sa ich mnoho viac, ako je treba! Kde sú inžinieri? Ešte lekári! A ty? Čo nesieš? S prázdnyma rukami? Žiaden nesmie do života s prázdnyma rukami. Priprav si niečo, nejaky čin, niečo musíš priniesť! Rýchle, rýchle!"

Konečne sa loď naplnila a Čas ju odstrčil od brehu svojou palicou. Deti na nej volaly a spievaly: „Zem! Zem! Vidím ju! Je krásna, je jasná! Je veliká!" Ale z diaľky sa už niesol zase iný spev. „Kto to spieva?" spýtal sa Tyltyl.

„To spievajú matky, ktoré čakajú na nové deti," riekol Čas. „Idu im naproti."

Ale tu sa začalo všetko rozplývať. „Vták, kde je vták?" kričali Tyltyl s Mytylou. „Veď nemáme ešte Modrého vtáka! Čo povie Beryluna?"

Ale to už nič nebolo platné. Ríša Budúcnosti zmizla, a všetci sa našli zase na ceste. Pred nimi stál malúčký ďomčok — snáď je to už nie ich chalupa? Ba veru! Tichá so zasňaženou strechou krčila sa vedľa cesty a v nej žmurkalo svetielko.

„Mamička nás iste hľadá! — Chytro domov!" Oblôčik sa pootvoril, všetci hup do izby, a práve, keď mamička otvárala dvere, schoval Oheň posledný plamienok do popola. Voda zatiahla svoj mokrý šat do krhly, Chlieb a Cukor pritiahli za sebou dvere komôrky a deti preťahovaly perinu cez hlavu. Pes a mačka boli na svojich miestach prví.

„Vstávajte, leňoši, vstávajte!... Nehanbíte sa! Ôsma už odbila, slnko je už nad lesom! Bože! tí spia. Vyspali sa do ružova. Ach moji maznáčkovia zlatí!... Ale spať do obeda nesmiete. Nesmiete zleňošiť, to nie je zdravé... Vstávajte! vstávajte!" „Čo, čo — kde je modré svetlo?" pretieral si oči Tyltyl Mamička sa smiala. „Svetlo? Pravdaže je už svetlo! Čo ti je — si celý oslepený!" „Mamička, mamička, to si ty?" „Pravdaže som to ja... Veď som sa cez noc nezmenila... Čo sa na mňa tak udivene dívate?" „Ach, sme radi, že ťa zase vidíme! Hneď ťa bozkáme!... Ešte raz... a ešte, ešte! — A toto je naša postel! — Sme doma!" „Čo sa to len tým naším deťom stalo?" „A to sme boli len v košeliach na cestách?" „Na akých cestách?" „Nuž u kráľovnej Noci, v záhrade Šťastia a v ríši Budúcnosti! Vlani na Štedrý večer sme vyšli do sveta hľadať Modrého vtáka!" „Nikde ste neboli. Sama som vás včera večer uložila a teraz vás budím. To všetko sa vám asi len snívalo." „Snívalo? A naši priatelia, Cukor, Chlieb, Oheň a Voda?" „To je isté, že sú to všetko naši priatelia, oheň na ohništi, voda vo všetkých riekach a studienkach, cukor v káve a chlebíček." „Ale ano, ano, a na našej ceste tiež, u starkej a starkého, tam ti mali dobrý koláč..." „U starkého a starkej...?" Teraz sa už mamička skutočne začala báť, že sú deti choré. „Nuž ano, v ríši Spomienok, bolo to na našej ceste. Sú mŕtvi, ale majú sa dobre. Musíme na nich moc myslieť, aby žili a boli šťastní!" „Otecko, otecko!" volala mamička. „Deti sú choré, zomrú nám ako i tie ostatné..." „To len asi niečo zlého pojedly," hovorí otecko. Ale za ním sa ukázala vráskovitá tvár súsedky paní Berlingotovej. „Dobré ráno, Beryluno," riekly deti veľmi ticho a so strachom. „Modrého vtáka sme nenašli." „Ale veď je to pani Berlingotová — a čo máte s Modrým vtákom?" spytovala sa mamička a siahla im na čelo.

„Ale len ich nechajte," riekla pani Berlingotová, „to deti tak blúznievajú. Moja vnučka tiež. Práve si vzala do hlavy, že chce Tyltylovu hrdličku ako dar na Vianoce. To ju vraj iste uzdraví." „Ale veru," vraví mamička, „veď už ju od teba toľkorazy chcela! Daj jej ju, Tyltyl." „Ale, veď je modrá! Hľaď, Mytyla, to je tedy ten Modrý vták! Tu ho máš, Beryluna!"

„Ešte im je nie celkom dobre," trápila sa mamička.

Ale Tyltyl s Mytylou chytili sa za ruky a začali veselo skákať. „Mamička, otecko, čo ste to s naším domkom urobili? Je taký ako predtým, ale o mnoho krajší! A les vonku! Ten je krásny! Ako nový! A kde je Chlieb? Hľa, ako je ticho! A Oheň! A Voda! Kde je Cukor? A Mlieko? Už im nerozumieme — kdeže je červený klobúčik s kameňom? Ale čo, už ich nepotrebujeme! Vidíme bez ních, ako je u nás krásne! Sme šťastní, sme šťastní! Modrý vták bol doma! Bol doma!"

A to je koniec pohádky o Modrom vtáku — alebo o šťastí ľudskom.

JAK SE MÁME V ZIMĚ OBLÉKATI A OBOUVATI.

Jako každé naše počínání, tak i, jak se v zimě oblékati, potřebuje určitého uvážení. Nelze nikdy předem říci: „Obléknu si to či ono," nýbrž nutno brátí vždy v úvahu několik věcí. Především jak je venku. I v zimě může býti někdy dosti teplo a jindy třeskutý mráz. Může býti sucho a větrno, nebo může padat sníh, nebo může býti zase tak vlažno, že sníh taje, nebo může roztálý sníh přes noc zmrznout, zkrátka mohou se nám vytvořiti různé povětrnostní a tepelné poměry, které budou opět vyžadovati různého a přiměřeného oblečení — jednou teplejšího, jindy lehčího.

Dále musíme uvážiti, co chceme venku dělat. Kdo jde stejnoměrným krokem stále vpřed, řekněme třeba na procházku, ten se cestou trochu zahřeje. Bude tedy s tím počítat a obleče se méně tepleji než ten, kdo musí stát delší dobu na jednom místě, ale zase se obleče daleko více než lidé, kteří mají naspěch a vědí předem, že neudělají pomalého kroku.

Mezi tyto patříte i vy. Nemíváte sice nikam naspěch, leda snad do školy, ale nevidíme vás takřka nikdy v klidu. Nemůžete-li běhat, poskakujete aspoň na místě. Rozhodně tedy je lépe,oblečete-li se raději trochu méně než více. Zima vám neškodí, vy ji také tak nepociťujete (nejste-li ovšem přespříliš zchoulostivělí) a vaše neklidná povaha je vlastně sama o sobě „teplým" oblečením. Při oblékání v zimě držte se tedy zásady, že máte býti vždy oblečené tak, aby se dalo na šatstvu ubrat nebo přidat. Tedy příklad: Jde se jezdit na sáňkách. Při jízdě dolů to často ledově fouká, tedy se oblečete tepleji a zabalíte si po případě i krk šátkem. Ale jakmile dojedete a nastupujete cestu do kopečka, svlecte těžší kusy a složte je na sáňky, aby se vám to do kopečka šlo pěkně pohodlně a bez většího zahřátí. Nahoře se zase oblecte a už letíte s kopce. Nejhůře jsou na tom děti, které jsou oblečené v teplá trika. Trika jsou snad nejčastější příčinou onemocnění. Při chůzi

do kopce se v nich zapotíte a pak stejně oblečené sjíždíte. Je to tak, jako byste jezdily na sáňkách v studeném obkladě. Z té zpocené chladící košile je vám pak skutečně zima a maminky jsou v mylném domnění, že jste byly málo oblečeny, a nastrojí vás příště ještě tepleji.

Mimo to děti i dospělí, kteří si zvyknou na triko, jsou stále strašně zimomřiví a následkem toho i líní a náchylní k onemocněním, lidově zvaným nastuzení.

Říká se u nás sice s oblibou „zdravý jako cikán", ale nikdo se nestará o to, aby si zdraví stejným způsobem získal. Naopak. Ačkoli ví, že lidé otužilí jsou nejzdravější a duševně i tělesně nejčilejší, přece nic takového pro svoje zdraví nepodnikne. Kolik je lidí, kteří se v létě horkem dusí a někdy i zalknou (úpal, úžeh sluneční) a přece se nikdo horka nebojí a nedává se do chladicích obalů; zato však je veliký strach před zimou a kdekdo se jí brání jako živlu, který vše ničí.

Je nutno, abyste tento předsudek pustily z hlavy. Pamatujte si, že nejlepším teplým prádlem je studená voda. Tou se denně omývejte, obzvláště chodidla, a pak se nemusíte ničeho bát. Nechoulostivějte ani příliš teplým prádlem ani teplou obuví. Nejhorší je v tom ohledu obuv laková a galoše. Uchráníte se sice promočení, ale pak tak schoulostivíte, že nesmíte bosou nohou stoupnouti ani na dřevěnou podlahu.

Jaký bude tedy oblek naší mládeže v zimě? Především lehký, ale teplý, volný, pohybům nepřekážející, prodyšný (žádné čepice z voskovaného plátna — ty zavrhněte) a snadno vyměnitelný. Obuv rovněž musí býti volná, aby v ní noha měla dosti vůle a prsty nikde nepřiléhaly na kůži, ani nebyly dohromady stlačeny. Budete-li denně před spaním a ráno před oblečením omývati sebe kratčeji studenou vodou nohy, seznáte záhy, že nepotřebujete ani teplých punčoch, že se uchráníte před „nachlazením", a nebudete tak zimu pociťovati.

Trika pryč! Místo nich lehkou košili a raději teplejší kabát, který třeba svlečete, když se chcete vyskotačit, a který zase oblečete, až se dosti vyběháte. Jak vám pak bude v tom kabátě teplo! Budete unaveny, chuť k jídlu bude dobrá, ba veliká oproti těm, kteří se strašně utrmáceli v těžkém oděvu, a klidný tvrdý spánek snadno vám doplní a nahradí vyčerpané síly.

Snad mnohá vaše maminka zakroutí povážlivě hlavou nad těmito „moc moderními" názory a pomyslí si, že se raději přidrží těch starých, aby vám snad neublížila. Jiná snad bude na rozpacích a nebude vědět, co má dělat. Leží přede mnou obrázek ze švýcarských Alp: nahé děti stavějí si hradby ze sněhu! Řeknete, že jsou již na to zvyklé! Ale nemyslete si to! Zvykly tomu až tam, neboť jsou to děti z různých zemí, které se tam přišly léčit z tuberkulosy, tedy děti nemocné.

Ne teplým prádlem, ale zdravým vzduchem a otužováním vedou tamější lékaři úspěšný boj s největším nepřítelem lidstva — s tuberkulosou — a vracejí tak dětem zdraví, které ztratily hlavně proto, že v jejich oslabeném a zhýčkaném těle našla nemoc vhodnou půdu pro svůj vývin.

Proto ještě jednou: Pryč s trikem a teplým prádlem! Otužováním ke zdraví, a k tělesné i duševní svěžesti až do pozdního věku! *Dr. Karel Kulhánek.*

FR. LANGER: SNÍH

ČERNÉ OUŠKO.

Rusky napsal D. N. Mamin-Sibirjak.

„Eremko, dneska bude výdělek," povídal starý Gavril, naslouchaje větru v komíně vyjícímu. „To se podívejme, jaký nečas se tam udělal."

Gavril žil odjakživa v podruží. Za mlada býval vesnickým pastuchou, a potom se stal hlídačem. Tohle zaměstnání se mu líbilo nade všecko. V létě v zimě hlídal sady a zahrady. Co může být lepšího: vlastní světnička, kde vždycky teplo; syt, oděn, a ještě nějaký výdělek se trefil. Gavril uměl spravovat vědra, konve, kbelíky, dělal babám váhy na nošení vody, pletl košíky a bačkory, vyřezával dětem ze dřeva hračky. Zkrátka nezahálel a ničeho lepšího si nepřál.

Sněžná bouře se rozpoutávala. Po několik dní už trvaly mrazy, ale včera se oteplilo a začal padat měkký snížek, kterému lovci říkají „prášenice". Namrzávající zemi poprášilo to mladým snížkem. K noci se zdvihl vítr, který začal zasypávat strouhy, jámy a dolíky.

„No, Eremko, dneska budeme mít výdělek," opakoval Gavril, pohlížeje v malé okénko svého hlídačského domku.

Pes ležel na zemi hlavou mezi předníma nohama a v odpověď zavrtěl jen zlehka ocasem. Rozuměl každému slovu svého pána a nemluvil jenom proto, že neuměl.

Bylo už devět hodin večer. Vítr brzo utichal, brzo zdvihal se s novou silou. Gavril se začal pomalounku oblékat. Nepříjemná věc, vycházet v takovém nečase z teplého domku; no, co může dělat, když už je taková služba. Gavril považoval se za jakéhosi správce nade všemi zvířaty, ptáky a hmyzy, přepadajícími sady a zahrady. Bojoval se zelným červem, s různými housenkami, hubícími ovocné stromy, s vrabci, kavkami, polními myšmi, krtky a zajíci. Země i vzduch byly plny nepřátel, třebaže většina jich na zimu umírala nebo se zahrabávala do svých doupat a brlohů. Zbýval jediný nepřítel, s nímž bylo Gavrilovi především bojovati, zejména v zimě. Byli to zajíci.

„Jak jen na něj koukneš — už je samý strach," rozjímal Gavril, pokračuje v oblékání. „Nejošklivější zvíře! Viď, Eremko? Chytráku, chytrácká... A nečas jak se rozpoutal, jen to mete. To je pro něj, šilhavého, největší potěšení."

Gavril nasadiv si čepici ze zaječí kožešiny, vzal dlouhou paličku a zastrčil ji za holinku u bot, potom, pro všechen případ, nůž. Eremka silně se protahoval a zíval. Taky se mu nechtělo z teplé sedničky do zimy.

Hlídačský domek Gavrilův stál v koutě velikánského ovocného sadu. Hned za sadem začínal příkrý svah k řece, a za řekou modral se neveliký lesík, kde pelešili zajíci. V zimě neměli co jíst, i přebíhali přes řeku k dědině. Nejoblíbenějším místem jejich byla humna, obklíčená obilnými sýpkami. Tu se živili, sbírali ze stohů vypadalé klasy a někdy se dostávali až do sýpek, kde podle jejich názoru bylo opravdu nejrozkošnější živobytí, byť i ne bez nebezpečí. Ale nade všecko líbilo se zajícům namlsati se v ovocných zahradách mladých sazeniček a odnoží

jabloní, sliv a višní. Když ony mají takovou něžnou a chutnou kůru, docela něco jiného, než na osyce nebo na jiných stromech. Jedním zdařilým vpádem zničili někdy celý sad přese všecku ostražitost. Jediný Gavril dovedl se s nimi spraviti, protože výborně znal všecky jejich zvyky a chytrosti. Znamenitě v tom pomáhal starci Eremka, větřící už z dáli nepřítele. Myslil bys, že už líp nelze, jak tichounce krade se zajíc po měkkém sněhu ve svých bačkorách, a Eremka leží doma ve své sedničce a slyší ho. Gavril s Eremkou nalovili každou zimu mnoho zajíců. Stařec líčil na ně pasti, oka a všelijaké chytré kličky, Eremka zas chvátil je přímo zuby.

Gavril, vyšed ze sedničky, pokýval jen hlavou. Povětří velice se už rozbouřilo a zasypalo sněhem všecky jeho pasti.

„Už je vidět, Eremko, že budeš muset jít pod vrch," řekl Gavril psovi naň hledícímu. „Baže, pod vrch. A já ti nadeženu zajíce. Rozuměls? No, ovšem. Obejdu tamhle humna a poženu je k tobě."

Eremka v odpověď jenom slabě zakňučel. Lovit zajíce pod vrchem bylo proň největším potěšením. Věc se měla tak. Zajíci, aby se dostali na humna, přebíhali s druhé strany řeky a vylézali na vrch vzhůru. Zpáteční cesta pro ně vedla s vrchu. A jak známo, zajíc hbitě běží do kopce, ale s kopce, když je nebezpečí, kotrmelcuje. Eremka schoval se pod vrchem a lovil zajíce zrovna v tomto okamžiku, kdy zajíc ničeho nevidí.

„Rád chytáš kutálející se zajíce?" škádlil Gavril psa. „No tak, běž!"

Eremka zavrtěl ocasem a zvolna se dal k vesnici, aby se odtamtud teprve spustil pod kopec. Chytrák pes nechtěl přeběhnouti zaječí pěšinku. Zajíci výborně rozuměli, co znamenají stopy psích tlap na jejich cestičce.

„To je povětří!" bručel Gavril, kráčeje v opačnou stranu, aby obešel humna.

Vítr se honil rozmetávaje kolem oblaka vířícího sněhu. Až dech to bralo. Po cestě Gavril prohlédl několik sněhem zasypaných pastí a nalíčených ok. Sníh zasypal všecky jeho chytrosti.

„Podívejme se, jak se to zhatilo," bručel stařec, s námahou vytahuje nohy ze sněhu. „V takový nečas i zajíci leží ve svých peleších. Jenže hlad — špatná tetka; leží den, leží druhý, a na třetí začne se starat o živobytí."

Gavril prošel teprve polovinu cesty a strašlivě se znavil. Až se zapotil. Nebýti Eremky, který bude naň čekat pod vrchem, stařec by se vrátil do své sedničky. Což, vždyť jim zajíci neutekou. Může se jít i jindy na lov. Jenže před Eremkou je mu hanba: ošiď ho jednou a po druhé ti sám nepůjde. Pes rozumný a tuze hrdý, třebaže pes. Uhodí-li ho někdy Gavril nespravedlivě, jedváže se potom usmíří. Stáhne svůj vlčí ohon, očima mrká a jakoby ničemu nerozuměl, co se mu po česku říká. Abys ho dokonce prosil za odpuštění — takový je to hrdý pes. Teď už si lehl do zálohy pod kopec a čeká na zajíce.

Gavril, obešed humna, začal honit zajíce. Přiblížil se až k humnům a klepal paličkou na kůly, tleskal do dlaní a nějak zvláštně frkal, jako uhnaný kůň. V prvních dvou humnech nebylo nic, ale z třetího mihly se dva zaječí stíny.

„Ahá, šilhavá armádo, to ty nerada!" radoval se stařec, pokračuje v obchůzce.

A podivná věc — pokaždé jedno a totéž: přece už, zdá se, hezkou řadu zajíců s Eremkou podávil a pořád týž zaječí zvyk. Zrovna jako by to byli stále titíž zajíci. Nu, co, uteče do polí — a konec. Hoň si ho, jako vítr po poli. Ale nikoli, zaměří docela jistě domů, za řeku, a tam, čekají už naň Eremkovy zuby.

Gavril obešel humna i začal se spouštět s vrchu k řece. Podivilo ho, že Eremka vždycky vybíhal mu v ústrety, ale teď stál jaksi provinile na jednom místě a zřejmě ho vyčkával.

„Eremko, co to děláš?“

Pes slabě zakňučel. Před ním na sněhu ležel na zádech mladoučký zajíček a bezmocně motal tlapkami.

„Chyť ho! Kousni!“ vykřikl Gavril.

Eremka se nehýbal. Gavril přihlédnuv blíže, porozuměl, co se stalo: mladoučký zajíček ležel tu s přelomenou tlapkou.

„No, to je příhoda,“ divil se Gavril, shýbaje se, aby si lépe prohlédl bezbranného zajíčka. „Podívejme se, to tě to postihlo, bratříčku, co? A docela ještě mladounký!“

Zajíc ležel na zádičkách a zcela zřejmě vzdal se každého pomyšlení na záchranu. Gavril ohmatal zlomenou nožku a zakýval hlavou.

„Vida, to je příhoda, Eremko, co s ním budeme dělat? Zařízneme ho, což, aby se zbytečně netrápil.“

Ale i zaříznout ho bylo mu nějak líto. Už Eremka, nezakousl-li mrzáka, zastyděl se, tím spíše jemu, Gavrilovi, bylo hanba zabíti bezbranného tvora. Něco jiného, kdyby se byl chytil do pasti, ale tohle je zrovna nemocný zajíček.

Eremka hleděl na pána a tázavě začal kňučeti. Jářku, třeba něco dělat.

„Eh, tohle s ním uděláme, Eremko, vezmeme ho k nám do sedničky. Kam on chromý by se poděl? První vlk by ho snědl...“

Gavril vzal zajíce na ruce a dal se vzhůru. Eremka šel za ním, svěsiv ohon.

„Tohle máme kořist,“ bručel stařec. „Otevřeme s Eremkou zaječí nemocnici. Ach, ty příhodo!“

Když vešli do jizby, Gavril položil zajíce na lavici a obvázal zlomenou tlapku. Dokud ještě býval pastuchou, naučil se dělati takové obvazky jehňatům. Eremka bedlivě sledoval práci pánovu, několikráte přiblížil se k zajíci, očichával ho a zas odešel.

„A ty ho nestraš,“ vykládal mu Gavril. „Až přivykne, pak ho očichávej.“

Nemocný zajíček ležel nehybně jako člověk hotovící se k smrti. Byl takový bělounký a čisťounký, jenom konečky uší jako by byly natřeny černou barvou.

„Vždyť ho musíme taky nakrmit,“ přemýšlel nahlas Gavril.

Ale zajíc úporně se zdráhal jíst a pít.

„To on ze strachu,“ vysvětloval Gavril. „Hned zítra mu natahám mladou mrkvičku, potom mlíčko.“

V koutku pod lavicí upravil Gavril zajíci z všelijakých hadrů měkké a teplé hnízdečko a přenesl ho tam.

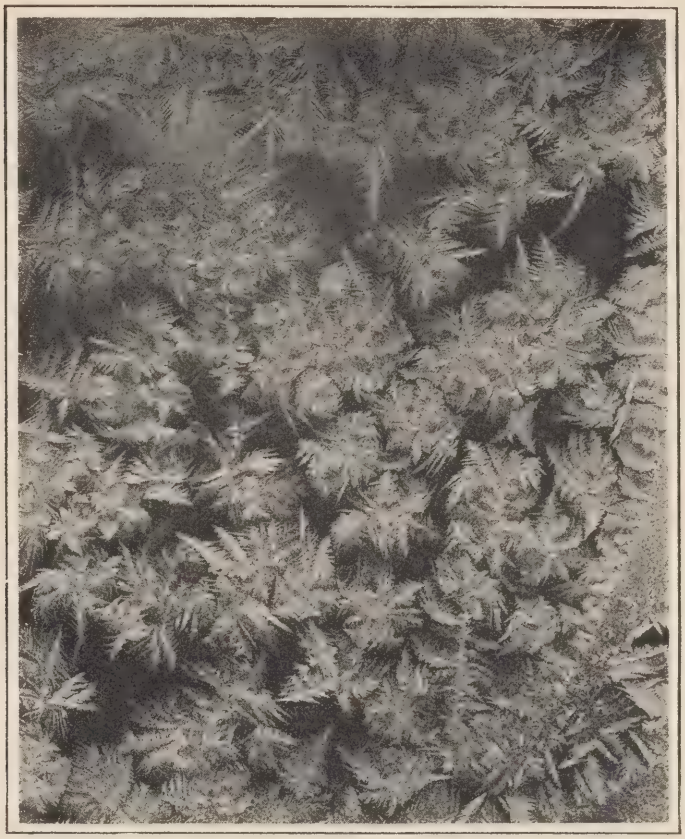

Ledové květy na okně.

„A ty mi, Eremko, hleď, abys ho neplašil," domlouval psu, hroze mu prstem.

„Rozumíš: on stůně." Eremka místo odpovědi přistoupil k zajíci a olíznul ho.

„No, tak je to dobře, Eremko! To znamená, že mu nebudeš ubližovat? Tak, tak. Vždyť tys mi rozumný pes, jenže to nedovedeš říci. Od nás i zajíci se pozdraví."

V noci Gavrilovi špatně se spalo. Pořád naslouchal, nekrade-li se Eremka k zajíci. Třebas rozumný pes, přece jen pes a spolehnouti na něj nelze. Najednou ho popadne.

„Ach, ty příhodo!" rozjímal Gavril, obraceje se s boku na bok. „Zdá se, že se už dosyta nahleděl na zajíce. Nejednu stovku jich pomlátil, a tohohle je mu líto. Vždyť je ještě docela hloupý."

I ve snu viděl Gavril zajíce, které kdy zahubil. Ano i probouzel se a naslouchal bouři chvilkami vyjící. Zdálo se mu, že se k sedničce sběhli všichni jím ubití zajíci, lomozí, po sněhu dělají kotrmelce, klepají na dveře předními tlapkami. Stařec to nesnesl, slezl s pece a vykoukl ze sedničky. Nikde živáčka a jen vítr hýří po poli a hraje všemi hlasy.

„Ach, ty příhodo!“ bručel stařík vylézaje na teplou pícku.

Probudil se jako všichni staří lidé časně z jitra, zatopil v kamnech a přistavil k ohni jakési vařivo — polévku a kaši. Dnes bylo jako jindy. Zajíc ležel ve svém koutku nehybně jako mrtvý a nedotkl se jídla, jako by ho Gavril špatně pohostil.

„Podívejme se, jakýs ty vzácný pán,“ dobíral si ho stařec. „I jen zkus pohankovou kašičku — nožička ti sroste. Jistotně, hloupý. U mne i Eremka slupne kaši jen což, až mu za ušima praští.“

Gavril poklidil svoji sedničku, pojedl a šel do vsi.

„Ty mi dávej pozor, Eremko,“ nakazoval Eremkovi. „Já se brzo vrátím, a ty zajíce neplaš!“

Zatím co stařec chodil po vesnici, Eremka zajíce ani se nedotknul a jenom mu snědl všecko pohoštění — kůrky černého chleba, kaši a mléko. Z vděčnosti líznul zajíce přímo v tlamičku a přinesl mu v náhradu ze svého kouta starou ohlodanou kost. Když se Gavril vrátil, pokýval jen hlavou: jaký chytrý zajíček — když ho častují, ani se nepodívá, a když poodešli — všecko slupnul.

„To je podšívka!“ divil se stařec. „A přinesl jsem ti dárek, taškáři!“

Dostal několik mrkviček, dva zelné košťály, řípku a cukrovku. Eremka ležel na svém místě, jakoby se nebylo nic stalo; ale když se olíznul, vzpomněv na pohoštění, které snědl zajíci, Gavril uhodl jeho pletichářství a začal ho hubovat.

„Není ti hanba, starému taškáři, co?! Snědls kaši? Ach, nenasytná útrobo!“

Když stařec uviděl kost před zajícem se válející, nemohl se zdržeti smíchu. Vida, jak Eremka dovedl taky pohostit. Není-liž to chytrý šibal?

Zajíc odpočinul si za noc a přestal se bát. Když mu dal Gavril mrkvičku, dychtivě ji snědl.

„Eh, brachu, takhle to bude lepší! Vidíš, to není Eremkova holá kost. Bude on se chlubit! Nuže, ještě zkus řípku.“

I řípka byla snědena s touž chutí.

„Tys mi docela chlapík!“ chválil stařec.

Když se úplně rozednilo, ozvalo se ťukání na dveře a tenounký dětský hlásek volal: „Dědečku, otevři!“

Gavril otevřel těžké dveře a vpustil do sedničky děvčátko asi sedmileté. Bylo v ohromných bačkorách, v matčině kacabajce a zabaleno roztrhaným šátkem.

„Ach, tos ty, Alenuško! Buď zdráv, ptáčku.“

„Mamka ti posílá mlíčko, vlastně ne tobě, ale zajíci.“

„Děkuji pěkně, krasotinko.“

Vzal z dětských, mrazem zčervenalých ruček nevelký hliněný hrnek s mlékem a postavil jej opatrně na stůl.

„No, tohle budeme mít svátek. A ty, Alenuško, ohřej se trochu. Promrzlas?“

„Je zima.“

„Svlékej se, budeš hostem. Přišla ses podívat na zajíčka?“

„A jak to, že...“

„Copak jsi neviděla nikdy zajíce?“

„Jakpak neviděla. Viděla jsem jenom letní zajíce, když jsou šedí, ale ty máš docela bílého.“

Alenuška se svlékla. Byla to zcela obyčejná vesnická světlovlasá dívčinka, opálená, s tenounkým krčkem, tenounkým copánkem, tenounkýma ručkama a nožkama. Matka oblékala ji staromodně v sarafán.*) Je to i pohodlné, i levnější. Alenuška, aby se zahřála, poskakovala po jedné noze, dýchala si do mrazem ztuhlých ruček a potom teprve šla k zajíčkovi.

„Ach, jaký hezounký zajíček, dědoušku! Celý běloučký a jenom ouška jakoby olemována černým.“

„To v zimě všichni zajíci, běláci, takoví bývají.“

Dívčina sedla si k zajíčku a pohladila ho po zádičkách.

„A pročpak má nožku zavázanou hadříčkem, dědoušku?“

„Má zlomenou tlapku, proto jsem ji zavázal, aby všecky kostičky srostly.“

„Dědoušku, a bolelo ho to?“

„Ovšemže, bolelo.“

„Dědoušku, a zahojí se mu tlapka?“

„Zahojí, bude-li tiše ležet. No, a on leží, ani se nehne. Jak vidět, je rozumný!“

„Dědoušku, a jak mu říkají?“

„Zajíci? No zajíc je zajíc — to je celé jméno.“

„Dědoušku, to ostatní zajíci, kteří zdrávi na poli běhají, ale tenhle je chudáček chromý. U nás říkají kočce Maška.“

Gavril se zamyslil a s údivem zahleděl na Alenušku. Vida, docela hloupá dívčinka a vždyť má pravdu.

„Podívejme se, jakýs ty ptáček,“ rozjímal nahlas. „Skutečně, musíme ho nějak nazvat, vždyť zajíců je mnoho. Nu, Alenuško, jaké jméno mu dáme — co?“

„Černé Ouško.“

„Máš pravdu! Ach, ty chytroušku. Vlastně mu budeš jako kmotrou.“

Sotvaže zpráva o chromém zajíci obletěla vesnici, už se shromáždila kolem sedničky Gavrilovy tlupa zvědavých vesnických dětí.

„Dědečku, ukaž nám zajíčka!“ prosily.

Gavril se až pohněval. Všech najednou pustit nelze, nevešly by se do sedničky, a po jednom pouštět — vystudily by celou sednici.

Stařec vyšel na schůdky před domek a řekl: „Nemohu vám ukázat zajíce, protože stůně. Až se spraví — pak přijďte, ale teď běžte domů.“

*

Za dvě neděle Černé Ouško docela se uzdravil. — Mladé kostičky rychle srůstají. Už se nebál nikoho a vesele hopkoval po celé sednici. Zvláště toužil dostat se ven, a číhal pokaždé, když se otvíraly dveře.

„Ba ne, brachu, nepustíme tě,“ říkával mu Gavril. „Nač bys na mraze mrznul a hladověl. Žij s námi a na jaře — no budiž, běž si do polí. Jenom se nám s Eremkou nepleť potom do cesty.“

---

*) Sarafán = ruský národní šat ženský bez rukávů.

Eremka patrně myslil si totéž. Lehl si zrovna u dveří a když chtěl Černé Ouško skočit přes něj, vycenil své bílé zuby a vrčel. Ostatně, zajíc se ho vůbec nebál, ba i hrával si s ním. Gavril se jim smával, až slzel. Eremka se roztáhne na zemi jak široký tak dlouhý, zavře oči, jako by spal a Černé Ouško začne ho přeskakovat. Zajíc, unesen touto hrou, klepnul se někdy hlavou o lavici a začal po zaječím způsobu plakat, jako pláčí na honu smrtelně ranění zajíci.

„Zrovna jako dítě," divil se Gavril. „Docela po dětsku taky pláče. Ej, ty, Černé Ouško, není-li ti líto své hlavy, tož polituj aspoň lavici. Ona za nic nemůže."

Tyto domluvy málo účinkovaly a zajíc si nedal pokoje. Eremka taky se dával strhnouti hrou a začínal se honit po sednici za zajícem s otevřenou tlamou a vyplazeným jazykem. Ale zajíc mu hbitě uklouzával.

„Což, bratře Eremko, nemůžeš ho dohnat?" posmíval se stařec psovi. „Kam pak ty, starý. Zbytečně si pazoury otlučeš!"

Vesnické děti často přiběhly do sedničky Gavrilovy, aby si pohrály se zajíčkem a přinášely mu leccos k snědku. Ten vleče řípku, ten mrkvičku, ten cukrovku. Černé Ouško přijímal vděčně tyto dary a ihned hltavě je snědl. Uchvátí předními tlapičkami mrkvičku, padne na ni hlavou a bleskurychle ji ohryže, jakoby ji osoustruhoval.

Vyznamenával se velikou žravostí, že se až Gavril podivoval.

„To je žrout! Neveliký dobyteček a všecko by snědl, kolik by mu kdo dal!"

Ze všech nejčastější bývala Alenuška, kterou děti pojmenovaly „zaječí kmotrou". Černé Ouško výborně ji znal, sám běžel k ní a rád spával na jejích kolenou. Ale oplatil jí nejčernějším nevděkem. Jednou, když Alenuška odcházela domů, Černé Ouško jako blesk mihl se jí ve dveřích kolem nohou — a byl ten tam. Děvčátko se hořce rozplakalo. Eremka pochopil, co se stalo, a vyřítil se za ním.

„Kampak, hoň vítr po poli!" posmíval se mu Gavril. „Vždyť on bude chytřejší než ty. A ty, Alenuško, nekřič! Ať si běží, však on se potom sám vrátí. Kampak by se děl?"

„Naši vesničtí psi ho roztrhají, dědoušku..."

„Bodejť, on ti poběží do vesnice. Pustil se přímo za řeku ke svým. Proběhne se, pohraje si, a zas přijde zpátky, až se mu zachce jíst. A Eremka, hloupý, běžel ho chytit. Ach, hloupý pes!"

„Zaječí kmotra" přesto šla domů s pláčem, a i sám starý Gavril málo věřil tomu, co povídal. Buď ho psi ve vsi roztrhají, anebo se mu u svých doma lépe bude líbit. A k tomu ještě Eremka vrátil se domů — znavený, provinilý, se svěšeným ocasem. Starému Gavrilovi taky se udělalo úzko, když přišel večer. Což, jestli Černé Ouško nepřijde. Eremka lehl si zrovna u dveří a naslouchal každému zašramocení. Taky čekal. Gavril obyčejně rozmlouval se psem, dnes však mlčel. Rozuměli druh druhu beze slov.

Nadešel večer. Gavril zůstal seděti při práci déle než obyčejně. Když už se chtěl uložit ke spaní na svou pec, Eremka radostně zakňučel a vrhl se ke dveřím.

„Ach, okáč, vrátil se z návštěvy domů."

M. ALEŠ:

ZIMA

Skutečně, byl to on, Černé Ouško. S prahu hnal se přímo ke své misce a pustil se do mlíčka, potom snědl košťálek a dvě mrkvičky.

„Což, bratře, na návštěvě tě špatně uhostili?“ hovořil Gavril, usmívaje se. „Ach, ty nestydo. I kmotru svou dohnal k slzám.“

Eremka celý ten čas stál u zajíce a přívětivě vrtěl ocasem. Když Černé Ouško snědl všecko, co bylo v misce, Eremka olízal mu hubičku.

„Ach, vy holomci!“ smál se Gavril, uléhaje na peci. „Vida, pravdu říká přísloví: Všem pohromadě těsno, každému zvlášť teskno.“

Alenuška přiběhla druhý den ráno jako divá a dlouho celovala Černé Ouško.

„Ach, ty ošklivý běhoune,“ hubovala ho. „Po druhé neběhej, nebo tě psi roztrhají! Slyšíš, hloupý? Dědoušku, a že on všemu rozumí?“

„Bodejť by nerozuměl,“ přisvědčoval Gavril, „nebojí se nás a jak si pamatuje, kdo ho krmí!“

Po této události Černé Ouško už nehlídali. Ať si odběhne pohrát si a proběhnout se po snížku. Proto je zajíc, aby běhal. Za dva měsíce Černé Ouško docela se změnil: vyrostl, stloustl, a srst na něm začínala se lesknout. Vůbec působil všem mnoho potěšení svým čtveráctvím a veselou povahou, a Gavrilovi se zdálo, že i zima letos jaksi rychleji uběhla.

Přišel březen. Zrána obrůstaly střechy blyštícími se třásněmi z ledových rampouchů. Objevily se první sněženky. Poupata na stromech začala pučet a nalívat se. Přiletli první mandelíkové. Všecko vůkol se znovu rodilo a hotovilo k nastávajícímu létu jako k slavnosti. Jenom Černé Ouško nebyl vesel. Začal se ztráceti z domu pořád častěji a častěji, zhubl, přestal si hrát a vrátí se domů, nají se a celý den spí ve svém hnízdě pod lavicí.

„To on pelichá, proto je mu teskno,“ vysvětloval Gavril.

Opravdu, Černé Ouško začal měnit svůj zimní bílý kožíšek v letní — šerý. Zádíčka už zešedivěla, uši, tlapky také a jen bříško zůstalo bílé. Rád vycházel na sluníčko a dlouho se hřával na zápří. Jednou přiběhla Alenuška navštívit svého kmotřence, ale ten už nebyl doma celé tři dny.

„Teď je mu v lese dobře — proto utekl, neposeda,“ vykládal Gavril zarmoucenému děvčátku. „Teď zajíci jedí poupata, no a sněženkám zelenou hlavičku on uštípne. To je pro něj něco.“

„A já mu přinesla mlíčko, dědoušku.“

„Nu, mlíčko my sníme i bez něho.“

Eremka vrtěl se kolem Alenušky a štěkal na opuštěné zaječí hnízdo pod lavicí.

„To on ti žaluje,“ vysvětloval Gavril. „Třebas pes, přece je uražen. Všecky nás urazil, neposeda.“

„On je zlý, dědoušku,“ řekla Alenuška se slzami v očích.

„Pročpak zlý? Zkrátka zajíc — a nic víc. Léto proskotačí, pokud je v lese potrava, a na zimu, až nebude mít co jíst, sám se vrátí. Uvidíš. Jedním slovem: zajíc.“

Černé Ouško přišel ještě jednou, ale už k domu se nepřiblížil, sedl jen na bobek a díval se z povzdálí.

Eremka přiběhl k němu, olíznul mu hubičku, zakňučel, jako by ho zval na návštěvu, ale Černé Ouško nešel dál. Gavril ho vábil, ale on zůstával na svém místě a nehýbal se.

„Ach, ty šídlo!“ bručel stařec. „Podívejme se, jak najednou zpyšněl, okáč.“

*

Minulo jaro. Nastalo léto. Černé Ouško se neukazoval. Gavril taky se na něj rozhněval. Vždyť by mohl zaskočit nějak na minutku. Nedá to přec mnoho práce a čas se najde.

Alenuška se také hněvala. Bylo jí líto, že celou zimu měla tolik ráda takového nehodného zajíce.

Eremka mlčel, ale taky byl nespokojen chováním nedávného přítele.

Minulo i léto. Přišel podzim. Začaly první mrazíky. Popadával první snížek, měkký jako pýří. Černé Ouško se neukazoval.

„Přijde okáč,“ těšil Gavril Eremku. „Jen počkej, až zapadne všechno sněhem, nebude nic k jídlu, no, a přijde. Uvidíš, že mám pravdu.“

Ale napadl i první sníh a Černé Ouško se neukazoval. Gavril se až roztesknil. Copak to je, na mou tě duchu: teď už ani zajíci nelze věřit, natož pak lidem.

Jednou zrána Gavril něco robil před svým obydlím, když tu pojednou bylo slyšeti v dálce hluk a potom výstřely. Eremka napnul uši a žalostně zakňučel.

„Pánové, ba že, viš, to lovci přijeli střílet zajíce!“ povídá Gavril, naslouchaje výstřelům nesoucím se s tohoto břehu řeky. „Tak jest. Podívej se, jak začínají střílet. Och, zabijí oni Černé Ouško! Docela jistě zabijí!“

Stařec, jak byl, bez čepice běžel k řece. Eremka letěl za ním.

„Och, zabijí!“ opakoval stařec, zadýchávaje se během. „Opět střílejí.“

S vrchu bylo všecko vidět. Kolem lesní porostliny, kde se zdržovali zajíci, stáli v známém rozestavení lovci a z lesa k nim hnali zvěř nadháněči. V tom začaly klepat dřevěné řehtačky, zvedl se strašný hluk a křik, a z porostliny objevili se vylekaní, zděšení zajíci. Zapraskaly výstřely a Gavril vykřikl ne svým hlasem.

„Pánové, počkejte! Zabijete mého zajíce. Oj, pánové!“

K lovcům bylo daleko a nemohli ničeho slyšet, ale Gavril neustával křičet a mával rukama. Když dobíhal, nadháňka už se končila. Bylo zabito asi deset zajíců.

„Pánové, co to děláte?“ křičel Gavril, doběhnuv lovce.

„No co? Vidíš, zajíce střílíme.“

„Vždyť ale v tomhle lese žije můj vlastní zajíc.“

„Jak to, tvůj?“

„A tak. Můj zajíc, a nic dál. Levá přední tlapka přeražena. Černé Ouško.“

Lovci se vysmáli bláznivému starci, který je prosil se slzami v očích, aby nestříleli.

„A my tvého zajíce nepotřebujeme,“ zažertoval kdosi. „Střídeli jsme jen své.“

„Ach, pane, pane, to není hezké. Opravdu ne.“

Gavril prohlédl všecky zabité zajíce, ale Černé Ouško mezi nimi nebyl. Všichni byli s celými tlapkami.

Lovci posmívali se starci a šli dále po kraji lesa, aby začali novou nadháňku. Posmívali se Gavrilovi i nadháněči, výrostkové nabraní z vesnice, posmíval se mu i myslivec Těrentij, dobrý jeho známý.

„Našemu Gavrilovi přeskočilo trochu v hlavě," zažertoval ještě Těrentij. „Takhle začíná každý hledat po lese svého zajíce."

Pro Gavrila přiblížila se doba lovu na zajíce, on však pořád odkládal. Což kdyby se chytil do pasti Černé Ouško? Několikrát zkusil vyjíti z večera za humna, kde se pásli zajíci, a jemu se zdálo, že každý mimo proběhnuvší zajíc je Černé Ouško.

„Vždyť Eremka po čichu ho pozná, na to je pes," usoudil. „Musíme zkusit."

Pověděno — uděláno. Jednou, když uhodil nečas, Gavril vypravil se s Eremkou na hon. Pes šel pod vrch jaksi neochotně a několikrát ohlédl se na pána.

„Hybaj, hybaj, na lenošení není kdy," bručel Gavril.

Obešel humna a vyhnal zajíce. Vyskočilo asi deset kusů najednou.

„No, Eremka bude mít práci," myslil si stařec.

Ale podivilo ho psí vytí. To vyl Eremka, sedě pod kopcem na svém místě. V první chvíli Gavrilovi napadlo, že se pes pominul, a teprve potom pochopil, co se stalo. Eremka nemohl rozeznat zajíce. Každý se mu zdál Černým Ouškem. S počátku se stařec zlobil na hloupého psa, ale potom řekl:

„A vždyť máš pravdu, Eremko, třeba žes hloupý pes. Máš pravdu, nebudeme už škrtit zajíce. Dost."

Gavril došel k pánovi ovocné zahrady a vzdal se služby.

„Nemohu více," vysvětlil krátce.

Přeložil F. K.

S perovou kresbou Mikoláše Alše.

cházeli v hloučcích. Ti byli podělováni ovocem všeho druhu; přišel-li dospělý, dostal koláčky. Pro koledníky jsme měli nachystanou plnou slaměnku sušených jablek, švestek, ořechů a jader dyňových. To bývalo mou starostí. Při Štědrém večeru musela být za stolem slaměnka naplněná plodinami: žitem, pšenicí, ječmenem, ovsem, kukuřicí a luštěninami. které se u nás pěstují, aby se jich mnoho urodilo' Koledníků se vystřídalo až do sta. Někteří chodili i dvakráte, byli-li spokojeni s nadílkou, a jindy přišli dva a nastrkovali čtyři ruce. O 8. hodině přicházeli pastýři (u nás dosud pasou obecní pastýři dobytek). Jeden jde po silnici a práská kocarem, kdežto druzí dva po každé návsi vytrubují na pastýřské trouby. Za nimi jdou jejich ženy s putnami, do kterých jim hospodyně kladou koláče. Z každého domu, kde pasou dobytek, dostanou dva koláčky; zvláště štědří hospodáři obdaří je sklenicí vína. V tu dobu rozléhá se střelbou z ručnic i revolverů náves, děti vyhazují prskavky, takže je všude hlučno až do 9 hodin. Po deváté hodině vše tichne a pohříží se v hluboký spánek; jen tu a tam zaznívá hlas ojedinělého koledníka, který chce všechny domy obejíti.

Nežli jsme ulehli, museli jsme si vše připraviti k ránu, abychom se brzy z domu vypravili na jitřní. Nedala jsem se dvakráte buditi, neboť těšila jsem se na krásné koledy a kostelní hudbu, ač jsem musila býti jen posluchačkou. Zato po mši svaté zazpívali jsme si: „Narodil se Kristus Pán" tak hlučně, až okna chrámová řinčela. Sotva jsme se octli doma z kostela, hned jsme hleděli, není-li někde něco k snědku. „Vždyť nám zbyly pupáky," sděloval bratr. „Jsou na míse na kamnech." V minutě zmizely. Netrpělivě jsme očekávali, až bude uvařena snídaně, a tu rodiče nám připomínali, že za jejich mladých let se na hod Boží snídaní nevařilo, ba ani dobytek nedostal píci, až odpoledne. *H.*

VŠEM NAŠIM ŠKOLÁM.

Stále nás docházejí žádosti od chudých, hlavně menšinových škol v pohraničních horských krajích, o školu-ochranitelku. Nemáme však již žádných škol, jimž bychom je přidělili. Ačkoli jsme je tolikrát vyzývali v „Lípě", přihlásilo se jich k ochraně velmi málo. Vyzveme tedy často sami některou větší školu — ale nedostaneme zhusta ani odpovědi.

Kdybyste četli naléhavé žádosti těch zapadlých škol, bylo by vás jistě více, kteří byste chtěli pomáhati.

Uvidíte, co vám péče o svěřenku přinese radosti! Nemyslete si, že na to nestačíte. Když každý z vás přinese jen maličkost, bude z toho nakonec pěkná hromádka na nadílku. Velmi naléhavě prosí o ochranitelku zejména tyto školy:

Školy v Přibyslavi;

Ob. škola v Libořicích, p. Měcholupy u Žatce;

Menšinová škola v Dolní Rokytnici n. Jiz.;

Opatrovna a mateřská škola Ústřední Matice Školské v Rybářích u Karlových Varů;

Česká st. ob. šk. v Lyšbicích na Těšínsku;

Česká st. ob. šk. v Životicích, p. Bludovice na Těšínsku;

Česká st. ob. šk. v Podmolí u Znojma;

Česká st. ob. škola v Dolanech-Vesce u Olomouce;

Česká st. ob. šk. v Šumvaldě, p. Tatenice;

Česká st. ob. šk. v Branišovicích, p. Pohořelice u Brna;

Česká st. ob. šk. v Modřicích u Brna;

Menš. mateřská škola v Modřicích u Brna;

Menš. mateřská škola v Brně-Přízřenicích;

Domov slov. mrzáčků ve Slávnici, p. Bolešov, Považská župa;

Št. ludová škola v Lazoch na Slovensku.

Potěšte je vánoční nadílkou a oznamte divisím, že se chcete státi jejich ochranitelkami!

*

Dorost v ONŠOVSI, p. Zruč n. Sáz., prosí o darování knih pro žákovskou knihovnu.

Také Dorost na ob. škole v ČIŘEJOVICÍCH prosí o zábavné knihy.

Dorost na české škole v TIEFENBACHU hledá školu, která by předplatila některým dětem „Lípu" a „Radost".

MEZIŠKOLNÍ DOPISOVÁNÍ.

Na oznámení v 2. čísle „Lípy", že máme na skladě větší počet nepřidělených zásilek, přihlásilo se nám ihned tolik škol, že v krátké době byla všechna alba zadána. Museli jsme proto většině pro tentokráte odříci a zapsati si jejich přihlášku pro podruhé. Zároveň jsme je vyzvali, aby, chtějí-li si dopisovati, napsaly samy dopis, který přidělíme cizí zemi podle jejich přání.

Sdělujeme tedy všem školám, že jejich přihlášky o alba jsou zatím bezpředmětné.

Zároveň žádáme všechny školy, jimž byla alba přidělena, aby měly strpení, nedostanou-li je hned. Není možno vyhověti najednou všem; některé zásilky

mají mnoho tekstu, takže překlad trvá delší dobu. Mimo to máme velké množství zásilek od nás i od škol v cizině, jež si již dopisují a jejichž dopisování musíme vyřizovat stále, abychom zabránili dlouhému čekání na odpověď, jímž školy ztrácejí zájem.

CHCETE LYŽAŘITI?

Některé dorostové školy nám oznámily, že chtějí v zimě také lyžařiti. Ústředí Dorostu Č. kříže chce jim umožniti tento zdravý sport a proto jim vyjednalo u některých firem slevu při koupi lyží. Dětské lyže 180 cm dlouhé i s vázáním a s holemi mohou dostati za *125 Kč* (2% daň z obratu, balení a poštovné účtuje se zvlášť). Chtějí-li lyže za tuto sníženou cenu, nechť se přihlásí u své divise, která jim koupi ochotně zprostředkuje.

SLOVNÍK SLOVENSKO-ČESKÝ.

bozky	=	polibky
braček	=	bratříček
bruch	=	břicho
dlžizné	=	dlouhatánské
do videnia	=	na shledanou
hrkálky	=	rolničky
kapustnica	=	zelná polévka
klietka	=	klícka
krhla	=	konev
lúč	=	paprsek
nátcha	=	rýma
nepotkli	=	nepadli
neprestajne	=	ustavičně
ozaj	=	dozajista
pobozkali	=	políbili
požičaj	=	půjč
pracka	=	přezka
slivkový	=	švestkový
starký, starká	=	dědeček, babička
tanierek	=	talíř
zazrely	=	viděly
zrazu	=	najednou
zunovaly	=	omrzely.

SLOVNÍK ČESKO-SLOVENSKÝ.

číhal	=	striehol
hoň	=	naháňaj
hubovat	=	hrešiť
chytré kličky	=	úskoky
jakpak	=	ako
nezakousl	=	nezahryzl
odnož	=	šlep
očichával	=	oňuchával
ohon, ocas	=	chvost
osoustruhoval	=	ohobloval
pasť	=	pasca
pastucha	=	pastier
pletichářství	=	huncútstvo
poupata	=	púčky
prodyšný	=	priedušný
prohodil	=	riekol
proskotačit	=	nezbedu robiť
řehtačka	=	rapkáč
sazenička	=	priesadka
stůně	=	je chorý
šilhavý	=	škulavý
taškář	=	kujón
teskno	=	smutno
vida	=	hľa
výdělek	=	zárobok
zalknou	=	zadusia

Právě vyšel! NA ROK 1927 *Právě vyšel!*

KAPESNÍ KALENDÁŘ - ATLAS ČS. Č. KŘÍŽE

který je výbornou pomůckou pro žáky středních i měšť. škol. Má kalendář a zápisník pro každý den (63 stran), statistické údaje o celém světě (72 stran) a 25 barevných map všech zemědílů a všech evropských států. Hlavní pozornost věnována Československu.

CENA Kč 24·-.

Objedná-li se hromadně aspoň 10 výtisků, stojí každý kalendář pouze Kč 16·-.

Objednávejte v divisích!

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

LEDEN
1927
5

Kč 1·70

LÍPA MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE. ROČ. VII. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU „RADOST". S REDAKČNÍM KRUHEM VEDE A ODPOVÍDÁ A. KOVÁŘÍKOVÁ — REDAKCE: PRAHA VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE: NA „LÍPU" Kč 17.— ROČNĚ, Kč 8.50 POLOLETNĚ, NA „RADOST" Kč 7.— ROČNĚ, Kč 3.50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. Č. KŘÍŽ, PRAHA VI. — TISKNE „LIDOVÁ KNIHTISKÁRNA" PRAHA II., HYBERNSKÁ UL. Č. 7.

DOROST U NÁS.

Vánoční nadílka Dorostu na spolkové dívčí reálce v PRAZE VII. se pěkně zdařila. Dorostenky ušily 25 kusů prádla, získaly k tomu různé obnošené šatstvo i obuv a podělily tím 24 dětí z Legie malých v Praze VII. Dorost v V. třídě podělil kromě toho na Vánoce 4 děti jedné chudé rodiny a koupil jí i různé potraviny a cukroví na vánoční stromeček. Dorost v VI. třídě zaslal zase do Starých Hamrů ve slezských Bezkydách vánoční zásilku, jež obsahovala hlavně poučné i zábavné knihy, různé sešity, barvičky, tužky a Kč 80.— na školní pomůcky.

*

Dorast Čs. Červeného kríža na štátnej meštianskej škole v TRENČÍNE, čítajúci 507 členov, obdržal pozvanie od Dorastu z Domova mrzáčkov vo Slávnici a vďačne ho prijal. Pretože však celá meštianska škola na cesty sa vydať nemôže, navštívilo mrzáčkov prezatým len 50 detí z najvyššej triedy. Vo Slávnici boli mrzáčkami, ktorí sú tiež v Doraste, vrele prijati. Pán riaditeľ Javůrek ich vodil po celom ústave a všetko vysvetľoval. Všetkým členom sa veľmi páčila presnosť, pilnosť a vytrvalosť mrzáčkov. Obdivovali hbitosť jednorukého mrzáčka, ktorý ľavou rukou robil nádherné perské koberce, iný plietol košíky, topánky, obrábal pôdu atď. Všade poriadok, čistota a pilnosť a opäť pilnosť. Po prehliadke zahrali mrzáčkovia divadelný kus: „Obrúsku, prestri sa". Prednes sa im veľmi podaril. Títo mrzáčkovia nechcú žobrať a preto sa živia poctivou prácou. Náš Dorast však poznal, že je im aj potrebná pomoc dobrých ľudí. Daroval im 70 Kčs a sľúbil im, že ich výrobky bude všade odporúčať. Pozval ich do Trenčína a prosil ich, aby tam zahrali divadelný kus. Sľúbili im, že sa postarajú o reklamu, aby aj finančne získali. Zo Slávnice išli peši ku Váhu, po kompe do Ilavy a vlakom späť do Trenčína. Celou cestou sľubovali, že aj oni vezmú si vo svojich prácach za príklad pilných mrzáčkov. Za 4 dny prišli mrzáčkovia do Trenčína. Náš Dorast im všetko potrebné k divadlu obstaral, takže mrzáčkovia sa vracali nielen s morálnym, ale aj s veľkým finančným úspechom a usmievavou tvárou do svojho domova. Ich zisk bol asi 600 Kčs. Niekoľko dní po tom poslal im Dorast pozdrav a 50 písaniek, aby vo škole, lebo chodia aj do školy, mali na čom písať. Chlapci tohoto Dorastu robia nábytok pre lútkové divadlo, ktoré už skoro dostanú. V dielni je ako v úli. V jednom kúte pri hoblici robia chlapci rámy, lavice, lekárničky a iné veci z dosák. Ostatní viažu knihy. V minulom roku sviazali skoro 1000 kníh a to pre miestne spolky Čs. Červeného kríža, pre knihovňu školy, pre Sokol, ale aj pre seba. Od prázdnin opäť sviazali výše 100 kníh. Aby uspokojili poptávky, museli sa spokojiť s väzbami jednoduchými, teraz však chcú viazať už úmelecky. Za tým účelom kúpili si písmenka a ozdoby ku zláteniu nápisov na knihy.

*

Velmi pěkně a soustavně stará se Dorost na ob. i měšť. dívčí škole v CHOCNI o Dorost na st. ob. škole v Kričevě. Na podzim r. 1924 ptal se své chráněnky, čeho by nejvíce potřebovala. Když se dověděl, že děti nemají šatstva a prádla, dal se ihned do práce a za necelý měsíc jí poslal bednu, která vážila 43 kg a obsahovala teplé flanelové prádlo, vlněné šaty i různé obnošené šatstvo a boty. Pro pochoutku byl přiložen k zásilce i marcipán. Dorost v Kričevě přijal dárky s velkou radostí a z vděčnosti poslal Dorostu v Chocni ořechy a jablka. Také ve školním roce 1925—1926 vzpomněly si členky Dorostu v Chocni na svou chráněnku. Ušily zase flanelové prádlo i šaty, získaly od známých různé obnošené věci, napekly ve školní kuchyni cukroví pod stromeček a poslaly vše svým přátelům do Kričeva. Byly toho 2 bedny, vážící 73 kg. Ani letos na Vánoce

Abyste se měli nač těšit, oznamujeme, že již 1. února vyjde Multatuliho překrásná povídka

O VĚRNÉ LÁSCE SAÏDJAHA A ADINDY.

XVIII

KÚZELNÝ OPÁL.

Žil kedysi na východe bohatý človek, ktorý mal prsteň so vzácnym opálom. Tento drahokam, ako sa ním pohnulo, krásne menil barvy; hneď bol nebosvetlý, hneď biely ako mlieko, hneď zažiaril červene, hneď zase zlatožlte. Drahokam tento nebol len vzácny ale aj kúzelný, ktokoľvek ho nosil, dostal jemnú a milú povahu, že si ho hneď každý zamiloval. Umierajúci boháč dal ho synovi a riekol mu: „Keď sa budeš odobierať s tohoto sveta, daj opál svojmu najmilšiemu dieťaťu.“

Tak prechádzal drahý kameň s pokolenia na pokolenie, až zase dostal ho otec troch synov, ktorí boli rovnako milí jeho srdcu. Chcel, aby všetci boli dobrí. Ktorému tedy poručiť drahocenný prsteň? Konečne poslal pre šikovného zlatníka, dal urobiť ešte dva na vlas také prstene. Potešil sa, keď potom uvidel tri rovnako krásne prstene. Zavolal si po jednom všetkých synov. Ku každému laskave prehovoril, každému na koniec daroval kúzelný opál, ktorý má schopnosť urobiť srdce šľachetným a vznešeným.

Otec zomrel a synovia ho pochovali. Potom vyňali prstene a chválili sa ich kúzelnou silou. Všetci skríkli úžasom, keď videli, že všetci traja majú rovnaké skvosty. Každý z nich tvrdil prudko a s hnevom, že jeho prsten je pravý. Konečne išli k sudcovi a žiadali, aby svojou múdrosťou rozhodol, ktorý z nich má požehnaný klenot, kto má byť hlavou rodiny, komu majú ostatní česť projavovať.

Sudca ich trpezlive vypočul, spýtal sa najedno druhé, popozeral vzácne prstene, dlho mlčky rozmýšľal a konečne riekol: „Dnes vás ešte nemôžem rozsúdiť. Prsteň sám prezradí, ktorý z vás má pravý opál; ten bude jednať najšľachetnejšie, bude mať najlaskavejšiu povahu, bude ctený všetkými spravedlivými. Choďte a príďte o sedem rokov, potom vás rozsúdim.“ Synovia odišli. Boli laskaví, boli spravedliví vo všetkom a boli statoční. Po siedmych rokoch neišli k súdcovi, aby ich rozsúdil. Pochopili, že kúzlo nie je v prsteni, ale v ich srdciach. *J. F. Gould.*

NA MAJÁKU.

Na nebezpečném místě severního pobřeží v Nizozemsku stojí nejedna světelná věž, maják. Je to věž mohutná jako u velikého kostela a stojí často sama a sama, daleko od osady. Tam, kde umísťují na kostelní věži zvony, na majáku jsou zasklená okna, světelná báň, a v té věžní komůrce rozžehají světla, aby lodníci, vjíždějící za noci — a hlavně za bouřlivé noci — do přístavu, měli se podle čeho říditi, aby nenajeli na mělčinu, na skalinu nebo na nábřeží. Na starých majácích svítili olejem, později — asi od r. 1850 — petrolejem. Dnes ustoupil petrolej ve všech majácích elektrickému světlu.

V jednom majáku zůstával s dědečkem Jeník. Dědeček se jmenoval Kornelius Zeeman, ale říkali mu „starý Nils" a věděli, že má pomocníka, jemuž říkají Petr.

Matka Jeníkovi zemřela, když mu bylo osm let. Od té doby uplynula čtyři leta. Otec Jeníkův byl zaměstnán na obchodní plachetní lodi, na velikém korábu, a byl právě na cestě z Asie. Čekají ho před podzimními bouřemi, tak začátkem října. Přijde-li o měsíc později, bude to zpoždění docela pravidelné. Potom bude koráb ležeti až do jara na kotvách v přístavě a otec zůstane dva měsíce doma.

V majáku je docela jinak, nežli v obyčejném domě: Jsou tam úzké, prudce stoupající schody, po nichž stoupáš jako po ohromném šneku, a v třetím patře, když mineš tři světničky, vstoupíš v báň, kde v noci planou světla. Za tlustými okenními tabulemi je zavěšeno v polokruhu deset velikých lamp a lze choditi před nimi i za nimi. Za každou lampou je zavěšeno duté kovové zrcadlo, které musí býti denně pečlivě vyčištěno, neboť hází světlo lamp daleko, daleko přes vlny Severního moře. Malými dveřmi lze vyjíti na věžní balkon, na čerstvý vzduch.

Od báně, od světel s balkonku vidíš daleko, daleko do moře. Uvidíš řadu ostrovů, leží při břehu jako jasné skvrny na modravém moři a za ostrovy leží moře bez konce, až se setkává při obzoru s oblohou. Nahlédneš-li od báně k patě majáku, mohla by ti závrať zatočiti hlavou. Ale Jeník byl navyklý.

Pod světničkou v báni je lampárna a zásobárna petroleje; uchovávají jej ve velikých desetilitrových plechovkách. Pod lampárnou je světnice, zařízená za ložnici; má malá okénka, protože do velikých oken náramně by se opíraly severovýchodní větry. V přízemí je kuchyňka, kde lze zavírati okna prkennými okenicemi. Tam někdy za prudké bouře bijí vlny do okenic, letí-li vítr od moře.

Když večer zaplanou v báni světla, přilétají k oknům ptáci, ubožáci, přilákáni světlem, stržení s cesty na výšinách. Velmi často rozbíjejí si zobany o silné sklo a lámou si křídla prudkým nárazem. Často jich nasbíral Jeník z rána na desítky. Ubozí ptáci! Často, ale vždycky marně, varoval je v báni pozdviženýma rukama: ptáci se nevyhnuli, zabíjeli se.

*

Čas letí rychleji než bílá oblaka po jasném podzimním nebi. Již minuly podzimní mlhy, již minula rovnodennost, čas prudších bouří, již se vybral listopad a přišla sobota, kdy se pomocník Petr postavil před lenoškou starého Nilse a hlásil:

„Pane, slíbil jste mi dovolenou, večer bych odjel na sestřinu svatbu do Amsterdamu. V pondělí k polednímu bych byl zase zpět."

„Dobrá, můžeš odjet. My tě s Jeníkem bohdá zastaneme," řekl mu Nils.

Ze soboty na neděli starý Nils hlídal lampy a v neděli dopoledne vyspával po probdělé noci. Před polednem vstal, vystoupil do báně a záhy se vrátil do kuchyně. Jeník tam šukal kolem ohniště a chystal nad petrolejovým hořákem kávu.

„V noci přijde bouře, slyšíš, hochu? Musím si uchystat petrolej a lampy, dokud máme ještě světlo. Moře potemnilo a hučí. Nebe se zatahuje."

Jeník vyhlédl okénkem k nebi, pohlédl na moře a přisvědčil mlčky. Ano, chystá se k bouři! Zvedá se vítr. Moře hučí od rána! Zvedají se bělostné hřebeny na mořských vlnách, vyvstávajících na dalekém moři. Vítr je žene ku břehu jako rovnoběžky, a vlny se tříští na ochranných násypech, na pírech, na zdi z kamení, běžící pod majákem rovnou do moře.

Když bylo půl čtvrté odpoledne, řekl starý Nils Jeníkovi:

„Hochu, rozžehni znovu hořák, musím dnes míti pro celou noc něco teplého, dnes bude velmi dlouhá noc. Jdu teď udělati světlo na schodech a v báni."

Světla v báni, to je oněch deset velkých lamp, jež spotřebovaly dobře dvacet litrů petroleje od zažehnutí do denního světla příštího dne.

Jeník uměl zacházeti s hořákem. Plamen vesele bručel pod velkou nádobou, v níž Jeník připravoval kávu. Vtom uslyšel Jeník temný pád a zdálo se mu, že zaslechl také zaúpění. Co to?

Uhasil plamen v hořáku a bral dva schody rázem do výše. U ložnice nalezl přede dveřmi dědouše, starého Nilse, ležel na zemi: „Sklouzl jsem, hnul jsem si nohou v kůtku. Eh, ouvej..., postavit se nemohu."

Těžce zkouší postaviti se při zdi na nepohmožděnou nohu. Stěží se mu to podařilo; Jeník mu pomohl dojíti do ložnice a starý Nils usadil se tam s námahou do pohodlného křesla. — Jeník je polekán, pobledl, hledí na děda velikýma očima.

„Hochu, to nic..., ale světla je třeba opatřit. V báni je ještě tma, a to nesmí být. Musíš rozžehnout —" Starý Nils zkouší se postavit, ale nemůže, noha bolí, náramně bolí.

„Dědečku, já to opatřím, jen se posaďte, udělejte si pohodlí, já to v báni obstarám. Nemůžeme čekat."

„Ano, nemůžeme čekat. Než bys přivedl ze vsi Jakuba, byla by už čirá tma. Ouvej, bude půl páté, už mělo být rozžehnuto."

Jeník běžel do báně. Bylo tam ještě dosti světla, protože je tam hodně oken kolemdokola. Jeník dal se do díla. Však často viděl, jak si počínával děda sám anebo i Petr. Vyšrouboval knot, otřel jej a uchystal. Ve čtvrthodince budou pláti všechna světla. Dříve však nutno naplniti baňky petrolejem.

Jeník zvedá plechovku. Uf, uf, deset kilo petroleje! Stáhne opatrně lampu na řetízku k podlaze, otvírá baňku, dolévá petroleje, otírá knot, zažehá lampu, nasazuje sklo, vytahuje lampu do náležité výše, srovná zrcadlo u lampy... tak, teď druhou. Ve čtvrthodině planou všechna světla v lampách, deset světel plane,

deset zrcadel hází světlo spojeným proudem do setmělé hloubky nad moře, a Jeník přistoupiv k oknu vidí, jak v temnotách zaleskne se občas hřeben na vlnách.

Slyš! Již se bouře rozpoutala. Již se dalo do deště, již bijí kapky do oken. V přízemí nutno zavřít okenice, zastrčiti závory. Jeník běží do přízemí. Cestou nahlédne do ložnice. Dobře udělal, že tam rozžehl lampu, když dědečka uložil do lenošky! Byla by tu bývala čirá tma. Dědeček sedí v lenošce. Má bolesti! Má oči zavřeny a staženy rty, patrně od bolesti. A jak pobledl! — Ale teď ta okna opatřit. Jeník chvátá do přízemí. Zevnitř může zavříti okenice. Založil dveře těžkou závorou. Zdálo se mu, že voda šplouchla za dveřmi. Teď je všechno, jak má být. Naposledy vyhlédl okénkem ve dveřích: Dobrá! Moře je osvětleno shůry majákem jako jindy. Tak má býti.

„Bude třeba zastati službu," pomyslil si Jeník. „Bude potřeba míti u světel petrolej do zásoby." — A Jeník s námahou brał schod pracně za schodem a dopravil si o patro výše zásobu petroleje. V báni — oho! — zapomněl zavříti pevně dveře na pavlač a zastrčiti závoru. Je třeba urovnati knoty, tamhle ta lampa pěkně nehoří. A skla v oknech nutno otříti. Zapotila se a teče po nich! Venku bude asi mrazivo. Teď Jeníka zrovna div že nezamrazilo: Ještě že pamatoval na zásoby! Kdyby tak v lampách vyhaslo! Za bouře! Leč nikoli, vše je v pořádku. — Však co to? Jeník naslouchá: Aha, uvolnila se okenice! Jeník musí na balkon, upevniti okenici. Opatrně! Aby vítr nevyrval dveře z ruky. Venku je tma, krájet by ji mohl. Tak. Teď teprve je všechno, jak má býti! S námahou zavírá Jeník dveře na pavlači, otáčí obrtlík, zatahuje těžkou závoru. Dívá se ven oknem z báně: Tma tmoucí, oči jsou oslněny. Ale všechno je, jak má býti.

Dnes bude Jeník bdíti celou noc! Což, do půlnoci ten čas uletí. Ale hůře bude od půlnoci do tří. Toho se i Petr obává. Leč, co naplat. Všechno přebolí, vše se přetrpí, až pak pozdraví jitro v záblesku denního světla, přijde i sladkost z vítězství. Však co dědeček?

Jeník sestoupil opatrně do ložnice. Lampa tiše hoří, je tu chladno, dědeček spí sedě. Nechá ho spát. Nahoře od deseti lamp je teplo. Jeník vystoupil nahoru a aby zaháněl čas, vzpomínal maně na Petrovo vyprávění. Za takové noci námořníci vyprávějí rádi o blyskotavé lodi na vlnách. Petr prý ji viděl. Ona svítí i nesvítí, svítí podivným, nezemským světlem a zjevuje se, když je na korábu nejhůře. Tehdy prý bývá slyšeti v koši na stěžni tajemného plavčíka, všichni námořníci věří, že za bouře sedá nad strážným košem na hlavním stěžni tajemný plavčík, v temnu blýskají se mu potměšilé oči a bývá slyšeti jeho ostrý výsměšek.

Jeník mne si oči, otřásl se v rozespalosti a vzpomněl si na pohodlnou postel v prvním patře. Leč ne. Kdyby tam sestoupil, zda by se ještě přemohl, aby pak vystoupil znovu do báně? Usedneš, usneš a zanedbáš povinnost. Jeník se napomíná: „Musím zůstati. Zde jsem a nemohu jinak."

Zůstal v báni a rozhlédl se mdle komůrkou. Bylo mu příjemně od tepla, jež vydávalo deset lamp. Dešť bije do báně. Vítr skučí pod okrajem střechy. Slyší jej. Ustává... ne, to Jeník usíná a nesmí. Otvírá ospalé oči, hledí ztrnule do

H. RIVIÈRE: ZA SVĚTLEM POZNÁNÍ

oken... Jen na chvíli, jen na chvilku zavře oči. Vždyť i Petr zdřimne. Říkal to — před dědečkem. A dědeček mlčel, nehněval se. Nejednou řekl: „Však jsi jenom člověk. Jestliže jsi opatřil maják se vším všudy, potom si můžeš zdřimnout."

Usnul Jeník, usnul sedě. Zdálo se mu, že vidí tajemně osvětlenou loď na vlnách. Uslyšel ve snu... zdálo se mu, že slyší ostrý výsměšek. Zvedl se, otevřel oči, napial sluch: Právě se připravily hodiny na stěně, bijí, jedna-dvě-tři. Ach, jaká slast, již je po půlnoci — za hodinu bude svítati. Stráž bude vystřídána. Leč kdo vystřídá dnes Jeníka? Je třeba dohlédnouti, jestli je dosti petroleje v baňkách a dolíti jej. Půl hodinky ta práce trvala. Je třeba otříti skla v oknech, jsou zase zamlžená. Minulo čtvrt hodiny. Hodiny třeba natáhnouti, neuškodí, pozdvihneš-li závaží. A teď se mohu znovu podívat, co dělá dědeček dole.

Děda ještě spal v lenošce, nemocnou nohu podařilo se mu položiti na druhou židli. Byl bled a z tváře mu zíralo utrpení. Zatím nelze mu pomoci. Nechť spí. Alespoň bolest přespí. Jeník mu šel uchystati kávu do kuchyně. Rozžal v hořáku, postavil hrnek s vodou nad plamen. Uvařiti kávu není nic nesnadného Nežli bude hotova, odskočí ještě do báně.

„Jak ta světla krásně planou. A to jsem udělal sám, docela sám!" tak jásal Jeník v nitru. „Jak to světlo letí po vlnách! Všichni, kdož plovou kolem pobřeží, musí náš maják viděti! Docela dobře viděti. A co až zase otru okna!"

Hodiny se vlekly v ranním šeru, až konečně přece nastal den. Bouře byla celou noc, ale již se utišuje. Dešť ustal, na východě začíná svítati. Okna se začínají lesknouti. Slyš! Probudil se dědeček. Volá! Koho volá? Jeníka, Jeníka!

Co bylo dál, na to se Jeník již dobře vlastně nepamatuje. Bylo toho tolik a Jeník potom usnul tak tvrdě, že se skoro nepamatuje. To ví jedině, že mu šla hlavou jediná myšlenka: Spát a spát! A mohl spát. V pondělí ráno byl Petr nazpět z Amsterdamu, a pak ještě jeden pomocník přišel do majáku, Petr jej přivedl a pomohli dědečkovi. Na to se pamatuje Jeník, že on sám ještě lampy pozhasínal, nežli se Petr navrátil — a potom teprve přišlo to nepřekonatelné spaní, z něhož se probral teprve k večeru, když byl čas znovu se odebrati na lože.

V úterý začal jeden z nejkrásnějších listopadových dní. Moře se utišilo. Široko daleko nezvedla se ani vlnka. Tak se to alespoň zdálo Jeníkovi. Při pobřeží poletovalo sta a sta racků a mezi nimi čilí rybáci, co se pouštějí střemhlav na sáh hluboko za rybou. Vzduch byl svěží, čistý, osvěžující a tak jasný, že bylo viděti na tři hodiny cesty do pevniny. Na pastvinách leskly se průplavy, větrné mlýny čile otáčely křídly, běžely naplno.

K poledním přicházel nějaký cizinec k majáku. Alespoň Petrovi se zdálo, že to přichází cizinec-námořník. Leč v zápětí Jeník zvolal: „Tatínek! Tatínek!"

A do večera poté seděl tatínek, maje Jeníka tu na kolenou, tu těsně po boku. Nedivte se! Vždyť se neviděli celého půl roku. Seděli spolu zcela blízko u dědečka.

Otec Jeníkův vypravoval:

„S neděle na pondělí to byla zatrápená noc! Pluli jsme právě k přístavu. A já jsem poznal náš maják. Planul náramně krásně. Nikde nesvítí maják tak krásně,

jako maják náš. A kdybychom ho nebyli viděli, ó, byla by to šeredná pout. Kdož ví, zda bych tu dnes byl. A nejen já, nejeden se mnou mohl zůstati na moři."

Hodiny bily právě třetí s poledne. Dědeček povídal:

„Tak, tak! Nikde nesvítí maják tak jasně, jako maják náš. A nikde nezazvoní hodiny tak hezky, jako doma. A víš-li, Nils, kdo opatroval naše světlo s neděle na pondělí, celou noc? Kdo byl po celou noc vzhůru, kdo dělal službu místo mne a místo Petra?"

A když mladý Nils udiven mlčel, dědeček ukazoval pyšně na Jeníka:

„To tenhle hoch, to tenhle kluk. Sám bych tomu nevěřil. Ale vím to! A pravím vám: Náš Jeník obsluhoval s neděle na pondělí naše světla."

„Že jsi to byl ty?" tázal se otec a hladil láskyplně Jeníka po vlasech. „Tak ty jsi jak se patří námořníkův syn! A podívej se, bez tvého světla nebylo mé kormidlování nic platno."

Stiskl hocha v náručí. Slunce právě zapadalo. Malým oknem v ložnici hodilo šťastnému Jeníkovi poslední polibek do rozradostněných tváří.

Napsala Alleta Hoog, přeložil R. J. Vonka.

DVĚ MARIČKY.

Divadelní hra, kterou podle Říhovy pohádky složily děti „Domu dětství".

Byla jedna princezna, velice zlá, Marička se jmenovala, a ta dala vyhnat služebnictvem a psy stařečka-poustevníka, který ji prosil o kousek chleba. A zase byla jedna chudá dcerka ševcovic, taky Marička, té princezně docela podobná, a ta stařečka pěkně přivítala, večeři a noclech mu dala. Ani jedna ani druhá nevěděla, že je to Rýbrcoul, přestrojený za poustevníka, a že jen po světě putuje, aby viděl, jak lidé žijí. A ten potom v noci, když spaly, obě vyměnil, ševcovic Maričku dal do zámku, aby ji odměnil, a princeznu Maričku k ševci, aby tam něco zkusila a se polepšila. Po roce vrací se Rýbrcoul zase tudy a zastaví se u ševce, aby se podíval, jak je s bývalou princeznou Maričkou. Už nebyla zlá, však si to sami přečtěte v 5. jednání.

*

ŠIDLO *(botu v ruce, vchází)*: Musel jsem popohnat Maričku s večeří, už mám hladu plné břicho — není divu, od časného rána dělám do tmy — *(sedne si k dílu)*. No, ale taky jsem dneska udělal kousek práce — a to mně ani Marička dnes nepomáhala, máme tu sobotu na krku, drhla podlahu, a s tím prádlem na neděli, to je práce! Chudák, taky toho má dost.

MARIČKA *(nahlídla do dveří)*: Tak teď s tou prací pryč, teďko bude zase jiná práce!

ŠIDLO: Jen sem s ní, já se žádné práce nebojím. *(Uklízí boty.)* Alou do kouta, vy hloupý kopyta!

MARIČKA *(nese večeři)*: Tak, tady to je, a hned do toho!

ŠIDLO: No, to bude dřina, musíš mi jít pomoc', já bych to sám nedokázal —
MARIČKA: Už jdu, už jdu. — *(Vtom někdo klepá.)*
ŠIDLO: Vida, už sem jde ňákej pomahač.
OBA: Jen dál! Jen dál! *(Vejde stařeček-poustevník.)*
POUSTEVNÍK: Dej vám pámbu dobrej večír —
ŠIDLO: Dejž to pámbu, stařečku —
MARIČKA: Dobrý večer, dědoušku, dobrý večer! Copak nám nesete?
POUSTEVNÍK: Prosím vás, lidičky, nemohli byste mne tu nechat přes noc? Jsem ušlý, nohy necítím, hlad mám, nejed' jsem jak včera tři kořínky —
MARIČKA: Jen si sedněte, dědoušku, semhle vedle tatínka, abyste nám neodnesl spaní, a hned se do toho dejte, dokud tam něco je. A viďte, tatínku, že tady může dědoušek zůstat přes noc?
ŠIDLO: No, jestli se chce spokojit spát se mnou v komoře, tak s pánem bohem —
POUSTEVNÍK: Zaplať pámbu, já se spokojím se vším, dyť spávám v lese na mechu a na jehličí, ruku si dám pod hlavu a jakpak se mi to spí!
MARIČKA: No tak, dědoušku, jezte, jezte, tady máte mou lžičku, já už jsem najedena. Takový dobrý kyselý mlíko už jste jistě dlouho nejed'. A tady máte chleba, to sama peču, nevím, jak vám bude chutnat, tatínek ho ze všeho nejradši — to on si někdy vezme ještě do postele — viďte, tatínku, — ale co je vám, tatínku, že se tak díváte a nic nemluvíte? —
ŠIDLO: Ňák mi to nejde z hlavy!
MARIČKA: Copak, tatínku, co vám nejde z hlavy?
ŠIDLO: Prosím vás, stařečku, nebyl vy jste tady u nás před rokem, tak jste mi povědomej. Zrovna takhle to bylo — seděli jsme takhle u stolu, chtěli večeřet, vtom někdo zaklepá a vešel takovej stařec, jako jste vy!
POUSTEVNÍK: Ba, byl, byl, dobře jste si to zapamatoval!
ŠIDLO: Už je to tak! Dneska zrovna to bude rok! Zrovna takhle to bylo před svátkem, co jste k nám přišel. — A jen jste odešel, už to začalo —
POUSTEVNÍK: Co začalo? Copak?
ŠIDLO: I nic, i nic — Maričko, jdi se ještě podívat, jestli jsou všecky chlívky dobře zavřeny a přines tu velkou peřinu s půdy — ať není dědouškovi zima —
MARIČKA: Hned tam doskočím, tatínku, hned. *(Odejde.)*
POUSTEVNÍK: Tak co, co začalo? Povídejte!
ŠIDLO *(tiše)*: No co? Jak jste odešel, začala mi holka bláznit, říkala, že je princezna, že má tatínka krále, nadávala mi umazanejch ševců, nic dělat nechtěla, že nic neumí, ani koště neuměla vzít do ruky, brala ho obráceně, málem by mne byla votrávila, jak vařila, místo mouky dala do škubánků fédrvajs, — víte, až jsem vám to měl za zlé, že jste ji s tou princeznou tak pobláznil — inu, nic vám nechtěla dělat, až jsem si myslil: To jsi tu holku přechválil tomu stařečkovi! Představte si, dědečku, jak to bylo zlé, když jsem na ni musel vzít i potěh a jakživ jsem před tím na ni nesáh'! No ale, zaplať pámbu, teď už je zase holka snad ještě hodnější, než byla před tím.

QUIDO MANES: KRAJKÁŘKA

POUSTEVNÍK *(usmívá se)*: Tak potěhem jste ji napravil?
ŠIDLO: No, nevím, nevím, jak by to bylo skončilo, kdyby nebylo tohodle potěhu! Pst, už jde, neříkejte nic před ní!
MARIČKA: No, dědečku, dneska se vám to tam bude spát! Snesla jsem s půdy tu největší duchnu, po mamince, prachovou! To je jiná než v lese na kamení nebo na mechu!
POUSTEVNÍK: Už se těším, jsem po té cestě beztak utrmácený —
MARIČKA: Dědoušku, nemáte hlad? ohřála bych vám trochu tý bryndy, máme ji tam v troubě na ráno!
POUSTEVNÍK: Zaplať pámbu, nebudu, dceruško, nejsem zvyklý moc jíst.
MARIČKA: A což, dědoušku, nechtěl byste pár voříšků, máme je tam v komoře, beztak je ani moc nejíme, rozdáváme to dětem, když sem přijdou s botama —
ŠIDLO: No, oni sem beztak rádi chodějí, že jim Marička vždycky něco dá. No, když jsme byli malí, taky jsme rádi smlsli, já se ještě pamatuju, jak jsem chodil mamince na škraloupy z mlíka.
MARIČKA: No, dědoušku, tak co, přinesu vám ty voříšky?
POUSTEVNÍK: I děkuju ti, dceruško, já nemám na to zuby. Já bych si šel radši už lehnout!
MARIČKA: I, dědoušku, už to máte krásně rozestláno, můžete jít hned — a vy, tatínku, taky — už toho nechte, už té práce máte za celý den dost, taky už si jděte lehnout — *(Dědeček vstává.)* Počkejte, dědoušku, já vám podám tu hůl, aby se vám líp šlo, tak, tady ji máte, pojďte, já vás doprovodím — a přeju vám, abyste se dobře vyspal, — a vy, tatínku, zítra si pospěte, je neděle, tak co byste vstával — můžete spát do devíti, v kostele v deset budeme —
ŠIDLO: To víš, to je moje nejmilejší, když si můžu v neděli pospat —
MARIČKA: Tak dobrou noc, dobrou noc!
POUSTEVNÍK, ŠIDLO: Dobrou noc, dobrou noc!
ŠIDLO: A brzo zhasni a jdi spát, abys tady zase do noci neseděla u toho spravování — máme beztak málo petroleje —
MARIČKA: No, to víte, tatínku, dnes půjdu brzo spát, radši si ráno přivstanu. — Dobrou noc!
POUSTEVNÍK, ŠIDLO: Dobrou noc, Maričko, dobrou noc! *(Odejdou.)*
MARIČKA *(uklízí ještě boty, židle, zavře škatulku s floky, uklidí nástroje, kladivo pověsí)*: Tak, kdyby někdo zejtra přišel, aby to tu bylo hezké — tak, teď zhasneme a půjdem si lehnout, zejtra si přivstanu s naším kohoutkem — *(ulehne, usne)*.

*

Rýbrcoul potom ve spaní přenese zase bývalou princeznu Maričku, nyní již polepšenou, do zámku, a položí ji na lůžko vedle bývalé ševcovic Maričky, která je teď princeznou. Ráno, to je divení, dívky se hned spřátelí, král si je obě nechá, vezmou si do zámku i ševce Šidlo, a žijí potom všichni vespolek šťastně a spokojeně.

Celá veselohra, z níž otiskujeme tuto ukázku, vyšla právě v Knihovničce „Lípy".

O VYTÁPĚNÍ A VĚTRÁNÍ ŠKOLNÍ SVĚTNICE.

Snad mi, milé děti, dnes vytknete, co že vám chci povídat o topení ve škole, když je to vlastně věc vašeho pana školníka. Ale mějte trpělivost, v dalším vám to vyložím a doufám, že budete spokojeni.

Bylo to letos v létě. Hledali jsme vhodnou budovu pro kolonii Červeného kříže a poněvadž na venkově jiných není, museli jsme se zabývat výhradně školami. Již dlouho je tomu, co jsem opustil obecnou i střední školu a od té doby jsem tam nevkročil, až teprve letos. A musím vám říci, že jsem byl překvapen. Za našich dob nic takového nebývalo a proto tím více jsem se o různé novoty zajímal. Jste zvědavi vědět, co se mi ve vašich školách tak líbilo, co mne přimělo k povzdechu: „Škoda, že již nemohu chodit do školy!“ Byl to — abych vás dlouho nenapínal — ten velký rozdíl mezi vaší nynější školou v naší zlaté republice a mezi naší v starém mocnářství. Když jsem stál na chodbě obecné a měšťanské školy v S. s krásnými květinovými stojany, když jsem viděl lučním kvítím ozdobené obrazy našich národních velikánů, když jsem spatřil čisté, veselé třídy s krásně kvetoucími květinami v oknech, připadalo mi, že jsme my tehdy snad ani do školy nechodili, nýbrž do nějakých nevlídných místností, jímž se jen říkalo škola.

Samozřejmě jsem se ptal, kdo to tak krásně školu ozdobil. A k svému velkému překvapení jsem se dověděl, že je to práce vás dětí sdružených v Dorostu Československého Červeného kříže.

Toť se ví, že jsem byl hned zvědav, když pro takové věci máte tolik porozumění a lásky, kolik péče věnujete sobě samým. Bylo mi opět k mé radosti řečeno, že v zájmu svého zdraví rádi dodržujete zdravotní pravidla Dorostu Č. kříže. V duchu vás za to chválím, ale ježto tento článek vám nepíši proto, abych vás jen chválil, budu raději pokračovati dále, abychom se dostali k tomu topení.

Tedy zkrátka a dobře: poznal jsem, že pomáháte svým milým pánům učitelům udržovati ve své třídě pořádek, že je vám třída jakýmsi druhým domovem, že je vám místem, kam rádi přicházíte, abyste se něčemu pro život naučili.

A právě tato vaše pečlivost o výzdobu, úpravu, čistotu a pořádek v třídě vede mne k tomu, abych vás právě nyní v zimní době upozornil na jednu důležitou věc, týkající se vaší třídy i vás samých, t. j. na její vytápění a větrání.

Většinou všechny školy ve městech i na venkově mají železná kamna. Tato mají tu výhodu, že jsou poměrně laciná, že mají dobrý tah, že se brzo rozpálí a třídu rychle vyhřejí; ale mají zase jisté nevýhody. Obyčejně ráno bývá v nich silně zatopeno, takže ve třídě je nesnesitelné horko, jakmile však oheň vyhasne, kamna rychle zchladnou. Toto přetápění třídy není pro vás a vašeho pana učitele či učitelku ani trochu zdravé. Maminka vám doma poví, že železná kamna dobře vysoušejí vlhký byt. A jako byt, vysoušejí i sliznici vašeho nosu, krku, průduchů a tak zavdávají příčinu k snadné jich nákaze a onemocnění: rýmě, angině, zánětu průdušek i zápalu plic. I oči vaše tím trpí! Podívejte se jeden druhému do očí! Leckterý je máte po delší nebo kratší době červené. Pálí vás! A proč? Poně-

vadž oko musí býti vlhké. Mrkáním si je navlhčujete. Vyschne-li však na povrchu, pak vám klapky po jablku očním již neklouzají tak lehce, trou se a následkem toho oko se překrví, zanítí a začne vás pálit. Budete si myslit, že to máte ze čtení, nebo z jiného namáhání zraku. Ale přesvědčte se sami. Jakmile vyjdete ven na čistý, přiměřeně vlhký vzduch, zmizí po krátkém čase palčivý pocit a je zase dobře.

Též bolení hlavy, závrati, brzká únava a jiné nepříjemnosti dostavují se v přetopené třídě a v příliš suchém vzduchu.

Poněvadž tomu všemu lze z větší části odpomoci, obracím se na vás, milé děti, a chci vám říci, jak si od těchto svízelů pomůžete.

Především, jakmile ráno přijdete do třídy, podívejte se na teploměr! *16°C* čili *20°R* je nejlepší a nejpřiměřenější teplotou.

Je-li této dosaženo, nebo jsou-li kamna do červena rozžhavena, přivřete dole popelník, aby v kamnech pomalu hořelo. Nebojte se pak ani za největších mrazů před započetím vyučování důkladně svoji třídu vyvětrati, abyste neseděli v prostředí, naplněném třebas i zředěnými, přece však otravnými, prudké bolesti hlavy působícími plyny uhelnými. Vyvětrat musíte ovšem nejen důkladně, ale i rychle, aby při tom zbytečně nevychladly stěny. Provedete to nejlépe tak, že naráz otevřete všechna okna i dveře, aby vznikl průvan. Toho se nijak nebojte. Nic se vám nestane, zato třídu to protáhne, teplý vzduch rychle vyběhne a s ním i škodlivé plyny a zápach, a vy můžete za několik málo minut okna opět zavříti. V malé chvíli budete míti ve třídě opět zrovna tak teplo jako dříve, při tom ale čistý, nezkažený vzduch. Totéž opakujte po každé hodině vyučovací a uvidíte, jak se vám to bude dobře dávat pozor, že vás učení neunaví.

Naprosto pochybené je větrati tak zvanou vyhlídkou. Tou se nedocílí pravého účelu. Bývá obyčejně blízko země, takže studený vzduch vniká do třídy, drží se u podlahy a působí pocit chladna na spodních částech těla. Při tom však cítíte, že dýcháte těžký, protivný vzduch, který se drží u stropu. Lepší již je hoření ventilace v oknech, ale ani ta nevyrovná se rychlému otevření všech oken na krátký čas.

Mimo to vám radím jednu věc: Abyste netrpěli katarhy dýchadel, očí atd., vzniklými pobytem v příliš suchém vzduchu, hleďte si jej vypařováním vody udržovati vlhkým. Lze to provésti různě: Dáti hrnec s vodou na kamna — což však u školních kamen obyčejně nebývá možné — nebo pověsiti namočenou nějakou látku, třeba prostěradlo, aby se sušilo. Tím udržíte vlhkost vzduchu ve třídě.

Podnikaví z vás najdou na str. 118. t. l. obrázek, jak to zařídit, aby se prostěradlo stále samo namáčelo a ve třídě tak vlhkost vzduchu udržovalo.

Nebylo by vám na škodu, kdybyste měli ve třídě dobrý „vlhkoměr“. Snad byste se mohli na něj složiti a nějaký dobrý si koupiti. Ten by vám nejlépe ukázal, jaký vzduch máte ve třídě a uchránil vás od mnoha onemocnění.

Těšilo by mne, kdybyste mi po čase napsali, co z uvedeného děláte, co a jak jste si zařídili, nebo sami vynašli, zda máte vlhkoměr a jak se vám osvědčuje, kolik je mezi vámi dětí kašlavých atd., vůbec, jak se vám moje rady v praxi osvědčují.

Dr. Karel Kulhánek.

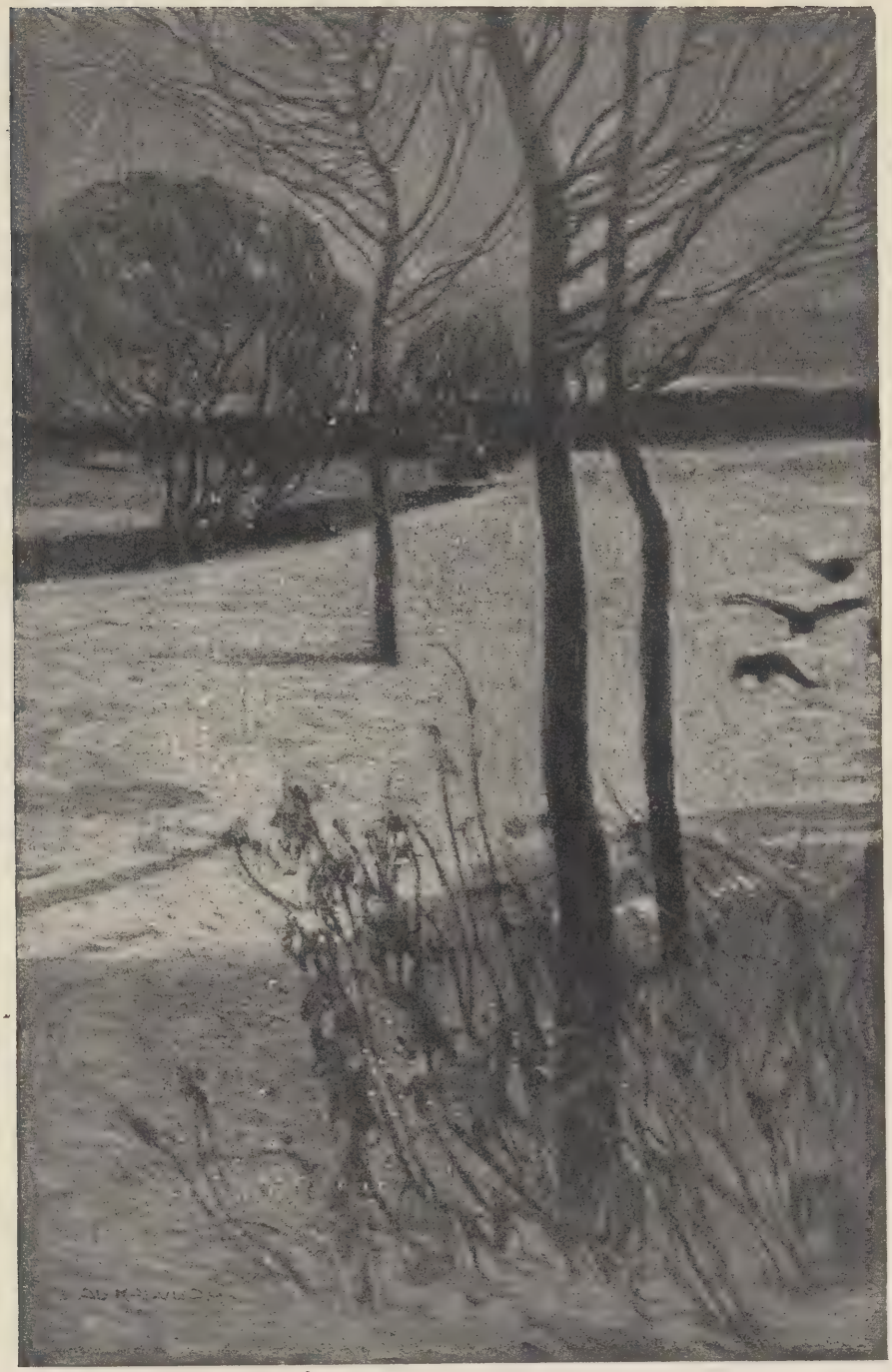

A. KALVODA: ZIMA

KOMÁŘI SE ŽENILI.

Harmonisoval Rudolf Wünsch.

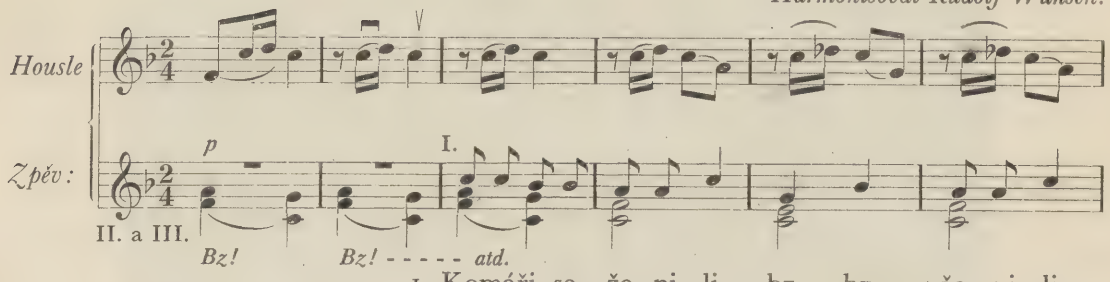

II. a III. hlas zpívá 10 taktů „bz“.

1. Komáři se že-ni-li, bz, bz, že-ni-li,
2. Přiletěl k nim sla-ví-ček, bz, bz, sla-ví-ček,
3. Ko-már le-ží v komoře, bz, bz, v komo-ře,
4. Těž-ké je-ho o-ži-tí, bz, bz, o-ži-tí,

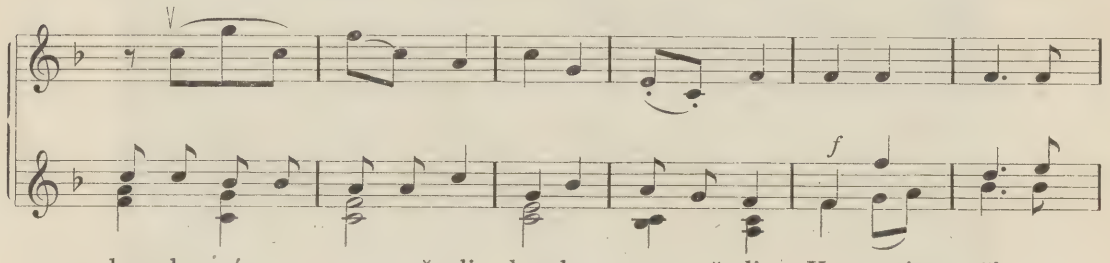

1. kap-ky ví-na ne-mě-li, bz, bz, ne-mě-li. Ko-má-ři se
2. při-nes ví-na ži-dlí-ček, bz, bz, ži-dlí-ček. Ko-má-ři se
3. muš-ka plá-če na dvo-ře, bz, bz, na dvo-ře. Ne-plač, muš-ko,
4. když je na smrt za-bi-tý, bz, bz, za-bi-tý. Sá-dlo z ně-ho

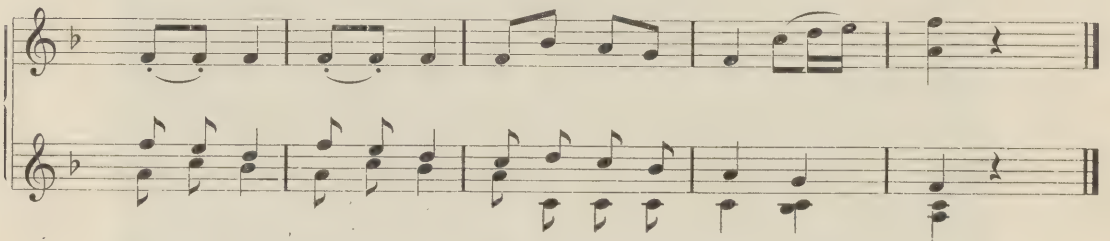

1. že-ni-li, že-ni-li, kap-ky ví-na ne-mě-li.
2. o-pi-li, o-pi-li, až ko-má-ra za-bi-li.
3. co ti je, co ti je, vždyť ti ko-már o-ži-je!
4. vy-bra-li, vy-bra-li, za pět zla-tých pro-da-li.

Poznámka: Naše děti z nedostatku houslí bzučely houslový part na hřeben, což se neobyčejně dobře podobá komářímu bzučení a v klouzavých spojích působí dojmem žalostného nářku. Komiku písně to jen zvyšuje

CESTA K DOMOVU.

Nestalo sa vám už niekedy, že ste zablúdili v spletitých uličkách veľkého mesta, alebo vo veľkom lese? Stalo sa mi to práve vlaní, cestoval som s chlapcí po šumavských lesoch a mysleli sme, že ideme stále napred. Octli sme sa na vrchu, zkade bolo vidno bielu cestu a boli sme radi, ako chytro sme prešli vrchy a že sa blížime k cieľu. Pustíme sa dolu, pravo k nej, a ku svojmu veľkému úžasu našli sme sa na mieste, odkiaľ sme ráno vyšli.

Ludia, ktorí žijú väčšinou v prírode, nezablúdia tak ľahko, hoci ani sluniečko nesvieti ani nemajú kompas. A zvieratá? U tých je priamo prekvapujúci pud, ako nájsť cestu k domovu.

Ernest Thompson Seton v knihe „Zvieratá hrdinovia" rozprává o mačke Micke, ktorá sa narodila v bedne medzi haraburdím obchodnickeho domku v zapadlej štvrti New Yorku. Keď narástla, ukázalo sa, že je to mačka vzácneho druhu, zavrel ju tedy vtáčnik do klietky, vykŕmil ju a predal ju potom na vystave mačiek. Mačku kúpili urodzení páni a dostala sa do bohatého domu. Strážili ju ako „oko v hlave", ale princezna túžila po svojom rodnom smetišti, jednej noci sa vykradla z domu, kde ju tak maznali a spletitými uličkámi, zabarikádovanými dokmi prístavu dostala sa do svojej bedny vedená podivným púdom cestámi, ktorými nikdy neišla nedávajúc sa zmiasť babylonom najväčšiho mesta na svete. Ale čakala ju ešte väčšia zkúška. Predali ju nazad do bohatej rodiny, s ktorou odišla na päťdesiať mil za New York. Mačka ani tam nevydržala a v nestreženej hodinke utiekla. Putovala týždeň obyčajne len v noci, ale cestu predsa našla nedbajúc na útrapy a nebezpečie. Tri dni sa motala po loďniciach hlavného mesta. Keď prišla na staré miesto, domov, ktorý jej bol taký drahý, už nenašla. Ale predsa poznala, že jedine tam a nikde inde nemohlo byť jej rodište — a zostala.

Jedna Angličanka mala milého psa terriera. Pretože sa ale chystala na cesty, odovzdala ho priateľovi, ktorý žil tridsať míl ďaleko. Pes tam nikdy predtým nebol. Keď odišla, žalostne skučal, ale bol na reťazi, nemohol tedy za svojou paňou. Zdalo sa, že opustené zviera nič neteší. Na štvrtý alebo piaty večer ho odviazali, aby si trochu pobehal. Terrier zmizol a všetko pátranie po ňom bolo márne. Muž, ktorému bol sverený, trápil sa preto veľmi, ako oznámi majiteľke ztratu. Dal tedy do novin oznámenie, že sa pes ztratil. O tri dni prišla odpoveď z farmy dvadsaťpäť míl vzdialenej, ktorá ležala na priamej čiare k jeho domovu. V dopise písal statkár, že pes prišiel veľmi zablatený a unavený a sbieral kôrky z chleba v kuchyni. Vzal ho tedy k sebe a nakrmil ho. Verné zviera našlo skutečne cestu v kraji úplne neznámom a keby ho neboly opustily sily, bolo by iste vykonalo celých tridsať míl.

Najobdivuhodnejšie je, ako nájdu cestovné holuby cestu k domovu. Zavezú ích vlakom na stá kilometrov, sú zavrené v klietke takže ničoho nevidia. Potom ich vo voľnej prírode vypustia. Holuby zakrúžia pár rázy, zatrepocú krýdlami a už letia priamo domov, prídu ta skôr, ako ich majiteľ, ktorý cestuje vlakom. Mnohé

získaly tým veľkej slávy, škoda, že ich potom zneužili k zločinným podnikom ľudským — k válkam. Setonov holub Arno bol hrdina. Čítatel až zaslzí nad jeho smrťou v pazúroch jastraba.

Aký to veliký púd po domove v týchto zvieratoch! Ako bije ch srdiečko, keď sa vracajú, ako sa trasú túhou: domov, domov! Ich bytosťou zachvieva jediná láska: domov, a myšlienka naň dodáva sily ich krýdlam, odhodlania nervom.

Tento jemný smysel pre domov vidíme i u sťahovavých vtákov. Viete, že malé čulé laštovičky odlietajú na jaseň až na brehy severnej Afriky a do Egypta. Videli ste iste, ako sa shromažďujú na telegrafných drôtoch pred svojou dlhou cestou, rozpráva sa, že akýsi človek chytil lastovičku, ktorá mala hniezdo nad jeho bytom. Dal jej na nožičku krúžok, kde boly vyryté začiatočné písmená jeho mena. Nasledujúceho roku, keď sa lastovičky zase vrátily, poznal, že lastovička s krúžkom našla svoje staré hniezdo. Poslal o tom zprávu do novín a o pár čias asi desať podobných zkúseností oznámili iní, dokazujúc, že sa vtáci vracajú do svojich pôvodných hniezd. A práve pri sťahovavých vtáčkoch je to obdivuhodné, lebo musia leteť cez more a mnohými zemiami, kým doletia domov.

Bociaň, ktorý si robí hniezda na strechách a komínoch, prichádza na jar z Afriky a na konci leta sa vracia. Mnohý z nich letí až z Kapska. Pred odletom shromažďujú sa vo veľkom počte na lúkach a vo veľkých kŕdľoch, niekedy ich je až na päť tisíc, odlietajú.

Ešte jesto mnoho príbehov o láske k domovu u zvierat, ale zakončím týmto:

Akýsi človek chytil v rieke vydru a vzal si ju domov. Po dlhšom čase podarilo sa mu skrotiť túto šeľmu a vycvičiť ju chytaniu rýb. Brával ju so sebou na šnôrke, posielal ju do vody a čakal, kým chytí rybu. Keď nejakú chytila, vyškriabala sa na breh a doniesla ju svojmu pánovi.

Raz ale, keď bola vo vode, roztrhla šnôru a odplávala. Nadarmo ju majiteľ volal. Celé hodiny ju vábil, ale ona neprichádzala.

Ale čo sa stalo: Keď sa vrátil domov a odišiel spať, počul dáke škrabkanie na dvere, otvoril ich a vstúpila jeho vydra.

Uviedol som vám príklady o láske k domovu u ssavcov a vtákov, uveríte mi, keď vám poviem, že aj hmyz miluje svoj domov a túži po ňom celou silou svojej duše? Počuli ste už o „včelnej čiare"? Včela, ktorá vylietla z úla, poletuje sem tam, zalieta až na hodinu cesty. Ale do úla sa vracia vždy najpriamejšou cestou. Kto ích učil zemepis? Nikto! Má vo svojom ňútri napísané veliké slovo: Domov, a to slovo zaznieva v podvedomí jej všetkého chcenia, kým je živá, je mu stále verná a je nešťastná, keď ho nemôže dosiahnuť.

Máme v češtine báseň: „Domove, domove, sladký a jediný!"— ale vidíme, že táto báseň — hoci nevyslovená — žije i vo vňútri ostatných tvorov pozemských, možno, že vôbec vo všetkých, a že mnohým tým naším malým bračekom zachvieva celou bytosťou, je žriedlom ich celého potešenia a hádam aj smyslom ich života.

Akým velikým nevyspytatelným tajomstvom je Príroda! *Woowotanna*

Z VYPRAVOVÁNÍ DĚREČKA VČALAŘE.

Hdyž sem bul pjilařem na Horyjší pjile hu lesa, nastála jednou tak tuhá zima, že padali ptáci z povětří a zvěř hynoula v závijích sněhu. Bulo mi tich zvířátek líto, a hdyž jednou přišla mi srnčí rodina haž k chalupé a šecka zkrůtlá dívala se na mňe stará srnka, jako by chtíla mluvit za ty druhý: „Nenech nás humřít hlady, hojď nám kousek sena!“ zmáčklo mňe to hu srdce a já šel a hubral sem z koše, co míla nebožka babička připraveno pro krávu, a hodil sem srncom hodnou prahoušel sena, haby se drobet zasytili.

Vzeli, ha neutekli! Hale co se potom nestálo! Každyj den, dyž se šíralo, míl sem tám štyry hosty, starou, starýho a dvě srnčátka, jako by to mušelo byjt. Nu, my na půnebí teky sme nemíli pro krávu velkou zásobu; brát krávě a dávat zvěři — toceví, nebožce babičce to zrovna nebulo. Srážela mě, habych krávu nezkracoval. Tak sem jednou vopravdu milý srnce nechál votupávat do večera, ha nedal sem jim nic. Muším povedět eště napřed, že sme vostávali v chalupě hu pjily, v celý dřevěný, a před dveřma bula malá pavláčka s pěti schody s tý i s tý strany.

Tak potom tenkrat tu noc, co sem srncom nic nedal, milí srncí přišli nám haž k pavlači, zkusili to teky po schodech, vystoupli jeden po druhým haž na pavláčku; dyž jim žádnyj nenes, tupali mi po schodech nahorů, delů, nahorů, delů — já si nemoh pomoct, mušel sem v noci s lože vstát a srncom hodit drobet pící.

Hale stalo se při tom, čeho sem se nenadál a čeho sem nechtíl. Když zavrzly dveře, stála hu nich hu samyjch stará srnka. Ha že mňe snad v tý tmě nepoznála, lekla se tak, že přeskočila rovnou pěření hu pavláčky a nebohá dostála se na rybníček nad pjilou, hde bul jenom slabyj střížek. Střížek se pod srnkou prolomil a ta sotva vyvázla životem na druhyj břeh. Hale co íčko? Mráz bul, že praskaly řebíky na střeše. Co bude v tom mrazu s ubohým zvířátkem? Šel sem za srnkou, huž mě poznála, ha nebála se. Šecka promoklá stála na břehu a cintovala se (třásla) zimou. Myslil sem jí zahnát do maštálky ke krávě. Šla mi haž k maštálce, hale do vorevřenyjch dveří sem jí přece nedostál. Na chčestí hned hu maštálky bula kolnička a v kolničce pěkný, suchý stlaní jako peří. Milá srnka, jak viděla stlaní, hop na ně! Huž nedbála na nic, pěkně se zarachala do stlaní.

Ráno se du podívat, srnka tám eště leží ve stlaní, jen hlavu jí bulo vidět. Když sem šel blíž, vyskočila pěkně suchá, jako by se jí nic nebulo stálo.

*

Hudělášli zvířátku dobrodiní, ta němá tvář si to pamatuje a byjvá vděčnyjší než někeryj člověk. Za starodávna bulo víc přátelství mezi lidma ha přírodou. Člověk míl pro přírodu víc citu, chránil jí sám a neškodil jí zbůhdarma, jako se to dnes svívolně dije lezdes. Ha příroda lásku i oplácela i oplácí podnes, pomatujte si to, děti, zase láskou!

J. Fr. Hruška.

Z ČINNOSTI DOROSTU ČS. ČERVENÉHO KŘÍŽE.

DENÍKY DOROSTU Č. KŘÍŽE.

Na schůzi Místního školního výboru Dorostu Červeného kříže, konané 25. října 1926 ve vzorné kreslírně měšťanské školy chlapecké v Brně na Kounicově třídě, doporučoval jsem účastníkům, jichž bylo přes šedesát, zavésti na všech školách deníky Dorostu Č. K.

V nich zračiti se bude veškerá činnost Dorostu Č. k. na každé škole. Deníky v ní zůstanou trvale a každým rokem přibudou nové stati, zkušenosti a podněty. Každá škola má svérázné prostředí a okolí. Přijde-li na školu nový pan učitel, zví ihned po prohlídce deníku, kde pokračovat a čeho třeba.

V zimě přijdou mnohdy děti na myšlenky, jichž uskutečnění je možné až na jaře. V deníku se věc neztratí.

Záznamy o vykonaných výletech, podnicích, dopisování atd. budou vždy k prospěchu. Nezavedete též u vás kroniky? *Miloslav Pažout.*

PRE VTÁČKOV V ZIME.

Teraz v zime vidíme v našich obciach stále ten istý obraz. Na strome sa kýva od vetru „búdka" pre vtáčkov, na jej dne leží hodne potravy a okolo je kŕdeľ drobných hladných vtáčkov, ktoré zúfale ďobú do zamrznutých omrvín.

Chúďatká! Za teplého počasia privykly na kŕmítka, kde vždy našly niečo k nasíteniu. Po tuhom mraze vracaly sa k nemu už v kŕdľoch, lebo vtáčky si cez zimu sdeľujú, kde možno nájsť cez zimu potravu, ale beda! Potrava je zamrznutá na kosť, nepotrebná. Vtáčik si odnesie v zobáku kúsok na strechu alebo na plot, ale čoskoro ho pustí na zem a letí pre druhý. Ale všetko je rovnako nepotrebné. Niekedy cez noc príde metelica a všetko zasype. I búdka je plná sňahu a doôkola na plote sedia skrčené nebožiatka vtáčky. Priletely ku stolu, ale nič nenašly. A tak nám žalostne hynú.

U nás v škole sme porobili iné kŕmítka: Poslúžila nám na to bedňa. Však je aj pyšná na to. Na jednej strane máme otváracie „dvere", ktoré musíme vytiahnuť nahor, keď sypeme potravu. Na týchto dverách sú veľké okienca. Sklo je z polodosiek. Aby vtáčky mohly dnu vnísť, na to sú vyrezané pekné otvory a pántiky im slúžia za schodište. Nad tým je strecha z druhej bedne a pod ňou je podostlaté seno, kde môžu nocovať. Pred budkou visí na strome kus kože zo slaniny. To je radosti a smiechu. Potrava je sucha, nezasype ju sňah a nezmokne.

Ešte lepšie kŕmítko som videl v 2. čísle „Zvířeny", roč. 1926, kde pán Trpák píše o kŕmení vtáctva. Už i také sme shotovili. Do zeme postavíme do štvorca 4 asi 4 cmové z hrúbky koly, ktoré sú asi 140 cm vysoké, asi 70 cm od zeme sú okuté plechom (zinek) v šírke 20 cm, tak aby mačka nemohla vyliezť. Na prostriedok postavíme ešte jeden kolík a nad ne upevníme ihlancovitú strechu. Prostredný kolík má dva stolky. Nižší učí vtáčkov, vyšší je vlastným kŕmítkom. Pod strechou sú sklenené steny asi 18 cm široké a 130 cm dlhé, tedy tak dlhé, aká je vzdialenosť medzi dvema kolíkmi.

Väčši stolík musí byť vyššie, ako spodný kraj skla, aby potravu vietor neshadzoval. Má hranu 60 cm do štvorca. Asi 25 cm pod ním je menší 30 cm stolík na vábenie. Akonáhle si vtáčky privyknú, prestaneme im na malý sypať.

Sledujte pozorne nákres a posúďte. Snáď sami vymyslíte iné kŕmítko, ale vždy musíte mať na pamäti, aby bola potrava prijateľná pre vtáčkov.

Postarajte sa im i o teplé byty. I malé vtáčky trpia bytovou núdzou a sú odkázané len na náš cit a lásku.

Cyril Mach, správca školy v Hutisku na Valašsku.

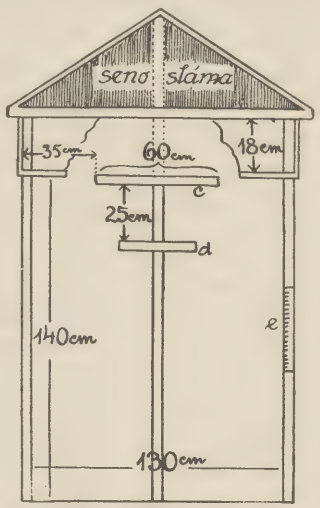

c) stolek s krmivem, d) menší stolek sloužící k přilákání ptactva, e) plechový obal.

Zimní krásy Krkonoš.

LYŽAŘSKÝ KURS PRO DOROST V PRAZE.

Dorostový odbor české divise chystá pro své členy na pražských školách lyžařský kurs. Naši členové v Praze uvítají tuto zprávu jistě s radostí, neboť naskytá se jim možnost naučiti se tomuto krásnému sportu a pookřáti pobytem v zimní horské přírodě. Kurs se bude konati o pololetních prázdninách ve Vítkovicích u Jilemnice, kde budou jeho účastníci ubytováni v nové škole. Povede jej pražské mládeži dobře známý p. uč. Štorch. Členové pražského Dorostu, kteří se chtějí tohoto kursu zúčastniti, nechť se zapíší do zvláštních přihlašovacích listů, které Červený kříž pošle na každou pražskou školu. Na těchto listech budou oznámeny všechny podmínky přijetí. Výběr účastníků bude proveden na základě lékařského dobrozdání, neboť jízdy drahou i lyžařských cvičení, vyžadujících dosti sil, budou se moci zúčastniti jen členové úplně zdraví.

MEZIŠKOLNÍ DOPISOVÁNÍ.

Dorast Červeného kríža v POKRÝVAČI na Slovensku posiela deťom do Ameriky malé album, v ktorom je obrázok pána prezidenta s vnúčatmi, fotografie sjazdu oravského Dorastu, Slovákov a Slovenky v národných krojoch. V priloženom dopise deti píšu:

„Milí naši priatelia za morom!

Posielame Vám priateľský pozdrav cez more. Keby raz more zamrzlo, prišli bysme na sankach Vás

opáčiť. U nás v horách je ešte v marci sňahu dosť. Celý náš chotár je hornatý, ale v ňom žijú ľudia spokojní. Chalúpky naše sú malé a oblôčky v ních ešte menšie. Musíme ich často otvárať, že by do ních mohlo slnce svietiť. Naša dedina sa volá Pokrývač. Máme tu jednotriednu školu. Do školy chodí nás 30 žiakov.

Ďakujeme Vám za dary, ktoré ste nám poslali. Sú nám veľmi milé. Často si o Vás rozprávame. Veľmi bysme sa tešili, kebyste nám dakedy odpísali. Priatelsky Vás pozdravuje Dorost Č. k. v Pokrývači."

*

Dorost Čs. Č. k. na rusínské škole v UŽOKU píše svým kamarádům-ochráncům ve Vršovicích:

„Milé děti z Vršovic, přijměte od nás srdečný pozdrav, těší nás velice, že se o nás zajímáte. Napíšeme Vám krátce o naší vísce Užoku:

Užok není velká vesnice, ale rozházená na 6 km. Půda je hornatá a kamenitá. Užok je v nejsevernější části Podkarpatské Rusi a obydlen Rusíny, kteří chodí v kroji zhotoveném z bílého domácího plátna, vyšívaném červenými a modrými nitkami. Muži nosí bílou vyšívanou košili, bílé kalhoty a obouvají se v postoly (postoly jsou jen kůže na špičce sešitá a kol dokola řeménky ovázaná. Ženy chodí v bílé vyšívané bluze a v sukni také vyšívané. Na nohách ženy mají čižmy. Vrchní oblek je kožich („petek" zvaný) z ovčí vlny. Zima u nás počíná o týden dříve než v sousední vesnici Vološance. Užok náleží pod užhorodskou župu, velkoberezenský okres a vološanský notariát. Z Užoku jede železnice do Sianok (Polsko). Z Vološanky do Užoku jede železnice šesti tunely a projíždí užockým průsmykem do Haliče. V Užoku je 999 obyvatel, z nichž 798 Rusínů, 107 Židů, 53 Čechů, 17 Němců, 12 Poláků a 4 Ukrajinci.

Rusíni mají svůj dřevěný kostelík již z r. 1742. Židé mají synagogu. Chyšky budují se ze dřeva, větším dílem bez komínů, takže dým zůstává v chyši. Nábytek nemají, kromě stolu, lavice a postele, pod kterou kladou brambory. Vprostřed světnice mají bečku se zelím. V zimě lidé svážejí dřevo pro sebe i prodají bohatým. Ženy vydělávají konopí a len a tkají plátno.

Tak krátce popisujeme Vám naši vísku a naši bídu, při příležitosti popíšeme i více. Všichni jsme organisováni v Dorostu Čs. Červeného kříže.

Pozdravují Vás žáci a žákyně státní obecné školy v Užoku."

Vršovický Dorost zaslal těmto svým chráněncům dvě bedny plné dárků k vánocům.

JAK NAŠE DĚTI PERLAŘÍ A HORALÉ ŽIJÍ.

Krušný jest život našich dětí v krásném Podkrkonoší. Zatím co jiné děti pohrají si ve volném čase na volném vzduchu, musí naši žáci řezati a navlékati korálky, aby pomohli chudým rodičům sehnati na výživu. Jejich rodiče jsou většinou tovární tkalci nebo malorolníci; ale chudá políčka na kamenitých stráních mnoho nevynesou. Dříve ozýval se z každé chaloupky klapot tkalcovských stavů. Po válce však umlkly stavy a tkalci pracují buď v továrnách nebo se odstěhovali jinam, kde nalezli výdělek.

Nejvíce provozuje se perlařství na Jablonecku, Železnobrodsku a Jilemnicku. Perlaři vyrábějí z dutých skleněných rourek (rafik) rozličné velikosti a barvy buď sekané nebo foukané perly. Rafiky jim dodávají skelné huti v Josefodole nebo Polubném. Skelné huti byly založeny již v XVIII. století; nejvíce prosluly z nich Harrachovy sklárny na N. Světě, v nichž se dosud vyrábějí krásné věci z obyčejného i křišťálového skla.

Sekané korálky řeží perlaři ostrými noži buď ručně nebo strojem z tenčích rafik. Tyto korálky pak brousí či rumplují na pískovcovém bruse, který se otáčí protiběžně s nádobou, ve které je voda. Tím se obrušují ostré hrany korálků, které se ještě na porculánových miskách opalují nebo pulerují.

Hotové korálky přivážejí faktoři ze Zásady a odvažují je navlékačům. Tito si je nasypou na rýhovaná dřevěná korýtka, navlékají až na 15 jehel současně na bavlněné niti a svazují do svazečků (tisícků). Návlekem zabývají se i děti a jest radost pohledět, jak zručně si počínají, aby si hodně vydělaly. Korálky navlékají v rozličných barvách a velikostech jako náramky, náhrdelníky a závěsy ke stínidlům nebo z nich vyšívají obrázky a kabelky, jimiž se pak honosí městské dámy.

Větší perly foukají perlaři doma na stolech, které jsou k tomu účelu zvlášť upraveny. Na jejich spodní straně mají připevněný kovářský měch s pumpičkou a navrchu tavicí zařízení. Pákou se vhání vzduch, smíšený s benzinovými, petrolejovými nebo acetylenovými parami na oheň, kde se zahřívá skleněná rourka tak dlouho, až změkne. Pak vsune perlař rourku zatavenou na jednom konci rychle do kovových kleští s formou, stiskne nohou páku, spojenou s pumpičkou, vžene tak do formy vzduch a vytvoří žádaný tvar korálků. Utvoří se jich najednou 5—30 podle velikosti a perlaři jim říkají klaučata.

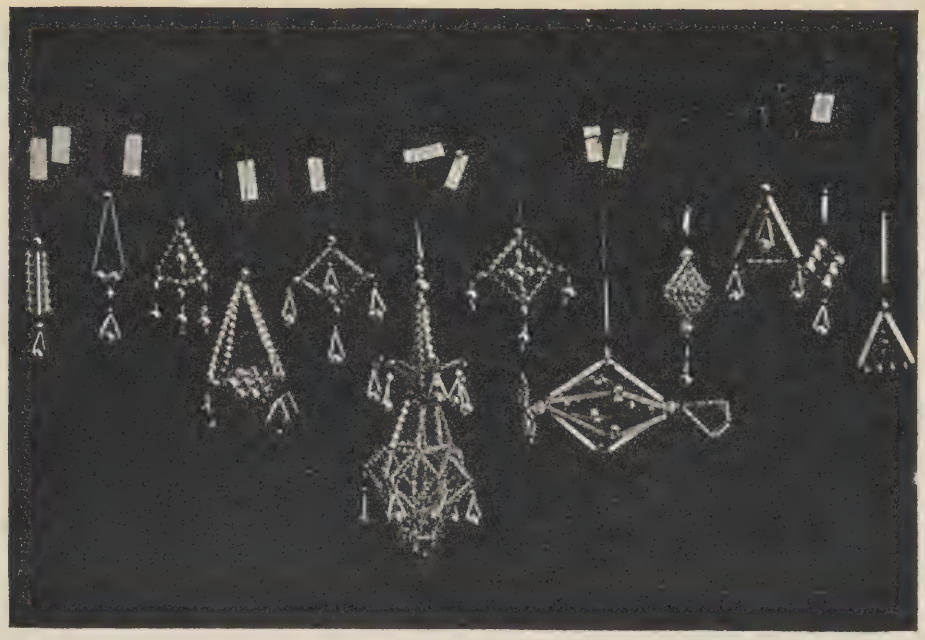

Korálové práce našich dětí v Podkrkonoší.

Klaučata se pak barví nebo stříbří. Zvláštní pumpičkou se z nich vyčerpá vzduch a na jeho místo vhání se ve vodě rozpuštěný dusičňan stříbrný. Skláři mu říkají rybí stříbro. Zbylá voda se po vyprání korálků odpaří na teplém místě. Uvnitř korálků zůstane pěkně lesklý stříbrný povlak.

Obarvené a osušené korálky se pak rozřezávají ostrým nožem, navlékají na niti a svazují do „stovek" a podle druhů. Práce s výrobou skleněných korálků jest velice nezdravá, jelikož páry, které se vyvinují při foukání, kazí plíce perlaře, pracujícího v uzavřené místnosti. Také při navlékání kazí se oči navlékačovy ostrým leskem stříbřených korálků. A při řezání musí zase děti dávati dobrý pozor, aby se ostrým nožem nebo hranami korálků nepořezaly. Děti i dospělí se při mnohahodinové práci jen málo vyspí, což škodí jejich zdraví. Faktoři po převratu ovšem zbohatli, neboť měli při nízkém kursu naší koruny veliký odbyt za hranice. Vyváželyť se skleněné korálky do Afriky, Ameriky, Asie i do evropských států. Ale v posledním čase nedochází již tolik objednávek a tak ztrácí náš chudý horský lid i tuto skrovnou výživu. Domácí sklářství organisují železnobrodští, jablonečtí a zásadští průmyslníci a také nově založená sklářská škola v Železném Brodě se snaží zdokonaliti a povznésti dnes tak upadající výrobu skleněných ozdob.

Až budete potřebovati pěkné čelenky k výpravě divadla, vkusné a levné ozdoby k okrášlení svých příbytků nebo na příští vánoční stromek, vzpomeňte na naše hraničáře a objednejte si jejich výrobky. Poskytnete jim tím skrovný výdělek a posílíte je v jejich tak těžkém životě. A přijeďte v zimě do krásných našich hor, abyste je poznali v jejich pohádkovém rouše a pookřáli na zdravém horském vzduchu. Poznáte také bodré naše horaly s jejich zvyky a zajímavým nářečím. Nevysmějete se jim, že „v kérkonošském Mérklově perší na smerkové perkénko", ale časně ráno prohlédnete si čistě upravené roubené chaloupky, v jejichž malých okénkách Manče nebo Ančáně si vypěstovalo pěknou myrtu, ledovku nebo vonné muškáty. Najdete zde ještě staročeský malovaný nábytek, na skle malované obrázky svatých a j. Můžete si tu také nakoupit pevné krkonošské plátno domácí. Vyslechnete jistě se zájmem vypravování starých horalů a podivíte se, jací to jsou hloubaví filosofové. Vždyť jsou na mnohých samotách po dlouhé zimní měsíce odkázáni sami na sebe a proto při domácí práci mají dosti času přemýšleti o různých životních záhadách a životě

posmrtném. A až uhlídáte v lese na stromě svatý obrázek, vzpomeňte, že v těch místech zahynul při nebezpečném svážení dříví některý nebohý horal, který po celý život musí se mozoliti, aby krušnou prací uživil četnou rodinu. *J. Lebeda.*

KUCHYNĚ DOROSTU.

Řekli jsme si posledně, že bílkoviny jsou pro nás tak důležité, že bychom bez nich nemohli žíti. A taky jsme poznali, které potraviny nám je skýtají.

Víme již, že bílkoviny jsou jako cihly, z nichž se buduje a obnovuje naše tělo. Ale tak, jako jedině z cihel se dům nevystaví a je třeba ještě písku, vápna, dřeva, tak ani bílkoviny samy o sobě by nestačily. Naše tělo potřebuje též *nerostných látek.*

Když slyšíte slovo „nerost", představíte si něco tvrdého, co skřípe mezi zuby nebo co ani nejde ukousnout. Ale příroda skryla tyto různé nerostné složky do denních našich potravin a když jíte žloutek z vajíčka nebo špenát, ani vám nenapadne, že jíte v tom železo anebo v mléce že pijete vápník a fosfor.

Tyto tři nerosty — *vápník, fosfor a železo* — jsou pro nás nejdůležitější. Naše tělo potřebuje sice těch nerostných látek asi 12 různých druhů, ale ty vám ani jmenovat nebudeme, protože jíme-li potraviny, ve kterých jsou vápník, fosfor a železo, najdeme tam i ostatní v dostatečném množství.

Obrázek ke článku na str. 108:
Prostěradlo ssaje vodu z umyvadla ve směru šipky a tak se samočinně udržuje vlhké.

Podívejte se znovu do tabulky, uveřejněné v říjnovém čísle, které potraviny nám dodávají tyto nerostné látky. Je to především mléko. To obsahuje velmi mnoho vápníku a fosforu, jichž potřebujeme pro stavbu svých kostí. Mléko nemá sice železa, to však najdeme ve vaječném žloutku, špenátu, salátu, květáku, zelí, čočce, celeru, okurkách a krvi. Z ovoce obsahují nejvíce železa švestky, hrozinky, rajská jablíčka a višně. Víte, že chudokrevným doporučují někdy železitá vína. Jest však mnohem lepší jísti přirozenou potravu, jež nám poskytuje železo, než se utíkati k léku, který má někdy dosti pochybnou cenu pro naše zdraví.

Vápník a fosfor najdeme rovněž ve většině zelenin — proto vám je tak často doporučujeme. Fosfor je též v libovém hovězím mase, v rybě a v černé mouce.

Teď ještě několik slov o *vitaminech.* To jsou nejmladší členové těch pěti skupin, jež jsme vám v říjnové tabulce vyjmenovali. To neznamená, že by se byly až teď do naší potravy dostaly, naopak. První lidé, kteří neuměli si ještě potravu připravovat a živili se hlavně ovocem a jinými plodinami, jedli právě hodně vitaminů. Jenže lidstvo dlouho nevědělo, že jsou nějaké vitaminy, stejně jako nevědělo o elektřině, radiu a podobných velikých věcech. Teprve když lékaři studovali různé podivné nemoci, vzniklé z jednostranné výživy uměle připravenou potravou jako jsou konservy, loupaná rýže a pod., pak teprve přišlo se na stopu tomu, že naše potrava obsahuje ještě jiné látky, dosud neznámé, a tyto látky dostaly později jméno „vitaminy". Dnes už víme tolik, že jsou tři různé druhy vitaminů, které jsou nám nezbytny pro naše zdraví. Při pokusech na zvířatech se dokázalo, že bez vitaminů by se růst těla zarazil, že bychom byli slabí a vystaveni různým, velmi nepříjemným nemocem.

O vitaminech je napsáno mnoho učených studií, ale vám stačí, budete-li si pamatovati, že dostaneme potřebné vitaminy, budeme-li jísti mléko, brambory, černý chléb, máslo, vejce, zeleninu a ovoce. Vařením ubývá některých vitaminů a proto syrové ovoce je cennější než vařené. Rovněž zelenina se má jen dusit a ne zbytečně dlouho vařit. Mezi ovoce nezapomeňte počítat i citron a rajské jablíčko, jehož šťávu teď lékaři předpisují malým dětem jako doplněk k svařenému mléku.

Práce Dorostu Č. kříže na učitelském ústavě v Hořovicích: Vánoční perníčky a formičky na ně.

Tedy co vyplývá z dnešní besedy pro náš jídelní lístek? Vidíme opět, jak důležité je pro nás mléko. Nejen že má bílkoviny, ale také i nerostné látky a vitaminy. Rovněž zelenina a ovoce si zaslouží, abychom na ně při vaření nikdy nezapomínali. Stejně si pamatujme, že černý chléb nám svědčí více než bílý, neboť má i nerostné látky i vitaminy.

Příště si povíme ještě o prvých dvou skupinách naší říjnové tabulky a potom začneme vařit! Pak budete míti hlavní slovo vy. *Iva Šmakalová.*

DOROST U NÁS.

Vítězství patří nejvytrvalejšímu.
Napoleon.

Krásnou zprávu o své činnosti poslal nám Dorost Čs. Č. kříže na dívčí obecné škole ve III. okrese v MORAVSKÉ OSTRAVĚ. Hleďte, co vykonal za necelého půl roku. Sehrál loutková divadla „Život za republiku", „Červená Karkulka" a „Jak v hospodě čerta napálili". Získal z nich Kč 264.10, z nichž poslal dary Zemské péči o mládež, mrzáčkům v Břevnově, škole Komenského ve Vídni a jiným školám. Pak se připravoval na vánoční akci. Zhotovil 27 kusů prádla, upletl a uháčkoval 38 čepic, šál i jiných věcí a opatřil k tomu ještě mnoho obnošených věcí. Pro chudé žákyně školy ponechal si jen několik kusů a ostatní věci poslal Ochraně matek a dětí v Mor. Ostravě, chráněnce v Přízřenicích a jedné chudé rodině, která měla trojčátka. Ochraně matek přidal i něco potravin a chráněnce v Přízřenicích obrázkové knížky, cukroví, ozdoby na stromeček a školní potřeby. Dále poslal různé šatstvo a školní potřeby škole v Hudcově u Teplic-Šanova, škole ve Fridešově na Podkarpatské Rusi, české státní škole v Milikově na Těšínsku, škole v Loukách u Těšína, sirotčinci Červ. kříže v Nerešnici i sirotčincům v Moravské Ostravě, Smolkově a Čeladné. Celkem rozeslal tento pilný Dorost 143 kusů obnošeného a 120 kusů nového šatstva a prádla, 7 krabic cukrovinek, skorem 700 kusů školních potřeb a na 100 hraček.

Dorast št. ref. reál. gymnasia dievč. v BRATISLAVE príjme každého roku pod ochranu dve až štyri chudobné ľudové školy, organizované v Dorastu Čsl. Červeného kríža. Žiačky gymnasia si so žiactvom týchto škôl dopisujú a splňujú prípadne ich žiadosti o podporu hmotnú i morálnu. Tak na príklad: zaplatia im členské príspevky, obstarajú potrebnú školskú pomôcku, pomáhajú im vo vlastnej ich ochraniteľskej činnosti atď. Na jaseň hromadia žiačky obnosené šatstvo, obuv, bielizeň, knihy a hračky, z dorastového fondu nakúpia dostatočné množstvo školských potrieb i pečivo a cukrové a pred Vianociami vypravia objemné zásielky na svoje školy chránenky. Posledné vianoce obdaroval tento Dorast štyri školy a to: štát. ľud. školu v Bodinej, št. ľud. školu v Mestečku, štát. ľud. školu v Niž. Sliači a štát. ľudovú školu v Považskej Teplej. Okrem toho prvé tri z menovaných škôl obdržaly po 200 Kč pre tých potrebných žiakov, ktorí by šaty nedostali. Pravidelne aj mnoho žiačok gymnasia dostane šaty a obuv. Potrebné peniaze získajú žiačky poriadaním akademií a divadelných predstavení i výrobou a predajom okrasných predmetov a napokon tiež darmi.

*

Pěknou vánoční nadílku připravil Dorost Č. kříže v ROUSINOVĚ na Moravě žákům obecné školy ve Studené Loučce. Z materiálu, přiděleného divisí, ušily dorostenky 80 kusů prádla a získaly k tomu ještě 114 kusů obnošeného šatstva i něco hraček a školních potřeb. Jen 23 kusů ponechal si Dorost v Rousinově na podělení chudých spolužáků v obci a ostatní poslal své chráněnce ve Studené Loučce i s cukrovinkami, které napekly žačky III. třídy.

*

Dorost měšťanské školy chlapecké v SEMILECH poslal nám obrázek vesničky „Kocourkova", kterou sestavil a slepil z malých domečků. K tomu, jak vzniklo jméno vesničky, podal nám toto vysvětlení: „Když naši malí stavitelé a architekti sestavili celou dědinu, poznamenal pan učitel, že je třeba, aby podle našich dorostenských pravidel bylo ve všech ulicích obce náležitě dbáno o čistotu. Ale chlapci vyčistili uličky a náves tak důkladně, že tam nezbyl ani jeden stromeček, ani jedna studně nebo pumpa, ba ani hřbitov. Pan učitel se smál, když mu na otázku „Kde je hřbitov?" odpověděl Pepík Dohnalů, že už je v té obci tak zdrávo, že tam ani nikdo neumírá. Ale pan učitel se dále ptal: „Odkud načerpají občané čerstvé pitné vody? Kde mají koupaliště? Kde stinnou alej s vonným a léčivým lipovým květem?" Tu byla odpověď těžká, ale Karlík Havlíčků povídá: „Vidíte, hoši, na to jsme zapomněli. Inu, jsme jako v tom Kocourkově!" A už to bylo tu. Obec byla pokřtěna a všichni zvědaví dorostenci z naší školy chodili se dívat na náš „Kocourkov", který je pestře omalován a budil pozornost ve výstavě našich prací."

*

Dorast Čs. Č. kríža v POKRÝVAČI nám píše: „V školskom roku 1925-26 nemali sme školy sverenky, ani sme neboli pod zvláštnou ochranou inej školy. Vzájomne sme si však dopisovali s 5 školami. S ev. a. v. ľudovou školou v Súlove sme sa soznámili tým, že sme jej poslali vianočnú nadielku — prádlo, punčochy a rukavice, zhotovené z materialu, prideleného nám divíziou Čsl. Č. kríža v Turč. sv. Martine. Behom roku sme si s Dorastom súlovským vymenili niekoľko dopisov. Šiestim školám v našej Republike sme zaslali kvetinové semená. Niektoré školy odpísaly len ráz, za to škola v Neveklove, obecná škola v Albrechticiach u Týna n. Vlt. a dievčenská ob. škola v Prostejove si s námi často dopisovaly. Tieto školy zaslaly nám i dárky — šaty, školské potreby a niekoľko pekných kníh. Veľmi sme sa tešili dopisovaniu s Amerikou. Písali nám žiaci D. Č. k. v meste Suffern v štáte New York a poslali nám ukázky svojich školských prác, svoje fotografie i obrázky stavieb amerických. Sami sme im posielali malované listy a fotografie. Tiež v tomto roku budeme písať. Z dopisov máme pekné album."

*

Od Dorostu Čs. Č. kříže na dívčí ob. a měšť. škole v NOVÉM STRAŠECÍ dostali jsme tuto zprávu: „Na počátku letošního školního roku spolupracovaly jsme při výzdobě chodeb a tříd. Daly jsme si svázati Radost a Lípu, abychom si mohly znovu pročítati krásné články o lásce k bližním a o zásadách programu Č. kříže. Do tříd i na chodbu umístily jsme květiny. Výborný podzim nám přál. Těšily jsme se z nich hodně dlouho. Zakoupily jsme také nové věci do školní lékárničky. Letos se jí hojně používá. Vymyly a vyčistily jsme kabinet. Dne 6. listopadu uskutečnil se zájezd Bakulových zpěváčků do našeho města. Přijaly jsme je radostně. Podařilo se nám umístiti 35 chlapců a děvčat. Koncert se setkal s úplným zdarem. Pomáhaly jsme u pokladny a rozváděly děti do rodin. Věru, nerady jsme se loučily se zpěváčky. Těší nás, že jsme vykonaly aspoň něco dobrého. Chceme pracovat i dále, ne pro pochvalu, ale pro radost z práce, pro dobro samo."

(Pokračování viz na obálce.)

nezapomněl choceňský Dorost na povinnosti ke své chráněnce. I letos bude prohlídka zubů a nemajetným se dají spravit na náklad dorostového fondu.

*

V KROČEHLAVECH u Kladna je založen Dorost Červ. kříže na obecné škole chlapecké i dívčí i ve všech třídách měšťanské školy, takže má celkem 317 členů. Pracuje již po několik let velmi pěkně. Dorost na měšťanské škole zdobí svou školu, dbá o čistotu tříd i těla, čistí si zuby a každým rokem pořádá 2—3 besídky, z jejichž výtěžku zakupuje chudým žákům učebnice nebo jim dává podporu na školní výlety. Tímto způsobem poznalo již několik chudých žáků Krkonoše a část Šumavy. Také Dorost na obou obecných školách pečuje o čistotu svého těla i oděvu, čistí si řádně zuby a letos na jaře uspořádal společně jarní mírovou slavnost Červeného kříže.

*

Dorost v TŘEBÍČI částečně koupil a částečně dostal darem od lesního úřadu náměstského velkostatku 280 lip, které vysadil za pomoci okrašlovacího spolku a obce. Budou základem veřejného sadu. Dále vyjednal s okresní nemocenskou pokladnou, že děti se mohou koupati v jejích lázních za sníženou cenu, a to pod sprchou za 50 hal. a ve vaně za Kč 1.50. Velký užitek má třebíčský Dorost z poradny pro ošetřování chrupu, kterou zařídil za pomoci spolku Č. kříže a nemocenské pokladny v Třebíči. Všech 500 školních dětí z Třebíče bylo již v poradně prohlédnuto a nemajetným byly při tom na náklad spolku Č. kříže a nemocenské pokladny opraveny zuby. Nyní se ještě prohlédnou zuby Dorostu na venkovských školách. Všechny děti v Třebíči také spoří. K uctění 75. narozenin p. presidenta bylo každé poděleno spořitelní knížkou s 1 Kč a tomu, kdo již knížku měl, připsala do ní spořitelna Kč 3.

*

Dorost Č. kříže ve IV. tř. ob. školy v MORAŠICÍCH U HEŘMANOVA MĚSTCE píše: „Naše třída je členem Dorostu Čs. Červeného kříže. Stěnu třídy zdobí malá lékárnička. Chceme ji rozšířiti, ale nemáme peněz. Dověděli jsme se, že v Heřmanově Městci kupují na lesním úřadě kaštany a žaludy. Nasbírali jsme 2 pytle žaludů a lánští chlapci 3 menší pytle kaštanů. Naložili jsme všechno na vypůjčený vozík a trakař a veselý průvod vyjel s tím k Heřmanovu Městci. Při jízdě se nám staly nehody, protože pytle byly staré, děravé. Za hodinu jsme dojeli na lesní úřad. Nedočkavě jsme čekali, kolik dostaneme za svou práci. Naše výprava nám vynesla 44 Kč."

NAŠIM DOROSTOVÝM ŠKOLÁM.

Divisím Čs. Červeného kříže dochází velmi mnoho žádostí z chudých horských škol, které žádají o ošacení nebo o jinou ochranu.

Jiná léta přihlásilo se tolik škol ochranitelek, že všechny žadatelky byly uspokojeny. Letos ponejprv je ochranitelek málo, takže celá řada horských škol jest bez ochrany.

Zvlášť snažně nás žádají o ochranitelky tyto školy:

Dorost na české st. ob. škole v *Mostku*, okr. Vrchlabí;

Dorost na st. ob. a měšť. šk. v *Žilešicích* u Brna;

Dorost na ob. školách v *Podmolí* u Znojma;

Dorost v *Dolanech-Vesce*, Morava;

Dorost v *Šumvaldě*, p. Tatenice, Morava;

Dorost v *Branišovicích*, p. Pohořelice, Morava;

Dorost v *Lyžbicích* na Těšínsku;

Dorost v *Modřicích* u Brna;

Dorost na měšť. škole v *Jablunkově* ve Slezsku;

Dorost na st. ob. i měšť. šk. v *Jistebníku n. Odrou;*

Dorost na čs. št. ústavu pre vzdelanie hluchonemých v *Jelšavě* na Slovensku a

Dorost pri št. ľud. škole v *Hodžovom*, pp. Zemianska Oča, župa XV.

Upozorňujeme na ně školy v zámožnějších krajích a prosíme je, aby se jim přihlásily u divisí za ochranitelky a co nejdříve jim vypravily nějakou zásilku s teplým zimním šatstvem nebo prádlem.

NABÍDKA.

Dorost Čs. Č. kříže v OSTŘEŠANECH daroval by některé chudé škole Jursovy čítanky v úpravě Flosově a to: asi 10 čítanek díl I. (pro 2. a 3. školní rok) a přes 20 čítanek díl III. (pro 6., 7. a 8. šk. rok). Žádosti přijímá Dorost Čs. Č. kříže v Ostřešanech, pošta Dražkovice u Pardubic.

HRY PRO VAŠE PŘEDSTAVENÍ.

Slíbili jsme vám, že vám povíme o dalších hrách, které se hodí pro dětská i loutková představení.

Chcete-li hráti divadlo samy, doporučujeme vám především hru „*Dvě Maričky*", kterou složily děti v „Domě dětství" v Krnsku podle stejnojmenné pohádky Říhovy. Vydali jsme ji jako 2. svazek „Knihovničky Lípy" a výňatek z ní uveřejňujeme v tomto čísle. Cena 1 knížky jest Kč 1.50. Objednávejte ji hromadně!

DVOUNOŽEC *líbí se všem našim dětem ještě více než proslavený hrdina* ROBINSON.
Objednejte ke společné četbě školní à Kč 1·50!

Jiné hry pro dětská představení najdete v knížce Ot. Svobody „*Dítě hercem*“, kterou vydalo nakladatelství „Úhor“ v Pardubicích (za Kč 2·60). U každé hry je uveden počet hrajících osob i stručný obsah hry, takže si můžete vhodný kus lehce vybrati.

Školy, které chtějí hráti loutkové divadlo, nechť si dopíší o seznam dobrých her do nakladatelství „Loutkáře“ v Chocni. (Zasílá se zdarma za náhradu poštovních výloh.) K seznamu je připojen též návod, jak si počínati při zřizování loutkových divadel. Školám, které hrají loutková představení pravidelně, doporučujeme k tomu „*Album krojů se střihy pro loutky*“ od ak. malířky A. Suchardové-Brichové, které vydalo rovněž nakladatelství „Loutkáře“ v Chocni (Cena Kč 35·—.) Album obsahuje barevné obrázky krojů všech dob a všech národů s vysvětlením, jak se kdy lidé oblékali, i střihy pro nejobvyklejší loutky, vysoké 25 cm. Bude vítanou pomůckou hlavně tam, kde si školy zřizují samy divadlo při ručních výchovných pracích.

SLOVNÍK ČESKO-SLOVENSKÝ.

cintovala se	=	triasla sa
dokud	=	dokiaľ
drobet	=	trochu
dřina	=	drenie
dyť	=	veď
hůl	=	palica
jehličí	=	ihličie
kamna	=	kachle
klapky	=	víčka
koště	=	motla
letos	=	tohoto roku
líp	=	lepšie
lezdes	=	lečikde
lze	=	možno
málem	=	skoro
mělčina	=	plytké miesto
míl	=	mal
naprosto		celkom
na sáh	=	na siahu
obrtlík	=	rígeľ
píce		krm
potěh		remeň
prahoušel		náruč
prostěradlo	=	plachta
průvan	=	prievan
půnebí	=	pôjd
řebíky	=	klince
střížek		slabý ľad
světnička	=	izbička
svízele		útrapy
šíralo se		šerilo sa
škraloupy	=	kožka na mlieku
šnek		slimák
teďko	=	teraz
toceví	=	to sa vie
topení	=	kúrenie
ušlý	=	ustatý
vorevřených	=	otvorených
voříšky	=	oriešky
votupávat	=	podupkávať
vůčihledě	=	na vidomoči
zarachala se	=	zahrabala sa
zevnitř	=	z vňútra
zrovna	=	práve

SLOVNÍK SLOVENSKO-ČESKÝ.

bociaň	=	čáp
čiara		čára
dáke	=	nějaké
hoci	=	třebaže
chcenia	=	chtění
klietka	=	klícka
kŕdla	=	hejna
mačka	=	kočka
maznali		hýčkali
nájsť	=	najít
nebosvetlý	=	nebesky modrý
priamy	=	přímý
rovnako	=	stejně
uviedol	=	uvedl
zatrepocú	=	zatřepetají
žriedlo	=	zřídlo

Stojí Kč 1·50. Právě vyšlo! ?? HRAJETE UŽ „DVĚ MARIČKY“ ?? *Objednávejte hromadně!*

LÍPA

MĚSÍČNÍK DOROSTU
ČSL. ČERVENÉHO KŘÍŽE

ČERVEN
1927
10

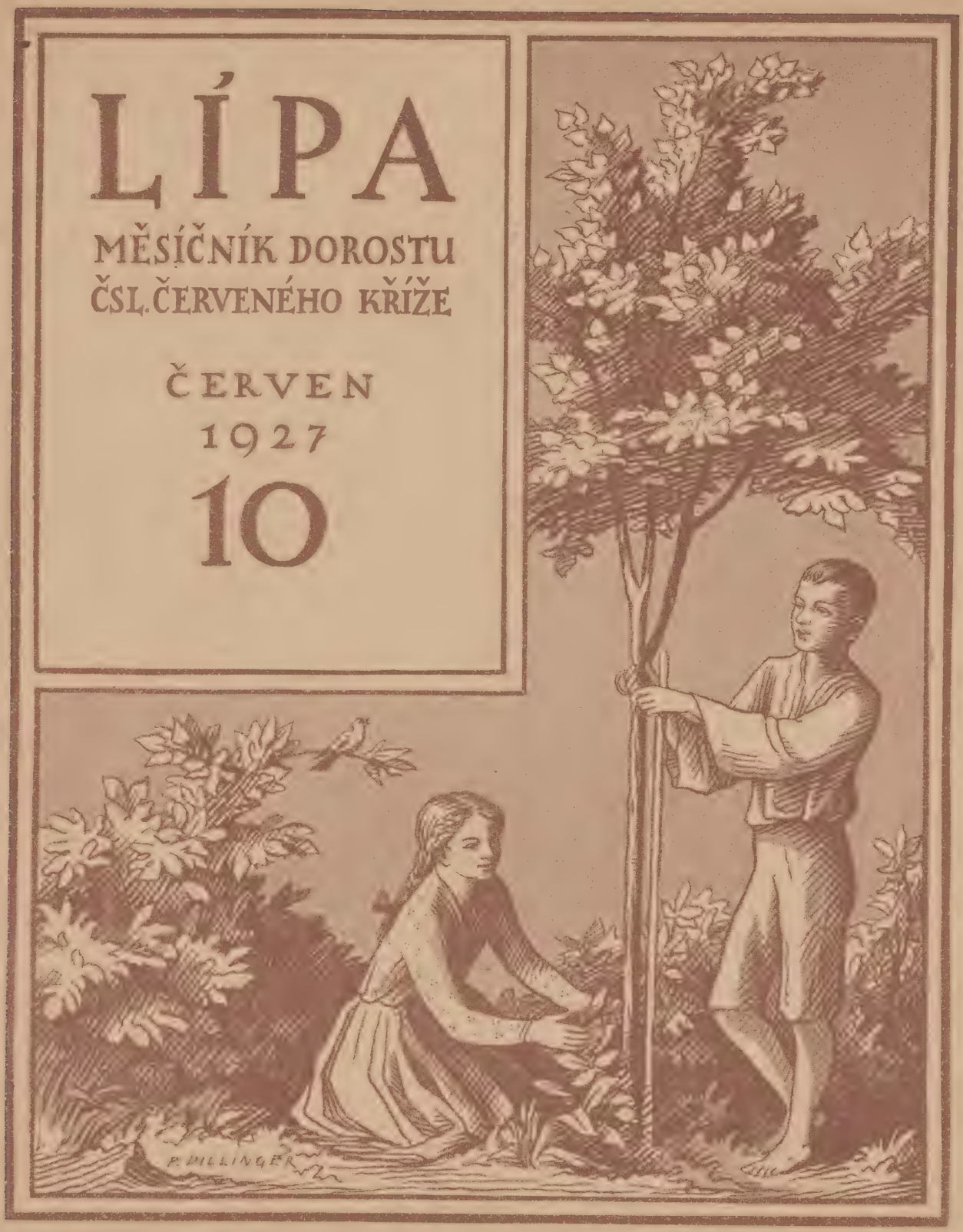

S přílohou: Knihovnička „Lípy" čís. 5.: Sbírka veselých cvičení pro děti.

LÍPA MĚSÍČNÍK DOROSTU ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE, ROČ. VII. — VYCHÁZÍ KAŽDÉHO 1. V MĚSÍCI KROMĚ ČERVENCE A SRPNA S PŘÍLOHOU „RADOST". S REDAKČNÍM KRUHEM VEDE A ODPOVÍDÁ A. KOVÁŘÍKOVÁ — REDAKCE: PRAHA VI., NEKLANOVA 34. — PŘEDPLÁCÍ SE: NA „LÍPU" Kč 17.— ROČNĚ, Kč 8.50 POLOLETNĚ. NA „RADOST" Kč 7.— ROČNĚ, Kč 3.50 POLOLETNĚ. — MAJITEL A VYDAVATEL ČSL. Č. KŘÍŽ, PRAHA VI. — TISKNE „LIDOVÁ KNIHTISKÁRNA" PRAHA II., HYBERNSKÁ UL. Č. 7.

PODĚKOVÁNÍ.

Ukončujeme tímto číslem druhý ročník „Lípy" a děkujeme při tom všem, kteří nám pomáhali v naší práci. Jsou to v první řadě spisovatelé, kteří přispívali do našeho listu a dále výtvarní umělci, kteří laskavě dovolovali, abychom otiskovali jejich práce v „Lípě". Byli to zejména prof. M. Švabinský, Alois Kalvoda, Ad. Kašpar, Karel Špillar, Ant. Hudeček, J. Honsa, R. Vejrych, K. Langer, jakož i rodina M. Alše a prof. V. Hynaise. Děkujeme všem vděčně a srdečně — a prosíme je, aby svou spoluprací pomohli nám i nadále udržet dobrou uměleckou úroveň našeho listu.

Náš upřímný dík patří také ovšem československým učitelům. Pracovali s dětmi podle návodů v „Lípě", přispívali do našich rubrik, rozšiřovali náš list na školách a tím vším nám vydatně pomáhali. Doufáme, že i po prázdninách budou s námi stejně ochotně pracovati.

Konečně děkujeme všem členům našeho Dorostu, v nichž jsme měli vždycky pilné čtenáře a ochotné spolupracovníky. Přejeme jim, aby se o prázdninách pěkně osvěžili a vrátili se do škol plni chuti a lásky k další práci.

Na shledanou se všemi v příštím ročníku „Lípy" po prázdninách. *Redakce.*

ZPĚVNÍČKY NA PRÁZDNINY.

KYTIČKU NÁROD. PÍSNÍ K POCHODU loni vydalo Ústředí prázdninové péče pro děti na feriálních osadách a pro výlety. Některé jsou dvouhlasé (kánony) nebo s vydržovaným akkordem. Několik z nich otiskli jsme v letošní „Radosti" a jistě se vám líbily. Sbírka výborně se osvědčila ve školách. Podařilo se nám získati ji se slevou pro náš Dorost, takže stojí i s poštovným i složním lístkem pouze Kč 3·40. Objednejte si ji přímo v Ústředí prázdninové péče v Praze, Jungmannovo nám.

ZPĚVNÍČKY RUDOLFA WÜNSCHE rovněž výborně se vám hodí na prázdniny. Jsou dvouhlasé s velmi snadným doprovodem houslí. Krásně, nezapomenutelně užijete jich za vlahých letních večerů při vašich besedách na zápraží. Jsou levné (po 4—6 Kč) a vydal je Ol. Pazdírek, hud. závod v Brně, Česká ul. 32. Nejznámější a nejkrásnější z těchto sborníčků jsou *„Slezské nápěvy"*, *„Slovácké nápěvy"*, *„České nápěvy"*, *„Moravské nápěvy"* a *„Lístoček zlatušký"*.

NOVÁ KNÍŽKA DOROSTU.

Upozorňujeme znovu školy na knížku „První pomoc" od MUDra A. Mílka, kterou právě vydalo Ústředí Dorostu. Obsahuje stručný popis lidského těla a v druhé části praktické pokyny pro první pomoc při úrazech všeho druhu. Je to vlastně výklad v obrazech — je jich 164. Knížka stojí Kč 8·— a členům Dorostu při objednávce 10 výtisků 1 zdarma. Doporučujeme ji vřele všem starším členům Dorostu, hlavně těm, kteří opouštějí školu, aby si ji odnesli jako dobrého rádce do života.

BAREVNÁ PŘÍLOHA.

DĚVČÁTKO Z CHODSKA, barevná příloha od Jos. Manesa, kterou jsme přinesli v minulém čísle „Lípy", veváže se mezi patitul a titulní list, a sice *na levou stranu* proti titulnímu listu.

Tomu, kdo si chce obrázek raději dáti za rámeček a pověsit na zeď, radíme matnou zlatou nebo starozlatou, vodorovně anebo sešikmeně plochou lištku, 10—13 mm širokou, — viz průřez č. 1., 2., 3.;

nebo lištku téhož tvaru z hnědočerveně mořeného dubu neb ořechu — hnědočervená barva jako *tmavší odstupňování* červeného stínování šátku; hodí se též lištka starozlatá, hladká, s málo vyvýšeným, lesklejším, jemně vlnitým okrajem — průřez č. 4a, 4b. Černý rámeček by obrázek zesmutnil, bílý je nemožný.

A. BÖCKLIN: POSVÁTNÝ HÁJ

ZPĚVY STAROSLOVANSKÉ.

Jitřní.

Na Radhošti, na vysoké hoře
stojí dvanáct zlatohřivých koní.*
Potkalo je stříbrné Svítání:

„Co vy, koně, děláte,
na koho tu čekáte?“

Řeklo dvanáct zlatohřivých koní:
„Čekáme tu na růžovou Zoru,
až nás pustí ze Sluncových dvorů.“

Řekla Slunci jeho stará máti:
„Vstávej, moje zlatovlasé dítě,
tvoje sestra Zora dávno vstala!

Kohouti tě volají,
koně tebe čekají.“

Uslyšelo Slunce svoji matku,
s lože vstalo, jede v zlatém voze,
před ním dvanáct zlatohřivých koní.

Klinček.

Vyběhněme nazí, bosí — ku,
nazí, bosí, jako vosy — ku,
do večerní vlahé rosy — kukurykuku.

Čaromocný klinček máme — ku,
růžičky okolo dáme — ku,
z radosti mu zazpíváme — kukurykuku.

Neseme ho kolem pole — ku,
by rodila naše role — ku,
naše role bez koukole — kukurykuku.

Neseme ho kolem stáda — ku,
obrodí nám ovce ráda — ku,
ovce i jalůvka mladá — kukurykuku.

Oheň svatý rozdělejme — ku,
z radosti mu zazpívejme — ku,
vespolek mu chválu vzdejme — kukurykuku.

Duha.

Stojí, stojí dva oblaky bílé,
na oblacích víly hrady staví,
s hradu na hrad vysoký most klenou,
vysoký most — divukrásnou duhu.

Chodí víly z hradu perlového,
přecházejí k hradu ze šarlatu,
po vysokém mostě po nebeském;
vysoký most — divukrásná duha

Nechoď, panno, tam kde duha stojí,
nekoupej se v ruměných krůpějích,
v zlaté rose pod nebeským mostem,
bílé víly klenuly ho sobě,
vysoký most — divukrásná duha.

Ach, dívčina mladá neposlechla,
koupala se v ruměných krůpějích,
v zlaté rose pod nebeským mostem.

Ve vílu se děva proměnila,
mezi víly dívenka odešla,
po vysokém mostě, po nebeském,
vysoký most — divukrásná duha.

Jan Malvín.

„*Devaterník.*“

---

* Koně jsou červánky.

V PŘÍRODĚ.

Když jsme byli jednou u babičky na prázdninách, šli jsme s ní pěšinou mezi poli, na nichž rostlo obilí vyšší než já i Pepa. S jedné strany bělavé žito, s druhé pšenice, taky už zralá. Zrnaté klasy těžce se skláněly na zlatých stéblech. Najednou babička povídá. „To obilí už volá po žencích."

„A vy to slyšíte, babi?" zeptala jsem se.

„No, jakpak bych to neslyšela."

„A my jsme neslyšeli nic."

„Tak dávejte pozor a dobře poslouchejte."

Zastavili jsme se, pozorně poslouchajíce. Neslyšeli jsme nic, jen takové lehounké šumění a lupání.

„Tak co, děti, teď jste slyšely?"

„To praskání tenounké?" zeptal se Pepa.

„No vidíte, to klásky zašeptaly."

„A kdo vám to řekl, babičko?"

„Kdo by mi to povídal? Vím to a cítím to. Chodím stále do luk, do polí, do lesů. Rozumím jim. Ale vy se pořád zavíráte v domech, nu, vidíte, a pak ani nevíte, že i na poli všechno zrovna tak žije a mluví, jako mezi lidmi."

„A můžeme se taky naučit rozumět jim?"

„Jak by ne," povídá babička, „choďte hodně do polí a lesů, ale ne se zavřenýma očima a ušima. Dívejte se a poslouchejte. — A až budete starší, hleďte si vyběhnout kdykoliv do přírody, třeba i v zimě nebo za deště, venku je to vždycky pěkné, ale nejhezčí to je, toť se ví, na jaře..."

Ta cesta od hruštičky k chaloupce byla velice dlouhá. Při sebe menším šustotu jsme se zastavovali, upozorňujíce babičku: „Slyšela jste, babi?"

„Slyšela, slyšela," říkávala babička. „Ale teď pojďte, děti, sice se dnes nedostaneme domů."

Druhý den, sotva sluníčko vyskočilo, rozběhli jsme se zas do polí. Sami. Bez babičky. Leželi jsme na mezi celé hodiny a učili jsme se rozuměti řeči klásků.

Jinak mluvil oves, jinak pšenice. Tráva taky mluvila, zvláště ta vysoká, v lesíku, za babiččinou chaloupkou.

Potom jsme chodili k potoku; tam jsme poslouchali zas topoly. U potoka bylo nejkrásněji večer, když svítil měsíček. Pozorovali jsme jej ve vodě, v níž to zvonilo a zpívalo, jakoby v ní bylo zakleto plno jemných hlásků.

Jednou jsme o tom vyprávěli dětem, ale vysmály se nám. A pořád se nám potom posmívaly, celé léto. Řekli jsme to babičce.

„Nic si z toho nedělejte," chlácholila nás, „já jsem stará a taky chodím večer na besedu. Tamhle na náves, pod starou lípu. Na tu chvilku se těším celý boží den."

„No jo, ale tam povídáte s babičkami a dědoušky, kteří se tam scházejí, to je přeci něco docela jiného," povídám.

„Máš pravdu, chodí tam, chodí, a to vzpomínáme na staré časy; ale když se všichni rozejdou, pak sama ještě poslouchám lípu."

„Ty my už taky slyšeli. Na Letné. Bzučí to v nich jako v úle."

„To proto, že ve dne na květech sbírají včeličky med. Ale večer, to už to v koruně docela jinak šeptá," povídala babička.

„A vezmete nás, babičko, s sebou?"

„Když chcete, pojďte."

Tak večer místo pod topoly šli jsme s babičkou ke staré lípě. A seděli jsme tam dlouho do noci. Ani se nám nechtělo domů, když pro nás přišel dědeček.

„Nu, vidíte," říkala babička, „jak člověk může i stromu rozumět, jen když před ním srdce neuzavírá." *M. Hovorková.*

LÉTO V MALINOVÝCH HORÁCH.

Letné mesiace — najväčšie ticho v horách. Vtáci majú mnoho starostí s vyvádzaním mláďat. Pečlive sa schovávajú na neprístupných miestach. Je potrebné mnoho vtáčieho rozumu, aby sa celá rodina udržala. Tu čakajú jastrabi, líšky i drobní dravci, ako lasičky. A hlavne človek. Vodné vtáctvo trpelo len od jastrabov, hôrne od všetkých. Ach, ťažký je život vtáčkov na svete bez ochrany, preto sa všetkého a každého boja!

V dobe, keď dozrievaly hôrne plody, boly Malinové vrchy shromaždišťom všetkého vtáctva. Tu sa schádzaly vtáčie rodiny z rôznych končín, aby sa najedly jahôd, brusníc, čučoriedok a hlavne sladkých hôrnych malín. Rodiny tetrovov, jariabok, koroptví — všetky sa ponáhľaly dokončit lesné slávnosti touto hostinou. Starý Ostap obzvlášte miloval túto miernu dobu a celé dni chodil po horách. Divil sa, prečo sa boja vtáci a všetky zvieratá človeka. Keď zájdeš do lesa, nikde ani hláska, akoby všetko vymrelo. Starec si našiel miestočko niekde na kraji lesa a schoval sa. Ležel celé hodiny bez pohnutia a pozoroval, čo sa v okolí deje. A veru bolo sa na čo dívať. Len čo si sa schoval, už sa všetko pomaličky prebúdzalo, vtáci v kríkoch začali na seba volať, z trávy vychádzaly schované vtáčie

rodinky, vykotúľal sa ako klbko šedej srsti mladý zajáčik, vyšly srnky — všetko veselo ožilo, akonáhle zmizol človek, najstrašnejší nepriateľ všetkého živého. Taký je dobrý človek, že spôsobí toľko poplachu.

Najmiljšie boly starkému vtáčie rodiny. Ach, to hôrne vtáctvo! K domácemu sa ani nemôže prirovnať. Rodina sa prechádza a všetci majú rovnaké perie. Nerozoznáš jednoho od druhého, čoby si sa díval i celý deň. A ako ich matka pozná, má ich spočítané: sotva niektorý odbehne trošku, už ho hľadá. Niekde zašramotila vetvička a všetci sa schovali. Akí to bol smiešny pohľad! Často rozosmiali Ostapa i zajaci: dajú sa do hrania, robia kotrmelce, skáču a naháňajú sa. Práve tak, ako malé deti. „Ach, kujoni!“ tešil sa s nimi starec. „Hľa, ako sa tešia a zabávajú. Počkajte, veď vás vlk postraší.“

Raz bol Ostap mimovoľným svedkom, ako sa kradla líška k zajačej diere. Ležal v tráve a tu počuje dákysi podozrivý šramot. Obzrel sa a strnul: na päť krokov od neho sa kradne líška. Plazí sa trávou a očí nespúšťa so zajáčkov. Tak je zabraná do lovu, že zabúda na všetko nebezpečie a nepozoruje Ostapa. Starec sa nehýbal, a len čakal, čo bude ďalej. Zajaci zabraní do hry tiež netušili nebezpečia. Líška sa plazila k nim so strany pod vetrom. Už má k nim len niekoľko krokov, už sa chystá ku skoku. Skrčila celé telo a prisadla na zadné labky. „Kam že, ty naničhodnica,“ skríkol starec a vyskočil z krovia. Líška se kmitla ako blesk a zajáčkovia ako by sa boli prepadli do zeme. Starec sa zasmial: „Ach, hlupáčkovia! Prečo ste ušli? Mňa ste sa zľakli a líšku ste pustili tak blízko. Hej, hlupáčkovia, vylezte!“

Druhý raz sa Ostap sám naľakal. Hôrne maliny dozrely. Pozorne stúpal po svahu plnom kríkov, obsypaných zlatými plodmi a sbieral ich do košíka z kôry. Dobré sú tieto maliny, menovite, keď sa nasušia na zimu. I od nemocí pomáhajú. Zavaríš sušených malín, napiješ sa horúceho odvaru a hneď sa teplo po tebe rozleje. Pristúpil Ostap k veľkému kríčku a dal sa do práce. Náhle počuje, že na druhej strane kríka tiež niečo chodí a sbiera malíny. Myslel, že je tam nejaká babka maliniarka. Rozhrnul malinový ker a užasol: na druhej strane na zadných nohách stál ohromný medveď a sal vetve obsypané malinámi. Ako zazrel človeka, chvíľu sa díval naň uprene. „No, čože si sa postavil?“ skrikol konečne Ostap od strachu sotva živý. Medveď cúvol a neiste sostupoval s hory. Asi dvakrať sa obzrel a zafrkal.

„Já ti dám!“ pohrozil mu starec päsťou. „Tiež si si našiel remeslo!“

Medveď sa zastavil, podíval sa naň ešte raz a pomaly zmizol v hustej hôrnej tráve. Ostap bol celý prestrašený. Sotvá došiel do svojej chatky. Hľadel do očí smrti. Keby ho bol medveď len raz udrel svojou mohutnou labou, bol by iste vyrazil z neho dušu. Ani by nestačil vzdychnúť. Tu by sa každy naľakal.

Taras Semenyč sa veľmi smial priateľovi a vysvetľoval mu: „Keby bol medveď videl, že máš flintu v ruke, tak by bol s tebou koniec. Zviera je rozumné, vidí, keď človek bez zlého úmyslu chodí po horách, nuž sa ho nedotkne. Mňa bol tak raz pol hodiny odprevádzal. Idem po chodníčku a on po strane za mnou.“

„*Malinové hory.*“ *D. N. Mamin-Sibirjak.*

PÍSEŇ ŽIVOTA.

Je zrcadlící noc a tiché světy planou
nad touto zemí zbožňovanou.
Jen živá řeka bdí a z hloubi toku dýchá;
je plná hvězd a nepospíchá.
Jdou jasné vteřiny, jdou ve slavnostním kole:
nahoře věčnost, věčnost dole.

„Království světa." *Otakar Fischer.*

DOBRÚ NOC, MÁ MILÁ.

Housle: *Harmonisoval R. Wünsch.*

Zpěv:

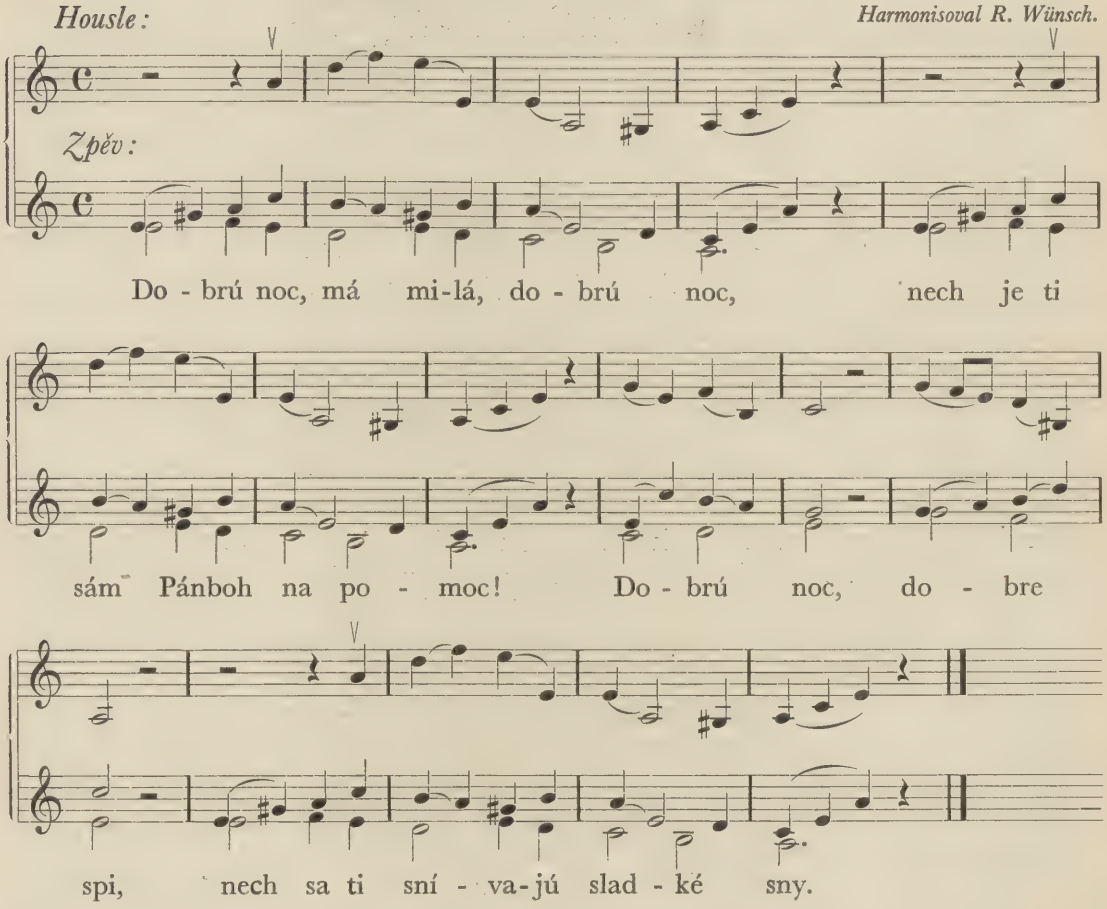

Poznámka: Naše děti z nedostatku houslí bzučely houslový doprovod i druhý hlas na hřeben k sólovému zpěvu písně. Klouzavé spoje při hudebně čistém provedení působí za letního večera v přírodě dojmem houslí.

MIKOLÁŠ ALEŠ: CIKÁNSKÝ TÁBOR

O KÚPANÍ.

Ako je v lete veselo pri vode. Na príhodnom mieste sišla sa mládež obojeho pohlavia, ktorá so smiechom a krikom hádže sa do osviežujúcej vody potokov, riek a rybníkov, aby celkom popustila úzdu svojej neskrotnej mladosti, aby sa vybúrila a vyskákala pokiaľ jej sily stačia. To je kriku, volania, povzbudzovania, smiechu a prekárania.

Hneď sa utvoria skupiny detí podľa ich temperamentu. Jedni prevádzajú vodnú bitku, pri ktorej strelivom je voda, druhí závodia o čestný titul „majstrovský“, kto vydrží najdlhšie pod vodou, a na najhlbšom mieste vidíme pravú nádej našich športovcov — plavcov. Tu sa „lámu rekordy“! Tu sa niektorý chváli, ako dlho vydrží plávať a hneď i ukáže svoje umenie, s veľkým fuňaním rozhadzuje vodu rukami a nohami tak srdnato, že jeho športoví sokovia a zároveň i sudcovia musia sa oddialiť hodne ďaleko na zdravú stranu, aby im striekajúca voda nezaliala oči, ktorými musia obdivovať a oceniť „majstrov“ výkon. Celé predstavenie netrvá dlho, možno ani nie celú minútu, ale malému závodníkovi sa zdá, že už pláva hodne dlho na to, aby dosiahol rekordu medzi chlapcí. Upachtený, hlboko oddychujúc hľadá nohami dno, aby sa postavil skôr, ako sa jeho telo potopí na veľkú radosť chlapcov, lebo voda ho nechce nijako držať.

A tak ako v zime sňah v lete zase voda poskytuje skoro nevyčerpateľný zdroj zábavy, radosti a osvieženia.

Ale ako každá dobrá vec i kúpanie má svoje stínne stránky. Sotvá začalo byť teplo a do rieky sa pustili prví plavci, už počujeme alebo čítame v novinách smutné zprávy, že sa niekto zatopil. Isteže nie je treba ztrácať život alebo ho nerozvažne ohrožovať a tak vtískať najkrajšiemu daru leta pečať zkazy. Nešťastím svojím sú väčšinou vinní samí postihnutí. Lebo sa púšťajú do hlbokých vôd nevediac plávať, alebo odvažujú sa do prúdov, ktoré nepoznajú, ktorými sú potom strhnutí a zanášaní do vírov, z ktorých nemôže ani najlepší plavec vyviaznuť. Preto je treba, aby si mládež osvojovala hneď zo začiatku istú opatrnosť. Predovšetkým radil by som každému, aby sa naučil poriadne plávať. Tým myslím plávanie podľa pravidiel, keď pohyby, ktoré robíme rukami a nohami, sú veľmi účelné, neunavujú a nevyčerpávajú naše sily, takže nás plávanie ani po dlhšej dobe neunaví. Tí, ktorí nepoznajú pravidlá správneho plávania, robia veľmi neúčelné tempá, vynaložia zbytočne mnoho sily a upachtia sa tak, že čoskoro nemôžu ani dychu popadnúť a plávaniu je koniec. Dýchanie robí dobrých a zlých plavcov. Komu dych stačí, kto sa nezadychá pri plávaní, to je dobrý plavec.

Druhou zásadou, ktorú si musí hlboko vštepiť a stále ju mať na mysli je, nepúšťať sa nikdy, menovite do studenej vody, skôr, ako sme si na brehu neodpočinuli a nevychladli. Najlepšie je vyzliecť sa na slnci a v kúpacích šatách počkať chvíľočku a len potom sa pustiť do vody. Tak sa vyhneme rôznym nepríjemným kŕčom, ktoré bývajú nebezpečnými menovite plavcom v hlbokých vodách. Nebuďte dlho vo vode, radšej výndite a ľahnite si na slniečko.

Slnečné a vzdušné kúpele tiež blahodárne pôsobia na naše telo, zvyšujú krvný obeh i tým i chuť k jedlu. Nebojte sa vetra. Ten vám neuškodí, naopak taká vzdušná masáž nie je bez dobrého vlivu. Spomeňte si, že sa hovorí: „Ale ma vyfúkalo, hladný som ako vlk!“ A to, keď nás prefúkalo v šatách a čo potom, keď vzduch má prístup priamo k pokožke! Stáva sa dosť často, že kto sa kúpe prvý raz, dostane i v najparnejší letný deň poriadnu nádchu. Nerozmýšľajte, kde ste prechladli, ako je to už v obyčaji — predsa ste v tej horúčosti nemohli prechladnúť! Zapamätajte si z toho, že nádcha je nie žiadne prechladnutie.

Najlepším miestom na kúpanie sú rieky a rybníky s piesočnatým dnom. Ale takých je u nás bohužiaľ veľmi málo. Naše rybníky sú väčšinou bahnité a plné rôznych tráv, v ktorých sa už nejeden odvažný plavec zamotal a stal sa ich obeťou, ak sa mu náhodou nedostala pomoc od inokiaľ.

Preto buďte opatrní pri voľbe miest na kúpanie. Nelezte do vody keď ju nepoznáte, menovite, keď neviete dobre plávať, aby ste nezapadli do hlbín a nezničili svoj mladý živôt. Nerozvažnosťou svojou by ste sa i inakšie poškodili. Vaši rodičia dovolia sa vám kúpať len vtedy, keď sú bez starosti, že sa vám nič nestane. Vaša rozvaha je im zárukou, že sa nebudete púšťať na miesta a do výkonov životu nebezpečných a radi vám potom tej radosti vo vode doprajú. Ovšem tým, ktorí sú nerozvažní a nevedia udržať mieru budú brániť obávajúc sa o ich životy a takí sa potom sami pripravia o najkrajšie zábavy leta. U nás je leto krátke, niekedy i studené a tých pár dní teplých a slnečných musíme čo najlepšie využiť. Buďte tedy rozumní a užívajte darov prírody i svojej mladosti hodne a s radosťou. Do videnia vo vode! *Dr. K. Kulhánek.*

PRÁZDNÉ SVĚTNICE.

Kapitán chystající se k daleké plavbě chtěl tentokrát vzíti s sebou svou choť i synka. Vše bylo sbaleno a přivezeno do přístavu, chlapec seděl již v kočáře a služka stála plačíc před domovními vraty.

„Jak dlouho budeme pryč?“ zeptal se hoch.

„Půl roku,“ odvětil otec.

„Kdo bude po tu dobu obývat naše světnice?“

„Kdo by, hlupáčku? Zůstanou prázdny pokud se nevrátíme.“

Pak přisedl kapitán se svou chotí do kočáru. Povoz zamířil k lodi, loď vyjela z přístavu a služka odešla ke svým příbuzným.

*

V bytě kapitánově zůstalo jedno z oken pootevřeno. Bylo pouze zaháčkováno, aby je vítr nerozbil. Když vůz odhrčel, vletěla průlinou do pokoje moucha.

Doletěla ke stropu a usadila se mezi ostatní mouchy. Ale sotvaže se uvelebila, spadla na stůl, kdež zůstala ležet na hřbetě, mávala svými šesti nožkami zachvácena jsouc návalem smíchu. „Co je tu tak směšného?“ ptaly se ostatní mouchy.

Leč ona se smála a smála a pro smích nebyla schopna slova.

Tu rozesedly se mouchy kolem ní a pozorovaly ji. Škvor rozepjal křídla — což činí jen tehdy, děje-li se něco neobyčejného — a vletěl na stůl, kde moucha ležela. Blecha vyskočila tam jediným mocným skokem a čučela na mouchu udiveně.

„Pominula se s rozumem," prohlásil škvor.

„Moucha nikdy nepřijde o rozum", namítly mouchy dotčené jeho výrokem.

„Nemůže rozumu pozbýt, z toho prostého důvodu, že žádného nemá," prohodila blecha.

„Snad onemocněla," řekl mol, přitančivší ze záclon.

„Hi, hi, hi!"

Záhadná moucha smála se nepřetržitě. Tu přiletěla z kuchyně hlučně bzučavka.

„Nechtěla by ses vzpamatovat a promluvit?" zabzučela obletujíc smíška.

Tu se moucha konečně sebrala. Vyskočila a stanuvši na všech šesti, začala si otírat oči. Ještě s ní však cukalo. I začala:

„Usmál by se těm lidem... co právě odcestovali... víte, těm, co zde bydlí! Seděla jsem totiž v kočáře kapitánovi na nose. A tu řekl... hi, hi, hi!.. řekl, že teď, když odcestují... cha, cha, cha... že zůstanou jejich světnice prázdné... hi, hi, hi!"

Blecha vyskočila třikrát po sobě téměř až ke stropu chechtajíc se, škvor se smál, mouchy se smály, mol se pouze usmíval — neboť se musí míti na pozoru, aby si nesetřel pel z křidélek — zato bzučavka se řehtala, až se vzduch třásl.

„Ach ti lidé! Jak žertovní to tvorové!" volala moucha. „Zde bydlí přec tolik přičinlivých, ctihodných rodin v těsném soužití s nimi ve dne v noci, a jim ani nenapadne na nás vzpomenout. Tvrdím, že v celém domě není koutku, ba ani skouly v podlaze, která by byla neobydlena, a pak se řekne, když lidé podniknou malý výlet: dům je prázdný!"

A vyjímaje mola, zase se všichni smáli.

„Dobrá, to je vše pěkné!" řekl tento. „Avšak lidé nejsou pouze směšní, jsou..."

„Svatá pravda," přerušil jej škvor. „Nejsou pouze směšní!"

„Slyšte, slyšte!" volaly mouchy sborem.

„I já mám co naříkat," řekla bzučavka.

„Pohovořme si o tom," navrhl mol.

„Souhlasím!" přitakala blecha. „Nesmíme však příliš otálet, jistě se brzy vrátí."

„Až za půl roku," upozornila moucha. „Slyšela jsem kapitána, jak to řekl."

„Běda!" vykřikla blecha. „To je pro mne pohroma. Nezbude mi, než na tu dobu ohlédnouti se po útulku u některého psa. Věčná škoda! Ten chlapec měl tak dobrou, sladkou krev. A služčina nebyla také k zahození!"

„Teď, za denního světla nemohu hovořit," upozorňoval mol. „Nemáte ke schůzce chuti dnes večer?"

„Vždyť není naspěch," pravila bzučavka. „Zdá se mi, že tento týden máme všichni na starosti kladení vajíček. Sejděme se ode dneška za týden za soumraku. Za shromaždiště navrhuji kuchyni."

KAREL ŠPILLAR:

POSLEDNÍ ÚLOHA

„Nikoli, sejděmež se opět *zde*," ozval se nový příjemný hlásek.

„Kdo to hovoří?" optala se bzučavka.

„Cvrček," zněla odpověď. „A navrhuji, abychom se sešli zde, ježto se mi tu za kamny v mé škvíře dobře sedí."

„Vylez, ať tě aspoň vidíme!" řekla blecha.

„Nevycházím!" odpověděl cvrček. „Je mi zde, v mé skulině, velmi libo. Slyším vás a vy slyšíte mne, což postačí!"

„Dobrá, tož se sejdeme za týden zde," zabručela bzučavka.

„Přijde jich ještě více," dodal cvrček.

„Kdopak to bude všechno?" tázala se bzučavka. „Domnívala jsem se, že jsme již všichni pohromadě."

„Nikoliv. Totiž — přítomni jsou všichni, není jich však vidět. Je to červotoč, knihomol a rybenka."

„Kdo to jsou?" optala se bzučavka. „Neznám jich. Jsou to slušní tvorové? Řádní příslušníci našeho cechu? A mají tu v domě domovské právo?"

„Rozhodně," odvětil cvrček. „Znám je a ručím za ně."

„Dobrá tedy, vše je tedy v pořádku a shromáždění možno konat. Samozřejmě budu předsedati. Ale z much smí mluviti vždycky pouze jediná, aby nenastal zmatek," prohlásila rázně bzučavka.

S tím se rozešli a každý šel po svém zaměstnání.

*

Osmého dne, věrni úmluvě, shromáždili se za soumraku všichni obyvatelé prázdné světnice.

Na stropě hemžilo se much, blecha poskakovala, byla brzy zde, brzy tam, cvrček dřepěl ve své škvíře, mol ukrýval se v záhybu záclony, škvor seděl na stole vedle bzučavky, která důkladně bzučíc s vážnou tváří předsedala.

„Mol má slovo, neboť dal podnět k dnešní schůzce," hlásila.

„Je ještě příliš světlo," namítl však tento.

„Neračte být tak příliš choulostiv, chceme-li zvítězit nad lidmi, třeba odvykat vyhýčkanosti," vytkla mu bzučavka.

Tu se ozval cvrček: „Myslím, že bychom se především měli přesvědčiti, jsou-li všichni přítomni. Svolí-li předsednictvo, představil bych ony příslušníky domu, kteří jsou většině shromáždění dosud neznámi."

„Prosím tedy," svolovala bzučavka milostivě.

„Pak žádám všechny, aby naprosto ztichli," pokračoval cvrček.

Všichni napjatě ztichli a brzy zaslechli zvláštní klepot ve starém mahagonovém stojanu, který kapitán zdědil po svém dědu.

„Tik... tik!" znělo to na jednom konci, „tak... tak!" odpovídalo to z druhého. Chvíli to trvalo.

„To jsou červotoči!" vykládal cvrček. „Tu jsou."

V téže chvíli vyletěli dva hnědí broučci ze starého stojanu. Vyhlíželi pravláštně. Hlava jim vězela mezi předními nožkami, hlava jakoby pokrytá čepicí.

LÍPA

VII

LÍPA

ILUSTROVANÝ ČASOPIS DOROSTU
ČESKOSLOV. ČERVENÉHO KŘÍŽE

ROČNÍK SEDMÝ

ŘÍDILI

F. KRCH A A. KOVÁŘÍKOVÁ

V PRAZE 1927

DOROSTOVÝ ODBOR ČS. ČERVENÉHO KŘÍŽE

TISK LIDOVÉ KNIHTISKÁRNY

Typografická práce Bohumila Svobody.

OBSAH

Arabská číslice značí stránku v knize, *římská číslice* stránku na obálkách vzadu.

Každé číslo sleduje obyčejně zvláštní úkol. Výchovný program „Lípy" doplňuje (hl. v části humoristické, divadle, ve hrách, tělesných cvičeních a v dětské tvorbě) „*Radost*", časopis pro nejmenší Dorost Československého Červeného kříže, řízený touž redakcí.

Básně:

Fischer Ot.: Píseň života 222
Lidové koledy československé 74
Malvín J.: Zpěvy staroslovanské 218
Neumann K. S.: Podaná ruka 2
Thakur Rabindranath: Král a světec Narottam 49
Thakur Rabindranath: Govinda a Raghunath 160
„ „ „ Poupě 170
Toman K.: Do života 145
Urbánek Jan: Rodičům 27
Z lidové poesie finské 178

Čtení mravně zušlechťující:

Baar J. Š.: Matka 122
Bruno G.: Čestný člověk 12
Bubelová L.: O Rozumbradovi 130
„ „ Slunce a pasák 170
„ „ Papú 176
Dorazil O.: Mistr Jirásek a president Masaryk. 43
Ewald K.: Neuvěřitelná historie 54
„ „ Prázdné světnice 225
Foerster J. W.: Zašívané kalhoty 7
„ „ Priekopníci 128
Gould F. J.: Hovoriaca prikrývka 27
„ „ Kúzelný opál 97
„ „ Pozorovatel 155
„ „ Veselý obuvník 203
Gamma: Jak pavučina ohnula sosnu 50
Heimans E.: Co vypravoval starý námořník .. 31
Herben J.: „I nebolí!" 136
Hlucháňová E.: Môj pes Tarzan 161
Hoog Aletta: Na majáku 98
Hrejsová B.: Štědrovečerní zvyky z Podluží . XIV
Mamin-Sibirjak D. N.: Černé Ouško 86
Maeterlinck M.: Pohádka o modrom vtáku ... 75
Mír! (Myšlenky vynik. autorů) 151
Multatuli: Saidjah a jeho byvoli 152
Nauman Jarosl.: Miroslav Tyrš 10
„ „ Organisace 64
O práci (Myšlenky vynik. autorů.) 203
Redakce: Milí hoši a děvčata! 1
Seton Thompson E.: Prečo ztrácajú sýkorky dvakrát do roka rozum 62
„ „ „ Historie Tvrdého Srdce.. 146
Sula P.: O mamince 174
Tolstoj L. N.: Čo strýčik vypravoval 52
Uher Jos.: Maminka 51
Vonka J. R.: Starodávná příhoda 2
Woowotanna: Vždy ve službě 35
„ Lidská řeč 183
„ Choď s otevřenýma očima..... 233

Pozorování a ochrana přírody:

Baar J. Š.: Matka 122
Ewald K.: Prázdné světnice 225
Gould F. J.: Pozorovatel 155
Hlucháňová E.: Môj pes Tarzan 161
Hovorková M.: V přírodě 219
Hruška J. F.: Z vypravování děrečka včalaře. 14, 113
Lebeda J.: Jak pečujeme o tvorstvo 138
Maeterlinck M.: Důvtip květin 196
Mach C.: Pre vtáčkov v zime 114
Mamin-Sibirjak D.N.: Černé Ouško 86
„ „ Malinové hory 179
„ „ Létov Malinových horách 220
Multatuli: Saidjah a jeho byvoli 152
Nauman Jar.: Tři stupně 132
„ „ Hory 199
Paříková F.: Dětské zahradničení 139
„ „ Pestovanie hodvabníka 140
„ „ Sázení a zalévání v zahrádce 212

Seton Thompson E.: Prečo ztrácajú sýkorky dvakrať do roka rozum 62
Soutěž na školní zahrádku XXVI
Soutěž o ochraně ptactva a zvířat .. 66, XXII, 211
Tolstoj L. N.: Čo strýčik vypravoval 52
Vrba Jan: Drozdí hnízdo 204
Weichet Edv.: Už nám listí padá 38
Woowotanna: Cesta k domovu 111
„ Nejsladší píseň jara 202
„ Choď s otevřenýma očima 233

Tělověda, zdravověda:

Bruno G.: Čestný člověk 12
Bubelová L.: Slunce a pasák 170
Ewald K.: Neuvěřitelná historie 54
„ „ Prázdné světnice 225
Herben Jan: „I nebolí!" 136
Janata J.: Bůty a rohožky 45
Kalendář pro sbírání léčivých bylin ..... XXXV, XXXIX
Kulhánek K.: Nechceme starnúť! 4
„ „ O spánku 39
„ „ Jak se máme v zimě oblékati a obouvati 83
Kulhánek K.: O vytápění a větrání školní světnice 107
„ „ Vstříc jaru 158
„ „ Na výlety 208
„ „ O koupání 224
Miličová M.: O čištění tříd Elektro-Luxem ... 17
Nauman Jar.: Miroslav Tyrš 10
Šmakalová I.: Kuchyně Dorostu 12, 44, 67, 118, 140, 166, 238
Štorch E.: Lyžařský kurs pro Dorost ... 115, 164
„ „ Dětská farma na libeňském ostrově v Praze 214

Výchovné práce tělesné:

Dětské zahradničení 139, 164, 189, 212, 236
Faukner R.: Amerika na jednu lampu VI
„ „ Jednolampovka KNN X
Janata J.: Bůty a rohožky 45
Kalendář pro sbírání léčivých rostlin ..... XXXV, XXXIX
Lebeda J.: Jak naše děti perlaří 116
„ „ O dřevorytech 188
Mulačová J.: Naše vlajka 186
Mach C.: Pre vtáčkov v zime 114
Paříková F.: Pestovanie hodvabníka 140
„ „ Ako opatrujeme rastlinky zídené v zahrádke 189
Paříková F.: Jak sejeme v zahrádce 165
„ „ Sázení a zalévání v zahrádce 212
Soutěž na sestavení jídelního lístku 166. 237
Soutěž na školní zahrádky a květinovou výzdobu škol ..... XXVI.
Šmakalová I.: Kuchyně Dorostu 22, 44, 67, 118, 140, 166, 237
Štorch E.: Dětská farma na Libeňském ostrově 214

*

Sem spadají též namnoze:

Fotografie z činnosti Dorostu u nás .. viz *Obrázky*
Fotografie dětských výrobků ..... „ „
Zprávy o činnosti Dorostu ..... viz *Zprávy*

Tanec, rytmika, divadlo:

Dvě Maričky (dětské divadlo) 103
Hry pro vaše představení XIX
Krch F.: Pasol Jano tri voly (div. úprava písně) 15
„ „ Podzim (dětská melomimika) 25
Krch F.: Zima (dětská melomimika) 73
„ „ O vtákovi Ohnivákovi (detská nemohra v prírode) 193
Loutkové i dětské hry pro vaši besídku XI

Písně:

Aj, po moři (1 hl., ruská lidová) 122
Dobrú noc (2 hl. s dopr. houslí — R. Wünsch) 222
Hajej, můj andílku (2 hl.) 174
Hej, hej, pastuškové (2 hl. — Fr. Musil) 74
Hory, hory zelené (3 hl. — Josef Křička) 26
Komáři se ženili (3 hl. s dopr. houslí — R. Wünsch) 110
Pasol Jano tri voly (4 hl. — B. Pokorný) 15
Proč, kalino, v struze stojíš? (3 hl. — J. Moučka) 208
Teče voda, teče (4 hl. — B. Pokorný) 158

Obrázky:

a) Umělci:

Aleš M.: Srdéčko 8
„ „ Borovice 16
„ „ Vodníci z Jiráskovy „Lucerny“ 33
„ „ Náš Tomášek 51
„ „ Báje a pověsti (z „Vlasti“) 67
„ „ Zima 93
„ „ Les v zimě 96
„ „ Únor 125
„ „ Figurka z Jesliček 127
„ „ Košiláček 145
„ „ Duben časy mění 169
„ „ Krkonoše (z „Vlasti“) 187
„ „ Na zahrádce 198
„ „ Cikánský tábor 223
Böcklin A.: Posvátný háj 217
Diefenbach: Krása života 193
Dillinger P.: Obálka a výzdoba tit. listu ....tit. list
„ „ Záhlaví 1
Duchek M.: Ohníček 36
Engelmüller F.: Na jaře 157
Fidus: Taneční studie 25
Hofmann Wlast.: Malí vyhnanci 149
Hokusái: Bílá krajina s volavkou 135
Homoláč O.: Na kláskách 13
Honsa J.: Jaro na vsi 181
„ „ Pod Žalým 201
Hudeček A.: V slunci 5
Hynais V.: Matka 121
Israëls J.: Po bouři 31
„ „ Maminčin pomahač 77
Kalvoda A.: Zima 109
Kašpar Ad.: Ozdůbka 40
„ „ Starý varhaník 81
Konevka P.: Elf 234
Langer Fr.: Sníh 85
Lawrence Th.: Dětská podobizna 57
Lebrun Vigée: Vlastní podobizna s dceruškou. 9
Leigh W. B.: Země jeho otců 177
Manes Josef: Kateřinka (bar. příl.) ... proti titulu
„ „ Domov 53
„ „ Slovácká rodina 231
Manes Quido: Krajkářka 105
„ „ Lojzíček 162
Němejc Aug.: Na uvítanou 29
Preisler J.: V máji 207
Rembrandt: Bratr voják 153
„ Matka 173
Richter L.: Pasák 172
„ „ Svatební průvod z jara 195
„ „ Setkání 219
Rivière H.: K Betlému 73
„ „ Za světlem poznání 101
Špillar Jaroslav: Poškoláci 61
Špillar Karel: Čtenář 40
„ „ Poslední úloha 227
Švabinský M.: Miroslav Tyrš 11
„ „ Matka a babička 129

b) Fotostudie z přírody:

Člověk-pták v oblacích 71
Ledové květy na okně 89
Zima v horách 97
Zimní krásy Krkonoš 115
Zima na Benecku 139
Ojíněná pavučina 143
První poslíček jara 189
Malí pomahači 190
Šafrány v květnu na Tatrách 210
Fotografie blesku za bouře 237

c) Fotografie dětských výrobků:

Bůty na přezouvání 45
Svícen a lucerna 45
Korálové práce našich dětí 117
Vánoční perníčky a formičky na ně 119
Dvojbarevný dřevoryt 188
Ručně kolorovaný linoleotisk 191

d) Fotografie z činnosti Dorostu u nás:

Čištění školy Elektro-Luxem 18
Ze zdravotní osady v Černovicích 19
Z her dětí v Mičině na Slovensku 23
Před zubním ambulatoriem v Trenč. Teplicích 69
Plánek krmítka 114
Proti vysoušení vzduchu při vytápění 118
Názorná tabulka o výživnosti potravin 141
Ze hry „Smrt nesem ze vsi“ 165
Jarní bílení třídy 167
Z dětské farmy v Praze 214, 215, 239

e) Fotografie z činnosti Dorostu jinde:

Dětský dispensář, zařízený Dorostem v Maďarsku 21
Jugoslavský Dorost tančí „srbské kolo“ 46
Hodina ručních prací v japonské škole 47
Závody dětí z mateřské školy ve Francii 70
Závody amerických capartů v běhu 142
Cvičení francouzského Dorostu ve volné přírodě 213

Zprávy o činnosti Dorostu Č. K.:

a) Články a stálé rubriky:

Kováříková A.: Náš Dorost 18
K nejmenšímu programu Dorostu 17, 65, 138, 163
K výzdobě škol.....21, 66, 187, XXXVIII
Meziškolní dopisování 22
41, 68, 115, 142, 166, 190, 213, XV, 237
O třídních dorostových fondech 41
Sjezdy Dorostu 72, 138
Vzájemná ochrana škol ...65, XV, XIX, 138, 163
Deníky Dorostu Č. k..... 114
Výpravám do Prahy XXVI
Velikonoční slavnosti Č. kříže 163
Mulačová J.: Naše vlajka 186
Kováříková A.: Do zdravotních osad Čs. Č. k. 235
Vzkaz míru z Anglie 235

Viz též oddíl: *Výchovné práce tělesné.*

b) Dorost u nás:

Bánska Bystrica XXXIX, Bednárec 168, Brandýs n. Orl. XXXIX, Bratislava 120, 240, Brno III, Břevnov 71, Bystrička 23, Čáslav 144, Červené Janovice 144, Dobrovítov 70, Dolenice 189, Dolní Lhota 213, Dolný Kubín 240, Domoušice 144, Drahotuše III, Hodonín XXIII, XXXI, Horní Sytová 117, 138, 188, 192, XI, 236, Hořice 46, Hořovice 119, 190, 191, 211, XXXV, Hutisko 114, 144, 211, Hušťěnovice 48, Choceň XVIII, 192, Chodov XXVII, Ještětice XXIII, Klouzov 164, 212, Kolín XXXI, Konice 47, Krásné Březno XXXI, Krašovice 45, Kročehlavy XIX, Kroměříž 65, 68, Kroun 72, Ladzany 192, Lhotka na Valašsku 216, Lúky 68, Lužná u Vsetína 240, Michalovce XXIII, Michle 17, Morašice XIX, Mor. Ostrava 71, 119, Nedvězí 212, XXXV, Nitra 48, Nové Strašecí 120, Nové Sučany 48, Okrouhlice XXIII, Omlenice 142, Onšov n. Zručí 240, Pardubice 215, Planá n. Luž. XXXI, Plzeň 24, 46, Pokryváč 115, 120, Postoloprty XXIII, Postřelmov 192, Postupice 192, Praha 71, 115, 164, 216, III, XVIII, 237, 240 Prostřední Bečva 168, Prostřední Svince 70, Protivín XXX, Přívlaka 71, Radošovice 71, Radovesice 143, Rím. Sobota XXXV, Rokycany 70, 216, Rožnov XXXV, Roudnice 72, XXIII, Rousinov 120, Rudolfov 144, Rychvald 22, Semily 120, Slávnice XXXI, 239, Soběnov XXVII, Sp. Teplice 71, Strážnice XXIII, XXVI, Topolčany XXVII, Trenčín XVIII, 216, XXXV, Třebíč 48, XIX, 192, Třebivlice 47, Užok 116, Vápenky 71, Velká Jesenice 72, Velká Sevljuš 167, XXXIX, Velké Meziříčí 72, Vetřkovice XXXIX, Vršovice 168, Vrútky XXIII, 211, Vysoké u Měln. 144, Vyšší Sliač VI, Zbytky-Zásada XXVIII.

c) Dorost jinde:

Anglie 166, 167, Australie 238, Belgie 69, Estonsko 42, Japonsko 22, 191, Jugoslavie 70, Kanada 46, Kanárské ostrovy 42, Lotyšsko 46, 143, Německo 143, Polsko 45, Řecko 24, 69, Spojené státy severoamerické 24, 69, 213, Švédsko 46.

Různé:

Poznámky o knihách a obrazech II, III, IV, XI, XIX, XXII, XXVI, XXX, XXXIV, XXXVIII
Poptávky a nabídky ..... na obálkách
Provolání, soutěže, sdělení a pod. .. na obálkách
Slovníčky česko-slovenský a slovensko-český v každém čísle..... na obálce

Jeden rozletěl se proti okenní tabuli a naraziv na ni, spadl mrtev na podokenní prkno. Jeho soudruh usedl na stůl vedle bzučavky.

„Dobrý den!“ řekl, „nemýlím-li se, je tu shromáždění proti lidem.“

„Tak jest!“ odvětila bzučavka. „Ale zdá se mi, že váš druh tam na okně si zlomil vaz.“

„Hm———— je to jen můj choť!“ odvětil červotoč. „Zlomil-li si vaz, je to jeho škoda. Mám plnou hlavu starostí se svými vajíčky, nemohu se tedy zabývat takovými maličkostmi.“

„A kde kladete svá vejce?“ zeptala se bzučavka.

„Tam, ve starém stojanu. Mé larvy žerou dřevo, zahryzávajíce se stále hloub a hloub a vycházejí teprve když vyrostou. Můžete pozorovati spoustu drobných direk na stojaně. To je práce mé rodiny.“

„Zřejmo, že máte tolikéž počestné řemeslo jako my ostatní,“ uznala bzučavka. „Náleží vám tudíž právoplatně místo i hlas na valné hromadě. Další, cvrčku!“

„Knihomole... milý knihomole!“ šeptal cvrček.

Chvíli se nic nepohnulo. Pak vylézal však z knihovny nepatrný brouček s dlouhými tykadly, a po chvíli usadil se též na stole.

„Jsem k službám!“ řekl, ukláněje se.

„Což tys ten knihomol!“ uvítala jej bzučavka. „Hořím zvědavostí, jaké ty máš zaměstnání.“

„V této chvíli nemyslím na sebe, ale na své děti, což je mým jediným zaměstnáním, ale jako larva požíral jsem knihy.“

„Hubená strava!“ poznamenala bzučavka otřásajíc se. „Nejsi proto však o nic horší než červotoč, proto i ty budiž nám vítán!“

Konečně objevila se rybenka. Byl to válcovitý tvoreček se třemi dlouhými článkovanými štětinkami na konci těla; leskla se krásně jako stříbrná. Oznámivši své jméno i to, že náleží k rodu šupinušek a živí se podle možnosti moukou a cukrem, byla přijata do shromáždění.

„Je na čase, abychom zahájili sezení,“ řekla bzučavka, „uděluji slovo molovi!“

A mol promluvil: „Chci říci pouze jediné; že mne totiž lidé všemi možnými způsoby pronásledují a ničí. Zapalují světla, na nichž si, když k nim přiletím, sežehnu křídla; anebo mne lapají a ubíjejí. Kde mne jen zahlédnou, jdou po mně. Ale ze všeho nejhorší je, že ničí můj dorost. Nakladu vajec do pohovky, do vyčalouněných lenošek a na podobná místa, a moje mláďata narobí si drobné kožíšky z povlaků a zbytek podle chuti sežerou, ubožátka. Ptám se, je na tom co zlého? A tu lidé posypávají nábytek nejrůznějšími jedy a moje mláď pochází ještě dříve, než se z vajíčka vyklube. Tak na příklad nepodařilo se mi najíti než malý jeden taburet kam se mohu odvážiti naklást vajíčka. Vše ostatní je zasypáno pepřem tak, že se k tomu neodvážím ani přiblížit. A při tom ani nekoušu, ani neštípu. Jsem učiněné dobrotisko.“

„Poškozuješ přec jejich nábytek!“ řekl škvor. „Ale čím škodím *já?* Živím se vůbec jen hnijícími odpadky, čemuž by lidé vlastně měli vděčiti. Místo toho, jak-

mile spatří škvora, křičí a rozšlapou ho. Bájí, že prý jim ve spaní lezu do uší a že je štípu svými klíštkami. Leč na tom není ani zbla pravdy. Ještě nikdy se nestalo, že bych byl schválně vlezl do lidského ucha a mé klíštky slouží jedině k tomu, abych jimi křídla rozprostřel, zachce-li se mi — a to dost vzácně — někdy se proletět! Nežádám si, leč abych mohl v klidu a v pokoji požíti to, čím kdekdo jiný opovrhuje, a abych se mohl starati o své potomstvo. A přece jsem jedním z tvorů, lidmi nejvíce nenáviděných a pronásledovaných."

„Život je řetězem nespravedlností!" přidala se blecha. „Pohleďte na mne, nejsem-liž vpravdě rozmilou, veselou společnicí? Vyskočím stokrát tak vysoko jak jsem velká, jsem vždy dobře naladěna, vždycky pohotova. A přesto pořádají lidé na mne hotové štvanice jen proto, že jim občas uzmu drobátko krve. Ba stydí se dokonce za mne na veřejnosti — skrývají se, chtějí-li mne v tichosti lapit, jako bych jim ubírala na cti. A zatím jsem poctivá zápasnice, neboť se musím životem probíjet stejně jako oni. Ouvej... jednou ocitla jsem se již mezi dvěma nehty... to byla ohavná příhoda!"

„Což, ty je alespoň bodáš," řekla moucha. „Ale co pášu *já?* Nemám žádného žihadla ani bodla, nemohu tedy — i kdybych chtěla — jim ublížit. Mám jen dva měkké výrůstky na sosáku. A sedám lidem pouze na čelo a ssaji pot, který si beztoho stírají. A podaří-li se mi, smlsnu leda špetku cukru. To přece nestojí ani za řeč. A oni mne přec pronásledují jedovatými mucholapkami, prášky, plácačkami a kapesníky, že někdy nevím, kam se vrtnout. Nadto mne obviňují, že je bodám. Nečiním toho, páše to můj šedý bratranec; leč jeho vina jde na můj vrub. A při tom všem je mi až odporno, vzpomenu-li, jak se oni tváří dojemně, spatří-li v zimě ojedinělou mouchu, která se ukryla někde v koutku a dala se vylákati teplem sálajících kamen. K té se lichotí, dovolují jí lézti po ruce, tváří se jako nejlepší naši přátelé. Mám za to, že jsou lidé velmi falešní, zlomyslní tvorové!"

„Co o tom soudí cvrček?" zeptala se bzučavka.

„Já? Nic," odvětil tento. „ Zdržuji se ve své škvíře a hudlám si na housličky. Nikdo mi neubližuje a já navzájem také nikomu. V létě vyletíme si se ženou občas na smetiště nebo do polí. V zimě jsem zde nejspokojenější. Lidé mají rádi můj cvrkot, básníci mne opěvují, nikdo mne nepronásleduje."

„Nuže, teď i já přičiním svou trošku," začala bzučavka-předsedkyně. „A poněvadž mám praktický smysl, nebudu mluvit do větru. Co se hovoří o pronásledování lidmi, je planý žvást. Samozřejmě, že nás pronásledují, škodíme-li jim. Na tom není pranic divného, takový už je světa řád. Upozorňuji však na jinou věc: na příšernou *čistotu*, která se poslední dobou úžasně šíří a je horší pohromou než vše ostatní dohromady. Ať nás bijí, dostihnou-li nás, proti tomu není čeho namítat. Nanejvýš snad chuďas škvor je k politování, poněvadž trpí jedině za svůj nevábný vzhled. Ale bude-li se čistota ještě stupňovat, pak je po nás všech veta!"

„Slyšte!" křičely mouchy sborem. „Slyšte!" volali blecha, knihomol i rybenka.

„Každou sobotu vyprašují knihy," řekl knihomol. „Přitom vypadávají samozřejmě moje vajíčka i mláďata. To přesahuje všechno!"

JOSEF MANES: SLOVÁCKÁ RODINA

„Napouštějí podlahu, takže žádný tvor pomalu nenajde škvíry, kam by položil vajíčka," řekla blecha.

„I plivátka denně čistí," řekla moucha. „V dřívějších dobách mohla jsem tam s klidem naklásti vajíčka."

„Za starých časů!" povzdechla bzučavka. „To je to právě! Dříve bývalo lépe. Lidé nebyli tak ďábelsky čistotní."

„Nemyli se ani tak často," vpadla blecha. „Nestřídali též tak často prádlo. Teď hrozí přes tu chvíli nebezpečí, že vletíš s nějakou punčochou do necek."

„Ano, tak tomu jest," potvrdila bzučavka.

„A nyní, když tito lidé odcestovali, je tu vše jako vymeteno. Ve špižírně není kouska masa."

„Ani mouky, ani cukru, ani škrobu," doložila rybenka.

„Včera pošli do jednoho roztoči sýroví," oznamovala moucha.

„Dnes ráno zas poslední kožojed vypustil ducha," řekla blecha.

A bzučavka dokládala: „Vidíte! A povím vám, kdo je tím vším vinen: nová služka. Za předešlé bylo vše lepší. Ale tato je dokonalá obluda se svým věčným čištěním a uklízením. Ona napouští podlahy, ona zasýpá nábytek. Ona vyprašuje každou sobotu knihy, ona udržuje v čistotě plivátko a čistě umývá každičký talíř v kuchyni i z jídelny, takže každá počestná bzučavka musí hlady a vzteky pojít."

„Nakladu vejce do jejího pláště," sliboval mol.

„Já zase do jejího zpěvníku," ujišťoval knihomol.

„Řádně ji poštípu," řekla blecha.

„Pozlobím ji, aby nemohla usnouti," vykládala moucha.

Tu ozval se hrubý hlas se stropu: „Nová služka je netvor! Pryč s ní!"

Všichni podívali se vzhůru a v téže chvíli rozletěli se od sebe s neuvěřitelnou rychlostí. Se stropu spouštěl se na vláknu veliký, šedý pavouk. Stanul na stole a udiveně se rozhlížel. Nebylo po nikom ani vidu. Jen cvrček tiše a zálibně hudl.

„Kde je služka?" ptal se pavouk.

„Odešla," odvětil cvrček.

„Kdo to zde o ní hovořil?" ptal se pavouk.

„Rozešli se," odpověděl cvrček.

„Kdo jsi?"

„Cvrček."

„Proč ostatní utekli?"

„Ze strachu, abys jich nesnědl."

„Vylez! Dej se aspoň ty sníst!"

„Děkuji. Ostatně byl bych pro tebe trochu velkým soustem."

„Dobrá, dobrá. Chtěl jsem beztoho jen potvrditi správnost názoru o služce. Je učiněný ďábel. Sedmkrát rozmetala mi pavučinu svým ohavným oprašovákem. Má-li být souzena, zúčastním se. Toť vše, co jsem chtěl říci. Dobrou noc!"

Po té vyšplhal se zas po svém vlákně vzhůru. A bylo ve světnici ticho. Z ostatních se už nikdo neukázal. *Karel Ewald.*

CHOĎ S OTEVŘENÝMA OČIMA.

Naši lidé, kteří svoje nejsvěžejší mládí proseděli ve škole, chodí v přírodě často jako slepí, nejevíce pražádného smyslu pro její život a její bohatství. U města je pěkný lesík. Ale i naši hoši často řeknou: „Tam už jsem byl, tam já to všecko znám.“ A na prázdninové své cestování dělají si plány tím způsobem, že vezmou tužku a píší: 1. den: do Prahy, 2. den: do Mladé Boleslavi, 3. den: Prachovské skály a pod., po čemž nemohou o cestě nic říci, než kolik kilometrů mají za sebou.

V době automobilů, motocyklů a aeroplánů — toho leckdy zbytečného a bezúčelného spěchu — musíme se naučit zase pomalu chodit a chodit s otevřenýma očima. To jsou dvě věci, jichž skutečně potřebujeme ke štěstí. Velký americký filosof Thoreau, o kterém jste už loni slyšeli, neopustil nikdy nejbližší okolí rodného města svého a ač mu přátelé jeho nabízeli peníze, aby se podíval po Americe nebo do Evropy, odmítl jejich návrhy tvrdě, že všecko může pozorovati doma, co by viděl tam! A skutečně, on necestoval a přece viděl toho snad ze všech lidí nejvíce. Kdo na př. pozoroval kdy život v rybníce lépe než on? Kdo znal život rostlinek jako on? A jisto jest: Kdo nemá smyslu pro maličké věci, nepochopí veliké, neb mu uniknou.

Na jednom místečku v přírodě je tolik života, že za celý věk svůj bychom jej všechen nevyzpytovali a záhady jeho nerozřešili.

Šlapete na př. v lese po koberci mechovém, ale podívali jste se někdy naň? Byli byste překvapeni, jaká tu nádhera lístků, jak přerozmanité jsou jejich tobolky — nepochybuji, že byste se brzo stali jejich sběrateli místo sbírání bezcenných poštovních známek.

Londýnskými parky procházelo se už tisíce a tisíce lidí a přece jen jeden člověk tam přišel „s otevřenýma očima“ a všiml si zajímavých brouků uvnitř města a zasvětil jim svůj život. Byl to ševcovský učeň — stal se však učencem, zamilovav si tu krásu.

A u nás na polích a v lesích — neměli byste co pozorovati? Nebyli jste ještě nikdy zahanbeni tím, že vkročili jste do lesa a šli docela nevšímavě, když tu vyrazil nějaký pták hlasitý křik, dávaje patrně signál svým lesním bratříčkům, že jste tu? Byl to kos, jenž je vždycky na stráži a byl bdělejší než vy. Stejně dovede sojka oznámiti, plíží-li se kočka neb jiná zvěř. To jsou pozorovatelé!

Takovými byli Indiáni a „Sokolí Oko,“ „Jestřáb,“ „Smělé Oko“ — to byla čestná jména mnohých náčelníků.

Seton nám napsal o Indiánech hezkou zkazku: Jakmile indiánský hoch je tak starý, aby rozuměl, vezme ho matka ven do noci, když je tichá a jasná a když není měsíc a kde není žádného světla poblíž a řekne: „Dítě mé, tamo je Stará Skvau (žena), druhá ze sedmi hvězd; jde na vrchol hory; na zádech nese své malé papúz (dítě). Pověz mi, dítě, zda vidíš papúz?“

„Stará Skvau“ jest hvězda ve Velkém Vozu, kde se ohýbá jeho oj; má u sebe malou hvězdičku, které Indiáni říkali papúz.

Malý rudokožec se podívá a vezme z rukou své matky dva oblázky, velký a malý a rozestaví je na její dlani, aby ukázal, jak vidí ty dvě hvězdy. Když matka je přesvědčena, že je vidí jasně, má radost. Jde k ohni a hodí do něho štipec tabáku, aby vůně z něho nesla vzhůru její modlitbu, pak se dívá k obloze a praví: „Velký Duchu, děkuji ti, že mé dítě má oči lovcovy."

Vidíš i ty, hochu moderní doby, Alkora u Mizara?

Zajisté i ty chceš býti hoden dědictví velké kultury, kterou zanechali ti dávní předkové, když ještě dovedli chodit v přírodě „s otevřenýma očima", a novodobí učenci, kteří dovedli vidět, co jiní staletí a tisíciletí neviděli! Či byl by Koperník kdy objevil sluneční soustavu hvězd, Darwin vyslovil myšlenku o původu člověka, Faraday poznal dynamickou elektřinu, kdyby nebyli měli „otevřené oči" a při tom i otevřenou mysl, nezastřenou předsudky a vědomostmi nezažitými?

Ani dnes, v době velkých měst a osvětlených ulic, se nevyplatí chodit s očima zavřenýma. Vezměme to doslovně: „Hoch dnešní nedívá se nahoru a dolů po proudu či proti proudu, než jej přeplave, nečíhá-li někde krokodil, ale přehlíží oběma směry, než překročí ulici. Nepotřebuje studovati zářezy na kmenech, aby ho dovedly do tábora, ale všímá si názvu ulice, když jde kolem rohu, a uprostřed hluku nebo vřavy neztratí hlavu a zná svou cestu, jako jeho předchůdci si zachovali rozvahu uprostřed splašeného stáda, jinak by nebyli měli potomků a nebyli bychom tu my." (Seton.)

Avšak já myslím, že pochopíte-li toto, co jsem vám právě pověděl, porozumíte i hlubšímu významu toho. Neboť máme také zrak duchovní a ten musíme si zachovat čistý a bystrý a nedopustit, aby jakýkoliv zákal cizích a povrchních názorů nenutil nás dívati se falešně, a abychom viděli *svou vlastní cestu*, která není určena knihami ani školami, ani státem a politikou, církvemi a vědou, ale jedině božským hlasem, jenž zůstal nám v nitru. *Woowotanna.*

Stínový obrázek Pavla Konevky.

Z ČINNOSTI DOROSTU ČS. ČERVENÉHO KŘÍŽE.

DO ZDRAVOTNÍCH OSAD ČS. ČERVENÉHO KŘÍŽE.

Jako loni tak i letos o prázdninách zařídí spolky Čs. Červeného kříže asi 40 zdravotních osad pro děti, ohrožené na zdraví. Bude do nich přijato na 2000 dětí, které se už na radostný život v osadách nedočkavě těší. Vědí, že v nich zase dosyta užijí zdravého venkovského vzduchu, slunce, koupání, her, dobrého sytého jídla a jiných pěkných věcí.

Možná, že i z vaší školy je vybrán nějaký hoch nebo dívka do některé zdravotní osady Čs. Červeného kříže. Má už připravenu svou výbavu do osady? Nebo má snad jeho maminka starost, jak mu opatří nutné prádlo a šatstvo? To všechno se lehko dovíte a nemá-li váš spolužák nutnou výbavu, jistě i pomůžete tím, že mu sami ušijete nebo dáte ušíti nejpotřebnější prádlo a šatstvo. Ale dříve, než se pustíte do práce, vyžádejte si předlohu a střihy od spolku Čs. Červeného kříže, který kolonii pořádá, neboť letos mají míti děti v osadách Čs. Červeného kříže všechno šatstvo podle určitého vzoru.

Ale i jinak se můžete zasloužiti o zdravotní osady Čs. Červeného kříže. Dovíte-li se, že někde v okolí bude zřízena osada Čs. Červeného kříže, můžete pro ni zakoupiti míče, švihadla, obloučky a jiné věci ke hrám. Rovněž můžete darovat osadě nějaké pěkné dětské knížky, neboť o prázdninách přijdou jistě i deštivé dny, v nichž se budou malí osadníci horlivě shánět po čtení. Velkou radost byste způsobili osadě také tím, kdybyste jí poslali pěkné zasklené obrázky nebo jiné předměty k výzdobě místností.

Skorem každá osada Čs. Červeného kříže bude pořádati o prázdninách dětské představení, na němž se místnímu obyvatelstvu ukáže, jak děti v osadě denně cvičily, hrály si, atd. Dovíte-li se o takovém představení v osadě, která je vám nablízku, navštivte je! Děti v osadě budou míti velkou radost z vaší účasti.

A nyní ještě několik slov k dětem, které budou v osadách Čs. Červeného kříže. Budou tvořit dohromady velikou rodinu, roztroušenou sice na mnoha místech, ale jinak žijící skorem stejným životem. Jistě by se navzájem rády poznaly a vyprávěly si své příhody a dojmy. Osobně bude to ovšem možno jen v těch osadách, které si budou nablízku. V těchto osadách mohou děti se souhlasem vůdcovým nacvičiti ku příkladu nějaké pěkné hry, vypraviti se s nimi do sousední osady, předvésti je tam, podle přání třeba je i naučiti a tak se poznati. Všem ostatním osadám, které budou od sebe hodně vzdáleny, zbývá dobrá náhražka osobního styku a to — dopisování. Děti mohou poprositi vůdce své osady, aby jim dal adresu jiné kolonie, a té pak mohou posílati své dopisy, po případě i kresby ze svého života. I tyto písemné styky mohou býti stejně srdečné a pěkné jako styky osobní.

Budeme rádi, když nám některý Dorost oznámí ve své zprávě, že vykonal pro některou ozdravovnu Červeného kříže něco z toho, co jsme mu tady naznačili. Má na to celý měsíc času a za takový čas dá se již dosti vykonati. Dětem, které budou umístěny v osadách Červeného kříže, přejeme pak jménem všeho Dorostu krásné prázdniny i zotavení a zesílení. Ať se vrátí z osad zdravé, osmahlé a plné chuti do nové školní práce! *A. K.*

VZKAZ DĚTÍ Z ANGLIE.

Dne 18. května vysílaly všechny veliké vysílací stanice na světě mírové poselství, kterým se obracejí děti z Walesu a z Monmoutshiru v Anglii na mládež celého světa. Také pražská stanice je vysílala a snad mnozí z vás je v radiu poslouchali. Poselství znělo:

„My, hoši a dívky z Walesu, pozdravujeme srdečně všechny děti ostatních zemí světa. Vzpomeňte si dnes na to, že mnoho lidí ve všech národech usilovně pracuje, aby navždy byly odstraněny staré spory mezi národy a zejména války. Pomáhejme jim svým nadšením a svou prací. Nechť se všichni obyvatelé světa stanou skutečnými lidmi, kteří se budou radovat z rozkvětu svých zemí a při tom se nebudou nenávidět a zabíjet mezi sebou. Ať žije Společnost národů, tato bezpečná záštita všech matek, ochránkyně všech rodin a mládeže celého světa."

Jak vidíte z tohoto poselství, jsou děti z Walesu a z Monmoutshiru prodchnuty touhou po míru, pro který pracujete i vy jako Dorost Červeného kříže. Posílaly letos svou výzvu k mládeži celého světa už po šesté a věří, že tak přispějí k sblížení, k spřátelení a k mírovému smýšlení všech dětí, které budou jednou jako dospělí občané říditi osudy tohoto světa. Každý souhlas s jejich myšlenkou posílí je v jejich snahách a proto by je jistě velmi potěšilo, kdybyste jim odepsali. Některý Dorost, který poslouchal v radiu

jejich poselství, může jim to třeba oznámiti a při tom jim něco napsati i o Míru Červeného kříže, který bývá u nás prohlašován o velikonocích a který usiluje také o mír a pokojnou práci na zemi. Své dopisy pošlete Ústředí Dorostu Čs. Červeného kříže do Prahy, které je přeloží do angličtiny a pošle do Walesu.

DĚTSKÉ ZAHRADNIČENÍ.

V červnu potřebují rostliny nejvíce vody. Ráno zaléváme rostliny mělce kořenící, v poledne rostliny hluboko kořenící a večer stříkáme. Často okopáváme a plejeme. Plevel odnášíme na kompost, ovšem jen takový, kterému dosud neuzrála semena, jinak bychom jej jen množili.

Na zahrádce se nám objeví i mnoho jiných škůdců. Tak na př. plži vylézají v noci z úkrytu a ožírají listy zeleniny. Naklademe navečer mezi záhony prkénka, na která se k ránu slézají, nebo na ně políčíme rozpůlené a vyduté brambory, do nichž plži i jiní noční škůdcové nalezou; můžeme je tak snadno ráno sebrati a zničiti. Dřepčíci se rozmnoží hojně za sucha; ohlodají listy tak, že brzy zůstanou jen holá, žlutavě šedá, až suchá žebra. Špatně snášejí vlhko. Zaléváme proto vydatně a víckrát za den kropíme listy. Také se doporučuje posypávání listů dřevěným popelem. Na spodní straně listů zeleniny uzříme někdy sírově žlutá vajíčka; jsou to vajíčka běláska zelného. Z nich se vylíhnou housenky, jimž zelenina tak výtečně chutná, že pro nás z ní po jejich návštěvě nic nezbude. Proto rozmačkáváme vajíčka a motýle běláska zelného lapáme. Někdy pozorujeme, že některá zelenina (kapustovitá) je zaslunečna skleslá a uvadlá. Podíváme-li se jí na kořen, uvidíme hrbolovitou zduřeninu. Způsobuje ji těmto rostlinám krajně nepřátelský parasit-hlenka. Takto napadené kořeny nesmíme házet na kompost, snadno bychom si tak zamořili celou zahradu. Usušíme je a spálíme.

Jistě si všichni seberete semena ze svých květin a zelenin. V době, kdy jsou vaše rostliny v nejkrásnějším vzrůstu, označte si nejpěknější nití; semena z nich si ponechte k vlastnímu vysévání. Seberte si je zvlášť a dobře označte. Zachováte-li tento postup, budete mít každým rokem krásnější květy ve své zahrádce. Všechna semena sklízejte jen úplně zralá; to dobře poznáte, neboť v době zralosti se obaly semen uvolňují. Tu za suchého, slunného dne, v poledních hodinách seberte semena i s obalem, rozložte je na lepenku (krabičku) a nechte je doschnouti ve stínu na vzdušném místě (ale ne na větru). Za týden až za 14 dní semeno doschne, tu je zbavte obalů a vyfoukejte z plev. Čistá semena uložte do sáčků; při malém množství do papírových, tak zvaných lékárnických sáčků; máte-li semen víc, ušijte si sáčky z plátna a pověste je v suché, vzdušné komoře na tkanici na bidélko. — Při vší práci se semeny je třeba počínat si opatrně; hlavně máme-li více druhů semen, abychom je nepomíchali a mohli ručit za to, že skutečně je v sáčku semeno květiny, jejíž jméno jsme na sáček (s letopočtem) napsali.

Vypočtěte si, mnoho-li semen budete pro své zahradničení potřebovat v příštím roce. Se zbytkem pamatujte na ostatní Dorost ještě na podzim tohoto roku. Uschovávati semena na více let se nedoporučuje; všechna se stávají časem bezcennými, neboť ztrácejí klíčivost. *F. P.*

*

Jistě se Vám zalíbí, jak krásně zahradničí a i jinak si všímá přírody dorost v HORNÍ SYTOVÉ. Píše:

„Máme u školy sad ovocný, školku a zeleninovou zahradu. Vypěstovali jsme si zeleninu, kterou jsme usušili a použili v zimě při vaření polévek dětem nezaměstnaných a chudých rodičů. Ve školce vypěstovali jsme přes 200 stromků, které vysázeny po oroubování v zanedbaných zahradách a na prázdných stráních, takže naše obec má nyní pěknější vzhled.

Školka i hřiště jsou oploceny, ale kolem ostatní části zahrady máme chatrný plot tyčkový, kterým prolézají sousedovy slepice. Proto budeme se snažiti, abychom zahradu opatřili novým plotem a mohli pak pěstovati zeleninu i květiny ještě více.

Ve třídě pěstujeme vedle obyčejných pelargonií, fuchsií i vzácnější druhy a ze semen a jader i oranžovník, citroník a chlebovník, palmy s ozdobnou lipou, javor, tabák a j. Květiny získali jsme jednak koupí nebo darem a výměnou za dříve vypěstované. Konali jsme přesná pozorování, jak brzy který druh ze semene vzklíčí, kdy nasadí prvé květy a které hnojivo kterému druhu nejlépe svědčí. S radostí pozorujeme, že nyní není ve vsi jednoho okna bez květin. I ve škole máme plná okna a několik stolečků s květinami a předstihujeme se v péči o ně. Nejpilnější bývají odměněni vybranými květinami. Na záhoncích kolem školy pěstujeme okrasné a léčivé rostliny, na jednom i jedovaté, abychom je dobře znali. Za pěkného počasí jsme chodili na sběr léčivých rostlin (sbírali jsme přesličku, mateřídoušku, plicník, náprstník, lipový květ, borůvky, brusinky, arniku a j.), kterých po usušení ve stínu pak po-

Fotografie blesku za bouře.

užijeme jednak při domácím léčení a něco prodáme; z výtěžku kupujeme chudým spolužákům školní potřeby. Sbírali jsme také semena léčivých a užitkových rostlin a vysévali jsme je. Některé jsme vyměnili s dorostenci z Ostrova u Macochy a z Kralup n. Vlt. Roubovali jsme nejen ve školce, ale také pláňata na stráních a mezích, aby měli občané po nás památku.

Letos budeme opět sbírati léčivé byliny a usušené pošleme „Medice", abychom mohli po celou zimu vařiti polévky chudým spolužákům a dětem i starým lidem; po případě pro ně koupíme i léky.

Chovali jsme ve škole i doma králíky a měli jsme celé léto levné maso. Ve škole máme jeden úl a časem si přikoupíme více včelstev. V obci je na 30 včelstev.

Na podzim paseme asi 50 kusů hovězího dobytka a na 200 koz (z celé vsi). Při pasení děláme si ohníčky, pozorujeme k odletu se shromažďující ptactvo, přírodu k zimnímu spánku se připravující, stavíme si skautské pece, stopujeme a odhadujeme vzdálenosti. Zvykáme si podle západu slunce, letu ptáků, hmyzu a větru usuzovati, jaké bude asi počasí příštího dne. Také podle toho, je-li slyšeti mříčenské zvony, pískání tovární píšťaly z Hájů nebo hukot vlaku od Libštátu, usuzujeme na blízký déšť."

MEZIŠKOLNÍ DOPISOVÁNÍ.

Za vánoční puding, o kterém jsme psali v březnovém čísle „Lípy", poslaly děti Jedličkova ústavu v PRAZE dětem v ortopedické nemocnici sv. Mikuláše a sv. Martina v Pyrfordu (Anglie) tento dopis:

Drazí přátelé! Děkujeme Vám za Váš vánoční puding, kterým jste nám tolik radosti způsobili. Jedli jsme jej o Novém roce. Byla u nás právě na návštěvě sl. Sylva Macharová, ředitelka Státní školy ošetřovatelské a dcera našeho velkého žijícího básníka, která nám o pudingu a Vaší krásné a slavné Anglii vypravovala. Hráli jsme ten večer divadlo, smáli se, žertovali a bylo u nás velmi veselo. Ale všichni se co chvíli ohlíželi po dveřích kuchyně, kdy nám kuchařka donese na stůl Váš vánoční puding. Všichni byli zvědavi, jak nám bude chutnati. A chutnal nám dobře, jen jsme byli trošku překvapeni kořeněnou jeho chutí. Nejsme zde na ni zvyklí. Velmi zábavně působily drobnůstky, ukryté v pudingu. Každý byl zvědav, co kdo najde ve své porci. Nejvíce si všichni přáli podkovy pro štěstí. Ale to se nám letos bude patrně všem vyhýbati. Podkovu našla paní kuchařka, která nás hned ujišťovala, že když má to štěstí.

tak jistě ani jednou teď už se jí koláče nespálí. Janko, náš beznohý kamarád, našel zvoneček. A to se paní náhoda ani moc nezmýlila, protože si náš Janeček rád zažaluje. Smutná byla naše bezruká přítelkyně Máňa, protože v pudingu našla nešťastný knoflík. Na zlost si dala pudingu dvě porce. Celý večer však pohazovala svou střapatou hlavičkou a každému říkala: „Nechť! Já se jednak nechci vdávat, já chci býti profesorkou!“

Na oplátku za vánoční puding posíláme Vám velikonočního beránka. To jest zase zvyk u nás o velikonocích péci takové beránky. Veselým zvykem naším je, že o velikonočním pondělí mrskají chlapci děvčata, aby byla po celý rok hodně čilá. K tomu účelu pletou si hoši z vrbového proutí pomlázky. Aby děvčata příliš nedostala, vykupují se hochům malovanými vajíčky. V naší zásilce přikládáme také jednu svižnou „pomlázku“, aby hoši mohli po našem zvyku vyšlehati některým pohodlným děvčátkům v Pyrfordu.

Srdečně Vás všechny i Vaše pány učitele a vychovatele pozdravují Vaši přátelé z Československa,

děti Jedličkova ústavu v Praze.

KUCHYNĚ DOROSTU.

VÝSLEDEK SOUTĚŽE na sestavení vzorného jídelního lístku:

Na tuto soutěž, kterou jsme vypsali v březnovém čísle „Lípy“, dostali jsme četné příspěvky, které nás upřímně potěšily, neboť nám dokázaly, že řada škol začíná se již o výživu vážně zajímati.

Přes pěknou účast na soutěži neudělili jsme však *první ceny* neboť žádná ze zaslaných prací si jí plně nezasloužila. Jest to ostatně vysvětlitelno tím, že dorostové školy zasvěcují se do zásad správné výživy teprve druhým rokem a že v tomto oboru mají dosud málo zkušeností. A naše soutěž kladla na ně přece jen dosti značné požadavky.

Druhou cenu jsme rozdělili na dva stejné díly: 100 Kč dostane z ní Dorost v *Lužné u Vsetína* a 100 Kč Dorost ve III. tř. obč. školy v *České Rybné.*

Třetí cenu 100 Kč získal Dorost v II. B. měšť. školy v *Českém Krumlově.*

Kromě toho udělíme ještě obrazy k výzdobě tříd těmto dorostovým školám a třídám:

III. roč. měšť. šk. dívčí v *Rychnově n. Kn.;*

Odborné škole pro ženská povolání ve *Vys. Mýtě;*

III. tř. A měšť. školy v *Táboře;*

IV. roč. měšť. šk. II. vých. okr. v *Plzni;*

III. měšť. dívčí šk. v *Týnci n. Lab.;*

III. roč. měšť. šk. v *Libštátě;*

II. tř. obč. šk. v *Hejnicích.*

Doufáme, že tyto ceny i odměny potěší odměněné třídy i školy a povzbudí pro příště i ty, kteří z ostychu nebo z jiných důvodů se této soutěže nezúčastnily.

DORAST V INÝCH ZEMIACH.

AUSTRÁLIA. Dorast Č. kríža v Austrálii sa rozvíja veľmi utešene. Je už organizovaný vo všetkých krajoch okrem severnej Austrálie, kde ešte nezakotvil. V minulom roku pomáhal hlavne obetiam ohromného požiaru, ktorý zachvátil veliký kus zeme. 326 dorastových skupín sobralo pre postihnutých 160 libier šterlingov (asi 26 tisíc Kč) a poslalo im množstvo šatstva.

Ako sa dozvedáme z mesačníka Dorastu Č. kríža v kraji Viktoria, vyznamenala sa pri tomto požiare menovite 15 ročná žiačka Floria Hodges. Utekala pred požiarom s troma malými deťmi a našla pre ne útočište pri potoku. Keď stromy a kry nad vodou začaly sypať iskry a horiace vetve, namočila naposled deťom šaty a bežala s nimi na bezpečnejšie miesta. Pri tom celkom zabúdala na seba, hoci musela prežívať muky, lebo chránila deti svojim telom ako štítom pred blížiacim sa požiarom. Na tele jej zostanú rany ako stály dôkaz jej sebaobetovania. Keď sa trochu zotavila, dostala na pamiatku svojho krásneho činu náramkové hodinky a okrem toho dve výbavy prádla a šatstva, ktoré jej poslali priatelia ako náhradu za tie, ktoré jej zničil oheň.

Hoci pomáhal austrálsky Dorast obetiam tohoto požiaru, predsa sa venoval pri tom i svojej pravidelnej práci. Poriadal bazáre a rôzne zábavy, venoval sa záhradníčeniu, zbieral vajcia, ovocie i peniaze pre nemocnice a detské domovy a odvádzal príspevky do spoločného dorastového fondu. Jedna skupina zaplatila poplatok za používanie rádia pre nemocného žiaka a zaviazala sa, že ho bude obnovovať tak dlho, kým bude treba. Dorastová skupina v Porcydalu, v kraji veľmi suchom, našla krásny rybník, ktorý zostal v kraji po dávnejšom dolovaní a usporiadala na ňom slávnostné plávanie. Jej myšlienka nadchla oddiel pre vyučovanie tak, že poslal na slávnosť cvičiteľa, ktorý predvádzal ukázky plávania. Tento podnik našiel v kraji tak veliké pochopenie, že čistý výťažok z neho bol 100 libier šterlingov (više 16 tisíc Kč). Tieto peniaze použil Dorast v Porcydalu ako príspevok na zakúpenie Roentge-

Z dětské farmy na Libeňském ostrově v Praze.

novho prístroja pre nemocnicu v Mariboroughu. Aby úspešná práca Dorastu Č. kríža v Porcydalu vynikla ešte viac, musíme dodať, že tento Dorast má len 10 členov, z ních sú najmladší osemročný a najstarší nemajú viac ako 12—13 rokov.

DOROST U NÁS.

Jasně vězte a hluboce pociťujte, že máte každý den svého života věnovati štěstí druhých a dělati pro ně vše, co můžete. *John Ruskin.*

V Domove slovenských mrzáčkov v SLÁVNICI utvoril sa pri sriaďovaní Dorastu Čs. Č. kríža i učňovský odbor Dorastu s 23 členmi. Schôdze zadržiava spoločne s žiackym Dorastom a výbor skladá sa zo zástupcov jeho aj zástupcov tried. O svojej činnosti tento Dorost píše: „Od začiatku školského roku 1926-27 do Veľkej noci 1927 mali sme príjem Kč 1745.72 a vydaní Kč 1690.46. Spravujeme sa zdravotnými pravidlami Dorastu. V kúpelniach sriadili sme si poličky, na ktorých každý člen má skleničku, kefku na zuby a mydlo. Každého rána mávame telocvičnú štvrť hodinku. Pre pohyb po práci slúži nám ihrisko s letnou telocvičňou, ktorú sme si vlastnou prácou sriadili. Pravidelne cvičíme sa v prvej pomoci. Od divízie dostali sme lekárničku s liekmi. Pre lepší vzhľad jedálne urobili členky prikrývky na stoly z tkalúnov, darovaných divíziou. Školský Dorast pracuje tiež vo svojej záhradke a pečuje o čistotu a výzdobu tried. — Okrem pečlivosti o telo staráme sa aj o vzdelanie duševné. K tomu účelu sriadili sme si čitárňu s 11 časopisy. Teraz budeme dostávať od divízie časopisy anglické, pretože niektorí členovia učia sa angličtine. Ďalším zdrojom vzdelania, zábavy aj verejného pôsobenia je nám lútkové divadlo. Zdedili sme zo starších dob divadielko s lútkami 35 cm veľkými. Hrali jsme 5ráz, ale ako už vo svete býva, boli sme nespokojní s tým, čo sme mali, a premýšľali sme o veľkom divadle. Výsledkom bolo prebúranie múru a v otvore 3 metre — 1.50 m objavila sa nová scéna ako výsledok mesačnej pilnej práce a úplne vystrojená dekoráciami, nábytkom aj elektrickým osvetlením. Lútky 70 cm vysoké kúpili sme v Prahe. Teraz máme 11 lútok, schopných premeny. Na tomto divadle hrali sme trirázy. Okrem toho zahrali sme v tomto školskom roku 3 detské divadlá. „Obrúsku prestri sa" hrali sme 5ráz, „Štedrý večer" a „Bilibil" dvarázy. Podniky naše navštevujú pilne dorastové školy z Bohuníc, Bolešova, Liborče, Pruského a Slávnice. Tiež navštívila nás IV. tr. mešt. školy z Trenčína a obecná škola

v Trenč. Teplej. Všetkým priaznivcom vzdávame týmto srdečnú vďaku a dúfame, že svoju priazeň aj v budúcnosti nám zachovajú. Za peniaze získané týmito podnikmi, sriadili sme si lútkové divadlo, niekoľko divadelných krojov a opravujeme šatňu, ktorí prijali sme od divízie Čs. Č. kríža do opatery. V tejto činnosti vypomohla nám vzácnym darom pri prehliadke ústavu sl. Dr. A. Masaryková a naša ochranitelka — dievč. škola na Smíchove, ktorá nám darovala bednu látkových zbytkov na šitie šiat pre lútky a Kčs 50.—. 28. rujeň a 7. brezeň oslávili sme dôstojnou akademiou. Pekným zdrojom vzdelania je nám tiež 4lampová radiová stanice, ktorú získali sme s pomocou ústavu a divízie. Divízia nám láskave požičala tiež skioptikon, ktorým premietané boly obrázky propagačnej prednášky o Červenom kríži a jeho poslaní a o Dorastu Čsl. Červeného kríža. Tento skioptikon slúži nám i na premietanie obrázkov k vlastivedným prednáškam. — V priamom styku osobnom sme s dorastovými školami, ktoré nás navštevujú. V písomnom s cvičnou školou v Bratislave. Okrem školy na Smíchove poslaly nám dárčeky Bratské školy z Liborče. Trenčína a Vyšného Sliača. Okrem toho prikázala nám divízia dárčeky z Ameriky a Grécka. Všetkým ďakovali sme ihneď, škole na Smíchove, v Liborči, vo Vyšnom Sliači a Dorastu gréckemu poslali sme svoje skromné darky. — Na tokárni, divíziou požičanej, robíme si časti nábytku pre divadlá. Pre vtáčkov na zimu urobili sme krmítka a na čistenie obuvi k schodom rohože. Dorast školský posiela svoje príspevky (práce slohové, linoleoryty a kresby) do časopisov slov. aj českých.

To by bola stručne vyrátaná naša činnosť. Ďakujeme všetkým, i nemenovaným priaznivcom a zveme všetky bratské odbory k nám. Bude nás tešiť, ak niekedy nás navštívite. Ukážeme Vám radi náš Domov, soznámime Vás s našim životom a zahráme Vám. Zasmejete sa nášmu Gašpárkovi v lútkovom aj Šaškovi v detskom divadle.

Prajeme aj Vám vo Vašej činnosti mnoho zdaru a srdečne Vás pozdravujeme."

*

Dorost Č. kříže na Staroměstské reálce, dívčím pedagogiu a dívčím reál. gymnasiu v PRAZE uspořádal dne 5. dubna mírovou slavnost za vedení předsedy dorostového odboru p. prof. Ant. Víta. Na slavnosti zazpívaly členky Dorostu pochod Č. kříže, přednesly básně a zapěly „Moravské dvojzpěvy". Poté zahrál jeden člen Dorostu velmi pěkně na housle Swendsenovu „Romanci", načež byla provedena scéna „Velikonoční vajíčka", po níž byli přítomní poděleni kraslicemi. Večer téhož dne uspořádal Dorost ze Staroměstské reálky divadelní večer, při němž sehrál veselohru Václ. Štecha „Maloměstské tradice" a jednoaktovku Jana Nerudy „Prodaná láska". Skvělý mravní i finanční výsledek tohoto podniku povzbudil jej radostně k další práci.

*

Dorost Č. kříže v LUŽNÉ u Vsetína nám píše: „O čistotu ve třídě dbají dvě hospodyňky nebo hospodáři, kteří se týdně střídají. Na drhnutí podlahy jsme si najali. Vyrobili jsme slaměné rohožky a soukenné přezůvky. Starou židli na umyvadlo a poličku na mýdlo potáhli jsme voskovým plátnem. Také jsme si koupili lékárničku. Z daru Č. kříže v částce 100 Kč opatřili jsme si 30 zubních kartáčků a doplnili nejpotřebnější léky. Už jsme poskytli ošetření ve 30 případech, a to nejen žákům, ale i občanům. Také jsme uspořádali besídku pro občany a dětské představení, k němuž jsme si pořídili i kroje."

*

Dorast pri št. reál. gymnasiu v DOLNOM KUBÍNE dostal od svojej sverenky, št. ľud. školy v Bodinej list, že dorastenci nemajú ani dosť chlebíčka. Na počesť narodenín pána presidenta poslal jej preto bedničku s 13 pecňami oravského chleba.

*

K Dorostu Červeného kříže v ONŠOVCI, p. Zruč u Sázavy, jsou přihlášeni všichni žáci v počtu 20 dětí. Ač je víska malá, přece podporují její občané všechny podniky Dorostu. Pořádal už besídku, z níž vytěžil Kč 70.—, divadlo „Dvě Maričky", které se velmi líbilo a vyneslo Kč 163.20, a divadlo „Pro tatíčka Masaryka", z něhož byl čistý zisk Kč 212.10. Dorost si, pokud mohl, zhotovil pro představení sám potřebné obleky a různé jiné potřeby. Z výtěžku koupil si 13 knih do žákovské knihovny a různé květináče. Na jaře upravil si znova pěkně třídu a pracuje statečně v zahrádce u pomníku padlých.

*

Dorost Č. kříže ve IV. tř. cvičné školy v BRATISLAVĚ poslal velmi milý dárek p. V. Chalupníkovi, který přeložil „Dvojnožce" pro knihovničku Lípy. Tímto dárkem jest knížka, do níž děti nakreslily a namalovaly různé obrázky k „Dvojnožci". Ilustrace jsou velmi pěkné a dokazují, že při čtení „Dvojnožce" vyvstávaly dětem živě před očima výjevy ze života prvních lidí. V přiloženém dopisu děkují děti p. V. Chalupníkovi a líčí mu svou radost, kterou měly při čtení „Dvojnožce".

DOROST U NÁS.

Dorost Červ. kříže z VETŘKOVIC u Vítkova nám píše, že velmi rád vzpomíná na poučnou výpravu do Fulneka, kterou podnikl společně s lidovou hospodářskou školou. Ve Fulneku prohlédl si lihovar i stáje a sýpky na statku pana Jiřičného, kde byl mile pohoštěn. Nakonec navštívil fulnecký zámek, kde dlel kdysi také J. A. Komenský.

Dorost Č. kříže na obecné i měšť. škole v BRANDÝSE n. Orlicí sehrál dne 19. a 20. března ve velké dvoraně místní Sokolovny hru „Pohádka měsíční noci", kterou napsal místní odborný učitel Rudolf Tuček. Ve hře vystupují víly, květiny, ptáci, motýli vodník, kocour a zlatý pták-slunce. Obě představení se našemu Dorostu velmi zdařila.

Dorost pri št. mešť. škole v BÁNSKEJ BYSTRICI rozdelil v 28 obciach odevné súčiastky, ktoré zhotovil z materiálu, prideleného mu minulého školského roku divíziou.

*

ŠKOLÁM, JEŽ SI DOPISUJÍ S CIZINOU:

Napište nám, potvrzují-li vám americké i jiné školy z ciziny příjem vašich zásilek (dopisů, alb a pod.) přímo na korespondenčním lístku, který jim za tím účelem přikládáme k vašim zásilkám.

Odpověď zašlete na adresu: Ústředí Dorostu Čs. Č. kříže, meziškolní dopisování, Praha VI., Neklanova ulice číslo 34.

POPTÁVKY.

Dorost Čs. Č. kříže na měšť. škole ve VELKÉ SEVLJUŠI vaří ve škole pro 100 školních dětí. Náklad na to hradí sice z větší části podkarpatská divise Č. kříže a školský úřad, ale přes to má škola sama opatřiti asi 900 Kč. Poněvadž je velmi chudobná a nemá žádných příjmů, prosí zámožnější školy, aby jí pomohly a poslaly nějaký příspěvek.

Dorost Č. kříže v ONŠOVCI p. Zruč n. Sáz. prosí jiné školy o nějaké pomůcky k tělocvičným hrám (míče, švihadla a j.).

Dorost Č. K. na dívčí měšť. škole v PELHŘIMOVĚ pořídil by si rád školní radio. Která zámožnější škola mu poskytne na ně nějaký příspěvek?

Dorost Č. kříže na ev. a v. ľudové škole v obci RIMAVSKÁ BAŇA, župa XVIII. (Slovensko) žádá jiné školy za rouby (vrúbiky) ovocných stromů a nabízí za ně výměnou buď štěpařský (štěpný) vosk nebo pláňata (štěpíky).

KALENDÁŘ PRO SBÍRÁNÍ LÉČIVÝCH ROSTLIN.

ČERVEN.

V červnu pokračujeme (viz květen) ve sběru: heřmánku pravého, hluchavky bílé, pivoňky lékařské, vlčího máku, jaterníku, mařinky vonné, jitrocele většího, jitrocele kopinatého, macešky polní.

Přibudou v červnu:

Květy: měsíčku zahradního, chrpy polní, růže stolisté, černého bezu, lípy.

Listy: vlašského ořechu.

Nať: zeměžluče obecné, přesličky polní, mateřídoušky obecné.

ČERVENEC.

Pokračujeme ve sběru (viz květen a červen): heřmánku, hluchavky bílé, vlčího máku, jaterníku, jitrocele, macešky polní, měsíčku zahradního, chrpy, růže stolisté, černého bezu, lípy, zeměžluče, přesličky polní, mateřídoušky.

Přibudou v červenci:

Květy: arniky, slezu planého, topolovky růžové (černé barvy), komonice lékařské, řebříčku obecného, divizny, ibišku.

Listy: slezu planého, melisy.

Plody: kmínu, borůvky, maliny.

Nať: pelyňku, řepíčku, arniky, komonice lékařské, máty kadeřavé, máty peprné, řebříčku, majoránky, kopřivy dvoudomé, tymiánu.

Stopky: višně obecné.

SRPEN.

Pokračujeme ve sběru (viz květen, červen, červenec): heřmánku, hluchavky bílé, macešky polní, měsíčku zahradního, jitrocele, mateřídoušky, přesličky polní, zeměžluče, arniky, slezu planého, topolovky růžové, komonice lékařské, řebříčku, divizny, melisy, máty kadeřavé, máty peprné, malin, borůvek, pelyňku, majoránky, stopek višňových, kopřivy dvoudomé.

Přibudou v srpnu:

Listy: borůvkové.

Plody: bezinky.

Šištice: chmelové.

Oplodí: vlašských ořechů (zelené oplodí ze zralých vlašských ořechů).

Nezapomeňte, že nesprávně sebrané a nedokonale usušené léčivé rostliny Vám nikdo neodkoupí!

SBÍRKA VESELÝCH CVIČENÍ PRO MLÁDEŽ

Právě vyšla! Hodí se znamenitě na prázdniny a do osad. Objednávejte hromadně.

SLOVNÍK SLOVENSKO-ČESKÝ.

akonáhle = jakmile
brusnice = brusinky
čučoriedky = borůvky
hôrne = lesní
labka = tlapka
naničhodnica = dareba
nádcha = rýma
ponáhľaly sa = spěchaly
prekáranie = škádlení
rovnaké = stejné
starký = dědeček
vyvádzanie = vyvádění

SLOVNÍK ČESKO-SLOVENSKÝ.

babička = stará matka
brzy = chytro
broučci = chrobáčkovia
bydlí = bývajú
bzučavka = mucha mäsiarka
cukalo s ní = trhalo ňou
čučela = úporne hľadela
dotčené = dotknuté
drobátko = máličko, trošku
dřepěl = čupel
hloub a hloub = hlbšie a hlbšie
hubená = chudá
hudlám = hudiem
chechtajíc se = rehotajúc sa
choť = manželka
kam se vrtnout = kam sa obrátiť
kapesník = vreckovka
krůpěje = kvapky
k zahození = na zahodenie
lenoška = pohovka
nabízeli = ponúkali
na zádech = na chrbte
necky = koryto
oblázky = okruhlé kamienky
opěvají = ospevujú
páše to = robí to
pěšina = chodníček
planý žvast = prázdne reči
plivátko = pľuváč
pochází = hynie
pojít = zdochnúť, zhynúť
pražádného = nijakého
prkno = doska
průlinou = škárou
přitakala = prikyvovala
sežehnu = zapálim
spěch = shon, ponáhľanie
strop = povala
světnice = izby
škvíra = škára
škvor = čkor
špetku = byľku
špižírna = komora
uklízení = riadenie
úmluva = dohovor
uzmu = vezmem
vyhýčkanost = rozmaznanost
vyklube = vyďobe
zahájit sezení = začat schôdzu
za kamny = za pecou
zeptal = opýtal

UPOZORNĚNÍ PRO KNIHAŘE!

Obálky sešitů přivážou se dozadu, protože tvoří součást knihy, bez nichž stala by se neúplnou a nepotřebnou. Jsou proto také zvlášť stránkovány (římskými číslicemi) a *Obsah* knihy všude se k nim odvolává.

Barevná příloha Manesova: „Kateřinka“ vlepí se mezi patitul a titulní list *na levou stranu* proti titulnímu listu.